ADEVĂRATA POCĂINŢĂ

(O tâlcuire profundă a Psalmului 50)

Se tipărește cu binecuvântarea
***Preasfințitului Părinte* GALACTION**
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă
Alexandria • 2018

Noi ne vom duce de aici mai devreme sau mai târziu, dar, dacă reușim să lăsăm urmașilor cât mai multe cărți sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei și pentru cei care vor veni după ei.

Protos. Nicodim Măndiță

Difuzare:

Str. Menţiunii Nr. 7, Sector 2, Bucureşti
Tel./Fax: 021-2410673
Mobil: 0733-580000
editura.agapis@gmail.com

Cărțile pot fi comandate online la adresa
www.edituraagapis.ro
sau de la librăria Editurii Agapis,
din strada Menţiunii Nr. 7, Sector 2, Bucureşti
unde puteți beneficia de **reduceri de preț**.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Adevărata pocăință: o tâlcuire profundă a Psalmului 50.
Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2018
ISBN 978-606-529-349-6

2

Icoana de pe coperta 1 realizata de MISTIC-ART-ICON,
Pictura bisericească si iconografie bizantină.
site: monicavasiloaia.blogspot.ro

Coperta realizată de Nicolae Vatră.

CARTEA
CE SE NUMEȘTE „IDEEA (ȘTIINȚA) CELUI CE CU ADEVĂRAT SE POCĂIEȘTE“,

alcătuită

în Limba ce de obște grecească, de un nenumit Dascăl,
și dată în tipar la Anul 1774 în Veneția, în Tipografia lui
Dimitrie Teodosiu Ioanitul
care s-a tâlcuit în Limba românească,

acum

în zilele bine credinciosului, și de Hristos iubitorului,
singur Stăpâitorului Împărat a toate Rusiile,
NICOLAE PAVLOVICIU
și a înalt pre o sfințitului Mitropolit al Moldaviei,
Kirio, Kirio
VENIAMIN COSTAKE,
și Cavaleriu,
la Anul 1829, în orașul Romanul, de un iubitor
de neam Patriot; în care se scrie

Viața, Greșeala, și Pocăința Împăratului DAVID.

Către acestea se arată și scoposul alcătuitorului ei; iar în tipar
dată în BRAȘOV, în zilele prea înălțatului Împărat al Austriei
FERDINAND ÎNTÂIU,
la anul de la Mântuitorul Hristos 1837.
Cu cheltuiala Tâlmăcitorului ei – Cu Tiparul lui Ioann Gett.

****

Această Carte cuprinzătoare de una sută și șasezeci și trei file scrise, cercetându-se de către Comisie s-au învoit a ei tipărire prin autorizația de sub Nr. 2 anul 1836, Ianuarie 31

Revizorul Cărților
Căminarul Procopie Florianu

****

HĂRĂZIREA EI

****

Ție Prea Slăvitei
Celei prea înalte
Fecioarei Mariei.
Maici cu adevărat.
Pe această alcătuire,
Al ei tălmăcitoriu
O închină cu smerenie,
Ca să-i fii ajutătoriu.

****

PREA BINECUVÂNTATĂ STĂPÂNĂ!

Ţie am îndrăznit, eu mult păcătosul, să-ţi închin cartea „Ideea celui ce cu adevărat se pocăieşte“, căci tu eşti după adevăr mângâierea celui ce se pocăieşte, nemincinoasa mântuire a păcătoşilor şi adevărata sprijineală a tuturor celor ce cu credinţă aleargă la tine. Pentru aceasta din tot sufletul şi inima te rog, ca să cauţi cu ochi blând spre această puţină osteneală a mea şi să verşi asupra ei darul Celui Născut din tine, ca să se întipărească în sufletul fiecărui cititor „Ideea celui ce se pocăieşte“ şi, cunoscând greutatea păcatului, să se sârguiască a fugi de el. Aşa, Doamna mea, Născătoare de Dumnezeu, binevoieşte spre împlinirea rugăciunii acesteia sărace a mea şi mijloceşte către Înduratul tău Fiu şi Dumnezeu, ca să-mi ierte nemărginita mulţime a păcatelor mele, care am făcut până acum şi în viitor să mă păzească neränit de săgeţile vicleanului, luându-mă din valea aceasta a plângerii întru pocăinţă şi mărturisire bine primită. Şi să mă învrednicească Împărăţei Lui celei cereşti, împreună cu toţi cei ce nădăjduiesc spre Dânsul. Fie, fie, Doamna mea!

Al preaslăvitei tale Dumnezeieşti Măriri, ticălos şi smerit rob

Tălmăcitorul

ÎNAINTE CUVÂNTARE CĂTRE CITITOR

Când am hotărât ca să mă ostenesc întru tălmăcirea acestei cărţi, nu am privit la altceva, decât să întipăresc mai adânc în sufletul meu, cel cu totul păcătos, acele cuvinte, mai dulci decât mierea şi fagurul, ale acelui binecuvântat bărbat, care a fost întâiul alcătuitor al ei. Şi simţind duhovnicescul ei folos, nu m-a lăsat focul dragostei celei către aproapele, ca să las pe ceilalţi fraţi ai mei, neîmpărtăşiţi de un aşa de mare bine. Şi, fiindcă tot lucrul bun, de

la puţin sporeşte la mai mult, dator este fiecare a nu pregeta în a începe, pentru că Dumnezeu nu priveşte la faţa cuiva, ci în inimă şi este gata să ajute pe fiecare, dintre cei ce lucrează cu credinţă.

Cu toate că eu sunt unul dintre cei înjosiţi şi nimicniciţi, dar pentru că nu cei ce nu lucrează cu vrednicie sunt osândiţi, ci aceia ce nu lucrează după puterea lor pentru săvârşire, de aceea am început tălmăcirea acestei cărticele. Cu ajutorul lui Dumnezeu, „Acela ce pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte", aducând-o întru săvârşire am şi urmat-o şi pe cât a fost în putinţa mea am îndreptat greşelile. Însă pe cea desăvârşită încredinţare a mea, cu înscris şi smerită rugăminte a mea, o am trimis spre cercetare şi urmare, Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit al Moldaviei şi al Sucevii, Kirio, Kirio, Veniamin Costachi şi Kavaleriu, căruia, arătându-i şi dorinţa ce am, ca prin dare în tipar să se facă îndeobşte citirea ei pentru fiecare dreptcredincios şi iubitor de Hristos creştin. Deci, primindu-o cu părintească şi patrioticească dragoste şi, urmărind tălmăcirea mea, a verificat-o după originalul grecesc şi a găsit de cuviinţă a se împlini dorinţa mea. Astfel mi-a dat voie şi blagoslovenie să o tipăresc în Sfânta Mănăstire Neamţul, după a mea cerere. Dar din cauza unor neînlesniri şi neîndemânări, o am dat la tipar în Braşov.

Iubiţii mei cititori, vă rog să o primiţi cu dragoste, să o citiţi adeseori şi veţi afla odihnă sufletelor voastre. Căci, pe cât este de mică în alcătuirea ei, pe atât este de mare în folosul ei, având ca temei tocmai ceea ce este mai de nevoie, pentru fiecare dreptcredincios creştin. Pentru că deasa şi cu luare-aminte citire, a acestui fel de carte, aduce după sine cunoaşterea greutăţii păcatului, cunoşterea păcatului naşte întristarea cea după Dumnezeu, întristarea cea după Dumnezeu naşte umilinţa, umilinţa naşte suspinul cel din adânc, suspinul pe binecuvântata lacrimă, iar lacrima curată aduce pe mărturisire, iar mărturisirea aduce pe iertarea păcatelor prin Preot, în numele lui Iisus Hristos. Că Acesta a făgăduit odihna zicând: „Veniţi le Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi".

Încredinţat de dragostea fiecărui dreptcredincios cititor, că nu voi fi defăimat pentru prostia mea, îndrăznesc a mai adăuga ceva.

Presupun că mulţi poate vor zice, că acest fel de carte este potrivită numai pentru călugări sau pentru cei bisericeşti să le citească, iar oamenilor lumeşti le-ar fi oarecum de nevoie să citească politiceştile istorii, din care se pot adăpa cu cele ce sunt potrivite desfăşurării vieţii omeneşti. Către aceştia mă văd determinat a zice, ajutat de evangheliceasca glăsuire, că „acestea să le faceţi şi acelea să nu le lăsaţi“, că de nevoie este a avea întâietate cele mai de preţ, adică cele sufleteşti, pe care le numesc mai scumpe, asemenea graiului evangheliei care zice: „Ce-i va folosi omului de va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde, sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?“ (Mat. 7, 26). Pe acestea citindu-le se îmbogăţesc cu rodul lor, care rod are în sine morala sufletească, de care atârnă amândouă fericirile, pământească şi cerească, pentru omul alcătuit din trup şi suflet, creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Eu socotesc pentru aceştia, cum că nu numai că nu vor fi înjosiţi faţă de acei ce se îndeletnicesc numai cu citirea cărţilor politiceşti, ba încă vor fi şi mai înălţaţi. Afară de acei ce se îndeletnicesc cu istorii de basme, cărţi de ateism şi amoruri, pe care asemănându-i cu acei despre care zice Dumnezeu prin Sfânta Scriptură: *„Nu va rămâne duhul Meu în oamenii aceştia în veac, pentru că sunt numai trup“* (Fac. 6, 3). Socotesc că nimeni nu va cuteza a-i alătura pe aceştia de oamenii cei cuvântători.

Încredinţat fiind de dragostea fiecărui dreptcredincios cititor, că nu se va îngreuna cu oarecare defăimare, mai adaug ceva: că alcătuirile bisericeşti şi politiceşti, se pot asemăna cu un pom ce are puterea de a fi de-a pururea înverzit şi să aibă roade şi frunze. Dar temeiul alcătuirii acestui pom fiind roadele, socotesc că este firesc faptul ca noi să ne folosim mai întâi, de aceea ce mulţumeşte simţirea gustului, spre hrana noastră şi apoi pe aceea a mirosului şi a vederii, după cum fac albinele. Că umblând prin flori, adună mai întâi mierea şi ceara şi apoi polenul, care îl adună în lipsa mierii.

Aşadar, asemănând pe învăţătorii duhovniceşti cu roadele acestui pom, pe care să-l înţelegem că este hrana sufletului, care este după chipul lui Dumnezeu, mi se pare că am nimeri desăvârşit, dacă ne-am îndeletnici întru acest fel în folosirea Sfintelor

Scripturi. Căci, după învăţătura unui sfânt şi înţelept bărbat, dintre cei din vechime, că: „Din ţarină, bucurie de seceriş, din vie, roade de mezalicuri şi din Scripturi învăţături de viaţă făcătoare şi că ţarina într-o vreme îşi are secerişul şi via într-o vreme îşi are culesul, care adică, ţarina după ce se seceră se sfârşeşte şi via după după ce se culege se smereşte; iar scriptura în fiecare zi secerându-se, spicele celor ce tâlcuiesc dintr-însa, nu lipsesc; ci în fiecare zi culegându-se, strugurii cei dintr-însa nu se cheltuiesc" şi iarăşi după evanghelicescul grai, *„cercaţi scripturile şi întrânsele veţi afla viaţa de veci"* nu rămâne nici o îndoială că nu ne vom folosi, citindu-le cu luare aminte şi cu evlavie.

Poate vor zice unii că, împleticiţi fiind cu grijile lumii, ni se răspândeşte mintea şi de vom şi citi nimic nu vom folosi; către aceştia răspund cu pilda următoare:

Piatra este o materie vârtoasă şi apa o materie moale, însă picând o picătură de apă oricât de rar pe o piatră, în acelaşi loc şi multă vreme, de la sine urmează ca piatra să se pătrundă. Aşa şi noi citind scripturile în vremea când suntem liniştiţi dinspre altele, oricât de puţin, urmează a ne pătrunde de cele cuprinse într-însele. Nu zic că istoriile cele politiceşti nu ar fi încuviinţat a se citi, decât să dăm prioritate la ce este mai scump, adică pentru suflet, căruia să-i dăm hrana cuvenită, apoi putem să citim şi cele politiceşti, însă numai pe acelea ce au în cuprinderea lor bune năravuri şi întâmplări ale vremurilor trecute din care, voind, iarăşi putem a ne folosi.

Cu acestea sfârşind nu mă îndoiesc că, toţi cei cuprinşi de duioşia pocăinţei, vor primi cu toată osârdia cărticica aceasta, pe care îi rog ca, îmbogăţindu-se cu roadele ei, să se roage Milostivului Dumnezeu şi pentru mine, cel cu totul păcătos.

Mai micul tuturor

Tălmăcitorul

BINECUVÂNTĂTORUL RĂSPUNS AL ÎNALT PREA SFINȚITULUI MITROPOLIT

Arhierească binecuvântare trimitem Preacuvioşiei tale ca răspuns la scrisoarea pe care ne-aţi trimis-o, semnată în ziua de 4 a acestei luni, ca răspuns la cartea „Ideea celui ce cu adevărat se pocăieşte“, tălmăcită de Cuvioşia ta. Luând la verificare această tălmăcire ce s-a trimis şi constatând că este întocmai cu originalul, am înaintat lucrarea la cenzură, după care prin adresa Nr. 2 aprobă tipărirea acesteia. În urma căruia şi noi lăudăm patriotica faptă ce ai făcut, îndemnat fiind de dorinţa de luminare a neamului nostru, pentru care slobozim a noastră arhierească binecuvântare, spre a fi tipărită în Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamţul.

Anul 1836, Martie 11.

VENIAMIN,
Mitropolit.

VIAȚA, GREŞEALA ŞI POCĂINȚA ÎMPĂRATULUI DAVID

Proorocul David s-a născut din părinţi săraci şi a fost păstor de oi. Evlavia pe care a avut-o către Dumnezeu şi fireasca sa blândeţe l-au suit la împărătescul Scaun al Iudeei. Pentru încercările de bărbăţie prin care a trecut, în vremea când păştea oile în pustietăţi, ucigând lei şi alte fiare, a luat în urmă îndrăzneala să se lupte şi cu Goliat cel de alt neam pe care, ajutându-l Dumnezeu, l-a învins şi ucis. Ca drept răsplătire pentru biruinţa lui, el a putut să ia de soţie pe fiica împăratului Saul. Dar n-a trecut multă vreme şi Saul l-a zavistuit pe David şi căuta prilej potrivit ca să-l omoare. Pentru aceasta David s-a depărtat de lângă Saul. Dar când s-a biruit la războiul ce a făcut cu filistenii şi s-a omorât singur cu sabia sa, pentru ca să nu cadă rob la vrăjmaşii săi, atunci David a fost chemat iarăşi de către popor şi a fost pus împărat în scaunul lui Saul. David, după ce a învins pe toţi duşmanii dinafară ai împărăţiei sale, a făcut pace cu ei şi, prin blândeţea şi bunătatea lui, i-a făcut prieteni pe toţi şi a încheiat o nemărginită pace şi dragoste cu toţi împăraţii vecini şi cu supuşii lui.

Din cauza faptului că Amoniţii au batjocorit pe solii de pace trimişi de David la ei, el a fost silit ca să pornească iarăşi război. Şi pentru ca să le facă răsplătire, a trimis oştile sale cu Voievodul Ioab ca să înconjure pe cel dintâi oraş al vrăjmaşilor săi, care se numea Raab. În vremea când oştile lui biruiau la război pe Amoniţi, David, stând în Ierusalim şi lenevindu-se, s-a biruit de o ispitire ce i s-a întâmplat şi a căzut într-o mare ruşine a sa. Într-una din zile, după somnul cel la amiază, plimbându-se în palatul său, din întâmplare a văzut de departe pe o femeie ce se spăla în grădina ei şi aceasta a fost Versavia, soţia lui Urie Heteul, care era o persoană deosebită şi pentru bunul lui neam şi pentru faptele sale. El se afla atunci la război. David văzând frumuseţea Versaviei, a fost cuprins de dragoste pentru ea şi de

pofta trupească, fiind biruit de dracul acela, pe care el însuşi îl numeşte „dracul de amiază-zi". El a făcut tot chipul şi a împlinit pofta sa, fără să mai socotească facerile de bine ale lui Dumnezeu, Care din păstor de oi l-a făcut împărat, nici credincioşia lui Urie, care se primejduia în război pentru dânsul, nici sminteala ce era să dea împărăţiei lui. De vreme ce un păcat, de multe ori pricinuieşte şi alte multe păcate, pentru aceasta şi David, pe lângă preacurvie, a făcut şi ucidere, scriind lui Ioab să pună pe Urie în cel mai periculos loc al luptelor pentru ca să fie omorât de vrăjmaşi, precum s-a şi întâmplat. Cu toate acestea nu i-au fost îndeajuns până aici, căci mintea lui a fost cuprinsă de atâta orbire încât, vreme de aproape un an, nu a socotit vreodată păcatul său, nici nu a încetat de a face preacurvie. Poate s-ar fi aflat multă vreme întru acestea, dacă multmilostivul Dumnezeu nu ar fi voit a trimite pe proorocul Natan ca să-l mustre şi să-l înfricoşeze, pentru păcatele lui. Şi atunci lui David, îndată i s-au deschis ochii, a văzut şi a cunoscut păcatele lui cele mari, le-a mărturisit înaintea proorocului şi a plâns cu amar înaintea lui Dumnezeu, făcând o pocăinţă prea mare, cu multe feluri de aspre nevoinţe, în toată viaţa lui, după cum o zice el însuşi: *„Iar eu mă îmbrăcam cu sac şi smeream cu post sufletul meu"* (Ps. 29, 12). Şi iarăşi: *„Cenuşă ca pâinea am mâncat şi băutura mea cu lacrimi o am amestecat"* (Ps. 101, 10). Şi iarăşi: *„Izvoare de apă, au izvorât ochii mei, pentru că n-am păzit legea Ta"* (Ps. 118, 136) şi pentru că ochii lui au văzut o frumuseţe, care i-au pricinuit mare pagubă, în chilia sa vărsa râuri de lacrimi. Şi pentru că a păcătuit într-o noapte şi a spurcat patul lui Urie, spăla patul lui cu amare lacrimi (Ps. 6, 6) în toate nopţile vieţii sale pentru ca să cureţe mârşăvia aceea. Iată, din exemplul acesta vedem o pocăinţă prea aspră la un aşa mare împărat, dar în acelaşi timp şi o necunoştinţă prea covârşitoare la unii dintre creştini, care nu ştiu să scoată din inima lor nici un suspin şi din ochii lor vreo lacrimă pentru nenumărata mulţime a păcatelor lor. Ei socotesc că printr-o mărturisire tăinuită a păcatelor lor, care o fac la Duhovnicescul lor Părinte şi cu puţine rugăciuni ce zic pentru mântuirea lor, l-au îmblânzit, l-au mulţumit pe Dumnezeu, Care este atât de mânios împotriva lor, fiind foarte nedreptăţit de

către dânşii. Însă David nu a făcut aşa; pentru că în urma pocăinţei tăinuite ce a făcut pentru păcatele lui, a voit să o arate şi în toată lumea. Şi pentru aceasta a scris Psalmul al 50-lea care este acel: *„Miluieşte-mă Dumnezeule“*. Pentru ca să se înveţe toţi oamenii care vieţuiau atunci pocăinţa lui şi, să ia pildă de la dânsul şi cei de pe urmă, cum se cade a se pocăi şi ei. Şi dacă i-au urmat cu păcatele, să-i urmeze şi cu pocăinţa, precum a zis şi Dumnezeiescul Ambrozie către împăratul Teodosie cel Mare pentru stricăciunea ce au făcut la Tesalonic: *„Cel ce urmează celui înşelat, să urmeze şi celui ce se pocăişte“*.

După dumnezeiescul Chiril, fericiţi suntem noi care avem pildă de pocăinţă pe Psalmistul David şi acestuia trebie să-i urmăm şi la tânguiri şi la suspinuri şi la necazurile noastre. Şi după cum acela cu acest Psalm al 50-lea şi-a plâns păcatul său, aşa şi noi, tot cu acesta se cade să plângem pe ale noastre. Pentru aceasta şi Sfânta noastră Biserică, la toate slujbele înainte de toate zice pe acest Psalm şi fiecărui creştin îi rânduieşte, pe acesta să-l cânte cu evlavie. Şi mai la toţi creştinii, de obşte şi în parte, alt Psalm nu se aude atât de mult decât acest *„Miluieşte-mă Dumnezeule“;* până şi femeile şi copii mici pe acesta îl rostesc. Pentru aceasta şi cu cuviinţă s-a aşezat acest Psalm în mijlocul celor şase Psalmi de pocăinţă (Psalmii: 6; 31; 37; 50; 101; 129; 142), după cum este Soarele între cele şase planete. Dar câţi creştini astăzi îl zic numai cu gura, fără să asculte cuvintele? Şi câţi ascultă cuvintele, fără să le înţeleagă conţinutul? Şi câţi îl ascultă şi-l înţeleg, dar nu se pocăiesc şi nici nu se lasă de păcatele lor? Pentru aceasta şi eu acum, la bătrâneţile mele, când lumina ochilor mei este aproape pierdută, am voit, Dumnezeu ajutându-mi, să scriu câte ceva despre acest Psalm, ca să pot face pe creştini să cunoască, ce rău mare este păcatul şi să se pocăiască şi să plângă pentru el, precum a făcut David. Prin acestea poate să le îndemn voinţa, să se scârbească şi să urască păcatul şi aşa să se depărteze de el. Şi pentru ca să-i aduc în mai multă umilinţă, voi pune la sfârşitul fiecărui Capitol câte o Rugăciune de umilinţă, ca să poată fiecare creştin, prin aceasta, să vorbească cu Dumnezeu şi cu înseşi cuvintele Psalmului, să-şi plângă păcatele lui şi să le urască cu

covârşire. Păcatul este fără îndoială o răutate foarte mare, de vreme ce este o urgie îndreptată împotriva Făcătorului nostru Dumnezeu şi Mântuitor Hristos şi pentru aceasta se cuvine să plângem şi să-l urâm cu covârşire, măcar că prin mijlocirea lui Iisus Hristos avem iarăşi multe pricini care ne fac să nădăjduim iertare de la Dumnezeu, că unde s-a înmulţit păcatul, a prisosit darul. Sfârşitul meu este însă, ca să plâng păcatele mele întru această vreme mai de pe urmă a mea şi pentru ca să fac cuvenita pocăinţă, căci după fericitul Augustin, nici un creştin nu se cade să vie la sfârşitul vieţii lui, dacă mai întâi nu-şi va plânge cu amar păcatele lui şi nu va face cuviincioasa pocăinţă. După cum şi însuşi Sfântul a făcut. Fiindcă în urma unui plâns amar pentru păcatele lui făcute în tinereţile sale, a scris felurite cărţi, mai mult cu lacrimi decât cu cerneală şi cu acestea a arătat în toată lumea mărturisirile lui. Şi precum a urmat Posidonie, care şi-a scris viaţa lui, când i-a venit boala cea mai de pe urmă, a zis şi a scris împrejurul patului lui, cu slove mari, pe cei şapte Psalmi ai pocăinţei, adică pe al 6-lea: *„Doamne, nu cu mânia ta să mă mustri pe mine“*. Pe al 31-lea: *„Fericiţi cărora li s-au lăsat fărădelegile“*. Pe al 37-lea: *„Doamne, nu cu mânia Ta să mă mustri pe mine“*. Pe al 50-lea: *„Miluieşte-mă Dumnezeule“*. Pe al 101-lea: *„Doamne, auzi rugăciunea mea“*. Pe al 129-lea: *„Dintru adâncuri am strigat către Tine“*. Şi pe al 142-lea: *„Doamne, auzi rugăciunea mea“*. Pe care citindu-i până la răsuflarea cea mai de pe urmă, vărsa pâraie de lacrimi. Şi aşa plângând şi-a dat sufletul cu totul în mâinile lui Dumnezeu.

Deci, fiincă s-a apropiat şi la mine sfârşitul vieţii, am hotărât ca această puţină vreme a mea să o cheltuiesc în tâlcuirea acestui Psalm şi să nu lungesc îndeletnicirile mele mai mult de cât este trebuinţa, pentru a folosi timpul pentru o adevărată pocăinţă. Dar pentru ca să folosesc şi pe fraţii mei, am voit să şi tipăresc această cărticică a mea, ca să poată fiecare creştin, mai înainte de moartea lui, să-şi plângă păcatele lui şi cu o adevărată pocăinţă, să îmblânzească dreapta mânie a nemitarnicului Judecător şi să ia iertare pentru păcatele lui, ca David, care pentru pocăinţa lui, s-a învrednicit ca să se facă strămoş al lui Mesia. Pentru aceasta, are multă dreptate Sfântul Grigorie de

Nysa când grăieşte următoarele cuvinte: *„Ori cine se îndoieşte pentru pocăinţa şi pentru iertarea păcatelor lui să-şi aducă aminte de David“*. Deci şi noi împreună cu Psalmistul David, de-a pururi să cântăm pe *„Miluieşte-mă Dumnezeule“* şi să ne plângem păcatele noastre, pentru ca să dobândim şi iertarea şi Împărăţia Cerurilor, ca şi el. Cu darul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia este slava şi cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

Capitolul 1

În care Împăratul David, pentru că a cunoscut marea ticăloşie pricinuită de păcat, cere de la Dumnezeu marea Lui mila

MILUIEŞTE-MĂ, DUMNEZEULE, DUPĂ MARE MILA TA

La începutul acestui psalm, rugând David pe Dumnezeu să-l miluiască după mare mila Sa, arată că se află în mare şi jalnică nenorocire, după cum zice fericitul Augustin: cel ce cere *mare* milă, mărturiseşte *marea* ticăloşie[1]. Iar această mare ticăloşie nu este altceva decât păcatul, pentru că celelalte ticăloşii ale lumii acesteia, în comparaţie cu păcatul, nu costituie ticăloşii decât pentru lume, fiindcă aceste ticăloşii nu ne lipsesc de nici un bine adevărat, fără numai de cele vremelnice şi văzute, care în final dispar toate prin moarte. Numai păcatul singur este adevărata şi marea ticăloşie, pentru că ne desparte de Dumnezeu, Care este binele adevărat, desăvârşit şi veşnic. De aceea şi David, vorbind cu Dumnezeu, nu îndrăzneşte în psalmul acesta să-L numească Dumnezeul lui, căci, păcătuind, s-a lipsit de Dânsul. După cum zice şi un îmbunătăţit: „Eu nu îndrăznesc să Te numesc Dumnezeul meu pentru că, păcătuind, Te-am pierdut. Să-Ţi zică Dumnezeul lor cei nevinovaţi şi cei drepţi, iar eu, păcătosul, zic numai atât: O, Dumnezeule, arată spre mine milă!“. Ah! Şi ce schimbare de cea mai mare importanţă pentru un suflet necăjit, dacă i se întâmplă a fi despărţit de Dumnezeu şi a-L pierde, încât nici el să nu mai fie al lui Dumnezeu,

[1] Ticălos în limba veche însemna nefericit, sărman, vrednic de milă, vrednic de plâns. În textul de faţă se folosesc foarte des cuvinte care fac parte din familia sa de cuvinte. Noi am păstrat aceste cuvinte, cu vechiul lor sens, pentru aroma adusă textului şi pentru că deţin alte înţelesuri, pierdute în limba contemporană

nici Dumnezeu al lui! Cu toate acestea, noi dăm puţină importanţă unei asemenea întâmplări, iar aceasta face ticăloşia noastră covârşitoare fără de măsură. Pentru că, dacă ne vom pierde sănătatea, dacă nu vom câştiga un proces, dacă ne va muri un fiu, dacă vom pierde prietenia vreunuia din cei mari, nu avem mângâiere şi nu reuşim să punem vreodată capăt întristării noastre. Iar, dacă vom pierde pe Dumnezeu, darurile Lui, prietenia Lui, tainele Lui, aceasta nicicum nu o luăm în seamă, nici nu o jelim; nenorocirile lumii acesteia ne întristează peste măsură, iar aceasta nici măcar nu ne deranjează, cu toate că este nu numai cea mai importantă decât toate celelalte, dar este şi maică şi pricină a tuturor nenorocirilor, după cum zice Înţeleptul: „Că ceea ce face pe om nenorocit nu este altceva decât păcatul". Şi, precum socotesc eu, atâta nepăsare câtă arătăm faţă de păcat, nu vine din altceva decât dintr-o orbire a minţii noastre. După cum vedem şi David se afla într-o astfel de orbire şi, când avea în stăpânirea lui pe Versavia şi a luat viaţa lui Urie, se socotea că este într-o stare privilegiată, stând pe tronul împărătesc în mare bucurie şi tihnă. Dar, când Dumnezeu, prin mijlocirea proorocului Natan, a aruncat în inima lui o prea mică lumină a darului Său, atunci a scos la iveală păcatele sale şi a cunoscut şi a mărturisit marea lui nenorocire şi pentru aceasta cerea de la Dumnezeu nemăsurată mila Lui: *„Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta"*.

Şi câţi dintre noi, pentru că suntem sănătoşi, bogaţi şi slăviţi, petrecem în tihnă şi voioşi! Dar ce folos, fraţilor, de această lumească bunăstare, dacă sufletul nostru se află probabil în nenorocire, fiind încărcat de păcate! După cum citim în Apocalipsă despre arhiereul Laodiceei, care socotea că este bogat şi norocit, însă Dumnezeu i-a arătat, prin mijlocirea lui Ioan Teologul, că este sărac, orb şi gol: *„că zici: bogat sunt şi m-am îmbogăţit şi de nimic nu am lipsă şi nu ştii că tu eşti ticălos şi mişel şi orb şi gol"* (Apoc. 3, 17). Şi, dacă acel arhiereu, care nu avea o viaţă chiar rea, se afla într-o stare aşa de ticăloasă, ce poate socoti un păcătos oarecare despre sine? Oare cât de mare este ticăloşia, goliciunea şi orbirea lui? Deci dar, fraţii mei creştini, rugaţi cu lacrimi pe Dumnezeu să verse în inimile voastre o rază de lumină ca să cunoşteţi starea voastră ticăloasă şi vrednică de plâns şi să vă învăţaţi că în lumea

aceasta nu este cu adevărat nimeni mai ticălos decât păcătosul. Din acest motiv şi David, după ce a cunoscut ticăloşia cea mare pricinuită de preacurvia şi uciderea făcute, nu a găsit de cuviinţă alt chip de a scăpa de veşnicele chinuri, decât a se întoarce către Dumnezeu şi a-I cere mila Lui cea mare: *„Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta"* şi celelalte.

Mila lui Dumnezeu, pentru că este una din însuşirile dumnezeieşti, care sunt nemărginite şi mai presus de orice măsură, pentru aceasta nici nu prisoseşte, nici nu se împuţinează, deci nu este potrivit a fi numită vreodată mică sau mare. Dar o putem numi mică sau mare, după cum sunt păcatele, pe care ni le iartă, adică vrednice de iertare, sau de moarte. Căci, celui care a greşit cu nesocotinţă şi neştiinţă nu-i trebuie mare milă, precum zice fericitul Augustin: „Câţi întru neştiinţă au greşit să ceară şi mică milă". Dar, celui care a greşit întru cunoştinţă şi cu desăvârşită hotărâre, îi trebuie mare milă pentru a fi iertat, după cum a fost şi greşeala lui David. Pentru că păcatele lui mai înainte le-a plănuit şi le-a făcut întru toată răutatea: că şi pe Versavia cu vicleşug o a adus la dorinţa lui, iar pe nevinovatul Urie l-a ucis cu vicleşug, dându-i să ducă scrisorile la Ioab, care avea poruncă să-l omoare; de aceea cerea de la Dumnezeu mare mila Lui, pentru că şi păcatele lui au fost însoţite de multă răutate. Deci şi tu, o, cititorule, cercetează cu mintea ta păcatele tale şi, dacă le vei afla mari şi pline de nemăsurată răutate, neapărat ai şi tu nevoie de mare milă, pentru care roagă cu inimă zdrobită pe Dumnezeu să ţi-o dăruiască, zicând: *„Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta"*.

Împăratul David, ca să îndemne pe Dumnezeu să-l miluiască, ar fi putut pune înainte faptele bune, pe care le făcuse, cum ar fi: atâtea slujiri şi jertfe aduse lui Dumnezeu, cinstirile aduse lui Dumnezeu prin Chivot, milele arătate faţă de vrăjmaşii săi şi altele asemenea. Însă el ştia foarte bine că, din acea ticăloasă clipă, în care a hotărât să păcătuiască, toate bunătăţile lui au căzut într-o beznă vrednică de lacrimi, încât nu i-a mai rămas lui nimic. *„Toate dreptăţile lui, care le-a fost făcut, nu se vor pomeni"*, zice Dumnezeu prin gura proorocului Iezechiel(18, 24). Pentru aceasta, neavând nici o nădejde în faptele bune făcute până atunci, a alergat mai înainte la Dumnezeu, avându-şi toată nădejdea în mila Sa cea

mare, procedând asemenea slugii, care a greşit stăpânului lui şi cade la picioarele lui şi Îi zice plângând: Eu, Stăpâne, Îţi mărturisesc că sunt vrednic de zeci de mii de morţi pentru ce am greşit Ţie, iar Tu ai toate motivele să mă pedepseşti, însă toată nădejdea mea o am în marea Ta bunătate şi în milostivirea Ta. Aşa să faci şi tu cu Dumnezeu şi, chiar dacă păcatele tale sunt multe şi mari, nu te teme, pentru că ai de-a face cu un Stăpân, Care este bogat întru milă şi, oricât de mare ar fi ticăloşia ta, totdeauna este mai mare bunătatea Lui. Nădăjduieşte dar la mila Lui şi să zici cu inimă smerită: *„Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta"*.

Dar, ca să fii mai bine încredinţat şi să nădăjduieşti cu mai multă convingere, să ai în vedere şi ajutorul deosebit dăruit nouă de înomenirea Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru, Iisus Hristos. Mulţi Învăţători ai Bisericii noastre înţeleg prin marea milă a lui Dumnezeu venirea lui Mesia şi nu sunt departe de adevăr, precum îmi pare, pentru trei pricini:

1. pentru că aceasta este mila cea mai mare arătată de Dumnezeu oamenilor;

2. pentru că Proorocii cu această denumire de milă cereau de la Dumnezeu venirea lui Mesia pe pământ: *„Arată nouă, Doamne, mila Ta şi mântuirea Ta o dă nouă"* (Ps. 84, 7);

3. deoarece Dumnezeu a făgăduit lui David că din neamul său se va naşte Mesia, pentru aceasta este fără îndoială că David cerea iertare păcatelor lui pentru darurile lui Mesia. Însă cu cât mai temeinică nădejde putem să o zicem noi acum, când Mesia a venit şi a răscumpărat iertarea păcatelor noastre cu preasfânt sângele Lui! Pentru că, deşi făgăduinţa a fost făcută lui David şi strămoşilor, însă în vremea noastră s-a împlinit. Iar dacă Mântuitorul li S-a arătat lor prin duh, însă noi Îl vedem cu ochii arătat în fiecare zi în lucrările Sfintelor Dumnezeieşti Taine. Deci acum, când a venit Mântuitorul şi ne-a răscumpărat prin moartea Lui şi a împlinit în locul nostru dumnezeiasca dreptate, cum s-ar putea să nu ne dea cerescul Părinte mila Sa, mai vârtos că I-o cerem prin mijlocirea Mântuitorului nostru, Hristos[2].

[2] Că orice veţi cere de la Tatăl întru Numele Meu, va da vouă (Ioan 16, 23)

Să adăugăm şi rugăciunea Preabinecuvântatei Născătoare de Dumnezeu Maria, Maicii Lui, care printre altele este numită şi Maica darului şi a milei, de unde ne învăţăm noi, păcătoşii, că, dacă voim să recăpătăm darul lui Dumnezeu şi să dobândim iertarea păcatelor noastre, nu este alt mijloc mai sigur, care să ne poată ajuta la aceasta, decât mijlocirea Născătoarei de Dumnezeu.

Încât şi tu, o, cititorule, dacă doreşti să dobândeşti lăsarea păcatelor tale şi o desăvârşită îndreptare, să nădăjduieşti spre mila lui Dumnezeu Tatăl, în Domnul nostru, Iisus Hristos şi în mijlocirea Născătoarei de Dumnezeu şi, îngenuncheat cu duhul înaintea Stăpânului şi Dumnezeu, să zici următoarea rugăciune:

Dumnezeule Multmilostive, de vreme ce păcatul este cea mai mare ticăloşie din lume, cu adevărat eu sunt cel mai nenorocit şi mai ticălos om care se află în lume, fiindcă îndată ce m-am născut am fost împreună cu strămoşescul păcat, pe care eu l-am mai înmulţit cu greşalele mele cele de bunăvoie. Tu, Domnul meu, o ştii, iar eu, numai când o socotesc, îndată vărs din ochii mei lacrimi amare şi suspin din adâncul inimii, pentru că abia am început să cunosc binele şi îndată m-am dat la rău. Creşteam cu anii, dar mai mult creşteam în răutate, am trecut de la păcatele vrednice de iertare la cele de moarte şi, tăvălindu-mă dintr-un rău într-altul, am ajuns în final într-un adânc al ticăloşiilor, fără să iau în seamă vreodată sau să cer ajutorul Tău, pentru a scăpa de acestea. Ci, orbit fiind de cursele diavolului şi îndemnat de exemplul rău al altora, biruit de patimile mele, nu socoteam, nebunul, paguba mea, nici nu simţeam în ce ticăloşie am ajuns şi îmi petreceam astfel zilele şi anii, vai, în braţele păcatului, râzând, jucând şi de Tine îndepărtându-mă. Dar acum, pentru că mi-ai dăruit o rază de lumină, cunosc şi plâng orbirea mea şi înlăuntru, din adâncul ticăloşiei, cer adâncul milei Tale: „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta". Nu cer mila aceea, care se dă de obicei unui păcătos oarecare, pentru că o rană mare, cum este a mea, are nevoie de o doctorie pe măsură, ca să o vindece, deci pentru ticăloşia mea nemărginită este nevoie de mare milă. Mărturisesc că într-adevăr nu mi se cuvine, pentru că oricine caută să-şi facă rău şi de bunăvoia lui se face ticălos, nu merită milă. Dar eu ştiu că oricât de mare este ticăloşia mea, cu mult mai mare este mila Ta şi pentru aceasta Te rog să arăţi spre mine, păcătosul, obişnuită mila Ta şi, îmblânzindu-Ţi urgia, lasă-mi,

iartă-mi toate păcatele mele şi adu-Ţi aminte că mila Ta este nemărginită, iar eu m-aş fi pierdut, dacă nu aş fi avut nădejdea mea într-însa, fiindcă aş fi deznădăjduit, zicând împreună cu Cain: „Mai mare este vina mea decât a mi se ierta mie[3]". Dar să nu fie vreodată aceasta, să cad în deznădejde, ştiind foarte bine că mila Ta este nemăsurată şi nesfârşită, în care eu nădăjduiesc şi de care mă agăţ cu toată puterea. Nu am nici o faptă bună pentru care să mi se cuvină mila Ta, însă am îndrăznire pentru iconomia cea în trup a preadulcelui Iisus, Fiul Tău şi Dumnezeul meu, Care m-a răscumpărat prin moartea Lui. O, Părinte Ceresc, caută la faţa Unsului Tău[4] şi mă miluieşte! Şi, fiindcă, prin vărsarea pentru păcatele mele a cinstitului şi scumpului Său sânge, a împăcat dumnezeiasca dreptate, fă milă cu mine şi îmi dă iertare păcatelor mele. Caută şi spre mijlocirile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, Mireasa Ta, care s-a făcut şi Maică a mea. Şi, de vreme ce o ai făcut solitoare păcătoşilor, ca să mijlocească şi să se roage pentru noi, iartă-mi păcatele pentru mijlocirile ei şi mă izbăveşte din această cumplită ticăloşie a mea şi de povara fărădelegilor mele, ca să mă învrednicesc a ajunge în Cer, unde să laud şi să slăvesc mare şi bogată mila Ta în vecii vecilor! Amin!

[3] Fac. (4, 13)
[4] Ps. (83, 9)

Capitolul 2

În care David, luând îndrăzneală pentru mare mila lui Dumnezeu şi pentru mulţimea îndurărilor Lui, Îl roagă să-i şteargă fărădelegea lui

ŞI DUPĂ MULŢIMEA ÎNDURĂRILOR TALE ŞTERGE FĂRĂDELEGEA MEA

După ce Împăratul David a rugat pe Dumnezeu, ca să arate către dânsul mare mila Lui şi să-l miluiască, Îl roagă să-i şteargă fărădelegea lui pentru mulţimea îndurărilor lui, zicând: *„şi după mulţimea îndurărilor tale, şterge fărădelegea mea“*. Iar, David pune mila înaintea îndurărilor, după cum şi puterea precede lucrarea şi cauzele efectele, iar pâraiele mătcile. „Din mila cea mare multe sunt îndurările“, zice fericitul Augustin. Dar, fiindcă mila lui Dumnezeu este una şi nemărginită, de aceea David a zis *„după mare mila Ta“*. Însă îndurările, adică lucrurile milei lui Dumnezeu, de vreme ce sunt foarte multe şi nenumărate, pentru aceasta a zis *„după mulţimea îndurărilor Tale“*. Însă de multe ori în dumnezeiasca Scriptură îndurările lui Dumnezeu sunt numite *milă*, după cum chiar şi David foloseşte în câteva locuri, cum ar fi în: *„De mila Ta, Doamne, este plin pământul“* (Ps. 118, 64). Prin această milă a Domnului, Psalmistul înţelege îndurările Lui, adică lucrurile milei.

Şi este arătat tuturor că Pământul este plin de lucrurile milei lui Dumnezeu, precum vedem cu ochii limpede în fiecare zi, de vreme ce Dumnezeu, pentru mare şi nemăsurată mila Lui, rabdă atâţia atei, închinători la idoli, eretici, creştini cu viaţă rea, care locuiesc pe pământ şi pe toţi îi ocârmuieşte, pe toţi îi păzeşte, pe toţi îi luminează, pe toţi îi cheamă la pocăinţă şi în Împărăţia Lui şi nu va înceta niciodată a face aşa până la Ziua

Înfricoşatei Judecăţi. „Mila Lui nu se va schimba în veci". *„Că precum este slava Lui, aşa este şi mila Lui"* (Is. Sirah 2, 20). Şi dacă Pământul, care este Valea Plângerii, este plin de mila lui Dumnezeu, cu cât mai vârtos Cerul, pentru că acolo şi îngerii şi oamenii sunt îmbelşugaţi de dumnezeiasca milă? Fiindcă cele nouă cete îngereşti, care se bucură de dumnezeiasca slavă, constituie o lucrare a milei lui Dumnezeu, Care i-a luminat să poată rămâne credincioşi lui Dumnezeu în vremea acelei mari răzvrătiri împotriva lui Dumnezeu a lui Satan şi a celor următori lui. Şi oamenii din Cer, care sunt împodobiţi cu cea dintâi nevinovăţie a lor, arată tot lucrarea milei lui Dumnezeu, Care le-a luat viaţa în vremea când erau prunci, ca să nu îşi piardă nevinovăţia. De asemenea drepţii, care deşi au fost păcătoşi, dar s-au mântuit, arată lucrarea milei lui Dumnezeu, Care, cu darul Lui neadormit şi mereu gata, i-a chemat la pocăinţă şi le-a dat şi vreme să o poată isprăvi înainte de moartea lor. În acest sens şi îngerii şi oamenii, care dobândesc o slavă dumnezeiască mai mare decât cea care li se cuvenea, arată lucrarea dumnezeieştii mile. Pentru aceasta toţi sunt datori să slavoslovească numele cel sfânt în vecii vecilor, atât pentru lucrurile milei Lui, pe care le-a făcut, cât şi pentru cele care le face neîncetat, după cum zice David: *„Milele Tale, Doamne, în veac voi lăuda"* (Ps. 88, 1). Şi ceea ce poate părea la prima vedere straniu este că Dumnezeu arată mila Lui chiar şi în iad. Pentru că, deşi îi chinuie cu munci cumplite pe oamenii şi pe diavolii aflaţi acolo, însă totdeauna îi chinuie mai puţin decât li se cuvenea, ceea ce este un lucru al milei lui Dumnezeu. Şi câţi oameni nu sunt, cărora Dumnezeu le-a scurtat viaţa, pentru a nu mai adăuga greşeli şi, prin urmare, să fie chinuiţi mai rău, ceea ce este tot o milă dumnezeiască! Deci, de vreme ce şi Cerul şi Pământul şi iadul sunt pline de lucrările milei lui Dumnezeu, de aceea David cu întemeiere a zis către Dumnezeu: *„şi după mulţimea îndurărilor Tale şterge fărădelegea mea"*.

O parte socotesc că David înţelege prin *„mulţime a îndurărilor"* nenumăratele faceri de bine ale lui Dumnezeu, pe care le-a arătat oamenilor de la zidirea lumii şi mai vârtos pe cele către neamul evreiesc, pe care nemărginita milă a lui Dumnezeu de foarte multe ori i-a primit şi i-a iertat, deşi cârteau nemulţumitori

chiar după atâtea faceri de bine primite permanent de la Dânsul şi se închinau la idolii neînsufleţiţi. La aceste faceri de bine se referă şi Năcătoarea de Dumnezeu, când zice: *„şi mila Lui în neam şi în neam“* (Luc. 1, 50), iar David în alt psalm: *„Adu-Ţi aminte de îndurările Tale, Doamne şi de milele Tale, că din veac sunt“* (Ps. 24, 6). La aceste îndurări aleargă David şi acum, ca să câştige iertarea păcatelor lui, zicând *„după mulţimea îndurărilor Tale şterge fărădelegea mea“*.

Dar cu cât mai multă încredinţare putem zice aceasta noi, creştinii, când Însuşi Dumnezeu, ca să arate nemărginita Lui milă, S-a pogorât pe pământ, S-a făcut om, a petrecut cu păcătoşii, mânca cu vameşii, a iertat pe curvă şi pe Petru, care s-a lepădat, a primit pe tâlharul, care iniţial Îl hulea şi pe prigonitorul Pavel? Acum, după atâta milă, cine nu se va însufleţi? Şi cine nu va nădăjdui că, plângându-şi păcatele sale, va lua iertare, mai ales dacă va citi şi vieţile sfinţilor, care au fost mai întâi păcătoşi notorii, dar năzuind la pocăinţă, nu numai că au primit iertare de la mila lui Dumnezeu, ci, prin lucrarea Darului dumnezeiesc, s-au sfinţit şi au fost slăviţi mai mult decât sufletele nevinovate? Încât şi tu, o, cititorule, se cuvine să aminteşti întru tot înduratului Dumnezeu de aceste îndurări, ca să-L îndemni să facă la fel şi cu tine, zicând împreună cu Psalmistul *„şi, după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea“*.

Însă, după părerea tâlcuitorilor, ceea ce înţelege cu adevărat David prin *„mulţimea îndurărilor“*, este aceasta, că, precum păcatul lui a fost o viperă cu multe capete, iar înlăuntrul ei se aflau şi alte multe păcate, de aceea a fost nevoie şi ca Dumnezeu să folosească pentru el mulţimea îndurărilor Sale, ca să-i cureţe un astfel de păcat. Păcatul a fost unul, preacurvia, dar împreună cu acesta a făcut şi altele:

1. a păcătuit împotriva Legii lui Dumnezeu, Care a interzis acest fel de păcat în cele zece porunci, zicând *Să nu preacurveşti*;

2. a păcătuit împotriva legii firii, care ne arată fireşte că preacurvia este o foarte mare greşeală şi de aceea în vechime oamenii, care se supuneau legilor firii, pedepseau cu străşnicie o asemenea greşeală;

3. a păcătuit împotriva dreptăţii, răpind ceea ce nu era, nici putea să îi aparţină lui;

4. a păcătuit împotriva milostivirii, fiindcă a distrus cu nemilostivire cinstea aproapelui;

5. a păcătuit împotriva simplităţii, de vreme ce cu vicleşug şi cu scop rău a chemat pe Urie de la oaste, ca să se înştiinţeze de la el despre cele întâmplate în război;

6. a căzut întru neîfrânare, pentru că a îmbătat pe Urie, ca să nu cunoască că se atinsese de femeia lui;

7. a viclenit, pentru că a înşelat pe Urie că scrisoarea, pe care i-a dat-o, este spre binele lui, de fapt fiind poruncă pentru omorârea lui;

8. a căzut în nemilostivire, pentru că a poruncit să fie omorât un om nevinovat;

9. a fost nemulţumitor, pentru că a răsplătit rău în locul binelui lui Urie, care se primejduia în război pentru slava împărăţiei;

10. a păcătuit, în sfârşit, cu sminteală de obşte, pentru că în toată împărăţia a dat pricină de sminteală şi de a fi judecat. Din acestea se vede că păcatul lui a fost un nod împletit din multe alte păcate. Acest lucru se arată mai clar la traducerea ce s-a făcut din limba evreiască în limba greacă, pentru că acolo spune la plural *„şterge fărădelegile mele"*, iar nu la singular. Asemenea face şi Ieronim, zicând *„curăţeşte călcările mele de poruncă"*. Deci pentru că şi păcatele lui David au fost multe, de aceea se ruga către Dumnezeu să-l cureţe după mulţimea îndurărilor Sale, adică pe felurite căi ale milostivirii Lui.

La fel şi tu, o, cititorule, se cuvine să ceri de la Dumnezeu, ca şi David, să şteargă fărădelegea ta după mulţimea îndurărilor Lui, pentru că, dacă vei cerceta cu mintea păcatele tale, nu le vei afla niciodată singure, ci întotdeauna întovărăşite cu multe altele. Dar, chiar de ai avea şi numai un singur păcat, lucru care este foarte puţin probabil, totuşi, pentru a-l curăţi, ai nevoie de o mulţime de îndurări şi mile de multe feluri, pe care le unelteşte[5]

[5] A unelti înseamnă a folosi, a întrebuinţa, a utiliza, deşi în limba contemporană păstrează mai mult un sens peiorativ, de a complota. Vine de la unealtă şi îl vom prefera şi în continuare în text, deoarece ni se pare mai potrivit pentru un limbaj bisericesc, încercând astfel să îl readucem în atenţia tuturor.

Dumnezeu înainte şi după pocăinţa ta. Pentru că îndată ce vei păcătui eşti vrednic să fii trimis în veşnicele chinuri, însă, cu toate acestea, Dumnezeu rabdă îndelung şi te suportă. Îndată ce vei păcătui, devii vrăjmaş lui Dumnezeu şi toate făpturile lui cer răzbunare împotriva ta şi distrugerea ta, dar Dumnezeu te acoperă şi te păzeşte. Îndată ce vei păcătui, moartea îşi ascute sabia ei, ca să-ţi curme viaţa, dar Dumnezeu o împiedică. Îndată ce vei păcătui, te dai de drept diavolului, care vrea să te ducă în iad, însă Dumnezeu nu îi îngăduie, ci, pentru a te smulge de la păcat, îţi dă nenumărate bunătăţi: îţi trimite în minte o rază de lumină, ca să-ţi cunoşti păcatul; îţi dă împunsături mari în inimă şi amare aduceri aminte în suflet, că să îţi dai seama cui ai greşit, să urăşti păcatul, să te căieşti că l-ai făcut şi să te hotărăşti din tot sufletul să-l părăseşti cât mai grabnic. Deci foarte bine poţi spune atunci împreună cu Psalmistul David: *„mila Ta să mă sprijinească“* (Ps. 39, 15). Iar, dacă vei hotărî să te pocăieşti cu adevărată durere a inimii tale şi să nu mai păcătuieşti de acum înainte, câte îndurări nu îţi arată Dumnezeu, dăruindu-ţi iertare! Căci, iată:

1. nu mai pomeneşte păcatul făcut înaintea Lui şi nu te mai socoteşte vrăjmaş al Lui, precum erai după ce ai făcut păcatul;
2. îţi dăruieşte darul sfinţeniei Lui, prin care te faci nu numai prieten, ci şi fiu al Lui după dar;
3. te împodobeşte cu faptele bune şi cu darurile Preasfântului Duh, de care te dezbrăcase păcatul;
4. te face vrednic moştenitor al Împărăţiei Lui, ca pe un fiu al Său, că fiii sunt şi moştenitori (Rom. 8, 17);
5. îţi înviază toate bunătăţile făcute mai înainte, care erau ca şi moarte prin păcat. În urma tuturor, îţi dă toate darurile Lui îndoite, precum a făcut şi cu dreptul Iov, căruia i-a dat îndoit tot ce îi răpise diavolul (Iov 42, 10). Acum te întreb: dacă Dumnezeu întrebuinţează atâtea îndurări când iartă numai un păcat, atunci câte se cuvine să întrebuinţeze când vrea să ierte mai multe? Deci, cu bună seamă bine a făcut David când Îl roagă să-i şteargă păcatul *„după mulţimea îndurărilor Lui“*.

A se vedea şi *Tâlcuirea Evangheliei după Matei* a Sfântului Teofilact al Bulgariei, Editura Sophia, 2007, pag. 9-10

Iar această cerinţă a lui David de a-i şterge fărădelegea nu este fără pricină, căci, atunci când greşim, păcatul îndată este remarcat de mulţi, dar întâi este scris de Dumnezeu în cartea Lui, pentru a fi arătat la Judecata viitoare, precum zice şi Ioan Teologul în Apocalipsă (20, 12): *„şi s-au judecat morţii din cele scrise în căţile acelea, după faptele lor"*. În al doilea rând, este scris de diavol în zapisele lui, ca să-l pârască înaintea Dreptului Judecător, de aceea este numit în Apocalipsă (12, 10): *pârâtorul fraţilor noştri, cel ce pâra pe ei înaintea Dumnezeului nostru ziua şi noaptea.* În al treilea rând, este scris chiar în inima noastră şi în cugetul nostru, ca să nu poată să dispară vreodată din memoria noastră, după cum zice proorocul Ieremia (17, 1) despre păcatul iudeilor: *„Păcatul lui Iuda este scris cu condei de fier cu vârf de diamant săpat pe lespedea inimii lor"*. Pentru aceasta şi împăratul David, dorind să fie şters păcatul lui şi din cartea Judecătorului şi din zapisul pârâşului şi din cugetul său, ca să nu fie osândit de Dumnezeu, nici pârât de diavol, sau mustrat de cuget pentru ce a făcut, a alergat la Dumnezeu şi L-a rugat să şteargă păcatul său *„după mulţimea îndurărilor Lui"*. Şi, după cum zice Ioan Gură de Aur, David roagă pe Dumnezeu să-i şteargă fărădelegea lui, fiindcă i-a zugrăvit în suflet o mare sluţenie, pe care s-o şteargă din cartea Lui, ca să nu-Şi mai amintească deloc de ea, iar din cugetul său s-o piardă cu totul, ca să scape de viermele acela care-l rodea şi s-o dezrădăcineze din dragostea lui, ca să nu mai iubească păcatul, care este atât de slut şi dezgustător. Deci şi tu, o, cititorule, dacă vrei să fie distrus zapisul, în care sunt scrise păcatele tale, aleargă la Dumnezeu, precum David şi se vor şterge păcatele tale, după cum te încredinţează Însuşi Dumnezeu prin gura proorocului Isaia (43, 25): *„Eu sunt, eu sunt, Cel ce şterg fărădelegile tale pentru Mine şi păcatele tale nu le voi pomeni"*. Aici se arată că El Însuşi este singurul Care şterge păcatele noastre, în aşa fel încât nu vrea să mai rămână vreo amintire despre acestea, iar aceasta o face îndemnat fiind de nemărginita Lui bunătate, că zice *„pentru Mine"*. Dar cu cât mai mult va fi înduplecat să şteargă păcatele noastre, ale creştinilor, pentru vrednicele de răsplătire mijlociri ale Fiului Său, Dumnezeu-Omul, motiv pentru care poate zice *„pentru Mine şi pentru Fiul Meu"*. Aceasta este marele privilegiu

al creştinilor că, pentru vărsarea preacuratului sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu încredinţare şi lesne dobândim ştergerea şi iertarea păcatelor noastre. Astfel, pentru a se şterge desăvârşit păcatele noastre, nu trebuie altceva decât să se pună peste rănile noastre balsamul ceresc, adică preasfântul sânge al Dumnezeu-Omului Iisus, care se află în taina dumnezeieştii Euharistii şi care este lăsat pentru a ne împărtăşi cu dânsul spre curăţirea păcatelor noastre. De aceea şi tu, frate, să nu te îndoieşti că vei primi iertarea şi curăţirea păcatelor tale, pentru că, deşi păcatele tale sunt mari şi nenumărate, totuşi cu mult mai mare este mulţimea îndurărilor lui Dumnezeu şi nemărginite vrednicele de răsplătire mijlociri ale Unuia Născut Fiul Său şi Dumnezeului nostru, întru care trebuie să ai nădejdea mântuirii tale. De aceea, acum cu inimă zdrobită, înaintea scaunului Său, să zici următoarea rugăciune:

Dumnezeule întru tot îndurate cu cât îmi aduc aminte de păcatele pe care le-am făcut, cu atât mă ruşinez de Tine şi mă tem, fiindcă văd întru cele dinlăuntru ale sufletului meu aşa mulţime de păcate, încât mintea mea nu dovedeşte să le cerceteze, nici înţelegerea mea să le numere, de aceea pot zice şi eu „că fărădelegile mele s-au înmulţit mai mult decât perii capului meu“[6]. Şi chiar dacă, pentru marea mulţime, eu nu îmi amintesc toate păcatele mele, totuşi acestea nu se şterg din aducerea aminte a Ta, pentru că Tu le ai scrise pe toate, împreună cu toate împrejurările în înfricoşata carte a datornicilor Tăi, iar în Ziua Judecăţii le vei face cunoscute cu de-amănuntul înaintea tuturor, chiar şi fără ca eu să vreau sau să pot a le privi. Ah, de ar fi fost cu putinţă să le şterg cu lacrimi înainte de venirea acelei înfricoşate Zile, cum aş fi vărsat râuri de lacrimi! Dar, chiar dacă toată viaţa mea aş fi vrut să plâng cu amar ziua şi noaptea, socotesc că nu aş fi putut şterge atâta mulţime de păcate ale mele, nici altcineva nu va putea să facă aceasta, de nu-i vei da Tu putere, Care eşti milostiv şi atotputernic. Adevărat este că Tu, ca un cunoscător al inimilor, ştii mai bine decât mine că păcatele mele sunt nenumărate. Însă mila Ta cea mare covârşeşte orice limite şi toate, adică Cerul şi Pământul şi iadul, sunt pline de nemărginită mila Ta şi nu este om în lume care

[6] Ps. 37, 4

să n-o fi cercat. De aceea te rog şi eu: Minunează spre mine milele Tale[7] *şi, după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte fărădelegea mea. Adu-Ţi aminte de milele Tale cele mari, pe care din veac le-ai arătat faţă de strănepoţii lui Adam, că şi aceştia au păcătuit de multe ori cu mare obrăznicie şi au întărâtat mânia Ta, dar nu s-a auzit vreodată ca, după ce s-au pocăit, să fie lepădaţi de la faţa Ta, ci mai vârtos au fost ascultaţi şi iertaţi, după cum e scris „Spre Tine au nădăjduit părinţii noştri", „Către Tine au strigat şi s-au mântuit"*[8]*. Deci, cu toate că sunt cel mai păcătos, cum s-ar putea să fie acum închise pentru mine uşile milei Tale? Cum se poate să mi se încuie mie, ticălosului, milostivirile Tale? Oare nu eşti Tu numit în Sfintele Scripturi milosârd, bun, milostiv, lesne iertător? Pentru aceasta, cu obişnuita Ta milostivire, iartă-mi câte Ţi-am greşit şi vindecă ticălosul meu suflet, pentru că este cu totul pustiu şi căzut şi nu-mi este mie nădejde de mântuire decât Tu, Doamne Dumnezeule, pentru a-l învia pe el. Şi, de vreme ce chiar Fiul Tău iubit şi Dumnezeul meu, Iisus Hristos, ne-a învăţat să cerem de la Tine orice întru numele Lui*[9]*, de aceea pun şi eu mijlocitor preacurat sângele Lui, care a fost vărsat pe Cruce pentru mine, ticălosul şi cer fierbinte să curăţeşti păcatele mele şi să le ştergi din amintirea sufletului meu, ca să nu mai am pricină de întristare că am amărât milostivirile Tale cele iubitoare de oameni şi să mă întăreşti să petrec cealaltă vreme a vieţii mele precum Îţi place Ţie, dăruindu-mi după moarte acele negrăite bunătăţi pregătite celor ce Te iubesc, pentru rugăciunile întru tot lăudatei Născătoare de Dumnezeu şi ale tuturor sfinţilor. Amin.*

---

[7] Psalm 16;7: Minunate fă milele Tale, Cel ce mântuieşti pe cei ce ndăjduiesc spre Tine

[8] Ps. (21, 4-5)

[9] Ioan (15, 16)

Capitolul 3

În care Împăratul David cere de la Dumnezeu să-l spele de păcatul lui şi să-l cureţe mai mult

MAI VÂRTOS MĂ SPALĂ DE FĂRĂDELEGEA MEA ŞI DE PĂCATUL MEU MĂ CURĂŢEŞTE

După ce David a rugat pe Dumnezeu să-i şteargă fărădelegea lui, după mulţimea îndurărilor Sale, Îl roagă iarăşi să-l spele de multe ori, până îl va curăţa de întinăciunea păcatului: *Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea*... Când petele sunt mici şi numai la suprafaţa hainei, se pot curăţa printr-o singură spălare, dar când sunt mari şi murdăresc foarte rău haina, atunci este nevoie de multe spălări pentru a o curăţa. Aşa stau lucrurile şi în cazul lui David. Pentru că întinăciunea a fost mare, fiindcă din preacurvie au decurs încă şi alte mult prea multe păcate, care au fost făcute cu ştiinţă şi cu toată răutatea, după cum spunea proorocul Osea pentru israeliteni: *După mulţimea lor, aşa au păcătuit Mie* (Osea 4, 7), de aceea cere şi David de la Dumnezeu, nu acea spălare oferită oricărui păcătos când i se redă darul cel dintâi, ci cere multe spălări, până când i se va curăţa întinăciunea cea adâncă şi mare. După fericitul Augustin „*mai vârtos*" înseamnă mai mult şi mai mult mă spală de păcatul meu. Se cuvenea într-adevăr ca David să fie încredinţat că i s-a iertat păcatul, fiindcă şi proorocul i-a spus *Domnul a iertat păcatul tău* (II Împ. 12, 13). Dar păcatul lui atât se întipărise în sufletul său, încât încă se temea că nu ar fi suficient de curat. Şi aşa cum se întâmplă de multe ori celor ce cad în foc sau în apă, care au trecut printr-o mare primejdie şi care, deşi în cele din urmă se izbăvesc, totuşi rămân cu o mare temere şi se tulbură cu duhul, nefiind încă deplin încredinţaţi

că s-au izbăvit de pericol, asemenea a pătimit şi David, care pe bună dreptate era stăpânit de foarte mare frică. Această frică ar trebui să o aibă orice păcătos, precum porunceşte Duhul Sfânt prin gura Înţeleptului, zicând să nu fie fără de frică păcătosul pentru păcatul, pentru care s-a învrednicit de curăţire şi iertare: *„pentru îmblânzire (curăţire) nu fi fără de frică“* (Is. Sirah 5, 5). De aceea şi David ruga pe Dumnezeu să-l spele de multe ori şi să-l cureţe de păcatele lui: *„Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte“*. Dar, cu toate acestea, cel ce se pocăieşte mai păstrează încă rămăşiţe ale păcatului, precum zice fericitul Augustin, pentru că după iertarea păcatului rămân relele obişnuinţe şi deprinderile şi poftele trupului, care fac pe om neputincios şi slab. Deprinderea se capătă prin deasa păcătuire, iar prin obişnuinţă se statorniceşte ca o a doua fire şi devine pricină de a păcătui din nou cu multă uşurinţă. Iar pofta trupului este războiul pe care îl dă trupul împotriva duhului, război care îşi are originea în păcatul strămoşesc şi care creşte şi se întăreşte prin împlinirea cu fapta a păcatului, deoarece trupul, pentru că se împotriveşte duhului adeseori, îl aduce în final la o desăvârşită supunere. Acum această înlesnire spre rău, care este pricinuită de deprinderi şi reaua obişnuinţă şi de această împotrivire la bine care vine de la pofta trupului, se menţine la cel ce se pocăieşte şi în urma iertării, după fericitul Augustin, acestea fiind pricinile pentru care cel ce se pocăieşte cade cu uşurinţă iarăşi în aceleaşi păcate. Şi după cum cel ce s-a izbăvit dintr-o boală gravă nu este totuşi desăvârşit sănătos, pentru că poartă încă sechelele bolii, cum ar fi lipsa poftei de mâncare, tulburări ale somnului, slăbiciunea, sau multe altele, iar dacă vrea să nu revină boala trebuie să se ferească multă vreme de cele neprielnice, tot aşa şi păcătosul, în urma iertării lui, nu se cuvine să se socotească deplin sănătos, ci că poartă încă rămăşiţele păcatului, fiindcă este încă slab, are obişnuinţa rea, binele nu-i place, nu îl mulţumeşte şi de aceea foarte uşor se poate întoarce iarăşi la păcat. O eventuală întoarcere la păcat se face spre marea lui pagubă, deoarece căderile de pe urmă sunt mai rele decât cele dintâi, atât în cele duhovniceşti, cât şi în cele trupeşti. Deci şi tu, o, cititorule, dacă nu

vrei să cazi iarăşi în aceleaşi păcate, fugi cu mare luare aminte şi te depărtează de orice pricină, fugi de sminteli şi năzuieşte adeseori spre Dumnezeu, precum a făcut şi David. Căci acesta, fiind biruit de pofta trupului şi obişnuit cu păcatul datorită deselor căderi, Îl roagă pe Dumnezeu să-l spele de multe ori şi să-l cureţe de toate rămăşiţele păcatului, astfel încât să potolească războiul pe care trupul îl duce împotriva duhului, să-i uşureze reaua obişnuinţă şi deprinderea păcatului şi să-l întărească El cu un dar deosebit, ca să nu mai cadă într-un asemenea păcat: *„Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea...“*.

Dintru acestea să înţeleagă fiecare cât de nechibzuiţi sunt acei creştini, care socotesc că numai printr-o mărturisire şi o pocăinţă făcute cândva, primind iertarea de la duhovnicul lor, au primit o curăţire desăvârşită de păcatele lor, prin aceasta putând linişti tulburarea inimii lor şi dobândi odihnă, fără să mai facă vreo faptă bună şi fără să se mai teamă pentru păcatele lor, ca şi cum ar fi desăvârşit curaţi. De mirare este dacă nu se împlineşte pentru ei cele zise de Solomon, adică să fie într-o stare care li se pare a fi bună şi lipsită de griji, în timp ce ea este jalnică şi duce la pierzare: *„Este cale, care se pare oamenilor dreaptă; iar sfârşitul ei duce în fundul iadului“* (Pilde 14, 12). Sunt şi creştini de acest fel, care cred că păcatul a fugit de la ei pentru acea puţină pocăinţă a lor şi nu văd nebunii şi orbii că, deşi păcatul s-a îndepărtat de la ei, totuşi şi-a lăsat urmele lui tipărite adânc în sufletele lor, adică acea slăbiciune a puterilor lor sufleteşti, înclinarea şi pornirea spre rău, lipsa plăcerii şi chiar împotrivirea spre a face binele, precum şi pătimaşa înclinare spre cele lumeşti şi pământeşti, care, de nu vor fi înlăturate desăvârşit, vor face ca păcatul lesne să se întoarcă şi poate chiar cu mai multă putere decât întâi. Origen zice: „Dacă s-ar curăţa cineva de păcat, este neapărat nevoie să se cureţe şi de urmele păcatului“. Deci creştinii care se află într-o astfel de neorânduială, încât trec când de la păcat la Darul lui Dumnezeu, când de la Dar la păcat, fără a-şi preface viaţa lor printr-o adevărată pocăinţă şi fără a-şi schimba obiceiurile şi faptele lor, nu este de mirare că vor fi copleşiţi de noi căderi. Cel ce cu adevărat se pocăieşte trebuie să nu se mulţumească întru a plânge o

singură dată păcatele lui, ci trebuie să aibă permanent amară aducere aminte şi nemăsurată durere pentru acestea şi să roage pe Dumnezeu să-l spele şi să-l cureţe cu totul de ele, cu atât mai mult cu cât păcatele au fost iertate de curând. Fericitul Ieronim aseamănă aceasta cu o rană, care, deşi a fost tămăduită, tot miroase rău din cauza puroiului şi, deşi este spălată, încă necesită spălări intense pentru a nu mai răspândi putoare; tot aşa şi păcatul de curând iertat, cu toate că a fost curăţat prin pocăinţă, este încă dezgustător şi puturos. De aceea şi David, cunoscând că are nevoie de mai multă curăţire, ruga pe Dumnezeu să-l spele mai mult şi să-l cureţe prin mijlocirea dumnezeiescului Său dar: *„Mai vârtos mă spală...“*. Deci şi tu, frate, dacă doreşti să te curăţeşti desăvârşit de păcatul tău, râvneşte acestei sfinte pilde de pocăinţă şi, având permanent în amintirea ta păcatele pe care le-ai făcut, roagă pe Dumnezeu să ţi le şteargă şi sileşte-te să faci adeseori în sufletul tău această procitire[10] şi să te mâhneşti pentru păcatele tale cu întristare şi covârşitoare durere a inimii, având o grijă statornică pentru pocăinţa lăuntrică, care îţi va pricinui bunătăţi nenumărate: pentru că îndată îţi sădeşte în inimă greaţa şi ura pentru păcat, îndată te întăreşte întru frica lui Dumnezeu, îndată îţi dă puteri împotriva relelor întâmplări, îndată te curăţeşte de păcatele tăinuite, pe care nu le cunoşti şi de cele pe care nu ţi le aminteşti şi în cele din urmă îţi aduce pace şi odihnă în inima ta şi în cugetul tău. Şi, dacă vrei ca această zdrobire şi pocăinţă lăuntrică să fie mult mai rodnică în ce priveşte bunătăţile amintite, s-o ajuţi prin a te spovedi şi a te împărtăşi, pentru că spovedania, când este făcută bine şi cuviincios, slăbeşte relele deprinderi şi obişnuinţe ale păcatului, iar, când este făcută des,

[10] A prociti are mai multe înţelesuri. În cazul de faţă se potriveşte: a repeta în gând sau cu voce tare lucruri citite, cunoscute, ştiute, presupuse (v. Dicţionar de arhaisme şi regionalisme, Editura Saeculum Vizual, 2007). Acest cuvânt cuprinde în înţeles atât enumerarea păcatelor cât şi examinarea fiecăruia în parte. Preferăm acest cuvânt învechit datorită înţelesului său, pentru care nu avem în limba contemporană un echivalent şi chiar l-am propune pentru reabilitare şi folosire măcar în limbajul bisericesc referitor la cercetarea necesară pocăinţei

le înlătură desăvârşit. Şi chiar dacă nu poate înlătura desăvârşit lupta trupului împotriva duhului sau pofta cea rea, dar cel puţin le micşorează.

Adu-ţi aminte de porunca dată de proorocul Elisei lui Neeman Sirianul de a se spăla de şapte ori în râul Iordanului pentru a se curăţa de lepră. Dar, dacă vindecarea leprei lui Neeman s-a făcut în mod minunat prin mijlocirea lui Elisei, nu era suficient să se spele Neeman numai o dată şi în orice pârâu s-ar fi întâmplat, iar nu de şapte ori şi neapărat în Iordan? Însă această poruncă a avut un înţeles tainic, fiindcă în dumnezeiasca Scriptură *şapte* înseamnă tainic *de multe ori*, iar râul Iordan semnifica alegoric pocăinţa. De aceea şi tu, frate, spală-te de cât mai multe ori în această apă a pocăinţei şi îţi vei curăţi sufletul, după cum Neeman şi-a curăţat trupul, încât arăta ca un prunc mic: *„Şi s-a făcut trupul lui ca trupul unui prunc mic şi s-a curăţit“* (IV Împ. 5, 14). Însă cu adevărat nu vor avea niciodată parte de o asemenea curăţire acei creştini, care cred că se pot curăţi deplin numai printr-o singură spălare în apa pocăinţei şi a mărturisirii. Ah, cât sunt de orbi în cunoaşterea de sine! Ah, cât de greşit socotesc mulţimea şi răutatea păcatelor lor! Ah, cât de puţin înţeleg că este neapărat necesar a se spăla de multe ori, dacă doresc să se cureţe desăvârşit! Dacă fericitul Iov, care a dus o viaţă deosebit de sfântă, zicea: *„Că de mă voi spăla cu zăpadă şi de mă voi curăţi cu mâini curate, tot m-ai muiat cu gunoi şi mi-ai făcut urât veşmântul de pe mine“* (Iov 9, 30-31), adică de s-ar spăla încât să-i strălucească mâinile, cu toate acestea Dumnezeu i-ar fi găsit destule metehne. Dacă apostolul Pavel, Vasul Alegerii, zicea: *„cu nimic nu mă ştiu pe mine vinovat, ci nu întru aceasta m-am îndreptat“* (I Cor. 4, 4), adică deşi întru nimic nu îl mustră cugetul că a păcătuit, însă pentru aceasta nu se socoteşte drept, atunci cum trebuie să se considere pe ei înşişi ticăloşii păcătoşi? Oare pot socoti că printr-o singură spălare pe dinafară sunt desăvârşit spălaţi şi curăţaţi? Vai şi amar lor! De aceea tu, o, cititorule, să nu accepţi să ajungi ca aceşti de trei ori ticăloşi, ci, cunoscând că ai nevoie de foarte multă curăţire, fă tot ce îţi stă în putinţă şi adeseori s-o ceri de la Dumnezeu, ca s-o dobândeşti, cu toate că orice curăţenie înaintea ochilor

preacuraţi ai lui Dumnezeu este nesemnificativă. Şi cu toată evlavia şi deferenţa plecând genunchii înaintea dumnezeiescului tron, să înalţi următoarea rugăciune:

Dumnezeule multmilostive, fiind eu într-o stare vrednică de milă, cu totul plin de întinăciuni şi necurăţii, mă ruşinez să aduc vreo rugăciune înaintea Ta, Care eşti Izvorul curăţeniei şi mă tem foarte tare ca nu cumva întinăciunile sufletului meu să Te pornească mai mult spre mânie în loc de milostivire. Ah, eu sunt foarte ticălos şi netrebnic, căci întru ticăloşii m-am zămislit şi întru ticăloşii m-am născut şi întru întinăciuni mi-am petrecut toată viaţa. Curăţenia cea dintâi, pe care mi-ai dăruit-o, am pierdut-o încă de la începutul vieţii mele şi pe măsură ce creşteam cu vârsta, mai mult mă afundam în noroiul fărădelegilor mele. Ah, ce viaţă ticăloasă am petrecut! De multe ori am încercat să mă spăl de păcate cu lacrimile mele, dar numai Tu ştii dacă s-au vărsat cu înfierbântarea inimii mele, pentru că eu tare mă tem că nu am tras nici un folos, fiindcă întinăciunile mele sunt mari şi îmi dau seama că numai de la mine nu pot reuşi nimic, decât să mă împleticesc zi de zi în mari fărădelegi. Deci, numai Tu poţi să îmi ajuţi şi Tu poţi să speli cugetul meu de păcatele mele, aceasta fiind apa pe care ai făgăduit prin gura proorocului Iezechiel[11] *s-o torni peste noi, ca să speli păcatele noastre. Pentru aceasta împlineşte şi întru mine făgăduinţa Ta şi toarnă peste mine această apă şi mă curăţă de tot păcatul, de răutate şi de păgânătate! Spală întinatul meu suflet, spală inima mea, spală toate puterile mele, îndreptează simţirile mele, care au fost pricină păcătuirii! Spală-mă peste tot, pentru că ştii bine că nu se află întru mine vreo parte care să nu fie plină de întinăciune! De multe ori m-am apropiat de scăldătoarea mărturisirii pentru a mă curăţi, dar Tu Însuţi ştii că am rămas întinat şi de aceea foarte repede am căzut iarăşi în păcatele dintâi, încă m-am întinat şi cu altele noi şi astfel, lipsindu-mă de dumnezeieştile Tale daruri, am nevoie de noianul milostivirii Tale pentru a mă spăla atât de mult, încât să nu mai rămână nici o necurăţie. Ah, dacă şi îngerii din cer, precum*

[11] Că va curge pe acolo apa aceasta şi va însănătoşi şi va vieţui tot acela peste care va curge râul (Iez. 47, 10)

zice dreptul Iov, nu sunt curaţi înaintea Ta[12]*, nici stelele cerului*[13]*, vai, ce va fi cu mine, ticălosul, care sunt numai pământ, încă şi plin de păcate, dacă nu mă vei curăţa cu firească curăţia Ta? Recunosc, Domnul meu, că nu sunt vrednic de aceasta, pentru că de atâtea ori am întărâtat darul Tău cu întoarcerea la păcate! Dar adu-Ţi aminte că este lucru obişnuit Măririi Tale ca unde s-a înmulţit păcatul, să prisosească darul Tău*[14]*. Deci, mă rog să îmi împlineşti cererea şi cu bunătatea Ta să biruieşti răutatea mea şi să mă cureţi de toate păcatele mele, ca în viaţa aceasta să mă fac vrednic de dragostea Ta, iar după moarte să mă veselesc în vecii vecilor de slava Ta întru Împărăţia Cerurilor!*

[12] Iov (15, 5)
[13] Iov (25, 5)
[14] Rom. (5, 20)

Capitolul 4

Întru care Împăratul David, pentru că şi-a cunoscut păcatul, cere din nou iertare de la Dumnezeu

CĂ FĂRĂDELEGEA MEA EU O CUNOSC

David după cele puse până acum înaintea lui Dumnezeu şi prin care, după cum am văzut, a luat îndrăzneală spre marea milă a lui Dumnezeu, aduce acum înainte spre a dobândi iertare şi un al doilea temei, pe acela că a cunoscut păcatul său. A cunoaşte cineva greşeala sa constituie un mijloc de mare importanţă pentru dobândirea iertării, pentru că, dacă noi oamenii, când vedem că cei care ne fac rău şi-au cunoscut greşeala lor şi mărturisesc din inimă că au făcut rău supărându-ne, îndată simţim în noi ceva care ne îndeamnă să-i iertăm, cu cât mai vârtos Dumnezeu, Care este tot bunătate şi milă? Dar sunt puţini care îşi cunosc greşelile lor, pentru că greşelile altora le observăm toţi cu uşurinţă, însă cu greu pe ale noastre. Astfel i s-a întâmplat şi lui David, căci, atunci când proorocul Natan i-a spus pilda cu *„cei doi vecini, unul bogat, iar altul sărac, cel bogat având multe turme de oi, iar cel sărac nu avea decât o mieluşea, pe care o creştea în braţele lui, o hrănea cu bucatele din care mânca el şi o iubea ca pe fiica lui; şi din întâmplare a mers un străin la palatele bogatului, iar el, cruţând oile lui, a răpit cu sila mieluşeaua acelui sărac şi cu aceea a ospătat pe străin“ (II Împ. 12, 1-4)* cum a auzit Împăratul David a zis: *„Viu este Domnul, că vinovat morţii este omul acesta“* (II Împ. 12, 5) şi nicidecum nu a înţeles că el însuşi era simbolizat prin acel bogat. Căci, fiind împărat şi având multe femei în palatul lui, după cum era îngăduit în vremurile acelea la evrei, a răpit pe singura femeie a lui Urie. Cu toate acestea, păcatul altuia l-a cunoscut, dar pe al său, cu toate că era şi mult mai mare, nicicum nu l-a cunoscut şi nici nu l-ar fi cunoscut dacă proorocul

Natan nu i-ar fi spus: *„Tu eşti omul care ai făcut aşa!“* (II Împ. 12, 7). Abia atunci i s-au deschis ochii şi a văzut şi a cunoscut foarte bine păcatul său şi a plâns cu amar, cerând iertare de la Dumnezeu. Şi cuvântul Sfântului Diadoh adeverează aceasta[15], că foarte puţini oameni îşi cunosc desăvârşit păcatele lor. Putem spune că ne asemănăm ochilor, care văd orice alt lucru în afară de ei înşişi, căci şi noi observăm orice greşeală a cuiva, dar ale noastre, deşi uneori sunt chiar mai mari decât ale altora, ne aflăm de parcă nici nu le vedem.

Însă ce este mai rău nu numai că nu ne cunoaştem păcatele noastre, dar nu cunoaştem nici răutatea păcatelor noastre. Pentru aceasta şi David, care a zis întru acest psalm: *că fărădelegea mea eu o cunosc*, tot el a zis într-un alt psalm: *Greşalele cine le va pricepe?* (Ps. 18, 13) şi cu aceasta arată că sunt foarte puţini care cunosc ce lucru rău este păcatul. Aceasta este şi pricina pentru care astăzi cei mai mulţi creştini păcătuiesc cu mare uşurinţă, dar cu mare greutate se pocăiesc şi se îndreaptă din toată inima lor, pentru că nu cunosc cât de mare răutate este păcatul şi cât de mult sluţeşte pe om. Ştiţi cine a cunoscut răutatea păcatului? A cunoscut-o Sfânta Maria Magdalena, care numai când auzea numele păcatului de moarte, tremura toată din cap până la picioare, iar de multe ori chiar cădea la pământ ca moartă. Aceasta înainte de moartea ei zicea că atâta vreme cât a trăit întru această lume nu a putut vreodată să înţeleagă cum poate

[15] Sunt foarte puţini aceia care îşi cunosc cu de-amănuntul toate greşelile lor şi a căror minte nu e răpită niciodată de la pomenirea lui Dumnezeu. Căci precum ochii noştri cei trupeşti când sunt sănătoşi pot vedea toate, până şi ţânţarii care zboară în aer, dar când sunt acoperiţi cu albeaţă sau de niscai urdori chiar dacă vine înaintea lor vreun lucru mare nu-l văd decât foarte şters, iar pe cele mici nici nu le prind cu simţul vederii, tot aşa şi sufletul: de-şi va subţia cu luare-aminte coaja care i-a venit din iubirea de lume, va socoti chiar şi cele mai mici greşeli ale sale ca foarte mari şi va vărsa neîncetat lacrimi peste lacrimi cu multă mulţumire. Căci s-a spus: „Drepţii se vor mărturisi numelui Tău“ (Psalm 139, 14). Dar de va stărui în dragoste de lume, chiar dacă ar săvârşi vreo ucidere sau altă faptă vrednică de mare pedeapsă, o va privi foarte liniştit, iar celorlalte greşeli nu le va da nici o însemnătate, ci le va socoti adeseori ca isprăvi. De aceea, nu se va ruşina netrebnicul nici chiar să le apere cu căldură. (fericitul Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, cap. 27, Filocalia 1, Editura I.B.M.B.O.R.,2008, pagina 414)

un om să păcătuiască de moarte şi să amărască şi să întărâte pe Dumnezeu cu păcatul. A cunoscut-o şi un episcop al atenienilor, care zicea că, dacă ar fi văzut de o parte uşa chinurilor deschisă, iar de cealaltă parte un păcat de moarte şi ar fi fost silit să aleagă una din cele două, cu adevărat ar fi ales să fie aruncat în munci, decât să păcătuiască. Prin aceasta arată că mai bună este pedeapsa păcatului, care este chinul (munca), decât însuşi păcatul, după înţeleptul care zice: *„Mai folositor (bun) este iadul decât păcatul“*. Această răutate a păcatului a cunoscut-o şi Sfântul Ioan Gură de Aur, care zicea că nu este nici un lucru mai rău în această lume decât păcatul şi de acesta se cade să se teamă fiecare, după cum şi el însuşi făcea. Ceea ce este arătat tuturor, căci, atunci când împărăteasa Eudoxia s-a mâniat asupra lui şi îl înfricoşa că o să-l omoare, a auzit de la unul din curtenii împărăteşti că se osteneşte în zadar să înfricoşeze pe acest om al lui Dumnezeu, pentru că acesta nu se teme în lume de altceva decât de păcat. Aceşti oameni sfinţi au cunoscut nemăsurata răutate a păcatului, dar totuşi nu desăvârşit. Pentru că păcatul nemulţumeşte pe Dumnezeu, iar, pentru a cunoaşte cât este de mare această nemulţumire pricinuită lui Dumnezeu, se cuvine mai întâi a cunoaşte mărimea Lui. Dar Dumnezeu este nemărginit şi nu poate cineva cunoaşte mărimea Lui decât El Însuşi, deci nici răutatea păcatului nu este cu putinţă desăvârşit a o cunoaşte cineva. Şi, chiar dacă nu poate cineva să cunoască cât de mare este răutatea păcatului după nemulţumirea pricinuită Mărimii lui Dumnezeu, totuşi îşi poate da seama din pedeapsa lui Dumnezeu adusă asupra persoanei Fiului Său cel Unul Născut, Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Pentru că este lucru încredinţat că nici măcar o dată Dumnezeu nu a lăsat nepedepsit păcatul: că şi în cazul îngerilor l-a pedepsit, înecând în adânc pe Lucifer împreună cu cei ce l-au urmat; şi pe oameni i-a pedepsit de multe ori cu felurite chinuri, cu potop, cu ploi de foc, cu războaie, cu epidemii şi cu înfricoşătoare cutremure; iar pe cei ce se chinuiesc în iad îi pedepseşte cu grozave munci. Cu toate acestea, nici din pedepsele vremelnice din lumea aceasta, nici din cele veşnice ale celeilalte lumi, nu putem cunoaşte atât răutatea păcatului, cât o putem cunoaşte din moartea pe Cruce pricinuită Însuşi Fiului

Său pentru păcat, căci *„nu a cruţat pe Fiul Său, ci pentru noi toţi L-a dat pe Dânsul“* (Rom. 8, 32). Pentru că, dacă Tatăl ar fi socotit necesar pentru răscumpărarea păcatelor noastre ca Fiul să rabde numai o durere ca cea pricinuită de smulgerea unui singur fir de păr, această durere ar fi valorat incomparabil mai mult decât toate chinurile pe care le-ar putea suporta toate fiinţele omeneşti din toate timpurile. Deci dacă această Persoană Dumnezeiască a răbdat o patimă atât de chinuitoare şi înjositoare, cu cât mai mult înseamnă aceasta! Deci, cine nu îşi dă seama din aceasta de gravitatea păcatului, care pentru a fi desfiinţat a necesitat să fie omorât Omul-Dumnezeu, Iisus? După Sfântul Ignatie Teoforul, atât de mari sunt rănile păcătoşilor, încât au impus Răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos pentru a fi tămăduite. Ah, păcatule, păcatule, care, după ce ai nenorocit pe îngeri şi pe oamenii care ţi-au urmat, ai ajuns la atâta răutate, încât ai făcut de I S-a luat şi nu oricum, ci printr-o mulţime de dureri cumplite, însăşi viaţa Dumnezeului întrupat, *„Care păcat nu a făcut, nici s-a aflat vicleşug în gura Lui“* (I Petru 2, 22)!

Deci şi tu, frate, de voieşti să cunoşti gravitatea păcatului, socoteşte: cum în Cer din cauza păcatului a rămas atâta mulţime de locuri ale îngerilor căzuţi; caută spre pământ şi vezi cum, pentru păcat, s-a făcut vale a lacrimilor şi patria ticăloşiilor; cum iadul, pentru păcat, a ajuns desăvârşită ticăloşie a nenumăraţi oameni, care se chinuiesc; şi apoi socoteşte şi pe Iisus Hristos sus pe Golgota, cum pentru păcatele noastre a ajuns cu totul plin de dureri, de răni, sângerat din cap până la picioare şi, în final, mort sus pe o cruce. Apoi să te întorci spre tine şi să cercetezi cele ascunse ale inimii tale, urmărind toate etapele din viaţa ta, una câte una, anii tăi, unul câte unul şi zilele vieţii tale, contabilizând toate faptele tale şi vei afla, după cum îmi pare, atâtea păcate, încât sunt încredinţat că nu vei putea cunoaşte nici nemăsuratul lor număr, nici nemăsurata lor gravitate. Atunci cu adevărat vei afla pricină să te ruşinezi de ele şi să te ocărăşti: cum tu, care eşti un mic şi de nimic vierme al pământului, ai îndrăznit să calci poruncile unui Dumnezeu mare şi atotputernic? Cum tu însuţi, care ai văzut gânditor că Fiul lui Dumnezeu întrupat a murit ridicat pe Cruce pentru a şterge păcatul, te-ai obrăznicit atât, încât

prin păcatele tale reînnoieşti permanent pricina morţii Lui, astfel din nou răstignindu-L? Cum tu însuţi, care ştii, din felul cum îl pedepseşte Dumnezeu, că păcatul este ceva deosebit de grav, nu te-ai temut, ci ai folosit orice mijloc şi chiar ai îmbrăţişat un leu aşa de înfricoşat, care te sfâşie cu totul? După ce, prin aceste consideraţii, vei cunoaşte nemărginita răutate a păcatelor tale, eu îţi voi spune ce să faci, ca să nu pieri. Să faci ce a făcut Împăratul David, care a strigat către Dumnezeu, mărturisindu-şi greşeala lui, că a înţeles foarte bine cât de mare rău a făcut, mâniind pe Ziditorul, Binefăcătorul şi Dumnezeul său şi Îl ruga să facă milă cu dânsul şi să-l ierte: *„De păcatul meu mă curăţeşte, că fărădelegea mea eu o cunosc“*. Aşa să faci şi tu acum şi cu inimă zdrobită, aşează-te gânditor înaintea Scaunului Preasfintei Treimi şi cu smerită mărturisire rosteşte rugăciunea următoare:

Dumnezeule, Întru Tot Milostive, să fie numele Tău cel sfânt slăvit şi preaînălţat în veci, pentru că mi-ai luminat inima cu o rază a dumnezeieştii Tale Lumini şi am cunoscut nu numai nenumăratele mele fărădelegi, ci am înţeles şi cât de rău am făcut când păcătuiam. Pentru că era mai bine să nu mă fi născut pe lume, decât să îndrăznesc a mânia pe Dumnezeu, Care este marginea doririlor. Însă atât mă ruşinez, atât mă întristez, atât mă doare sufletul pentru supărarea ce Ţi-am pricinuit, încât, dacă prin moartea mea aş fi putut şterge răul făcut, aş fi primit să-mi dau sufletul cu toată mulţumirea şi aş fi căzut la picioarele Tale jertfă a durerii mele. Dar, de vreme ce nu se pot întoarce cele făcute, nu pot face altceva decât să-mi mărturisesc cu mulţime de lacrimi păcatele mele şi să Te rog să mi le ierţi, strigând cu Psalmistul: „Şterge păcatele mele, că fărădelegea mea eu o cunosc“. Şi chiar dacă nu am cunoscut fărădelegea mea în vremea tinereţii mele, deşi nici atunci nu eram aşa orb, încât să nu fi cunoscut răul pe care îl făceam, tot nu voi acoperi acum înaintea Ta răutatea mea, motivând că am greşit din neştiinţă, fiindcă am ştiut din tinereţile mele că se cade a fugi de păcat mai mult decât de orice alt rău. Ah, de câte ori am auzit pe sfinţii propovăduitori că mustrau pe păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu[16] *şi arătau lămurit nemărginita răutate a păcatului şi greutatea pedepsei ce îi urmează! De câte*

[16] I Tim. (1, 15)

ori am auzit că din cauza păcatului a murit înălţat pe Cruce ca un vinovat Fiul Tău, Cel fără de păcat! Deci nu pot spune că am greşit din neştiinţă, căci ştiam răul ce făceam şi cu toate acestea îl făceam. Ştiam că păcătuind Te necinsteam pe Tine, Care eşti binele meu cel nemărginit şi cu toate acestea Te amăram şi cunosc că aceasta este cea mai mare vină a mea, însă dă-mi voie să strig ca fiul cel curvar: „Am greşit înaintea Ta şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul Tău, fă-mă ca pe unul din argaţii Tăi“[17] *şi primeşte-mă ca pe vameşul, ca pe curva, ca pe tâlhar şi pe mulţi alţi păcătoşi! Cu genunchii plecaţi mă rog Ţie ca David: „Păcatele tinereţilor mele şi ale neştiinţei mele nu le pomeni“*[18]*! Ah, fă-o, preadulcele meu Părinte, fă-o, Domnul meu, Atotţiitorule şi Îţi făgăduiesc să nu mai păcătuiesc de acum înainte, ajutându-mi darul Tău, fără de care nimeni nu poate ceva. Îţi făgăduiesc să nu şterg din mintea mea amintirea păcatelor mele, ocărându-mă în toate zilele pentru ele, în acelaşi timp slăvind Numele Tău cel sfânt, pentru că m-ai învrednicit prin intemediul razei Tale de lumină să-mi cunosc răutăţile şi să le mărturisesc, ca să mă învrednicesc părţii celor mântuiţi, întru slava Numelui Tău, acum şi pururea şi în vecii vecilor! Amin.*

[17] Luc. (15, 18-19)
[18] Ps. (24, 7)

Capitolul 5

În care David a văzut grozăvia păcatului şi s-a temut

ŞI PĂCATUL MEU ÎNAINTEA MEA ESTE PURUREA

Oricine şi-a cunoscut cum se cuvine păcatul şi a înţeles bine cât de grozav şi rău este păcatul în sine, nu-l va putea uita vreodată, ci permanent îl are şi îl vede înaintea ochilor săi şi resimte pururea în inimă o supărare şi o foarte mare durere din cauza lui. Aşa şi David, pocăindu-se, pentru că a cunoscut cu adevărat păcatul, de aceea îl vedea permanent înaintea ochilor lui şi nu l-a uitat până la sfârşitul vieţii lui, după cum însuşi o spune: *„Păcatul meu înaintea mea este pururi“*. Dar se observă astăzi la cei mai mulţi creştini care se pocăiesc că după ce-şi mărturisesc şi îşi plâng o dată păcatele lor, nu-şi mai amintesc deloc de ele. Aceasta mă face a mă teme că nu au cunoscut răutatea şi grozăvia păcatelor lor şi de aceea pocăinţa lor nu este desăvârşită, permanentă şi din adâncul inimii lor, ci de scurtă durată şi numai la suprafaţă! Căci cel care a scăpat dintr-o mare primejdie şi a uitat-o degrabă, arătat este că foarte puţin a înţeles-o. Cel mai încredinţat semn al unei pocăinţe adevărate este când cineva întreaga viaţă îşi aduce aminte cu amară durere a inimii de păcatele lui. Şi cine altcineva putea fi mai încredinţat şi a trăi mai liniştit decât David, care a fost înştiinţat de proorocul Natan că Dumnezeu a iertat păcatul său? Cu toate acestea continua să plângă, zicând către Dumnezeu că vede pururea înaintea ochilor păcatul său ca pe un lucru înfricoşător şi cumplit: *„Păcatul meu înaintea mea este pururi“*, parcă ar zice, după cum tâlcuieşte Teodorit, măcar că Tu, Domnul meu, mi-ai iertat păcatul pentru mare mila Ta, eu însă nu-l uit, ci îl am permanent înaintea ochilor,

ca şi cum ar fi în ceasul în care am greşit şi au rămas în amintirea mea închipuirile păcatelor făcute şi pe acestea le socotesc ziua, pe acestea le văd şi în somnul meu. Îmi aduc aminte că pe Versavia cu măguliri am adus-o să curvim, pe Urie l-am ucis pe nedrept, am înşelat pe voievodul Ioab şi am smintit toată împărăţia mea. Acestea sunt ca nişte oglinzi înaintea mea şi pe acestea pururea le văd şi când sunt treaz şi când dorm şi când stau pe tron şi când mă aflu la masă. Acestea îmi închipui şi când tac şi mă liniştesc şi când sunt în tulburări şi războaie, adică pe scurt: *„Păcatul meu înaintea mea este pururi"*. Ca să îmblânzească David pe Dumnezeu, mergea adeseori spre închinare la Chivot, aducea foarte multe jertfe şi felurite tămâieri. Cu toate acestea, nu îşi uita păcatul şi îşi uda cu lacrimi amare aşternutul, ca să spele mârşăvia păcatului şi înainte de cântatul cocoşilor se scula la rugăciune şi în acea linişte a nopţii îşi plângea păcatul său şi suspina dintru adâncul inimii. Însă toate lacrimile şi suspinele lui nu au reuşit să şteargă din aducerea lui aminte închipuirea păcatului său. Uneori lua în mâini psaltirea şi cu glas trist cânta ticăloşiile din lăuntrul lui, însă nici instrumentul, nici dulceaţa cântării nu puteau adormi sluţenia păcatului său, care permanent îi înfricoşa cugetul: *„Şi păcatul meu înaintea mea este pururi"*. Arunca cenuşă în bucatele sale, postea, chinuia trupul său cu aspre petreceri, însă duhul lui continua să fie supărat de aducerea aminte a păcatului său: *„Şi păcatul meu înaintea mea este pururi"*. Atât de scump se plăteşte păcatul în această viaţă, încât, pentru o mică durere pricinuită de păcat, toată viaţa suferă cel ce cunoaşte cu adevărat ce înseamnă a supăra pe Dumnezeu şi cât de cumplit este păcatul. Ah, păcatule, păcatule, care e de ajuns să intri o dată în inimă şi îndată o supui stăpânirii unei tiranii cumplite! O, nemilostiv ce eşti, pentru ce sfâşii şi dărâmi cu nemilostivire cele din lăuntru ale omului ce te primeşte mulţumit? A zavistuit Cain pe fratele său Abel şi din pizmă l-a ucis, satisfăcându-şi patima sa cea nedreaptă, însă îndată a căpătat atâta frică pentru păcatul lui, încât a fugit în pământul Edemului (care se tâlcuieşte, după fericitul Ieronim, pământ nestatornic şi care tremură), pentru că frica lui îl făcea să considere că tot pământul pe care calcă tremură. Pentru că orice frunză de copac care foşnea

îl înfricoşa, orice fiară întâlnită îl făcea să tremure, orice om afla socotea că vrea să-l ucidă, atunci fugea. Permanent era însoţit de umbra fratelui său ucis şi pururea era urmat de mustrarea Cugetului şi, dacă ar fi putut, ar fi fugit şi de el însuşi, fiindcă păcatul său îi era un chin permanent şi un acuzator nebiruit. Pe el nimeni nu-l mustra, nimeni nu-l înfricoşa, nimeni nu-l chinuia, deci de ce atâta frică pe dânsul? Pentru că, după dumnezeiescul Gură de Aur, păcatul, nefiind pârât de nimeni, îl vinde şi neclevetit de nimeni, îl înspăimântează pe păcătos. Păcatul şi acuză şi înfricoşează pe păcătos, chiar dacă nu este cineva să-l pârască sau să-l clevetească şi nici marile bogăţii, nici rangurile înalte nu pot să-l scape de această frică, pentru că păcatul înfricoşează şi pe aceia de care tremură lumea. După cum foarte mult tulbura pe marele Alexandru nedreapta moarte a lui Klit şi după cum necăjea neîncetat pe Neron umbra Agripinei, pe care o ucisese, iar pe Irod a Mariamnei, fiindcă Dumnezeu unelteşte împotriva acestora aşa cum rânduise pentru leviţii evrei: *„voi băga frică în inima lor... şi va goni pe ei glasul frunzei ce se mişcă“* (Lev. 26, 36). Însă aceste tulburări ale inimii şi aceste îmboldiri ale cugetului nu le trimite Dumnezeu la toţi oamenii în aceeaşi măsură, ci la unii mai mult, la alţii mai puţin, după cum nici nu le unelteşte la toţi pentru acelaşi scop. Pentru unii le lasă ca pedeapsă, la alţii pentru îndreptare, iar altora spre desăvârşire. Cei dintâi sunt acei jalnici păcătoşi, care nu acceptă nici un fel de îndreptare şi de aceea sunt predaţi de Dumnezeu îmboldirilor cugetului, pentru a fi pedepsiţi astfel în viaţa aceasta ca într-un chin (al iadului), căci, după fericitul Augustin, nici un chin nu este mai greu decât îmboldirile cugetului, după cum au fost ale lui Cain şi ale altora, despre care am amintit. Cei de al doilea sunt păcătoşi la care este nădejde de îndreptare şi de aceea sunt lăsaţi de către Dumnezeu în amărăciunea acestor îmboldiri din lăuntru şi a mustrărilor conştiinţei, ca să amărască îndulcirea căpătată din păcate şi să-şi vină în simţiri, comparând iluzoria dulceaţă avută puţin timp prin păcat cu amărăciunea de care sunt apăsaţi pe urmă toată viaţa şi astfel să părăsească păcatul şi să se întoarcă la calea mântuirii, după cum zice şi proorocul Ieremia, care ştia că este amar şi rău să părăsească cineva pe Domnul Dumnezeu

păcătuind: *„cunoaşte şi vezi, că amar ţie a mă părăsi tu pe Mine“* (Ier. 2, 19). Să fii încredinţat că atunci când păcătosul nu simte imboldirile cugetului, ci îl odihneşte păcatul şi stă liniştit, trebuie să se teamă foarte mult pentru mântuirea sufletului său, deoarece este ca bolnavul care nu simte dureri şi nu poate dori să se vindece, deoarece nu ştie că este bolnav. Pe când, precum cel ce simte dureri îşi caută vindecarea, aşa şi păcătosul care simte tulburare în inimă, supărare în suflet şi îmboldiri în cuget, nu este departe de întoarcere şi de îndreptare, pentru că, zice dumnezeiescul Ambrozie, acolo unde este simţită durerea, acolo este şi simţire de viaţă. Cei de al treilea fel sunt păcătoşii care, după ce se pocăiesc, plâng şi îşi mărturisesc în fiecare zi păcatele lor, se întristează din inimă toată viaţa, permanent îşi aduc aminte de păcatele lor cu covârşitoare durere de suflet, avându-le înaintea ochilor lor, precum David, care, în urma iertării păcatelor lui, le avea pururea înaintea sa ca pe nişte vrăjmaşi de moarte şi simţea în sufletul său atâta durere şi supărare, încât slăbea chiar şi trupul lui, precum însuşi zice: *„Nu este pace întru oasele mele de către faţa păcatelor mele“* (Ps. 37, 3).

Iar, dacă vrei, cititorule, să afli şi alte scopuri pentru care Dumnezeu pedepseşte aici pe păcătoşi cu astfel de tulburare a inimii şi îmboldiri ale cugetului, iată şi altele:

1) pentru a fi permanent mâhniţi şi supăraţi, aducându-şi aminte de păcatele lor;

2) ca să urască şi să vrăjmăşească păcatul, care deşi a fost îndepărtat de la ei prin pocăinţă, încă îşi are rămăşiţele lui în ei;

3) pentru a se curăţa mai bine de rămăşiţele păcatelor care persistă încă;

4) pentru a se spăla mai des în izvorul pocăinţei, al zdrobirii şi al sfintei împărtăşiri cu Sfintele Taine;

5) pentru a scăpa de chinurile veşnice care li se cuvin pentru păcatele lor, răbdând aici aceste pedepse ale cugetului;

6) pentru a se întări în lucrarea faptelor bune, a urî pornirile cele rele şi a părăsi păcatele;

7) pentru ca aducerea aminte de păcatele lor să le pătrundă în inimă ca o sabie cu două tăişuri şi astfel de acum înainte să iubească pe Dumnezeu mai mult decât L-au mâniat mai înainte.

Acestea sunt bunătăţile care decurg din aducerea aminte a păcatelor şi de aceea zicea David: *„Şi păcatul meu înaintea mea este pururi“*. Dar câţi creştini nu sunt astăzi care îşi aduc aminte de păcatele lor numai până le mărturisesc la părintele lor duhovnicesc, iar apoi le uită desăvârşit şi nici nu le mai iau în seamă; iar, dacă vreodată le mai vin în minte, aceasta o socotesc ca pe o amintire nefericită şi încearcă să o înlăture cât mai repede. O, ce ticăloşi şi nefericiţi sunt! Pentru că, dacă li se întâmplă să sufere o cât de mică întristare de la un om oarecare, o scriu pe marmură şi nu o uită niciodată, ci totdeauna când aud numele acelui om îndată se tulbură şi îşi reînnoiesc rana, însă întristarea şi neplăcerea pricinuite lui Dumnezeu prin păcatele lor îndată le uită şi nu vor să le socotească. Ah, cât de puţin înţeleg ce mare răutate este a mânia pe Dumnezeul şi Ziditorul nostru! Când unul dintre cei îmbunătăţiţi a căzut vreodată într-un păcat, nu a avut odihnă din partea lui toată viaţa, ci permanent l-a avut înaintea ochilor şi l-a plâns cu lacrimi foarte amare, după cum zice David: *„Şi păcatul meu înaintea mea este pururi“*. Deci dacă şi tu, cititorule, te afli între cei ce după ce şi-au mărturisit păcatele îndată le uită şi nu vor să le mai socotească vreodată, atunci eşti printre cei nenorociţi, pentru că va veni o vreme când şi tu şi aceia vă veţi aduce aminte de ele peste vrerea voastră. În vremea de faţă poate le ascunzi de la tine, dar în ziua înfricoşată a morţii tale se vor arăta toate înaintea ta precum o oaste de înfricoşaţi vrăjmaşi ai tăi şi cu toate că nu vei voi să le vezi, însă vor sta înaintea ta mustrându-te şi atunci vei zice cu proorocul: *„cuprinsu-m-au fărădelegile mele şi nu am putut să văd“* (Ps. 39, 16). Atunci, precum zice Ieremia, vei simţi neruşinarea vicleniei tale şi vei înţelege mustrările cugetului tău: *„Certa-te-va viclenia ta şi răutatea ta te va mustra“* (Ier. 2, 19). Atunci vei zice cele grăite de împăratul Antioh în vremea când era în primejdie de moarte: *„Acum îmi voi aduce aminte de răutăţile ce am făcut“* (I Mac. 6, 12). Dar să-mi spui la ce îţi va putea ajuta atunci o astfel de înşelătoare aducere aminte, în afară de a te arunca în cea mai de pe urmă deznădejde? Pentru aceasta, nu aştepta ceasul de pe urmă ca să îţi aduci aminte de păcatele tale, ci fă-o acum când ai vreme prielnică şi mântuitoare şi să nu uiţi păcatele tale niciodată, ci permanent să le ai

înaintea ta şi să plângi neîncetat pentru ele şi să rabzi orice necaz în viaţa aceasta, ca să nu fii pedepsit în cealaltă fără de folos; şi să scrii păcatele tale în inima ta şi întru aducerea ta aminte, iar eu te asigur că Dumnezeu le va şterge din amintirea Sa, după cum ne încredinţează Sfântul Ioan Gură de Aur, iar dacă le vei uita tu, ţi le va aminti Dumnezeu spre paguba ta. Însă, aducându-ţi aminte de păcatele tale, să nu-ţi împuţinezi nădejdea pe care trebuie s-o ai în Dumnezeu că ţi le va şterge, ci cu evlavie şi cu zdrobirea inimii să rosteşti următoarea rugăciune:

Întru Tot Îndurate Doamne, eu îţi mărturisesc că până acum eram atât de orb, încât nu vedeam păcatele mele şi permanent le socoteam ca nimic, căci nu cunoşteam cât de mare rău este să Te amărăsc şi să Te mânii pe Tine, Dumnezeul meu, Făcătorul meu şi Binele meu nemărginit. După ce mi-ai trimis în inimă o rază a dumnezeieştii Tale Lumini, le am de-a pururea înaintea ochilor mei şi niciodată nu s-au îndepărtat din mintea mea, încât „fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea". Cu adevărat jalnică şi amară este această aducere aminte, că ziua şi noaptea plâng pentru ele şi mă silesc să le ascund de la mine, pentru a da mângâiere inimii mele, însă în zadar mă ostenesc, de vreme ce mereu mi se par mai îngrozitoare, mai ales pentru că sunt însoţite cu acele nelegiuite împrejurări în care le-am făcut. De aceea îmi provoacă permanent în suflet o durere nemăsurată. Şi precum David, când se ruga să ştergi păcatele lui, auzea glasul nevinovatului sânge al lui Urie cerând răzbunare împotriva lui, aşa şi eu, rugându-mă înaintea Ta, aud păcatele mele care mă mustră şi îmi zic că nu sunt vrednic să stau înaintea Ta, ci mi se cade a mă afla în veşnicele chinuri cu necuraţii diavoli. Ah, viaţă nefericită! Oh şi ce este mai amar decât să păcătuiască cineva, chiar dacă nefericirea s-ar fi încheiat aici şi necazurile s-ar fi suferit numai în viaţa aceasta! Dar mă întristează mai mult şi mă îngrozeşte ce va fi în ceasul morţii mele şi în viaţa viitoare. Ah, atunci voi putea zice cu dreptate: Strâmt îmi este din toate părţile[19]*, pentru multele fapte care se vor descoperi atunci, iar acum nu le văd! Şi chiar cele pe care le văd acum cu cât mai mari mi se vor arăta atunci?! Şi precum la apusul soarelui sporeşte întunericul, aşa şi la sfârşitul vieţii mele păcatele*

[19] Ist. Susanei (1, 21)

făcute de mine se vor arăta mari şi înfricoşate ca nişte uriaşi şi mă vor înconjura atunci ca pe nefericitul Ierusalim, care preînchipuie păcătosul. Ah, ce voi face, ca să nu mă aflu într-o astfel de jalnică stare în ceasul morţii mele? Dacă ar fi de ajuns să plâng în toate zilele păcatele mele, nu voi înceta să o fac; dacă este destul să-mi aduc aminte de ele acum, o voi face permanent şi sunt mulţumit să iau asupra mea acest chin toată viaţa mea, numai să nu fiu certat la moartea mea. Dar, pentru că acestea nu sunt suficiente, ci am nevoie şi de mare mila Ta, de aceea Te rog să arăţi şi spre mine mulţimea îndurărilor Tale. Şi pentru toţi pe care Îi ai mai vrednici şi mai iubiţi în Cer şi pe pământ, iartă fărădelegile mele şi şterge din aducerea Ta aminte toate păcatele mele! Căci, dacă Tu, Cerescule Părinte, le vei uita desăvârşit şi le vei şterge, nu va rămâne nici o greutate în păcătosul meu suflet şi voi lua atâta îndrăzneală, încât nu vor mai cuteza vrăjmaşii mei să le mai înfăţişeze şi aşa săvârşindu-mi în pace viaţa, voi dobândi fericirea aceea şi viaţa cea fără de sfârşit în vecii vecilor. Amin.

Capitolul 6

În care Împăratul David arată cât necaz a suferit pentru că a greşit faţă de Dumnezeu. Şi, de vreme ce păcatul înaintea lui Dumnezeu a fost foarte grav, a zis:

ŢIE UNUIA AM GREŞIT

După ce David, cel ce se pocăia, s-a socotit şi a plâns păcatul lui ca pe ceva ce i-a adus vătămare lui însuşi, zicând: *„Şi păcatul meu înaintea mea este pururi"*, acum îl socoteşte şi îl plânge ca pe unul ce este împotriva lui Dumnezeu, de aceea zice: *„Ţie unuia am greşit"*. Pentru a înţelege acestea, se cuvine să ştii că păcatul în dumnezeieştile Scripturi este numit rău şi faţă de om şi faţă de Dumnezeu. Pentru om este rău deoarece îl goleşte de toate cele mai presus de fire şi dumnezeieşti bunătăţi şi îl face vrednic veşnicelor chinuri. Este rău faţă de Dumnezeu pentru că se împotriveşte harului lui Dumnezeu şi dumnezeieştilor Lui porunci şi amărăşte noianul dulceţii lui Dumnezeu, după cum este scris: *„întărâtat-a pe Domnul cel păcătos"* (Ps. 9, 23); se împotriveşte veşniciei lui Dumnezeu, pentru că păcătosul, de i-ar fi cu putinţă, L-ar distruge pe Dumnezeu, L-ar aduce întru a nu mai fi, numai să îşi împlinească pofta lui; se împotriveşte unicei stăpâniri a lui Dumnezeu, pentru că se închină atâtor dumnezei şi atâtor idoli câte rele le preferă în locul lui Dumnezeu, după cum arată lămurit Ciprian, zicând că orice lucru pe care omul îl preferă înaintea lui Dumnezeu pe acela îl are ca dumnezeu; se împotriveşte înaltei Lui stăpâniri, pentru că păcătosul nu vrea să se supună dumnezeieştilor porunci, de aceea Dumnezeu prin gura proorocului Ieremia zice: *„ai zdrobit jugul tău şi ai rupt legăturile tale şi ai zis: nu voi sluji ţie"* (Ier. 2, 20). Şi ce să mai spun multe? Dumnezeu, după fericitul Augustin, este adâncul bunătăţii şi întru El sunt cuprinse toate bunătăţile, iar păcatul

este adâncul răutăţii şi în el sunt cuprinse toate răutăţile, încât Dumnezeu este unicul şi nemărginitul bine, iar păcatul unicul şi nemărginitul rău. Şi precum păcatul se împotriveşte lui Dumnezeu, tot aşa şi Dumnezeu se împotriveşte păcatului şi prin urmare îl urăşte cu o ură prea de nevoie[20], pentru că Dumnezeu, fiind Binele desăvârşit, nu poate să nu urască păcatul, ca pe cel ce este răul suprem. Dacă am presupune că Dumnezeu nu urăşte păcatul, atunci ar trebui să acceptăm că de fapt nu este Dumnezeu. Pentru că, fiind Dumnezeu, se cuvine să urască păcatul, ca pe cel ce I se împotriveşte şi chiar îl urăşte cu ură care nu are niciodată sfârşit. Precum că după cum Dumnezeu iubeşte nemărginit binele, tot aşa de sigur este că urăşte nemărginit păcatul şi nimic altceva decât păcatul. Dacă Dumnezeu nu se bucură de cel necredincios, aceasta este numai pentru că păcătuieşte şi în necredinţa lui ar fi fost dispus, dacă îi era cu putinţă, chiar să distrugă pe Dumnezeu sau cel puţin ar fi dorit să Îl modifice pe Dumnezeu precum i-ar plăcea lui, adică: să nu mai fie întreg înţelept, ca să nu cunoască necurăţia lui; să nu fie sfânt, ca să nu se îngreţoşeze de greşelile lui; să nu fie Atotputernic, ca să nu-l poată pedepsi. Şi, precum zice Ioan Gură de Aur, păcătosul ar vrea ca Dumnezeu fie să nu poată, fie să nu voiască, fie să nu ştie să-l pedepsească pentru păcatele lui. Adică păcătosul voieşte să nu fie Dumnezeu, pentru că el L-ar vrea neputincios, nedrept sau neînvăţat, deci în acest fel păcătosul, pentru fărădelegile lui, se împotriveşte lui Dumnezeu.

Împotrivirea adusă de păcat lui Dumnezeu este un rău extrem de mare şi veşnic, deoarece se împotriveşte cu totul nemărginitului Împărat. Într-adevăr păcatul mai este şi un mare rău pricinuit omului, atât pentru foarte marea vătămare suferită de păcătos însuşi, cât şi de aproapele, prin prejudiciile aduse persoanei, lucrurilor, numelui sau rangului lui. Însă ceea ce face ca păcatul să fie mai mare decât toate răutăţile este răul faţă de Dumnezeu. De aceea, oricine vrea să fugă de păcat şi să se căiască pentru el, să-l socotească pururea precum am zis mai sus, adică: că este un rău faţă de Dumnezeu, împotriva lui Dumnezeu, care mânie pe

[20] De nevoie înseamnă care decurge, rezultă, urmează firesc din premisele cunoscute sau afirmate

Dumnezeu, care ocărăşte pe Dumnezeu şi îndepărtează de Dumnezeu. Aşa a făcut David Împăratul, căci socotind păcatul ca un rău împotriva lui Dumnezeu şi mâhnindu-se, striga către Dumnezeu: *„Ţie unuia am greşit“*. Putea David să socotească păcatul şi ca pe un rău faţă de om, atât pentru cele duhovniceşti, cât şi pentru cele trupeşti pagube suferite de el însuşi, cât şi pentru cele pricinuite aproapelui său, fiindcă: prin ademeniri şi îngroziri a curvit cu Versavia, el a luat viaţa şi stricat cinstea lui Urie, el a înşelat pe voievodul său Ioab, făcându-l să socotească că a greşit şi e vrednic de moarte pe cel nevinovat, a dat pricină norodului de a face asemenea păcate prin exemplul său, deoarece era socotit ca sfânt şi prooroc. Cu toate acestea, de ce zice că a greşit numai faţă de Dumnezeu? Fiindcă ştia că toate răutăţile ce se pot face faţă de oameni comparate numai cu un singur rău făcut împotriva lui Dumnezeu este nimic, sau aproape nimic. De aceea nu s-a întristat David aşa mult pentru curvia cu Versavia, nici pentru uciderea lui Urie, nici pentru sminteala supuşilor din împărăţie, nici că a pierdut Raiul, nici că şi-a agonisit chinurile veşnice, cât s-a întristat că a greşit faţă de Dumnezeu şi L-a mâniat. Aceasta l-a durut, aceasta l-a amărât, aceasta l-a necăjit că a greşit înaintea lui Dumnezeu: *„Ţie unuia am greşit“*. Aşa se cuvenea să facă şi aşa se cuvine să facă şi creştinii, adică să se întristeze cu o nemăsurată durere a inimii şi să se tânguiască neîncetat pentru că au greşit înaintea lui Dumnezeu. Însă cât de puţini sunt aceştia, pentru că celor mai mulţi le pare rău pentru păcatele lor şi vin la pocăinţă nu pentru altceva, decât de frica chinurilor vremelnice şi veşnice. Preafrumosul Iosif, deşi era atunci singurul care păzea legile firii şi petrecea în mijlocul închinătorilor la idoli în Egipt, însă când a fost silit de blestemata sa stăpână să păcătuiască, a zis: „Cum pot să fac acest rău şi să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?“, fiindcă a socotit că păcatul este un rău împotriva lui Dumnezeu şi de aceea i se părea cu neputinţă să-l facă. Dar creştinii de astăzi nu voiesc să socotească nicidecum că păcatul lor este un rău împotriva lui Dumnezeu şi astfel să se întristeze din inimă pentru el şi să se pocăiască, ci, dacă se întristează sau se pocăiesc vreodată, o fac de frica chinurilor. Dar din aceasta se vede foarte bine că se iubesc pe sine mai mult decât

pe Dumnezeu, pentru că socotesc păcatul şi îl plâng ca pentru un rău al lor, nu ca pentru un rău faţă de Dumnezeu. Aceştia ar trebui să ştie din tinereţile lor ce diferenţă este între întristare şi zdrobire. Adică întristarea este o necăjire a inimii nesfârşită, apărută din iubirea de noi înşine legat de nădejdea Raiului sau de frica chinurilor. Numai aceasta, adică a se întrista şi a plânge păcatele pentru a nu pierde Raiul, sau pentru a scăpa de chinuri, nu este suficient pentru îndreptare[21]. E foarte bine de ştiut că zdrobirea este o durere şi un necaz al inimii de-a pururea care apare din dragostea de Dumnezeu. Este ştiut că pe Dumnezeu trebuie să-L iubim mai mult decât orice altceva, ca pe Unul Ce este Binele nemărginit şi marginea doririlor şi de nevoie[22] este să ne întristăm, mai mult decât pentru orice altceva, pentru faptul că L-am amărât pe Dumnezeu cu păcatele noastre. Toate acestea sunt ştiute, dar nu sunt puse în lucrare. Vai, cât de puţini sunt cei care se întristează şi se îndurerează din adâncul inimii şi simt în sufletul lor o supărare fără margini pentru că au scârbit pe Dumnezeu cu păcatele lor, numai din dragoste pentru Dumnezeu, fără să ia în seamă nici răsplătirile, nici pedepsele, Raiul sau iadul! În acest fel a fost durerea lui David şi acest fel de durere sileşte-te şi tu, frate, s-o câştigi în inima ta, când vrei să câştigi pocăinţa cea dinăuntru şi zdrobirea şi să primeşti iertarea păcatelor tale prin taina mărturisirii. Şi să socoteşti că păcatele tale sunt un rău îndreptat spre Dumnezeu, o ocară adresată bunătăţii nemărginite a Ziditorului tău, faţă de Care niciodată nu trebuia să te porţi în acest fel, amărându-L şi supărându-L atât de mult, când de fapt se cuvenea să-L iubeşti şi să-L slăveşti din toată inima ta. Aminteşte-ţi ce zice Proorocul David în alt psalm: *„Cei ce iubiţi pe Domnul urâţi cele rele“* (Ps. 96, 11). Că nu a zis *„fugiţi de cele rele,* ci *urâţi cele rele“*, că putem fugi de cele rele din alte motive, care nu sunt din dragoste de Dumnezeu, după cum sunt mulţi care fug de păcat pentru ruşinea ce le-o pricinuieşte şi de frica

[21] Este deosebit de folositor a se vedea şi lămurirea Sfântului Teofan Zăvorâtul pentru feluritele păreri de rău în Predici la Triod, predica din vinerea primei săptămâni a Postului Mare, din 11 februarie 1866. *Predici*, Teofan Zăvorâtul, editura Sophia

[22] Vezi nota 20

pedepselor ce urmează păcatului. Însă cel care iubeşte pe Dumnezeu nu numai că fuge de păcat, ci se şi întoarce dinspre el şi îl urăşte şi îl duşmăneşte din toată inima. Pentru că din însăşi rădăcina de unde vine dragostea de Dumnezeu (adică din inimă), dintru aceasta apare şi ura păcatului, cel ce se împotriveşte lui Dumnezeu. Deci şi tu, frate, dacă fugi de păcat pentru pagubele ce ţi le pricinuieşte, arătat este că te iubeşti pe tine, iar, dacă îl urăşti şi te scârbeşti că l-ai făcut nu din alt motiv decât că este un rău împotriva lui Dumnezeu, atunci iubeşti pe Dumnezeu. Şi niciodată nu vei putea iubi din tot sufletul şi inima ta pe Dumnezeu, dacă în acelaşi timp nu vei urî din tot sufletul şi inima păcatul. De aceea sileşte-te, cititorule, cât este cu putinţă, să dobândeşti ură mare faţă de păcat, având pururea în inima ta mare durere şi scârbă pentru el, iar pricina amărăciunii tale să fie dragostea de Dumnezeu. Deci acum vino-ţi întru sine şi socoteşte obrăznicia ta cea mare de a îndrăzni să te împotriveşti prin păcatele tale unui Dumnezeu atât de bun şi atotputernic şi, mustrându-ţi răutatea ta, cazi la picioarele lui cu zdrobire şi cu lacrimi fierbinţi să zici această rugăciune:

Întru tot îndurate Doamne, acoperit fiind de ruşine, nu îndrăznesc să îmi ridic ochii şi să privesc la Cer şi mă tem să cer iertare pentru o atât de mare răutate a mea. Pentru că eu, fiind un vierme puturos de pământ, m-am împotrivit Ţie, Care eşti Însuşi Stăpânitorul Cerului şi Făcătorul a toate! Eu, care sunt făcut din nimic, să Te vrăjmăşesc pe Tine, Împăratul şi Stăpânul tuturor? Eu să greşesc împotriva poruncilor Tale? Eu să Te mânii? Eu să Te amărăsc şi să Te dosădesc? Cine ar putea crede vreodată? Cu toate acestea chiar aşa s-a întâmplat, din pricina marii mele neruşinări. Întru acest fel de adânc m-am afundat, iar pentru aceasta este scris: Ţie unuia am greşit. Ah, de mii de ori fericite sunt acele suflete care Te-au iubit pururea şi nu Ţi-au greşit niciodată! Iar eu sunt de mii de ori nenorocit, căci nu am trăit decât pentru a Te amărî. Mai bine mi-ar fi fost să nu fi văzut lumina acestei lumi, decât să păcătuiesc împotriva unui Dumnezeu atât de bun! De ce să nu fi trecut din pântecele mamei mele într-un mormânt întunecat, ca să nu Te mai fi mâniat cu păcatele mele, săvârşind astfel un rău mai mare decât oricare altul? Ştiu că greşind am pierdut prea mari daruri şi am căzut în şi mai mari răutăţi. Ştiu că pe bună

dreptate am pierdut Raiul şi mă aşteaptă chinurile pentru păcatele mele. Însă, mai mult decât toate mă necăjesc că te-am amărât foarte mult. Aceasta este pricina necazului meu, aceasta este durerea mea, că am greşit Ţie. De aceea inima mea nu află odihnă şi nu este chip să se veselească duhul meu, ci plâng ziua şi noaptea ticăloşia mea cea mare. Blestemate sunt ceasurile şi minutele în care am păcătuit! Aş fi preferat să sufăr nenumărate munci, decât să întărât bunătatea Ta, dar acum acestea nu mai pot folosi, pentru că eu Ţi-am greşit şi totdeauna va rămâne aşa, adică eu am greşit împotriva Ta, a Făcătorului, Mântuitorului, Binefăcătorului şi preabunului meu Dumnezeu! Când socotesc nemărginita Ta bunătate, frumuseţea Ta cea nespusă, negrăită slava Ta şi toate celelalte preadesăvârşite haruri ale Tale, fiind iubit de toate făpturile Tale cereşti şi pământeşti, atâta durere şi scârbă pătimesc atunci pentru că Ţi-am greşit şi Te-am întărâtat, încât slăbeşte duhul meu, mi se usucă ochii şi nu pot picura nici o lacrimă cât de mică, ci suspinând strig: o, nebun şi orb, cât de lipsit de înţelegere am putut fi, încât am îndrăznit să păcătuiesc împotriva unui atât de preabun, preafrumos şi preadorit Dumnezeu! Cu toate acestea ştiu preabine că bunătatea lui Dumnezeu, faţă de care am greşit eu, este cea care poate să-mi şteargă păcatele mele, de aceea o rog cu Psalmistul să facă milă cu mine: Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta,… că am greşit Ţie. Cu adevărat am greşit şi am greşit înaintea Ta, dar Tu ştii că mă pocăiesc şi sunt hotărât mai bine să îmi vărs sângele, decât să mai greşesc. Iartă-mă, Cerescule Părinte, după obişnuita Ta bunătate, iar eu mă făgăduiesc Ţie ca în vremea ce vine să nu mai greşesc, ajutându-mi Darul Tău, ci să fac după putinţă tot binele şi să Te iubesc cât pot mai mult şi cât mă va împuternici Darul Tău. Şi aşa, iubindu-Te, voi părăsi tot păcatul, iar cât voi trăi le voi plânge pe cele făcute, nădăjduind ca după moarte să câştig bucuria negrăită, pe care o a făgăduit Fiul Tău celor ce se tânguiesc şi plâng în viaţa aceasta[23] şi astfel să mă veselesc veşnic în Împărăţia Cerurilor împreună cu toţi cei ce Ţi-au plăcut Ţie! Amin.

[23] (Mat. 5, 4)

Capitolul 7

Întru care Împăratul David se scârbeşte pentru păcatul lui, fiindcă a fost făcut înaintea ochilor Judecătorului şi Dumnezeului său

ŞI RĂU ÎNAINTEA TA AM FĂCUT, CA SĂ TE ÎNDREPTEZI ÎNTRU CUVINTELE TALE ŞI SĂ BIRUIEŞTI CÂND VEI JUDECA TU

În capitolul acesta David arată obrăznicia şi neomenia de care a dat dovadă greşind înaintea lui Dumnezeu, zicând: *„Şi rău înaintea Ta am făcut“*, ceea ce cu adevărat depăşeşte greutatea păcatului. Pentru că mulţi oameni nu se poartă după legile date de conducătorii pământeşti, însă le calcă cu atâta iscusinţă, încât să nu fie băgat de seamă vreodată de conducători şi nici unul nu este aşa de nebun ca să îndrăznească făţiş şi înaintea conducătorilor să calce legile lor, ştiind cu siguranţă că va fi osândit la pedepse groaznice, ca pildă pentru ceilalţi. De aceea şi greşeala lui David a fost mult mai mare, pentru că a greşit înaintea lui Dumnezeu, precum însuşi o spune: *„Şi rău înaintea Ta am făcut“*. David, pentru că a fost împărat deplin stăpânitor, punând rânduieli supuşilor lui, nu se temea de vreun om în cazul în care el nu ar fi respectat rânduielile şi nici nu avea pe cineva să-l judece şi să-l pedepsească, dar fiind tot om şi el însuşi avea datorie obligatorie să păzească legile lui Dumnezeu, deci nu avea stăpânire asupra onoarei şi vieţii supuşilor lui. Drept urmare, călcând a cincea şi a şasea poruncă, din cele zece ale Legii, a greşit înaintea lui Dumnezeu ca şi oricare alt om, pentru că nu numai oamenii cei simpli şi mici sunt supuşi legilor lui Dumnezeu, ci şi împăraţii foarte mari, de aceea a mărturisit el însuşi că a greşit numai lui Dumnezeu, zicând: *„Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut“*. După cum zice dumnezeiescul

Ambrozie, fiindcă David a fost şi împărat şi stăpân rânduielilor, nu era supus rânduielilor, ci era supus şi vinovat numai faţă de Dumnezeu. Cel mai de mirare este cum David, care era atât de sfânt şi cunoscător luminat al Legii dumnezeieşti, a fost biruit şi atât de orbit de patimă, încât a uitat desăvârşit de Dumnezeu şi nu L-a luat în seamă nicidecum, ci a îndrăznit să păcătuiască înaintea ochilor atotvăzătorului Dumnezeu, de Care trebuia să se teamă să nu fie pedepsit, iar de oameni, faţă de care nu nutrea nici o frică, se silea cu deosebită iscusinţă să ascundă păcatul. Pentru că ce n-a făcut, ca să nu se vădească păcatul lui? Nu l-a adus pe Urie cu vicleşug de unde era la oaste, ca să afle situaţia războiului? Nu l-a cinstit în chip deosebit? Nu l-a trimis la casa lui? Nu i-a trimis bucate din masa împărătească? Nu l-a îndemnat să se veselească împreună cu femeia lui, Versavia? Şi pentru că înţelegea că Urie îşi va da seama degrabă de preacurvie din faptul că Versavia e îngreunată, nu a hotărât să-l omoare, pentru a ascunde ce se făcuse? Şi, iarăşi, pentru a ascunde uciderea, a poruncit lui Ioab să pună pe Urie în frunte înaintea vrăjmaşilor, fiind mulţumit să fie ucişi ostaşii lui, numai să fie ucis şi Urie. Aceasta se întâmplă adeseori când conducătorii, pentru interesele lor, vând spre moarte viaţa supuşilor. Iar, când s-a înştiinţat de moartea nevinovatului Urie, se prefăcea că s-a întristat şi a mângâiat pe Ioab, scriindu-i că moartea lui Urie a fost întâmplătoare. Dar, cu toate meşteşugirile şi născocirile lui, fapta nu s-a putut ascunde, pentru că greşelile celor mari de obicei se descoperă de la sine. De aceea şi toată curtea împărătească bănuia şi tot Ierusalimul cârtea împotriva lui, cei buni scârbindu-se, iar cei răi batjocorind. Pentru a înceta sminteala, David a socotit să ia pe Versavia de soţie. Iar în vremea când s-a născut fiul preacurviei, iar David era plin de bucurie, iată că este trimis de Dumnezeu proorocul Natan, care prin pilda cu mieluşeaua săracului răpită de bogat, i-a descoperit toate cele ascunse ale lui şi l-a mustrat că toată grija lui a fost să scape de ocara oamenilor şi a uitat să se îndrepte spre Dumnezeu, faţă de Care a greşit, făcând păcatul înaintea ochilor Lui: *„Pentru ce ai dispreţuit cuvântul Domnului, ca să faci rău în ochii Lui?“* (II Regi 12, 9). Atunci s-a trezit David din somnul său cel greu, în care petrecea de aproape un

an, fără a socoti grava răutate făcută şi fără să înalţe mintea sa la Dumnezeu pentru a cere iertare şi fără a se teme vreodată de înfricoşatele Lui pedepse. Atât poate orbi păcatul şi pe cei drepţi şi în aşa hal îi poate robi, încât numai când a mustrat proorocul Natan pe David pentru curvia şi uciderea făcute a cunoscut el răul făcut şi l-a mărturisit înaintea lui Dumnezeu, zicând: *„Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut"*. Aceasta ar însemna: am greşit numai înaintea Ta, Dumnezeul meu şi înaintea feţei Tale dumnezeieşti şi-Ţi mărturisesc, ca să rămâi îndreptat întru cuvintele Tale, precum mi-ai zis prin gura proorocului Tău şi să biruieşti la judecata Ta: *„Ca să te îndreptezi întru cuvintele Tale şi să biruieşti când vei judeca Tu"*. Pentru că atunci când judecătorul va vedea cu ochii lui pe cel greşit cum greşeşte şi vinovatul îşi mărturiseşte greşeala sa, cu adevărat va judeca drept şi vinovatul va fi pedepsit după cuviinţă. Pentru că un judecător omenesc are nevoie de martori şi probe şi de mărturisirea corectă a vinovatului pentru a adeveri hotărârea lui. Însă Dumnezeu nu are nevoie de toate acestea, fiindcă El Însuşi a văzut pe vinovat greşind înaintea Lui. Acum socoteşte, o, cititorule, marea nebunie a oamenilor, care uneltesc toată iscusinţa ca să greşească întru ascuns, fără a fi văzuţi de cineva şi astfel păcătuiesc peste măsură fără de nici o frică. Aşa a făcut David, pentru că a luat îndrăzneală că era noapte şi nu îl vedea nimeni când a preacurvit cu femeia lui Urie. Aşa au făcut şi cei doi judecători în Babilon, care, pentru că erau încuiate porţile grădinii şi nu îi vedea nimeni, s-au obrăznicit să silească pe preaînţeleapta Susana. Aşa fac şi atâţia creştini, care, pentru că nu-i vede nimeni, păcătuiesc fără frică şi, deşi credinţa îi determină să creadă că Dumnezeu este peste tot, în orice loc şi vreme şi că umple şi cele cereşti şi cele pământeşti şi este cu neputinţă să se ascundă cineva de la faţa Lui, precum Însuşi o spune prin gura proorocului Ieremia: *„Au ascunde-se-va cineva întru cele ascunse şi Eu nu-l voi vedea pe el? Au nu umplu Eu cerul şi pământul? Zice Domnul"* (Ier. 23, 24). Cu toate acestea, ei caută locuri ascunse, întuneric, singurătate, pentru a păcătui fără a fi văzuţi de ochii oamenilor, dar nu socotesc că îi vede Dumnezeu, deoarece păcătuiesc înaintea ochilor Lui. Şi poate fi o neruşinare şi o obrăznicie mai mare ca aceasta, adică

să greşeşti lui Dumnezeu chiar înaintea ochilor Lui? Acum şi tu, frate, dacă socoteşti bine păcatele nenumărate făcute în toată viaţa ta, cu locurile, vremile şi chipurile în care le-ai făcut, cu adevărat nu ai lucrat şi tu ca David, încercând să ascunzi păcatele, fără a socoti nicidecum că ochii lui Dumnezeu te văd în tot locul şi vremea? Precum scrie: *„În tot locul ochii Domnului văd pe cei răi şi pe cei buni“* (Pilde 15, 3). Te temi de oameni şi nu te temi de Dumnezeu? Ce ţi-ar fi putut face toţi oamenii, de care te ascundeai cu atâta grijă? Dar ce nu ţi-ar putea face Dumnezeu, înaintea Căruia îndrăzneai să păcătuieşti? Într-acest fel s-a acoperit la tine lumina credinţei şi nu ai cunoscut, precum înţeleapta Susana (Dan. 13, 23), că mai bine este să cazi în mâinile oamenilor, decât în mâinile lui Dumnezeu. Şi de câte ori, rugându-te înaintea lui Dumnezeu, ai făcut atâtea necurăţii, cât nu ai fi făcut niciodată, dacă te-ai fi aflat înaintea oamenilor? De câte ori ai arătat lipsă de evlavie înaintea lui Dumnezeu, în bisericile Lui? De câte ori la mărturisirea ta ai ascuns adevărul faţă de duhovnicul tău, cu minciuni şi cu îndreptăţiri şi nu te-ai ruşinat să minţi înaintea lui Dumnezeu, Care nevăzut stă atunci de faţă acolo? De câte ori te-ai ruşinat să mărturiseşti faptele tale cele urâte la duhovnicul tău, dar nu te-ai ruşinat când le făceai înaintea lui Dumnezeu? De câte ori ai făcut un anume bine pentru a fi pe placul oamenilor, pe care poate nu l-ai fi făcut dacă ar fi trebuit să-l faci numai pentru a plăcea lui Dumnezeu? Ah, de ce fel de tulburare vei avea parte la acel înfricoşat Divan, când te va mustra Dumnezeu pentru că te-ai temut şi te-ai ruşinat de oameni mai mult decât de El, Care este dreptul tău Judecător, de la Care vei primi tot binele sau tot răul! Pentru că atunci îţi va spune ca şi lui David: *„Pentru ce ai dispreţuit cuvântul Domnului, ca să faci rău înaintea ochilor Lui?“* (II Regi 12, 9). Ah, să nu mai vrei să auzi asemenea mustrări din gura Domnului, ci să îţi vii în fire, cunoaşte obrăznicia şi neruşinarea ta şi cu lacrimi fierbinţi din ochii tăi să strigi ca fiul cel curvar: *„Părinte, am greşit la cer şi înaintea Ta“* (Luc. 15, 21)! Iar de acum înainte, fie că vei fi singur sau cu alţii, la lumină sau la întuneric, în privelişte sau în ascuns, adu-ţi aminte permanent că eşti înaintea lui Dumnezeu. Şi precum zice fericitul Augustin: sfeşnicul fie că este aprins, fie stins,

Dumnezeu te vede. Intri în casa ta? Te vede. Petreci în inima ta? Te vede. Iar aducerea aminte de Dumnezeu, că este pretutindeni de faţă, te va face totdeauna să nu păcătuieşti. Pentru că, după fericitul Ieronim, aducerea aminte de Dumnezeu alungă toate păcătuirile. Aceasta te va face şi să foloseşti orice întâmplare a ta cu mare atenţie, ca să nu ai nici o învinovăţire din partea lui Dumnezeu, de la Care aştepţi răsplătire în viaţa cea fericită sau pedepse în chinurile veşnice. Aşa făcea şi dreptul Iov, de aceea zicea către Dumnezeu că se temea pentru toate faptele lui şi le făcea cu mare grijă, fiindcă ştia că nu este milostivire pentru cel păcătos. Drept aceea, tu, frate, cu inimă smerită cazi la picioarele lui Dumnezeu, zicând acestea:

Dumnezeule multmilostive, care om s-a arătat atât de obraznic şi fără de omenie, ca să îndrăznească a greşi înaintea Judecătorului şi să calce legea înaintea ochilor Lui şi să-L amărască în faţa Lui? Ci, iată, că eu sunt unul asemenea. Ah, orb şi nebun ce am fost şi sunt! Pentru că am iubit întunericul de-a pururea, făcând lucrurile întunericului şi nu te-am pus în mintea mea pe Tine, adevărata Lumină a zidirii văzute şi nevăzute. Luam bine aminte să nu vadă ochii oamenilor, care nu văd decât cele văzute şi nu mă păzeam de ochii Tăi, care văd şi cele mai ascunse gânduri ale inimii. Mă temeam să nu mă vadă oamenii, ca să nu mă prihănească, dar nu mă temeam că mă vezi Tu, Care ai stăpânire să mă pedepseşti în muncile iadului. Ah şi de câte ori nu m-am ruşinat să fac înaintea dumnezeieştii Tale feţe aceea, de care mă ruşinam să fac înaintea unui biet om. Vai, mie! Deci ce voi pătimi eu, ticălosul, când voi sta înaintea tronului Tău, ca să fiu judecat pentru atâtea fărădelegi făcute înaintea dumnezeieştii Tale feţe cu o asemenea obrăznicie! Atunci nu va fi nevoie de martori, care să îmi arate vinovăţia, pentru că Tu eşti şi Judecător şi martor. Atunci numai ochii Tăi cei curaţi, care au văzut toate faptele mele vor fi martori suficienţi, pentru că este de ajuns numai să-mi zici că Tu Însuţi ai văzut când am păcătuit, ca să rămân fără de răspuns şi să se adevereze hotărârea Ta: „ca să Te îndreptezi întru cuvintele Tale şi să biruieşti când vei judeca Tu". Eu însă, dacă vreau să mă îndreptez, nu trebuie să aştept Ziua Judecăţii. De aceea, mărturisesc astăzi că m-am arătat obraznic şi neruşinat, greşind înaintea feţei Tale şi că vrednic sunt de osândă la judecată şi ai toate motivele

să mă pedpseşti. Dar adu-Ţi aminte, Dumnezeul meu, ce ai zis prin gura proorocului Ieremia: Eu sunt Domnul Cel ce fac milă şi judecată (Ier. 9, 23) şi înainte să faci judecata şi să-mi dai hotărârea, arată spre mine mila Ta şi biruieşte nemărginita mea răutate cu nemăsurata Ta bunătate, iertându-mi păcatele mele. Facă-se spre mine mila Ta pentru odihna mea şi dă-mi darul Tău, ca să vieţuiesc în vremea următoare întru aşa frică pentru Venirea Ta cea dumnezeiască, încât să nu mai pot face vreun lucru neplăcut ochilor tăi preacuraţi. Şi aşa vieţuind cu lumina credinţei până la răsuflarea mea cea de pe urmă, să mă învrednicesc în cealaltă viaţă de vederea luminii slavei Tale în nesfârşiţii veci. Amin.

Capitolul 8

În care Împăratul David arată ticăloşia lui cea mare, deoarece înainte de a se naşte în lume a fost păcătos prin păcatul strămoşesc

CĂ IATĂ ÎNTRU FĂRĂDELEGI M-AM ZĂMISLIT ŞI ÎN PĂCATE M-A NĂSCUT MAICA MEA

Mărturisind David obrăznicia avută să păcătuiască împotriva Atotputernicului Dumnezeu şi neruşinarea de care a dat dovadă făcând fărădelege înaintea feţei lui Dumnezeu, care măresc greutatea păcatului, acum, pentru a îndemna pe Dumnezeu să arate milă spre dânsul, pune înainte ticăloşia cea mare şi slăbiciunea primite prin greşeala strămoşului Adam, zicând: *„Că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea“*. Dar să nu credeţi că David, zicând aceasta, a vrut să se îndreptăţească pentru curvia şi uciderea făcute, ci mai vârtos prin aceasta a vrut să le adeverească, parcă ar fi zis: ce altceva ai fi putut aştepta de la un netrebnic ca mine decât fărădelegi, pentru că şi mai înainte de naşterea mea am fost păcătos? Pentru că, chiar dacă nu ai fi voit să vezi păcatele mele şi nu ai fi auzit din gura mea mărturisirea păcatelor mele, tot mie îmi poţi socoti fiecare păcat numai pentru că *„întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea“*. Şi cu adevărat oricine va socoti bine orbirea şi neputinţa pricinuite neamului omenesc de către păcatul strămoşesc nu trebuie să se mire că oamenii cad cu atâta uşurinţă în păcate, pentru că cel orb şi neputincios desigur că se va împiedica şi lesne se va prăbuşi. După cum zice fericitul Augustin, noi toţi ne-am născut orbi, pentru că ne-am născut păcătoşi. În vremea veche, Calcedonul era numit, după cum istoriseşte Pliniu, Satul celor orbi. Iar, dacă vrem să grăim adevărul,

toată lumea, în urma căderii lui Adam, s-a făcut un sat al celor orbi, al celor ce s-au născut orbi, despre care nu s-a auzit vreodată să se fi vindecat, fără numai printr-o minune a lui Dumnezeu. Toţi ne-am născut orbi şi la această orbire a minţii se mai adaugă şi o mare slăbiciune la toate puterile sufleteşti, o neîntocmire a celorlalte părţi ale sufletului, o nestatornicie a poftelor, precum şi toate celelalte rele ce au decurs din căderea lui Adam, care a adus după aceasta otravă întregului neam omenesc. Această jalnică stare a firii omeneşti, ne-o arată Domnul Iisus Hristos în pilda evanghelică a celui pogorât din Ierusalim în Ierihon, care a căzut între tâlhari, *„care, dezbrăcându-l pe dânsul şi rănindu-l, s-au dus lăsându-l pe dânsul abia viu“* (Luc. 10, 30). Aceasta s-a întâmplat întregului neam omenesc, din pricina păcatului lui Adam, că s-a dezbrăcat de nevinovăţia cea dintâi şi de toate celelalte daruri dumnezeieşti şi a primit patru răni legat de darurile firii: cu necunoştinţa la minte, cu răutatea la voinţă, cu slăbiciunea la bunătăţi şi neînfrânarea la patimi. Aceasta este ticăloasa moştenire lăsată de strămoşi, care îndată ce ne dau viaţa ne dau şi moarte şi îndată ce ne dau fiinţa, ne dau şi păcatul. Iar pentru că ne naştem dintr-înşii ca un lemn putred, ca urmare ne umplem de păcate. Pentru aceasta şi fericitul Augustin, deplângând această jalnică stare, zicea că mă nasc dintru acest fel de născători, care îndată ce m-au născut, m-au şi dat osândei: „Păcătoşii au născut pe păcătos prin păcatul lor şi nenorociţii au adus pe nenorocit întru această ticăloşie“. Acest păcat strămoşesc, deşi este unul (precum şi Înaintemergătorul Ioan l-a arătat ca unul, zicând: *„Iată Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii“*, însă David aici vorbeşte de mai multe: *în păcate m-a născut maica mea*. Pentru că, deşi este unul, însă dintru acesta ca dintr-un izvor se ivesc toate celelalte păcate, iar acesta le conţine pe toate. Pentru vindecarea acestui păcat, evreii au primit tăierea împrejur, iar noi, creştinii, sfântul botez, care curăţă tot ce ţine de greşeală în strămoşescul păcat, dar nu şi ceea ce este pedeapsă a strămoşescului păcat. Pentru că, în urma ştergerii păcatului prin sfântul botez, rămâne cuptorul păcatului şi împreună-lupta ce o dă trupul împotriva duhului, împotrivirea aceea contra binelui. Mulţumirea cu ceea ce este rău este legea

aceea pe care o simţea Apostolul în mădularele lui că se împotriveşte legii minţii lui: *„Dar văd altă lege întru mădularele mele, oştindu-se împotriva legii minţii mele“* (Rom. 7, 23). Şi dintru această lege ce este în mădularele noastre, care este pedeapsa strămoşescului păcat, nu ne slobozeşte sfântul botez, ci atât cât suntem vii este trebuinţă să fim robiţi de aceasta şi permanent patimile trupului să se împotrivească binelui şi să-i facă pe plac, iar trupul nostru să ne dea război şi să ne silească la rău. Pentru aceasta, chiar dacă nu am fi avut pricinile cele din afară care să ne îndemne la păcate, destule sunt acestea din lăuntru, despre care am vorbit, ca să ne silească a păcătui, precum zice Iacob, fratele Domnului: *„Ci fiecare se ispiteşte de a sa poftă fiind tras şi amăgit“* (Iac. 1, 14). De aceea şi David pricina căderii lui, n-a pus-o pe seama frumuseţii Versaviei, care era pricina din afară, căci ca o persoană privită de departe nu l-ar fi făcut niciodată să cadă, dacă nu l-ar fi silit pofta trupului, care s-a ridicat împotriva duhului său, pentru că s-a născut cu păcatul strămoşesc, de aceea a zis: *„Întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea“*. Ah, că rădăcinile patimilor sunt înăuntrul nostru! Toate greşelile sunt înăuntrul nostru, pentru că în păcate ne-am zămislit. Dar nu trebuie să deznădăjduim din acest motiv, pentru că flacăra păcatului poate fi micşorată, chiar dacă nu vom reuşi să o stingem definitiv. Să ne aducem aminte că Sfânta Biserică, după Dumnezeiescul Ambrozie, numeşte greşeala lui Adam fericită, pentru că ni L-a adus Mântuitor pe Iisus Hristos. Deşi relele pricinuite nouă de păcatul vechiului Adam sunt numeroase, însă bunătăţile primite prin Noul Adam, Mântuitorul Hristos, sunt cu mult mai multe, încât greşeala strămoşului o numim fericită, fiindcă s-a făcut pricină întrupării Fiului lui Dumnezeu şi prin El de atâtea binefaceri. Ce n-a făcut Iisus Hristos, ca să ne cureţe de răutăţile strămoşeşti? El ne-a luminat cu lumina dreptei credinţe, pentru că eram orbi şi ne-a arătat tainele dumnezeirii Lui. El ne-a învăţat prin dumnezeiasca Evanghelie învăţătura cerească, pentru că eram neînvăţaţi. El ni S-a făcut învăţător prin pilda vieţii Lui sfinte, pentru că rătăcisem din calea cea bună. El ne-a întărit cu Sfintele Taine, pentru că eram neputincioşi. El ne-a vindecat prin balsamul cinstitului Său sânge, pentru că eram cu totul

răniţi. El ne-a îmbogăţit cu nemărginitele Lui daruri, pentru că eram cu totul săraci. El a trimis din Cer pe Prea Sfântul Său Duh şi ne-a încălzit, pentru că eram cu totul reci. Ah, cât de adevărat este cuvântul Sfântului Pavel scris către corinteni: *„Deci dar oricare este întru Hristos, făptură nouă este"* (II Cor. 5, 17), adică Dumnezeu, prin intermediul dumnezeieştii întrupări, a înnoit toate întru Hristos. Cât bine nu ne pricinuieşte şi acum Domnul Iisus Hristos! Ne hrăneşte şi ne întăreşte prin dumnezeieştile Taine, zilnic Se jertfeşte pe Sfânta Masă, ne-a dat ca mijlocitoare şi scăpare pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ne-a dat îngeri păzitori şi pe sfinţii care sunt în slava cerească i-a dat ca apărători ai noştri. În afară de acestea, ce ajutor nu a lăsat în lume pentru mântuirea noastră? Nu pentru aceasta sunt atâtea propovăduiri ale dumnezeiescului cuvânt, atâtea scripturi şi cărţi ale părinţilor duhovniceşti, atâtea pilde ale sfinţilor bărbaţi şi femei. Avem ajutorul deosebit al Sfântului Duh pentru a ne împotrivi luptelor primite din partea trupului şi a birui năvălirile cele fără de rânduială ale firii, pe care Mântuitorul nostru, Iisus, o a vindecat de strămoşescul păcat prin mulţimea îndurărilor Lui şi cu atâtea ajutoare din partea Darului Său. De aceea, se cuvine să zicem cu dumnezeiescul Pavel: *„unde s-a înmulţit păcatul, acolo a prisosit harul"* (Rom. 5, 20). Astfel că, dacă nu vom lua seama şi nu vom voi să lucrăm, având atât de mare ajutor şi atâtea mijloace, oferite nouă de dumnezeiescul nostru Mântuitor, nu vom putea fugi în Ziua Judecăţii de urgia Lui, motivând că firea noastră este stricată şi că moştenim de la strămoşii noştri toate greşelile. Pentru că orice greşeală a noastră este, fiindcă suntem păcătoşi nu pentru altceva decât pentru că aşa voim, pentru că Iisus ne-a dat mijloacele spre a nu fi, dacă vom voi. Chiar dacă otrava păcatului celui dintâi a vătămat firea noastră, încât a ajuns neputincioasă şi nestatornică, însă Mântuitorul nostru ne-a dat doctorii puternice, prin care ne putem face mult mai sănătoşi şi mai tari, decât am fi fost mai înainte de călcarea poruncii. Deci şi tu, frate, dacă, cercetându-te, vei afla că poftele tale cele rele sunt încă vii, iar firea ta este împotriva duhului, mărturiseşte că tu singur eşti vinovat şi ruşinează-te, că întru atâţia ani de când eşti creştin nu te-ai dezbrăcat de omul cel vechi, de patimi şi de

greşelile tale şi să plângi cu amare lacrimi că, în pofida atâtor daruri, mijloace şi ajutoare primite, ca să te faci sfânt, tu trăieşti mai mult ca un păgân, decât ca un creştin, satisfăcându-ţi poftele trupului tău, lucrând cele lumeşti şi urmând jocurile, desfătările şi obiceiurile rele. Pentru aceasta, cu mare zdrobire pleacă genunchii înaintea închinatei şi sfintei Treimi, zicând:

Dumnezeule multmilostive, eu mă mărturisesc pe mine pricinuitor tuturor păcatelor mele şi nu pot aduce îndreptăţiri înaintea Ta sau să dau vina pe alţii. Cu adevărat, cuptorul păcatului, năvălirile trupului, neorânduiala poftelor, toate sunt roade ale păcatului strămoşesc, pe care le-am câştigat odată cu naşterea mea, pentru „că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea". Dar aceasta nu îmi micşorează vina, ci o măreşte, pentru că, ştiind că m-am născut aşa ticăloşit şi gata să păcătuiesc, se cuvenea să fug de pricini şi să mă împotrivesc năvălirilor patimilor, prin mijlocirea rugăciunii şi să mă înarmez cu armele, pe care ni le-ai dat în sfânta Ta biserică, iar eu, ticălosul, am făcut dimpotrivă. Pentru că nu am cerut dumnezeiescul Tău ajutor, nici am uneltit[24] *vreun mijloc din cele pe care mi le-ai arătat, ci, căutând pricinile păcatelor, am aflat pierzarea, iar, petrecând în relele înclinări ale firii, am căzut în acele răutăţi pe care Tu le ştii, de care eu mă ruşinez socotindu-le. De aceea, mărturisesc că toată vina este a mea, că ştiam ce este bine, dar alegeam ce este rău, făcând ceea ce este oprit de Tine. Dar, cu cât vina mea este mai mare, pentru că este numai a mea, cu atât mai mare va fi slava Ta, dacă mă vei ierta. Ştiu că nu sunt vrednic să capăt mila şi milostivirea Ta, pentru că de la naştere fiind în ticăloşii, pentru greşeala strămoşului, m-am ticăloşit mai mult din cauza păcatelor mele, pe care le-am făcut prin chiar voia mea. Iar pentru că atât de ticălos am ajuns, nădăjduiesc să aflu milă de la Tine, Care eşti multmilostiv şi preabun. Deci, miluieşte-mă după mare mila Ta şi iartă-mi păcatele mele cele întru ştiinţă şi întru neştiinţă. Adu-Ţi aminte că sunt lucrul mâinilor Tale şi, deşi m-ai zidit din pământ, însă ai pus în mine chipul Tău, pe care Adam l-a pierdut pentru sine şi pentru noi. Dar Tu ai primit ca Fiul Tău să Se facă om nu pentru altceva, decât pentru a aduce pe oameni la darul cel dintâi. Însuşi Fiul Tău de ce a murit pe*

[24] Vezi nota 1

Cruce şi a dovedit atâta ascultare? Numai ca să vindece neascultarea lui Adam cel vechi. De ce ai ales din toate femeile pe Fecioara Maria, fără numai ca să ne dai nouă, prin mijlocirea blagoslovitului Rod al pântecelui ei, ceea ce ne pierduse Eva prin mijlocirea rodului oprit al unui lemn? Deci, pentru harul Unuia Născut Fiului Tău, Dumnezeul nostru, Iisus Hristos şi cu rugăciunile Maicii Sale celei pline de har, te rog să micşorezi cuptorul şi orbirea păcatului, să-mi încetezi tulburarea viclenelor mele gânduri, să îmi împaci neliniştea inimii mele, să-mi preschimbi simţurile mele şi atât să mă întăreşti, încât să nu mai greşesc. Văd cu adevărat că Îţi cer multe, dar ştiu şi că Tu eşti atotţiitor, atotputernic şi multmilostiv şi le cer prin mijlocirea lui Iisus Hristos şi a pururea Fecioarei Maria, pentru dragostea cărora sunt încredinţat că vei împlini toată cererea. Pentru aceasta, dă şi în acest fel slavă Numelui Tău celui sfânt şi mă slobozeşte de orice greşeală ce se află în mine de la vechiul Adam şi îmi dăruieşte putere să biruiesc pornirile cele rele ale firii mele, să mă fac fiu după dar şi moştenitor al Împărăţiei Tale întru nesfârşiţii veci. Amin.

Capitolul 9

În care împăratul David mărturiseşte adevărul şi arată că păcatul lui este mult mai mare, pentru că a păcătuit deşi primise multe binefaceri

CĂ IATĂ ADEVĂRUL AI IUBIT, CELE NEARĂTATE ŞI CELE ASCUNSE ALE ÎNȚELEPCIUNII TALE MI-AI ARĂTAT MIE

De vreme ce Dumnezeu este Însuşi adevărul, nu este de mirare că David zice către Dumnezeu că de-a pururea a iubit adevărul: *„Că iată adevărul ai iubit"*. Pentru că Dumnezeu, Care este adevărul desăvârşit, atât iubeşte adevărul, încât, deşi nu Îi place lauda şi slavoslovia Lui, când este din partea celui păcătos, după cum arată în psalmii laudelor Proorocul David, unde cheamă toate făpturile spre slavoslovia lui Dumnezeu, în afară de cei păcătoşi, cu toate acestea Îi place să mărturisească chiar şi cel păcătos adevărul. De aceea, când vede că cel păcătos mărturiseşte păcatele lui cu adevărat şi cu inimă curată, îndată se pleacă să i le ierte, precum le-a iertat pe ale vameşului, care a mărturisit curat şi cu adevărat că este păcătos: *„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului"* (Luc. 18, 13). La fel l-a iertat şi pe David, care, după ce a fost mustrat de proorocul Natan, s-a mărturisit curat, zicând: *„păcătuit-am Domnului"* (II Regi 12, 13). Însă ceea ce a zis atunci cu două cuvinte, în acest psalm spune amănunţit şi, ştiind cât de mult Îi place lui Dumnezeu adevărul, a mărturisit cu adevărat şi curat păcatul lui şi Îl ruga să-l ierte. De astfel de adevăr şi curăţie are nevoie fiecare creştin, care se pocăieşte, adică adevărul gurii la mărturisire şi curăţia inimii la pocăinţă. Dar câţi creştini sunt cărora le lipsesc amândouă? Lipsiţi de adevăr sunt creştinii care la mărturisire: nu arată pricinile păcatului

dacă sunt grave, făcând păcate mici să fie de fapt mari; sau când află cu vicleşug anumite cuvinte meşteşugite, prin care şi arată, dar şi acoperă din păcatele lor, micşorând astfel ruşinea; sau cei care mărturisesc păcatul lor, dar nu arată adevărata pricină a păcatului, care ei înşişi sunt, ci dau vina pe alţii, pe lume, pe trup sau pe diavol. Aşa a făcut şi Adam, aruncând greşeala pe Eva: *„Femeia care mi-ai dat să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom şi am mâncat“* (Fac. 3, 12), după cum şi Eva a aruncat vina pe şarpe: *„Şarpele m-a amăgit şi am mâncat“* (Fac. 3, 13). Iar de curăţia inimii sunt lipsiţi creştinii aceia: care se mâhnesc şi se scârbesc pentru păcatele lor, nu pentru că prin ele au supărat şi au amărât pe Dumnezeu, sau pentru vreo altă pricină dumnezeiască, ci pentru că se tem de moarte sau de vreo pedeapsă veşnică sau vremelnică. După cum au făcut împăraţii Saul şi Antioh, care se scârbeau pentru păcatele lor, nu pentru că au greşit lui Dumnezeu, ci temându-se că îşi vor pierde viaţa şi împărăţia. De aceea nici Dumnezeu nu a primit pocăinţa lor, fiindcă nu a fost curată, ci netrebnică şi mincinoasă, de aceea şi zice Scriptura pentru Antioh, că ruga pe Dumnezeu, de la care nu era să dobândească milă: *„Şi se ruga spurcatul acesta către Stăpânul, Cel Ce nu voia a-l milui pe el mai mult“* (II Mac. 9, 13). Dar, tu, cititorule, cercetează-te fără de vreo patimă şi vezi dacă vreodată poate ruşinea, sau frica mărturisirii, sau vreun alt motiv te-au făcut să nu mărturiseşti adevărat şi curat, ci *ca un brici ascuţit ai făcut vicleşug* (Ps. 51, 2). Ah şi vai de tine, dacă şi tu prin căderile tale ai dat motiv şi altora să poată socoti că ai făcut chiar aşa, precum briciul care rade pe un bătrân şi îl arată mai tânăr, dar de fapt nu face altceva decât să tundă perii albi de la suprafaţă, însă rădăcinile rămân, iar pe urmă după câteva zile se arată din nou părul alb şi cel părut tânăr arată din nou bătrân. Tot aşa şi acei creştinii care nu se pocăiesc cum se cuvine şi nu se întristează pentru păcatele lor cu inimă curată şi nu se mărturisesc cu adevărat, în urmă, după puţine zile, ajung iarăşi păcătoşi ca mai înainte, pentru că, prin pocăinţa din afară şi mincinoasa mărturisire, aparent taie păcatele, dar iubirea de păcat o lasă înrădăcinată în inimile lor, iar în puţine zile cei păruţi drepţi ajung iarăşi păcătoşi. Ah, nenorocit eşti şi tu, frate, dacă unelteşti o asemenea pocăinţă şi

mărturisire, pentru că Dumnezeu de la toţi aşteaptă adevărul, dar mult mai mult de la păcătosul care Îi cere milostivirea Lui şi iertarea. Şi de trei ori vai pentru acela care nu mărturiseşte adevărul, pentru că va veni Domnul să judece lumea şi *„Judeca-va lumea întru dreptate şi noroadele întru adevărul Său“* (Ps. 95, 13). Ce va fi atunci cu preoţii, care, ca nişte fii ai curţii celei de taină, sunt datori mai mult decât alţii, pentru că la adevăratul judeţ vor da răspuns nu numai pentru păcatele lor, ci şi pentru păcatele sufletelor acelea care le-au avut în grijă pentru păstorire, dar nu i-au păzit după făgăduinţa lor, ci i-au trecut cu vederea? Ce va fi atunci cu creştinii care se mărturisesc cu vicleşug, fără curăţia inimii şi fără adevărata zdrobire? O, adevăr şi judecată! Atunci mărturisirea lor se va dovedi deşartă, iar iertarea primită de la duhovnicul lor un nimic, pentru că se va arăta vicleşugul lor şi nu vor vedea mila şi milostivirea lui Dumnezeu, fiindcă nu au câştigat adevărul: *„Mila şi adevărul s-au întâmpinat“* (Ps. 84, 11). Deci, dacă tu, cititorule, nu vrei să te lipseşti de dumnezeiescul Dar, spre marea ta pagubă, ci să dobândeşti mila şi milostivirea lui Dumnezeu, să te pocăieşti întru curăţia inimii, cu zdrobire şi cu mărturisire adevărată, ceea ce vei reuşi să faci atunci când vei cerceta să afli cele ce măresc, nu cele ce micşorează păcatele tale, socotind împrejurările, situaţia, locul şi vremea în care ai păcătuit, care fac păcatele mai grele şi mai urâte de Dumnezeu. Aşa a făcut Împăratul David, care şi-a plâns păcatul ca pe un lucru plin de obrăznicie faţă de un Dumnezeu înfricoşător: *Ţie unuia am greşit*, ca ceva deosebit de ruşinos, pentru că s-a făcut înaintea dumnezeieştii Lui feţe: *şi rău înaintea Ta am făcut şi* ca pe un lucru de mare nerecunoştinţă, pentru că a fost făcut împotriva unui mare binefăcător, ceea ce constituie o împrejurare care cu adevărat măreşte enorm păcatul lui. Pentru că, dacă este păcat să facă cineva rău celui ce nu i-a făcut bine, cu cât mai vârtos să facă rău celui ce i-a făcut bine? Şi mai vârtos lui Dumnezeu, Care l-a binecuvântat cu atâtea şi atâtea daruri şi bunătăţi nenumărate, faţă de care s-a arătat David nemulţumitor, amărând pe Dumnezeu cu păcatul lui! Mai vârtos s-a arătat nemulţumitor faţă de acea binefacere mai mare decât celelalte, adică darul proorocesc pe care l-a primit, arătându-i cele nearătate şi cele ascunse ale

înţelepciunii Lui, după cum însuşi spune: *„cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie"*, ceea ce Dumnezeu a dăruit şi altora mulţi, dar nu atât de desăvârşit ca lui David. De aceea pe drept se şi numeşte Împăratul proorocilor, iar Psaltirea lui se dovedeşte o desăvârşită proorocie, pentru că întru aceasta prooroceşte despre venirea lui Mesia, cu împrejurările naşterii, vieţii şi morţii Lui; întru aceasta spune mai înainte slava Preasfintei Maicii Lui, despre răspândirea credinţei, despre învăţătura Apostolilor, despre împietrirea evreilor şi întoarcerea neamurilor. Iar, după dumnezeiescul Gură de Aur: aproape că nu este taină a lui Hristos sau a Bisericii despre care să nu fi vorbit David şi să nu o fi cunoscut mai înainte şi că din chiar neamul său avea să se nască Mesia. Întreb acum: nu arată aceasta o nerecunoştinţă foarte mare că a păcătuit împotriva dumnezeieştii Măriri un asemenea prooroc iubit de Dumnezeu şi dăruit cu atâtea binefaceri? De aceea, voind întru curăţie şi cu adevărat să mărturisească păcatele lui, nu putea să nu amintească aceste două împrejurări, care au făcut păcatul lui atât de mare şi de grozav: întâi, datoria avută faţă de Dumnezeu pentru atâtea binefaceri primite de la El; a doua, răutatea desăvârşită şi capitală cu care a păcătuit. Pentru că, după teologi, păcatul celui care este iubit şi dăruit de Dumnezeu cu binefaceri şi greşeşte întru ştiinţă, este mult mai greu decât al unui anonim sau păgân. Pentru aceasta, vrând să arate răutatea lui cea mare, a şi zis David: *„cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie"*. Dar aceste două împrejurări măresc şi păcatele noastre, pentru că noi, creştinii, suntem poporul lui Dumnezeu cel mai ales şi iubit. Noi am primit darurile Sfântului Duh, puterea de a face minuni, sfinţenia Tainelor, sfinţitoarea vrednicie (preoţia), pilda vieţii Lui, sfântul Lui trup drept hrana noastră duhovnicească, preascumpul Lui sânge spre spălarea păcatelor noastre, iar Împărăţia Lui cerească ca veşnică locuinţă a noastră. Cărui popor a mai dăruit Dumnezeu aşa binefaceri? *„Nu a făcut aşa la tot neamul şi judecăţile Sale nu le-a arătat lor"* (Ps. 147, 9). Pe de altă parte, care alt neam a cunoscut adevărata credinţă precum creştinii? Noi am primit cele tainice ale începătoarei de viaţă Treimi, a Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh; taina dumnezeieştii întrupări, a

vieţii şi morţii lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru; noi avem în cele patru Evanghelii dumnezeiasca Lui învăţătură, prin intermediul căreia cunoaştem gravitatea păcatului, dreapta judecată, munca veşnică şi cereasca fericire. Acestea am fost învăţaţi din tinereţile noastre, acestea auzim din sfintele amvoane în fiecare zi, acestea le citim în sfintele cărţi. De aceea, cu adevărat putem spune că Dumnezeu cum a făcut cu noi *„nu a făcut aşa la tot neamul şi judecăţile Sale nu le-a arătat lor“* (Ps. 147, 9). Dar, chiar acestea măresc păcatul nostru şi ne arată mult mai vinovaţi înaintea lui Dumnezeu. Pentru că, dacă un închinător la idoli, turc, păgân, ar greşi, poate zice că nu a ştiut ce a făcut, dar un creştin nu poate invoca că a greşit întru neştiinţă, fiindcă a greşit cu răutate desăvârşită şi capitală. Dar şi tu, frate, dacă însuţi vei voi să mărturiseşti adevărul, nu poţi ascunde că în para cea înfocată a poftelor tale celor fără de rânduială, ţi s-a pus înainte o rază de lumină a credinţei, care să îţi aducă aminte că greşind ai vătăma un Dumnezeu bun şi desăvârşit binefăcător al tău, un Dumnezeu puternic şi drept, Care ar fi putut chiar în ceasul acela să-ţi ridice viaţa şi să te arunce în chinurile veşnice, ca să plăteşti acolo pentru totdeauna o mică greşeală prin felurite chinuri. Dar, cu toate acestea, ai voit să păcătuieşti, fără a socoti cât de puţin şi te-ai arătat nemulţumitor faţă de Dumnezeu şi Părintele tău, dispreţuind lumina credinţei şi binefacerile Lui, prin care ai mărit foarte mult păcatul tău. Deci socoteşte bine acestea şi vei cunoaşte că este vremea să te pocăieşti. Deci, dacă Dumnezeu ţi-a dăruit această puţină vreme a vieţii tale, urmează împăratului Ezechia, care atunci când s-a încredinţat de minunea că i s-au mai adăugat cincisprezece ani de viaţă, a zis înaintea lui Dumnezeu că va cerceta şi va prociti[25] anii pe care i-a trăit, aducând întristare sufletului său; adică va socoti toţi anii trăiţi, ai pruncie, ai tinereţii şi ai bătrâneţii, aducându-şi aminte de toate greşelile lui

[25] A prociti are mai multe sensuri. În cazul de faţă are sensul de a cerceta în mod recapitulativ, cântărind toate de la început până în prezent. Am preferat acest cuvânt vechi, deoarece nu are un echivalent la fel de bun în limba contemporană, care să arate şi o cercetare amănunţită a fiecărui fapt şi în acelaşi timp şi luarea sistematică în calcul a tuturor faptelor de la început până în vremea de faţă

nenumărate, afundând inima sa în mare scârbă şi întru amare lacrimi, prin curată şi adevărată pocăinţă şi chiar aşa a făcut. Aşa să faci şi tu, cititorule şi să cercetezi bine toată viaţa ta care a trecut, care, după cum mi se pare, este plină de foarte multe păcate, unele mici, unele mari, unele vrednice de iertare, altele de moarte, însă toate sunt vrednice de osândă, fiindcă sunt oprite de Dumnezeu şi de Evanghelie. Pe această cale a vieţii tale, trecând din vârstă în vârstă şi din an în an, să stai şi să faci popasuri întristătoare, începând din tânăra vârstă până la bătâneţe, plângând toate păcatele tale, lucru pe care, dacă îţi este cu putinţă, să te obişnuieşti a-l face în toate zilele vieţii tale, căci este foarte folositor. Şi, precum împăratul Tit numea zi pierdută aceea în care nu făcea nici o lucrare, aşa şi tu să consideri pierdută ziua în care nu te socoteşti şi nu plângi înaintea lui Dumnezeu păcatele tale. Acum pleacă genunchii inimii şi ai trupului înaintea scaunului lui Dumnezeu Celui Preaînalt şi cu zdrobirea inimii spune:

Dumnezeule multmilostive, dacă aş fi voit să pun înaintea Ta lucruri mincinoase sau viclene, cu adevărat mă dovedeam obraznic şi nelegiuit, de vreme ce Tu eşti Însuşi Adevărul şi de-a pururea eşti iubitor de adevăr, „că iată adevărul ai iubit“ şi „Începătura cuvintelor Tale este adevărul“ (Ps. 118, 160). *De aceea nici eu nu ascund de Tine adevărul, ci voi deschide spre Tine toată inima mea şi Îţi voi mărturisi că am păcătuit nu din neştiinţă, ci numai din răutatea mea, pentru că Tu mi-ai dat lumina sfintei credinţe, Tu mi-ai arătat cele ascunse ale înţelepciunii Tale, ale proniei Tale şi ale bunătăţii Tale. Tu m-ai învăţat tainele mântuirii noastre. Tu m-ai făcut să cunosc frumuseţea faptei bune şi grozăvia păcatului, bunătăţile veşnice pregătite celor drepţi şi chinurile păcătoşilor cele de-a pururea. O, câte am învăţat! O, câtă lumină am primit! Cu toate acestea am păcătuit, deci mărturisesc că păcatul meu nu află pricină de îndreptăţire înaintea Ta. Uneori am căutat înaintea duhovnicului să micşorez păcatul meu şi prin felurite motivări să-l tăinuiesc, întru atât mă aducea ruşinea şi frica şi nu vedeam, orbul de mine, că tot răul cădea pe capul meu, potrivindu-se pentru mine zisa proorocului: „drept ai minţit asupra capului tău“* (Dan. 13, 54). *Dar înaintea Ta nu pot ascunde adevărul, nici să găsesc motive de îndreptăţire pentru păcatele mele, ci se cuvine să mărturisesc cu tot adevărul, dacă voiesc să dobândesc mila*

Ta. Proorocul a zis: „Mila şi adevărul s-au întâmpinat“ (Ps. 84, 11) *şi a şi probat în cazul său aceasta, pentru că îndată ce a mărturisit cu adevărat păcatul său, îndată a şi primit mila şi iertarea. „Fărădelegea mea am cunoscut şi păcatul meu nu l-am acoperit“, iată mărturisirea cea extrem de adevărată, „şi Tu ai lăsat păgânătatea inimii mele“* (Ps. 31, 5-6), *iată şi iertarea. O, de trei ori fericite sufletele acelor creştini care nu primesc numai iertarea păcatelor lor, ci şi rămân încredinţate că li s-au iertat păcatele lor şi petrec în Darul Tău! Precum s-a întâmplat şi cu David, care pentru multe altele a glăsuit: „cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale ai arătat mie“. Eu însă nu îndrăznesc să cer o aşa încredinţare, ştiind că Tu voieşti să trăim noi în lume întru această nesiguranţă, de vreme ce pentru un păcătos este mare pedeapsă să nu ştie dacă a fost primit iarăşi în darul avut înainte de a greşi. Destul îmi este mie să ştiu că m-ai iertat şi aceasta o doresc şi Îţi cer. Pentru aceasta, precum înaintea Ta îmi mărturisesc cu adevărat păcatele, tot aşa voi face şi la picioarele duhovnicului meu. Iar, pentru încredinţata înduplecare a inimii mele, eu mă arunc în braţele nemărginitei Tale bunătăţi şi, fiind întărit într-însa, nădăjduiesc ca atunci când voi muri să mă încredinţez de darul Tău şi aşa să dobândesc Împărăţia Ta cerească şi acolo să Te slăvesc întru nesfârşiţii veci. Amin.*

Capitolul 10

În care Împăratul David arată că a câştigat îndrăzneală că Dumnezeu îl va curăţa de păcatul lui, aşa încât să covârşască albul zăpezii

STROPI-MĂ-VEI CU ISOP ŞI MĂ VOI CURĂȚI, SPĂLA-MĂ-VEI ŞI MAI VÂRTOS DECÂT ZĂPADA MĂ VOI ALBI

De vreme ce Împăratul David plânge nemângâiat fărădelegea lui în atâtea chipuri pe care le-am văzut, se pare că nu a avut încredinţare că a luat de la Dumnezeu o desăvârşită iertare. Dar nu a fost aşa, pentru că el ştia că atunci când omul cere iertare de la Dumnezeu, mărturisind ticăloşia lui cea mare şi mărturisindu-şi răutatea lui, atunci Dumnezeu îl iartă, arătându-Şi prin aceasta bogăţia nemărginitei Lui bunătăţi. De aceea nici David nu s-a temut de aceasta, ci nădăjduia cu încredinţare că va fi curăţat de greşelile lui, zicând: *„Stropi-mă-vei cu isop"*. Isopul este o mică plantă, care creşte în locuri fără de apă, cu care a poruncit Dumnezeu preoţilor evrei să stropească apa curată asupra trupurilor celor leproşi, sau care au ciumă, sau orice altă boală molipsitoare, de aceea a zis David: *„Stropi-mă-vei cu isop"*. Dar nu la apa aceea se referea când zicea să fie stropit, crezând că va fi curăţit, ci la dumnezeiescul Dar, care spală sufletul, iar nu trupul. Aceasta este apa preacurată, pe care a rânduit-o Dumnezeu prin proorocul Ezechiil s-o verse peste noi şi să ne cureţe de mârşăviile sufletului şi prin această apă a dumnezeiescului Dar nădăjduia şi David să se spele, să se albească şi să se cureţe atât, încât să covârşească şi zăpada. Proorocul Isaia, învăţând pe păcătoşi să părăsească păcatele lor şi să se pocăiască, le-a arătat în numele Domnului: *„şi de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea,*

ca zăpada le voi albi" (Is. 1, 18), adică prin pocăinţă pot schimba sufletele lor. Dar David, dorind să atingă desăvârşirea curăţiei, se silea să întreacă prin albire chiar şi zăpada: *„mai vârtos decât zăpada mă voi albi"*. Însă această deosebită albire nu nădăjduia s-o capete îndată, sau în scurtă vreme, ci puţin câte puţin. De aceea, după cum spun tâlcuitorii Psalmilor, a şi zis întâi *„stropi-mă-vei cu isop"*, pentru că stropirea este a noilor începători, a celor care abia încep a se întoarce, zicând apoi *„spăla-mă-vei"*, pentru că spălarea este mai prielnică decât stropirea, fiind a celor ce s-au întors şi s-au pocăit. În urmă a zis *„mai vârtos decât zăpada mă voi albi"*, pentru că albirea este a celor desăvârşiţi: „A celor ce vin (noilor începători) este stropiţi-vă, a celor ce sporesc este spălaţi-vă, iar a celor desăvârşiţi este albiţi-vă". Această albire, pe care nădăjduia s-o capete David şi chiar a primit-o, este râvnită de puţini creştini, iar şi mai puţini sunt cei care o dobândesc, ceea ce, judecând drept, nu trebuia să fie aşa. Pentru că în vremurile acestea este mult mai lesne a obţine noi aceasta, decât în vremea lui David. Întâi, pentru că atunci încă nu era pogorât Mesia, despre care a proorocit proorocul Isaia că va stropi neamuri multe. În al doilea rând, pentru că acea apă vie şi aleasă, proorocită de proorocul Zaharia *„va ieşi apă vie din Ierusalim"* (Zah. 14, 8), nu era încă arătată. În al treilea rând, nu ne arătase încă Dumnezeu dovada cea mare a dragostei Lui, adică să moară Iisus Hristos şi să spele păcatele noastre cu scump sângele Său, după cum zice Sfântul Ioan Teologul: *„Iisus Hristos..., Care ne-a iubit pe noi şi cu sângele Său ne-a spălat de păcatele noastre"* (Apoc. 1, 5). În al patrulea rând, atunci nu erau Preacuratele Taine, Care reprezintă apa ce izvorăşte din izvoarele lui Hristos, precum zice Isaia: *„Scoateţi apă cu veselie din izvoarele mântuitorului"* (Is. 12, 3). Dar, de ce cu atâtea ape sfinţitoare şi curăţitoare, se află foarte puţini creştini desăvârşit curăţiţi şi sfinţiţi? De ce dintr-atâţia creştini, care se spală cu aceste ape, foarte puţini dobândesc albiciunea zăpezii? Oare s-a împuţinat darul acestor ape? Oare cinstitul sânge al lui Hristos şi-a pierdut puterea, sau nu mai este lucrător? Nu, nu! Ceea ce a zis și Sfântul Ioan pentru cei ce locuiesc în Ierusalimul Ceresc: *„şi-au albit veşmintele lor în sângele Mielului"* (Apoc. 7, 14), aceasta se săvârşeşte cu adevărat şi cu noi, atunci când

pocăinţa noastră se face precum am zis mai înainte. Ah, deci să mărturisim arătat că greşeala este numai a noastră! Pentru că noi rămânem la stropirea dintâi, care este a noilor începători, după cum am zis şi nu ne mai îngrijim deloc pentru o spălare de calitate superioară, ci ne mulţumim cu ce primeşte sufletul de la darul începător. Vreau să spun că nu este de ajuns numai darul lui Dumnezeu, ci este nevoie şi de voinţa noastră, pentru că această spălare nu se face fără noi. Fiindcă Dumnezeu ne dă Darul Său pe măsura voinţei noastre şi, precum Dumnezeu ne zice să ne spălăm de păcatele noastre, aşa se cuvine să-L rugăm şi noi să ne spele. Pentru că, dacă vrem să ne spele Dumnezeu cu Darul Său, se cuvine şi noi să ne spălăm cu apa zdrobirii şi a mărturisirii, că fără de acestea nici Dumnezeu nu ne spală, nici noi nu ne curăţim. Păcatul pricinuieşte în suflet atâta întinăciune, zice Sfântul Ioan Gură de Aur, încât nici un izvor, nici un pârâu nu poate să o cureţe, decât lacrimile şi mărturisirea. Şi cu toate acestea, cei mai mulţi creştini merg la baia mărturisirii cu foarte mică durere şi întristare pentru păcatele lor, fără o dispoziţie hotărâtoare de a părăsi păcatele, cu inima nedezlipită desăvârşit de dragostea păcatului şi însoţită cu pricinile păcatului. Cu această mincinoasă pocăinţă pot ei să atingă acest Dar de a se albi ca zăpada? Nu, nu, cu adevărat nu! Dar, presupunând că durerea lor este adevărată, că au voinţă hotărâtă a se depărta de la păcate, că mărturisirea lor este curată şi că primesc şi Darul cel îndreptător, putem spune că au dobândit albiciunea dorită de David, când zicea: *„şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi“*? Nu, niciodată! Aceştia sunt în rânduiala cea dintâi a celor ce se pocăiesc şi au mare nevoie să se spele mai bine. Pentru că poate păcatul s-a pierdut prin spălarea dintâi, dar rămăşiţele lui au rămas şi li se cuvine foarte bine a socoti următoarele:

1. să urască păcatul atât, încât să-l socotească vrăjmaş de moarte al lor şi să aibă o pornire puternică împotriva lui, după cele scrise: *„nedreptatea am urât şi m-am scârbit“* (Ps. 118, 163);

2. să se păzească a nu greşi nici cu păcatele cele mai mici, după cum este scris: *„gândeam şi se mâhnea duhul meu“* (Ps. 76, 6), pentru că şi acelea ca un praf întinează sufletul;

3. să se împărtăşească adeseori cu Preacuratele Taine, pentru că acesta este izvorul cel curat al Darului, iar doctorii socotesc că doctoriile nu vindecă dacă se pun numai o dată la rană, ci de mai multe ori. Chiar dacă se vor spăla în acest fel, totuşi să nu socotească că au ajuns în rânduiala celor desăvârşiţi şi au întrecut albiciunea zăpezii, deoarece au trebuinţă şi de ceva mai ostenitor, adică să se dea cu totul şi cu totul lucrării faptelor bune potrivnice păcatelor făcute, precum a făcut şi David. Pentru că, deşi şi-a desfătat trupul său cu poftele cele fără de rânduială, în urmă l-a pedepsit cu postirile, cu privegherile şi cu alte felurite chinuri. A ridicat cinstea lui Urie, dar apoi a primit cu bărbătească răbdare ocările, necinstirile, prigonirile din partea supuşilor lui. A ucis pe nevinovatul Urie, dar apoi a suferit cu inimă curată ridicarea asupra lui a lui Abesalom, care s-a obrăznicit şi a ridicat cumplit război împotriva tatălui său, l-a alungat din palatul său şi i-a necinstit împărătescul pat. Aşa a plătit David păcatul său şi aşa se cade să facă fiecare creştin care se pocăieşte. Deci şi tu, cititorule, fă o bună cercetare a tuturor păcatelor tale şi, dacă ai păcătuit cu mândria, acum smereşte-te, socotindu-te vrednic de toată necinstirea şi dispreţul din partea oamenilor, de vreme ce te-ai obrăznicit să defaimi poruncile lui Dumnezeu. Dacă ai păcătuit cu iubirea de argint, acum să faci milostenie către cei săraci, socotindu-i pe ei ca pe însuşi Hristos, faţă de Care eşti dator cu nenumărate binefaceri, prin milostenie răscumpărând păcatele tale. De ai păcătuit cu mânia şi cu răzbunarea, iubeşte acum pe vrăjmaşii tăi şi fă-le tot binele care îţi stă în putinţă, socotind că Dumnezeu nu a încetat vreodată a ne iubi şi a ne face bine nouă, care suntem păcătoşi şi vrăjmaşi ai lui şi din cauza noastră a murit pe Cruce: *„Că încă păcătoşi fiind noi, Hristos pentru noi a murit“* (Rom. 5, 8). Dacă ai greşit prin păcate trupeşti, acum să pedepseşti prin reaua pătimire trupul tău, pe care atunci l-ai bucurat şi pentru care acum meriţi văpăile muncilor veşnice. Adu-ţi aminte de minunatul grai al Sfântului Grigore: *„Atât se cuvine a se depărta cineva pe sine de la cele legiuite, pe cât îşi aduce aminte că a făcut cele nelegiuite“*. Adică celui nevinovat, care nu a făcut vreodată fărădelegi, îi sunt îngăduite şi cele date pentru cei liberi, dar păcătosul şi cel fărădelege, care vrea

să facă fapte de pocăinţă, se cuvine să se depărteze chiar şi de cele foarte mici, deşi sunt permise. Acestea sunt roadele vrednice ale pocăinţei, care, în urma curăţirii păcatelor şi a rămăşiţelor lor, te vor face să ajungi la desăvârşire şi să întreci zăpada în albiciune. Deşi această curăţire şi albire sunt darul lui Dumnezeu, totuşi nu ni se pot da fără voinţa noastră. Numai darul dintâi şi îndreptător, pe care îl primim în urma mărturisirii păcatelor noastre, ni-l dă Dumnezeu fără de vreo vrednicie a noastră, ca să ne sârguim să-l primim prin faptele temeinicei pocăinţe şi să-l înmulţim, sporind întru dânsul permanent faptele cele bune ale credinţei creştine. Pentru a dobândi desăvârşirea trebuie să conlucreze Darul cu voinţa şi sârguinţa noastră, precum au câştigat-o şi David şi alţi mulţi păcătoşi şi păcătoase, care dintr-atâta mârşăvie a păcatelor, au ajuns pe urmă întru atâta curăţie a duhului, încât au întrecut chiar şi crinii în albiciune prin fecioreasca curăţie. La o astfel de albire râvneşte să ajungi şi tu, frate creştin, acum când ai vreme potrivită pentru pocăinţă şi de vreme ce nu poţi să dobândeşti decât prin mijlocirea lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru şi cu darul preacuratelor Lui Taine, ale Sfântului Trup şi Sânge, care s-a vărsat tocmai pentru acest sfârşit. Pentru aceasta pleacă acum genunchii sufletului şi ai trupului înaintea dumnezeiescului scaun, zicând:

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule întru tot îndurate, Dumnezeu şi Tatăl a poruncit prin Moisi neamului evreiesc să se cureţe de păcatele lor şi să se sfinţească cu sângele junicilor şi al ţapilor, iar Tu, pentru sfinţirea neamului creştinesc, ai dat preasfântul Tău sânge. Acesta l-ai vărsat pe Cruce, acesta ni l-ai lăsat nouă în sfintele Taine, acesta l-ai pus în mâinile arhiereilor şi preoţilor. O, cât de mare şi neasemănată este dragostea Ta! O, cât de privilegiaţi suntem noi! Dar eu atâta amar de vreme nu am cunoscut, ci m-am tăvălit în noroiul fărădelegilor mele şi nici nu mă gândeam la vindecare. Am iubit foarte mult desfătările şi curăţenia trupească, ca să plac oamenilor, dar nu socoteam că jalnicul meu suflet stă înaintea ochilor Tăi. Contaminat şi necurat, aveam pururea deschis şi aproape de mine izvorul la care puteam spăla necurăţiile mele, dar eu puţin îl luam în seamă. Iar, dacă vreodată m-am apropiat de dânsul, am făcut-o cu atâta trândăvire şi cu aşa puţină zdrobire de inimă, încât cu dreptate mă temeam că în

loc să iau iertarea păcatelor mele, am mai adăugat către ele şi furtul celor sfinte: „Că cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, judecată luişi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului“ (I Cor. 11, 29). *Atât de nemulţumitor m-am arătat eu dragostei Tale şi atât de rău am folosit eu darurile Tale, încât mă tem de ziua când voi da răspuns amănunţit pentru acest cinstit sânge al Tău, care s-a vărsat cu foarte mari suferinţe din sfânt trupul Tău pentru mântuirea mea, iar eu l-am defăimat şi necinstit cu atâta nemulţumire. Văd că din cauza urâtelor mele fapte nu sunt vrednic de milă şi de iertare, pentru că răutatea mea s-a dovedit mare şi neasemănată, dar adu-Ţi aminte, Răscumpărătorul meu, că acest sânge al Tău pricinuitor de viaţă a dăruit viaţă şi sănătate chiar celor ce Ţi l-au vărsat cu atâta neobrăzare prin mijlocirea spinilor, bătăilor, cuielor. Acum şi eu recunosc că sunt păcătos şi că Ţi-am greşit de foarte multe ori şi m-am asemănat acelor nemulţumitori răstignitori ai Tăi, de vreme ce am reînnoit pricina morţii Tale, dar întreb: pentru cine ai murit pe Cruce? Pentru cine ai vărsat preacuratul Tău sânge? Nu pentru noi, păcătoşii? Atâţia păcătoşi, negri cărbuni ai focului veşnic, care au devenit stele preastrălucite ale Raiului, cu ce altceva s-au spălat de necurăţiile lor, decât cu dumnezeiescul Tău sânge? Dintr-o aşa mare mulţime de păcătoşi eu mă voi arăta cel mai ticălos? Numai eu nu voi avea parte de nemărginita putere a cinstitului Tău sânge? Numai pentru mine s-a vărsat în zadar? Nu pot crede aceasta, dar nu pentru vreo faptă bună a mea, ci numai pentru bunătatea Ta neînţeleasă. Mai vârtos am atâtea dovezi ale iubirii Tale, care mă fac să nădăjduiesc nu numai că mă vei spăla cu preacuratul Tău sânge, dar şi atât mă vei curăţa de păcatele şi întinăciunile mele, încât „şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi“. Dar, de vreme ce şi eu trebuie să alerg spre aceasta, cu mărturisire fierbinte şi curată, cu zdrobirea inimii, Îţi făgăduiesc că aşa voi face şi nu voi uita niciodată să mă scârbesc pentru păcatele mele şi să plâng nesimţirea mea, pe care am arătat-o când Te-am întărâtat şi amărât cu fărădelegile mele, până când mă voi învrednici să fiu între cei ce s-au curăţat şi albit cu preacuratul Tău sânge şi cu lacrimile lor şi care Te laudă şi Te slăvesc aici pe pământ, iar în Cer te vor slăvi în veci! Amin.*

Capitolul 11

În care David cere de la Dumnezeu bucuria aceea care se dă păcătosului în urma iertării păcatelor

AUZULUI MEU VEI DA BUCURIE ŞI VESELIE, BUCURA-SE-VOR OASELE CELE SMERITE

După ce Împăratul David a luat îndrăznire că va fi bine spălat de Dumnezeu şi se va albi mai vârtos decât zăpada, se roagă Lui să-i dea oarecare dovadă, prin care să înţeleagă că a fost iertat, dăruindu-i acea bucurie ce se naşte în inima păcătoşilor. Şi, pentru că dăruirile lui Dumnezeu se aseamănă cu mărgăritarele mării, care nu sunt niciodată despărţite, ci urmează unul altuia, cel dintâi fiind dovadă a celui de-al doilea, al doilea dovadă a celui de-al treilea şi aşa mai departe, de aceea şi David, în urma spălării desăvârşite a necurăţiilor lui, cere acea bucurie a sufletului, care vine în urma iertării. Această bucurie David cere s-o primească prin intermediul auzului, zicând: „*auzului meu vei da bucurie*", nu pentru altceva, decât pentru a arăta bucuria primită când a auzit din gura proorocului Natan acele binecuvântate cuvinte: „*Domnul a iertat păcatul tău*" (II Regi 12, 13) şi a luat prin auz încredinţarea iertării păcatelor lui. Aşa şi noi prin auz, primim dumnezeiasca iertare, când auzim prin binecuvântarea duhovnicescului nostru părinte acel vrednic de dorit cuvânt: se iartă păcatele tale! Şi ce fel de bucurie socoteşti, o, cititorule, că primeşte un păcătos, când printr-o adevărată şi bună mărturisire îşi va descărca sufletul şi cugetul său de păcate făcute? Eu sunt încredinţat că cineva cu greu o va putea pricepe din cuvinte, dacă nu o va proba cu fapta. David arată că păcatele lui erau pentru el ca o sarcină greu de purtat şi era copleşit de ele: „*Că fărădelegile mele au covârşit capul meu, ca o sarcină grea*

s-au îngreuiat peste mine“ (Ps. 37, 4). După ce Dumnezeu i le-a iertat şi i-a uşurat cugetul şi l-a despovărat de o asemenea sarcină, i s-a părut că i-a scos sufletul din chinuri întru aceeaşi clipă în care a fost iertat, de aceea zicea: *„Doamne, scos-ai din iad sufletul meu“* (Ps. 29, 3) şi iarăşi: *„Mântuit-ai din nevoi sufletul meu“* (Ps. 30, 7), iar în suflet a primit o mare bucurie: *„Auzului meu vei da bucurie şi veselie, bucura-se-vor oasele cele smerite“*. Această mare bucurie o au trăit şi mulţi alţi păcătoşi, care aproape toată viaţa lor au fost robi ferecaţi şi robiţi cu totul de păcate, iar când au înlăturat de la ei lanţurile şi robia şi s-au eliberat printr-o mărturisire generală şi completă făcută la duhovnicul lor, primind binecuvântare şi iertare, îndată au vărsat lacrimi nenumărate. Şi, după cum ei înşişi povestesc, au plâns nu atât din durerea inimii şi din întristarea avută pentru păcatele lor, ci mai mult din bucuria simţită în sufletul lor, văzându-se descărcaţi de o aşa mare şi greu de purtat povară, părându-li-se că pentru ei s-a încuiat iadul şi s-a deschis Raiul. Aşa şi este, pentru că dacă, după cuvântul Domnului: *„va fi bucurie în Cer pentru un păcătos ce se pocăieşte“* (Luc. 15, 7), cu cât mai mare va fi bucuria pe care o va trăi însuşi păcătosul? Ah, aceste lacrimi ale păcătosului sunt incomparabil mai dulci decât toate bucuriile lumii acesteia. Acest soare al darului, adică bucuria pe care o întâmpină sufletul păcătosului, este de trei feluri: bucuria, veselia şi bucurarea, pe care Împăratul David le-a însemnat prin *„bucurie, veselie* şi *bucura-se-vor“*, din stihul de care ne ocupăm în acest capitol. Bucuria se referă la gând, veselia la inimă, iar bucurarea la partea simţitoare. Bucuria este pricinuită de mărturia cea din lăuntru transmisă de Duhul lui Dumnezeu duhului nostru ca răsplătire a pocăinţei noastre, din care socotim şi presupunem, dar nu cu încredinţare desăvârşită (pe care nu o putem avea decât printr-o descoperire), că Dumnezeu ne-a iertat păcatele şi nu mai este mânios pe noi, nici ne mai socoteşte vrăjmaşi ai Lui sau călcători ai poruncilor Sale. Mai vârtos credem că ne-a dăruit Darul Său şi ne iubeşte iarăşi ca pe fiii Lui, precum zice dumnezeiescul Pavel: *„Iar căci sunteţi fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre, care strigă: Avva Părinte“* (Gal. 4, 6). Pentru că ceea ce socotim noi că am făcut fiind datori, că ne-am întristat după putinţă pentru

păcatele noastre, că ne-am mărturisit curat şi adevărat, faptul că nu ne mai mustră inima noastră pentru ceva care îi îmboldeşte cugetul, precum şi pacea din lăuntru pe care o simţim în noi şi liniştea aceea a minţii noastre, toate acestea ne fac să socotim că ne-am împăcat iarăşi cu Dumnezeu, iar aceasta ne bucură. Astfel Sfântul Ioan Gură de Aur zice: cum în urma acelor multe şi tulburătoare ploi văzduhul devine curat şi liniştit, tot aşa şi în urma lacrimilor de pocăinţă urmează curăţenia sufletului şi liniştea minţii. Iar aceasta dă bucuria, care vine din mărturia sfântului Duh şi a cugetului nostru. Pe urmă vine veselia în inima noastră, după cuvântul Psalmistului: „*dat-ai veselie în inima mea*" (Ps. 4, 7). Această veselie este o lărgire şi oarecare deschidere a inimii, care, de unde mai înainte era, datorită pocăinţei, sfioasă de teamă şi strâmtorată între spinii păcatelor ei şi tremura pentru pedeapsa dumnezeiască. Când vine Darul lui Dumnezeu într-însa prin pocăinţă, scapă de strâmtorările şi temerile acelea şi se desfătează şi se lărgeşte atâta, încât schimbă frica în nădejde şi sfiala în îndrăznire, precum zice Eclesiastul: „*s-a desfătat inima mea*" (2, 10). De aceea păcătosul pocăit nu se mai teme, ci îndată năzuieşte spre Dumnezeu cu îndrăznire, ca fiul către tată şi vorbeşte cu dânsul neîmpiedicat întru rugăciunile lui, numindu-L când Dumnezeu al inimii lui, când Mântuitorul lui, când Sprijinitor preadulce al său, când Scăparea lui şi altele asemenea. Acestea mai înainte de pocăinţă nu numai că nu îndrăznea să le zică, dar nici măcar să le gândească şi de aceea acum se veseleşte inima lui. Dar nu se opreşte aici numai, ci, socotind nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, pe care a arătat-o către el, îngăduindu-l atâta vreme, aşteptându-l cu puterea Darului Său şi iertându-l cu milostivirea Sa, hotărăşte să facă tot ce îi va sta în putinţă ca să-I răsplătească. Astfel, primeşte cu mulţumire şi rabdă, pentru dragostea Lui, orice ispită i se va întâmpla, orice nenorocire, orice rău, ştiind că toate le va birui şi le va depăşi, având ajutorul lui Dumnezeu şi suferă fără cârtire tot necazul şi reaua pătimire, numai să împlinească poruncile Lui, precum a făcut şi David, care, deşi a păcătuit mult, dar în urmă, după pocăinţă, atât s-a îndreptat, încât a îndrăznit să zică: „*Pe calea poruncilor Tale am alergat, când ai desfătat inima mea*" (Ps. 118; 32). Aşa a făcut şi

sfânta Maria Egipteanca, petrecând mulţi ani în adâncul pustiei o viaţă extrem de aspră şi nefericită, care e greu de dus de o femeie, care din fire este slabă. Aşa a făcut şi fericitul Augustin, care singur mărturiseşte, că s-a descurcat foarte uşor în lucrurile, care înainte de pocăinţă i se păreau foarte grele. Atât de mult veselia desfătează inima. După aceea urmează bucurarea, care este o bucurie atât de mare, încât de la părţile principale ale sufletului, adică de la minte şi de la inimă, se pleacă şi celor mai de jos, adică simţirilor, cu nişte săltări ale inimii, care se fac arătate şi la cele dinafară, după Psalmistul: *„inima mea şi trupul meu s-au bucurat“* (Ps. 83;2). Şi, precum un pârâu, care se umflă în urma ploilor abundente, nu mai poate rămâne în matca sa, ci se revarsă în afară şi curge cu mare viteză şi năvală şi umple câmpiile şi grădinile, aşa şi bucuria păcătosului ce se pocăieşte nu mai poate rămâne numai în mintea şi inima lui, ci se revarsă şi face să lăcrimeze ochii lui, inima să strige, iar faţa să i se preschimbe toată în bucurie. Aceasta pentru că el socoteşte pe de o parte starea lui jalnică în care se afla când păcătuia: Dumnezeu Se mâniase pe el, avea în lăuntru păcatul care cerea răsplătire, iar dedesubt chinurile, care aşteptau să-l înghită, moartea, care urma să-l ucidă şi pe diavolul, pregătit să-l ia împreună cu el în veşnicele chinuri, iar pe sine în permanentă primejdie de a pierde într-o clipită trupul şi sufletul, Cerul şi pământul, viaţa veşnică şi chiar pe Însuşi Dumnezeu. Pe de altă parte socoteşte fericita stare în care se află în urma pocăinţei: s-a izbăvit de păcatele lui, a scăpat de vrăjmaşul diavol, a fugit din gura chinurilor, s-a împrietenit cu Dumnezeu şi se află în Darul Lui. Comparând primejdia dintâi cu fericirea de acum, simte în sufletul său atâta bucurie, încât nu o mai poate păstra în lăuntrul lui, ci, precum am zis, ochii lui scot lacrimi preadulci, limba lui înalţă strigări de bucurie, iar inima lui tresaltă, încât şi faţa arată bucurie: *„Inima veselindu-se, înfloreşte faţa“* (Pilde 15, 13). Şi sufletul şi trupul şi carnea cu oasele, toate acestea care s-au smerit şi au avut durere şi s-au întristat cu pocăinţa, în urmă se înalţă, se bucură şi prăznuiesc pentru iertarea primită. Să nu socoteşti, o, cititorule, că această bucurie rămâne nelucrătoare şi fără roade întru cei ce se pocăiesc, ci mai vârtos aceasta le pricinuieşte ceva minunat şi

preaslăvit, pentru că îndată îi face să simtă mare dezgust faţă de orice bucurie a simţurilor, să nu le mai placă nici un lucru lumesc, ci îi face să caute permanent cele cereşti, de vreme ce această bucurie se revarsă în toate puterile sufletului atât, încât dobândind-o pe aceasta din belşug, alungă de la ei cu bărbăţie toate deşartele bucurii ale lumii şi orice fel de lucruri de nimic şi nu mai bagă în seamă distracţiile, jocurile, plimbările, desfătările, bogăţiile, cinstirile, rangurile şi altele asemenea şi nici nu schimbă vreodată mulţumirea pe care o simt întru ei în vremea plângerii lor cu nici o bucurie a vieţii acesteia. Şi pe bună dreptate, pentru că lacrimile celor ce se pocăiesc, precum spune fericitul Augustin, care le-a probat prin lucrare, sunt mai dulci decât bucuriile priveliştilor. Iar, dacă aceste lacrimi ale celor ce se pocăiesc nu este chip să nu fie şi amare, totuşi ce vatămă? Pentru că această amărăciune a lacrimilor are acest fel de lucrare că le face dulci şi plăcute pentru cel ce se pocăieşte, căci deşi se necăjeşte şi plânge păcătosul pentru că a vătămat pe Dumnezeu cu păcatele lui, însă în acelaşi timp se bucură şi se veseleşte că prin pocăinţă se împacă cu Dumnezeu şi primeşte din nou Darul Său. Chiar dacă se scârbeşte şi se tânguieşte pentru multele păcate făcute, dar îndată se bucură şi saltă pentru că a primit iertare. Dacă se şi teme de răsplătirea lui Dumnezeu pentru supărările pricinuite, dar imediat nădăjduieşte şi la nemărginita Lui milostivire că va primi iertare prin pocăinţă. Pe scurt, unde se întoarce şi orice socoteşte, are permanent motiv să se bucure şi să se veselească. Iar aceste trei chipuri: ale bucuriei, ale veseliei şi ale bucurării, pe care David le cerea de la Dumnezeu spre dovadă că l-a albit de păcat, chiar şi tu, frate, se cuvine să le ai ca dovezi prin care să apreciezi foarte bine starea sufletului tău. Pentru aceasta, începând cu cea dintâi, adică bucuria, spune-mi: ce mărturie dă Duhul lui Dumnezeu duhului tău? Eşti în Darul Lui şi te bucuri de dragostea Lui? Te mai mustră inima ta pentru ceva? Te loveşte încă cugetul tău, iar sufletul tău nu află linişte şi pace? Mai ai încă motive să te temi că pocăinţa ta nu s-a făcut cum trebuie şi că nu ai făcut tot ce erai dator a face pentru a primi iarăşi Darul Lui? În sfârşit, întoarcerea ta către Dumnezeu a fost adevărată, cu curăţia inimii şi cu voinţă hotărâtoare? Cercetând bine toate

acestea, sileşte-te să afli pricina şi rădăcina temerilor şi tulburărilor tale şi fă tot ce vei putea ca să le tai, dacă voieşti să trăieşti aici cu pace, iar după moarte fericit. Pentru cea de a doua, care este veselia, spune-mi: ce hotărâre ai în inima ta? Eşti hotărât să păzeşti poruncile lui Dumnezeu? Simţi că ai înclinare mai mult a te teme de dreptatea lui Dumnezeu, decât a nădăjdui spre milostivirea Lui? Când te rogi, te apropii de El cu dragostea fiului faţă de Părinte, sau ca sluga către Stăpân? Te depărtezi de păcate pentru că te vatămi pe tine însuţi cu ele, sau pentru că superi şi vatămi pe Dumnezeu? Eşti unul din acei iubitori de argint, care nu dau săracilor mai mult decât rânduieşte legea? Te depărtezi de Sfânta Împărtăşanie pe motiv că nu eşti vrednic? Acestea sunt semne că inima ta nu s-a lărgit, nici s-a deschis încă de către veselia duhovnicească. Aminteşte-ţi de cuvântul Sfintei Taisia, că mulţi nu ajung la desăvârşirea creştină, pentru că nu socotesc nemărginita bunătate a lui Dumnezeu. Aminteşte-ţi că atunci când Sfântul Apostol Petru a zis Domnului: *„Ieşi de la mine, că om păcătos sunt, Doamne“* (Luc. 5, 8), a primit răspuns: *nu te teme* (Luc. 5, 10), ca să ne învăţăm că dragostea e de preferat fricii şi să ne apropiem de Domnul cu îndrăzneală, în loc să ne depărtăm cu frică şi cu evlavie. Iar pentru cea de-a treia, numită bucurare, care porneşte de la partea superioară, mintea şi înaintează spre cele inferioare, adică simţurile, nu te sfătuiesc să te cercetezi, fiindcă aceasta (bucurarea) nu este ceva obligatoriu, nici o primesc toţi, deşi este dorită de toţi şi aduce multă mângâiere duhului zdrobit şi smerit. Dar ţie destule îţi sunt bucuria şi veselia, care îţi arăt că nu sunt atât semne, pe cât sunt împliniri ale unei pocăinţe adevărate şi ale unei zdrobiri desăvârşite. Iar, pentru a câştiga acestea două, sau chiar pe cele trei, pleacă genunchii trupului şi ai sufletului şi cu umilinţă zi:

Dumnezeule Atotputernice, eu cunosc că cel căruia îi este rânduit să plângă de-a pururea pentru păcatele lui, nu este normal să îndrăznească a-Ţi cere bucurie, de vreme ce aceasta se cuvine celor drepţi, nu celor păcătoşi, după cum este scris: Bucuraţi-vă, drepţilor, întru Domnul (Ps. 32, 1). *Deci, cel care a păcătuit asemenea mie se cuvine să plângă permanent, iar nu să se bucure, de vreme ce pentru a plăti o foarte mică supărare, pe care Ţi-a pricinuit-o, nu sunt*

destule toate lacrimile vieţii lui. Pentru aceasta se cuvine să cer şi eu ca proorocul Ieremia pâraie şi izvoare de lacrimi amare, ca să plâng păcatele mele ziua şi noaptea: „Cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvoare de lacrimi?“ (Ier. 9, 1). Pentru că din zi în zi se apropie sfârşitul vieţii mele, s-ar cuveni să te rog precum dreptul Iov, care mai dorea să plângă: „Lasă-mă să mă odihnesc puţin, mai înainte de ce voi merge de unde nu mă voi mai întoarce“ (Iov 10, 20-21). Se cădea să cer lacrimi, iar nu bucurie, dar bucuria pe care o doresc eu, Tu prea bine ştii, nu se împotriveşte cu acesta, căci eu doresc să plâng şi aştept bucuria care vine din plângere şi care se dă păcătoşilor care plâng drept semn al iertării păcatelor lor. Aceasta este bucuria pe care Ţi-o cer acum plângând. Ah, dacă Tu mă vei ridica de la sfintele Tale picioare, după cum a făcut Unul Născut Fiul Tău Mariei Magdalena, zicând în auzul sufletului meu acel preadulce cuvânt spus ei: „Mergi în pace“ (Luc. 7, 50), îndată va sălta inima mea îngrozită şi se va bucura sufletul meu necăjit, încât şi oasele mele se vor bucura pentru pocăinţa şi zdrobirea mea. O, Domnul meu, Ziditorul meu, Părintele meu, arată spre mine milă şi îmi dă această bucurie, dăruieşte-mi acest semn al dragostei Tale, învredniceşte-mă să primesc această arvună a iertării, iar pentru această bucurie, cu toată inima mea voi părăsi toate bucuriile, desfătările şi bunătăţile acestei lumi! Nu voiesc altă bucurie decât aceasta, de care se bucură sufletul acela care primeşte din nou Duhul Tău şi dragostea Ta. Ştiu că nu sunt vrednic, pentru că am greşit mai mult decât nisipul mării, ştiu că lacrimile mele nu sunt vrednice de o aşa răsplătire. Mărturisesc că nu mi se cuvine acest fel de Dar al Tău pentru întristarea şi durerea mea, ci te rog să mi-l dai în dar prin mijlocirea lui Iisus Hristos, Care a adus pe pământ prin dumnezeiasca Sa naştere bucurie mare şi pacea. Fă-mi acest dar pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care a fost solitoarea bucuriei lumii. Dăruieşte-mi-l pentru bunătatea Ta şi veseleşte sufletul robului Tău, Doamne, ca să-Ţi pot sluji de acum înainte aici pe pământ cu inimă curată, cu desăvârşită sporire, cu blândeţe şi fără tulburarea duhului meu, până când voi ajunge vremea să mă sui bucurându-mă la Cer, unde să mă desfătez de negrăita bucurie şi veselie, care nu are sfârşit în vecii vecilor! Amin!

Capitolul 12

În care David roagă pe Dumnezeu să întoarcă dumnezeiasca Lui faţă de către păcatele lui şi să i le şteargă pe toate

ÎNTOARCE FAŢA TA DE CĂTRE PĂCATELE MELE ŞI TOATE FĂRĂDELEGILE MELE ŞTERGE-LE

Când păcătosul, în urma plângerii făcute cu mare durere pentru păcatele lui, simte în sufletul său acea duhovnicească bucurie, despre care am vorbit, în aşa măsură încât se deschide şi se desfătează inima lui, atunci îndrăzneşte să ceară mari lucruri de la Dumnezeu, cu Care mărturiseşte sufletul său că s-a împăcat şi a primit iarăşi Darul Lui. Aşa a făcut şi David, care până la acest stih tot roagă pe Dumnezeu să îi ierte acel îndoit păcat, motiv din care a şi scris acest psalm, de aceea vorbeşte la singular: *„şterge fărădelegea mea, de păcatul meu mă curăţeşte, fărădelegea mea eu o cunosc“* şi celelalte. Dar după ce a primit duhovniceasca bucurie şi s-a desfătat inima lui, care era îngrozită şi a căpătat îndrăzneală, atunci a cutezat să ceară de la Dumnezeu o desăvârşită iertare a tuturor păcatelor lui, de aceea în acest stih vorbeşte la plural: *„Întoarce faţa Ta de către păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le“.* Astfel, darurile dumnezeieşti urmează unul altuia şi cele mai mici ne fac să nădăjduim spre cele mai mari. Dar pentru ce motiv roagă aici David pe Dumnezeu să întoarcă faţa Sa de la păcatele lui şi să nu le mai vadă, nefiind cu putinţă aşa ceva? Adică să întoarcă Dumnezeu faţa Sa aiurea, ca să nu vadă acele păcate, pe care le are mereu în faţa ochilor Lui, le-a văzut şi atunci şi le va vedea şi veşnic? Mai ales că însuşi David zice în alt psalm: *„Iar faţa Domnului asupra celor ce fac rele, ca să piardă de pe pământ pomenirea lor“* (Ps. 33, 15). De fapt David vorbeşte metaforic, precum obişnuieşte deseori Sfânta

Scriptură, atribuind lui Dumnezeu cele omeneşti. De pildă, precum un părinte, care iubeşte foarte mult pe fiul său, când află sau vede că a greşit fiul întru ceva, se face că nu ştie nimic sau că nu a văzut, nearătând greşeala fiului său, ca să nu fie obligat a-l pedepsi, aşa şi David roagă pe Dumnezeu să întoarcă faţa Sa de către păcatele lui şi să se facă că nu ştie şi că nu le vede, ca să nu-l pedepsească. Socoteşte, o, cititorule aceasta! Că nu a zis David către Dumnezeu întoarce faţa Ta de către mine, ci de către păcatele mele, deoarece pentru un păcătos ar însemna o extremă şi de nepriceput ticăloşie ca Dumnezeu să întoarcă faţa Sa de la el. Acest lucru îl ştia David foarte bine, deoarece îl şi probase deja, fiindcă în vremea când încă nu făcuse preacurvia şi uciderea, numai pentru că i s-a părut că Dumnezeu a întors faţa Sa de la el (ceea ce Dumnezeu mai face şi drepţilor, spre cercare, retrăgându-le bucuria prezenţei Sale), cu totul s-a îngrozit şi s-a întristat, zicând cu lacrimi: *„Ţi-ai întors faţa Ta şi m-am făcut tulburat“* (Ps. 29, 7). Dar acum, după ce făcuse preacurvia şi uciderea, cât ar mai fi pătimit dacă şi Dumnezeu ar fi întors faţa Sa de la el? De aceea se şi roagă de multe ori *„să nu întorci faţa Ta de la mine“*, iar acum îl roagă să întoarcă faţa Sa de la păcatele lui, pentru că a întoarce faţa de la el e semn că l-a părăsit, iar a întoarce faţa de la păcatele lui e dovadă că îi arată milostivire şi i le şterge, după cum zice fericitul Augustin: *„întorcând faţa, şterge păcatele“*. Aceasta o dorea David, de aceea ruga adeseori pe Dumnezeu să-i şteargă păcatele lui, care erau însemnate în Cartea Lui şi în cugetul său, precum am spus în capitolul al doilea. Acum la cei patruzeci şi nouă de ani ai săi, când a scris acest psalm, se roagă ca Dumnezeu să îi ierte toate cele făcute în toţi anii vieţii lui, folosind pluralul: *„păcatele, fărădelegile“*. Iar prin *întoarce, şterge* ce vrea să spună David? Roagă pe Dumnezeu să nu caute, nici să Îşi amintească de păcatele lui, ci să le şteargă. Pentru că cel care păstrează zapisul datornicului său, chiar dacă nu se uită la el, nici îl citeşte, însă oricând îl poate verifica şi în consecinţă să oblige pe datornic să plătească datoria. Dar dacă îl şterge sau îl rupe, datornicul este încredinţat că a dispărut datoria lui şi nu i se mai poate cere. De aceea şi David nu se mulţumeşte a ruga pe Dumnezeu numai să Îşi întoarcă faţa Sa de la

păcate şi să nu i le mai socotească, ci Îl roagă să le anuleze desăvârşit şi să le şteargă, ca să nu mai aibă nici o teamă că vreodată îi va cere să le plătească sau să dea seamă pentru ele, ca unele ce au fost lichidate şi şterse din Cartea lui Dumnezeu: *„Întoarce faţa Ta de către păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le“.* Această rugăminte a lui David se cuvine să o faci şi tu, o, cititorule, pururea către Dumnezeu şi să o aminteşti deseori în rugăciunile tale, încât aproape să nu lipsească din gura ta, dacă doreşti să primeşti de la Dumnezeu o desăvârşită ştergere a păcatelor tale, pe care sunt încredinţat că nu le ştii în întregime, adică toate care şi câte sunt. Pentru că pot fi mai multe cele ascunse decât cele arătate. De cele mai multe ori păcatele noastre poartă mască şi apar în lume drept fapte bune. De câte ori în lume: pomenirea de rău pare a fi râvnă; iubirea de argint, economisire; măgulirea, prieteşug; vicleşugul, înţelepciune; slobozenia limbii, simplitate; răzbunarea, întreagă înţelepciune şi multe altele? Aceste păcate ascunse şi necunoscute ţie, dar toate însemnate în Cartea lui Dumnezeu, împreună cu cele arătate şi cunoscute ţie, atât îţi înmulţesc datoria ta către Dumnezeu, încât ai fi cu totul nenorocit şi de trei ori ticălos, dacă la Judecata viitoare ai apărea cu toate acestea înaintea lui Dumnezeu: *„De Te vei uita la fărădelegi Doamne, Doamne, cine va suferi?“* (Ps. 129, 3). Ce vei putea face pentru a scăpa de acest pericol? Iată ce te povăţuiesc. Alt leac nu este decât să alergi la Mântuitorul tău, Dumnezeu şi să-l rogi cu inimă zdrobită să reverse asupra ta obişnuita Sa milă şi să-ţi ierte toate păcatele tale, întorcându-Şi dumnezeiasca Sa faţă de la ele şi să le şteargă pe toate şi să le uite ca atunci când nici nu le-ai fi făcut. Iar de voieşti să te asculte şi să-Şi întoarcă dumnezeiasca faţă de la păcatele tale şi să nu le mai vadă, se cuvine, precum zice fericitul Augustin, să le ai tu permanent înaintea ta şi să le priveşti, ca să le plângi şi să te întristezi. Dar să nu faci precum fac cei mai mulţi dintre creştini, care după ce o dată s-au întristat şi s-au ostenit pentru păcatele lor şi le mărturisesc la duhovnicul lor, le aruncă înapoia lor, le uită şi nici nu le mai pasă de ele! Ah, frate, să nu faci şi tu aşa, pentru că te încredinţează fericitul Augustin că, dacă vei arunca tu înapoia ta păcatele tale şi le vei uita, le va pune Dumnezeu înaintea Lui, le ţine

minte şi te va pedepsi. Deci să le ai pururea înaintea ochilor tăi, iar Dumnezeu va întoarce ochii Săi de către ele, ca să nu le vadă. Întipăreşte-le pe ele întru pomenirea ta, ca să te îngreţoşezi de ele şi pururea cu înnoită durere şi cu lacrimi necăjeşte-te pentru ele, iar Dumnezeu le va ierta şi le va şterge din Cartea Lui, ca să nu le mai pomenească. Pentru aceasta arată-te înaintea Tronului lui Dumnezeu şi cu inimă curată şi cu duh smerit spune:

Dumnezeule Multmilostive, voind să îndrăznesc a sta înaintea dumnezeiescului Tău Tron, se cuvine în primul rând a Te ruga să nu mă alungi şi să nu întorci faţa Ta de la mine. Ştiu preabine că ai toată dreptatea să faci aşa, pentru că şi eu de atâtea ori am întors faţa mea de la Tine, Făcătorul meu, ca să privesc cele pământeşti şi de nimic. Dar, dacă Tu mă vei alunga şi îmi vei ascunde dumnezeiasca Ta faţă, ce mă voi face eu, nenorocitul şi ticălosul? Unde să mă întorc şi unde să mă duc? Unde voi fugi de la faţa Ta? Cu adevărat sunt păcătos, mai bine de nu eram aşa, dar Tu ştii că m-am pocăit. Ah, aş fi preferat să fiu în adâncul chinurilor, numai să nu fi greşit nemărginitei Tale bunătăţi! Ah, măcar dacă nu Te-aş fi amărât cu păcatele mele, după cum aş vrea acum cu orice chip să fac şi să sufăr orice necaz, numai să nu Te mai amărăsc! Deci nu întoarce faţa Ta de la rugăciunea unei inimi pocăite! Şi dacă rugăciunile mele, suspinurile mele, durerea mea şi lacrimile mele, care zilnic zdrobesc inima mea, nu sunt îndestulătoare spre a Te porni spre milostivire şi a îndupleca bunătatea Ta cea nemărginită să arăţi milă faţă de necazul săracului şi ticălosului Tău rob şi să-l auzi cum din adâncul inimii Te roagă, precum bine ştii: „Nu întoarce faţa Ta de la sluga Ta, că mă necăjesc, degrab mă auzi. Ia aminte spre sufletul meu şi mântuieşte pe el“ (Ps. 68, 20-21)*, dar Tu, Doamne, vei şti de la cine să întorci faţa Ta! Nu de la mine, care sunt lucrul mâinilor Tale, deşi sunt păcătos, ci de la păcatele mele, care sunt lucrările mele. Aşa, de la acestea Te rog să întorci faţa Ta, pentru că sunt atât de spurcate şi grozave înaintea ochilor Tăi, încât, dacă le-ai pune înaintea Ta, mă tem să nu Te pornească spre mare mânie şi urgie asupra mea. Deci întoarce dinspre ele dumnezeiasca Ta faţă, ca să nu le mai vezi şi le şterge pe toate, încât să nu Îţi mai aminteşti de ele. Ah, ştiu că păcatele mele sunt mai multe decât perii capului meu. Şi dacă cele arătate sunt nenumărate, cu adevărat cele ascunse şi necunoscute mie sunt cu mult mai multe, din pricina iubirii mele*

de sine cea fără socoteală. Dar Ţie, „Cel ce cerci inimile şi rărunchii“ (Ps. 7, 10), nu Îţi este vreunul ascuns sau necunoscut, pentru că foarte bine le vezi şi dispoziţiile mele şi aducerile mele aminte şi orice mişcare a mea. Ştii şi toate păcatele mele, mici şi mari şi toate le ai însemnate în catastiful datornicilor Tăi, pentru a cere plata în Ziua Judecăţii. Însă înainte de a veni acea zi înfricoşată a dreptăţii Tale, eu Îţi cer cu fierbinţeală nemărginita Ta milostivire. Şi, precum ai adeverit prin gura proorocului Tău Isaia, că ai curăţit păcatele lor: „Că iată am şters ca un nor fărădelegile tale şi ca o ceaţă păcatele tale“ (Is. 44, 22), aşa Te rog să faci şi cu mine. Să ştergi toate păcatele mele, pe cele mari, care ca un nor Te-au răpit de la mine, Dumnezeule, Cel ce eşti Soarele şi Lumina mea şi pe cele mici, care ca o pâclă m-au acoperit şi nu vedeam Darul Tău. Ah, până când nu vei şterge datoria mea din catastiful Tău, eu mă voi teme pururea că nu sunt scris în Cartea aleşilor Tăi şi de aceea nu voi înceta să stărui cerând să ştergi toate fărădelegile mele. Iar, de vreme ce Tu, precum nădăjduiesc, vei întoarce faţa Ta de către acestea şi nu le vei mai pomeni, pentru aceasta eu le voi avea pururea înaintea ochilor mei şi le voi plânge, zdrobind inima mea, socotind păcatele mele şi milostivirea Ta. Dacă vei întoarce dumnezeiasca Ta faţă de către păcatele mele chiar din viaţa aceasta, cu foarte multă încredinţare voi nădăjdui că şi în cealaltă vei face la fel şi le vei şterge toate, iar pe mine mă vei face astfel fericit întru nesfârşiţii veci. Amin.

Capitolul 13

În care David cere de la Dumnezeu curăţenia unei inimi noi şi îndreptarea unui nou duh

INIMĂ CURATĂ ZIDEŞTE ÎNTRU MINE, DUMNEZEULE ŞI DUH DREPT ÎNNOIEŞTE ÎNTRU CELE DINLĂUNTRU ALE MELE

Când păcătosul va ajunge să nădăjduiască că Dumnezeu, pentru pocăinţa lui, i-a iertat păcatele, se cuvine îndată să îşi schimbe viaţa, pentru a nu cădea iarăşi întru aceleaşi păcate, fiindcă adevărata pocăinţă înseamnă nu numai să plângem pentru păcatele făcute, ci şi să ne păzim şi să avem grijă să nu mai păcătuim de acum înainte. Dar, pentru că toate păcatele din inimă pornesc, ca dintr-un izvor şi de acolo ies toate gândurile cele rele (Mat. 7, 21), al curviei, al preacurviei, al uciderii şi al altor păcate, de aceea oricine doreşte să îşi schimbe viaţa, este necesar să-şi schimbe inima şi să dobândească un duh nou, precum a poruncit Dumnezeu evreilor prin proorocul Iezechiel, dacă vor să se întoarcă curaţi la Dânsul şi cu adevărată pocăinţă: *„Întoarceţi-vă şi vă abateţi de la toate păgânătăţile voastre şi nu voi fi vouă spre certare de nedreptate. Lepădaţi de la voi toate păgânătăţile voastre, care aţi făcut asupra Mea şi vă faceţi vouă inimă nouă şi duh nou“* (Iez. 18, 30-31). Noi ne mirăm şi pe bună dreptate, de ce cu o aşa îndesire şi respectare a mărturisirii şi a sfintei Împărtăşiri, la care iau parte astăzi cei mai mulţi dintre creştini, se află foarte puţini care se pocăiesc cu adevărat şi îşi schimbă voinţa şi se silesc să îndrepteze faptele lor? De vom căuta adevărata pricină, vom vedea că cei mai mulţi creştini îşi mărturisesc păcatele lor la duhovnicescul părinte şi, după proorocul, leapădă cu adevărat fărădelegile lor, dar câţi dintre aceştia schimbă inima

lor? Care schimbă dispoziţiile lui, care schimbă poftele lui? Eu mă tem că aproape nici unul nu îşi agoniseşte inimă nouă şi duh nou şi de aceea, în urma pocăinţei lor, se menţin tot la dispoziţiile dintâi şi la poftele vechi şi la viaţa lor iniţială, întorcându-se precum câinii la borâturile lor şi la împuţiciunile şi necurăţiile lor ca porcii (II Petru 2, 22). Cel care nu va schimba inima, cu adevărat nu îşi va schimba nici viaţa, pentru că din inimă porneşte vieţuirea şi sufletească şi trupească. Eu nu mă împotrivesc că nu ar fi greu să schimbe cineva inima şi viaţa, mai vârtos acela care, ca şi mine, mulţi ani a trăit neînfrânat şi s-a obişnuit a păcătui. Dar, deşi este greu, însă este foarte necesar celui ce voieşte mântuirea lui. Iar de îi înfricoşează greutatea, să se îmbărbăteze cu necesitatea, făcând orice le stă în putinţă ca să schimbe inima, dacă nu vor să vieţuiască pururea păcătoşi şi să moară tot păcătoşi. De aceea se cuvine să fugă de pricini şi de aglomeraţii, să se depărteze de cântece îmbătătoare, de plimbări şi, după făgăduinţa lui, să îşi poarte crucea şi să rabde tot necazul şi strâmtorarea necesare pentru a-şi schimba inima şi viaţa. Dar, pentru că în afară de aceasta este mare nevoie a primi de la Dumnezeu un Dar lucrător şi un mare ajutor pentru a putea schimba viaţa, de aceea se cuvine şi să-l ceară de la Dânsul cu nemărginită smerenie, pentru că aşa este rânduit de dumnezeiasca Pronie, ca noi oamenii să facem tot ce putem, iar ceea ce nu putem să cerem de la Dumnezeu. Aşa a făcut şi David, care deşi era încredinţat prin gura proorocului Natan că a fost iertat de Dumnezeu şi deşi de multe ori Îl ruga să îl spele şi să-l albească mai vârtos decât zăpada şi să şteargă desăvârşit păcatele lui, cu toate acestea nu era mulţumit, ci voia să fie încredinţat că în viitor nu va mai păcătui, temându-se foarte mult de infidelitatea inimii lui şi de nestatornicia duhului său. De aceea roagă pe Dumnezeu să zidească întru dânsul o inimă curată şi să reînnoiască în cele din lăuntru ale lui un duh drept şi bun: *„Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele“*. Pentru două motive zice aici *zideşte.* Întâi, pentru a arăta că precum nu poate zidi altcineva în afara lui Dumnezeu, tot aşa nici inima nu o poate face curată decât Dumnezeu, iertând şi ştergând toate păcatele şi turnând într-însa Darul Său, precum Însuşi o zice prin

proorocul Isaia: *„Eu sunt, eu sunt, Cel ce şterg fărădelegile tale“* (Is. 43, 25). În al doilea rând, ca să arate că, precum zidirea se face unde nu a fost mai înainte nimic, tot aşa şi primul Dar, numit îndreptător, care se dă păcătosului fără vreun prealabil demers sau preferinţă a lui, precum zice Apostolul Pavel: *„care se îndreptează în dar cu harul Lui“* (Rom. 3, 24), cu toate că şi păcătosul trebuie să facă mai înainte anumite pregătiri necesare pentru a-l primi. Iar ceea ce zice David prin *„duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele“*, este tălmăcirea stihului precedent, care zice *„inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule“*, unde este înţeles întregul printr-o parte a lui. Adică prin inimă, care este o parte a celor dinlăuntru, se înţelege tot lăuntrul. Iar prin *„duh drept“* se înţelege îndreptarea dispoziţiilor, care înseamnă că cere îndreptarea dispoziţiilor inimii noastre, ceea ce este acelaşi lucru cu a spune *„inimă curată“*. Pentru că după cum inima noastră când este după fire este cuptorul duhurilor dătătoare de viaţă, de unde se împart în tot trupul, iar, când este pângărită, inima este cuptorul dispoziţiilor noastre: ale dragostei, ale rugăciunii, ale nădejdii şi ale fricii, ale pornirii şi ale fugii, de parcă dispoziţiile noastre nu ar fi altceva decât nişte mişcări ale inimii noastre, care fie se lăţeşte şi se deschide spre lucrul acela pe care îl nădăjduieşte spre binele ei şi cu dragoste se porneşte spre dânsul, fie se sfieşte şi se strânge, iar în sfârşit fuge cu ură de lucrul de care se teme că îi va face rău. Astfel, dacă inima noastră se va înălţa spre bunătăţile adevărate şi cereşti şi va iubi pe Dumnezeu, Care este Izvorul tuturor bunătăţilor, atunci de asemenea va fi dreaptă şi dispoziţia noastră. Iar, dacă inima noastră va fi atrasă de dragostea lumii şi va fi îndreptată cu pornire spre bunătăţile vremelnice şi mincinoase, atunci dispoziţia noastră nu este dreaptă, ci strâmbă şi răzvrătită. Deci, David cerând de la Dumnezeu inimă curată şi duh drept, nu se roagă pentru altceva decât să îi cureţe inima lui de relele porniri şi pofte, care l-au depărtat de la Dumnezeu şi să îl cureţe de iubirile trupeşti, care l-au prăbuşit într-un aşa adânc de răutăţi. Şi cu toate că şi celelalte dispoziţii fără de rânduială şi răzvrătite, care ne pleacă spre bogăţii sau cinstiri, sau spre orice alt lucru lumesc, au putere a întoarce inima noastră spre ele şi astfel să o scoată din rânduiala dăruită

ei de Dumnezeu, însă nimic nu reuşeşte să o smulgă cu atâta putere din această stare binecuvântată precum iubirea desfătărilor trupeşti. Vechii romani au însemnat înaintea idolului Afroditei, care era cinstită de închinătorii de idoli ca zeiţă a păcatului trupesc, următorul titlu: Afroditei, celei ce întoarce inimile, arătând prin aceasta că păcatul trupesc abate şi scoate inima omului din rânduială mai mult decât orice altceva. De aceea şi Duhul Sfânt, prin Eclesiast ne sfătuieşte să nu stăm aproape de femeia altuia, ca să nu se schimbe inima noastră: *„Să nu se abată la căile ei inima ta“* (Pilde 7, 25). Confirmă aceasta David, care deşi era prooroc şi sfânt, iar pe Versavia nici nu a văzut-o de aproape, ci de la distanţă, cu toate acestea a fost biruit. Şi Solomon, fiul lui, care era împăratul înţelepţilor, chiar la bătrâneţe, când se cuvenea să fie mai înţelept, a fost şi el biruit şi femeile i-au abătut inima lui. Tot aşa şi cei doi pârâşi ai preaînţeleptei Susana, care cu toate că erau foarte bătrâni şi judecători ai evreilor, totuşi au căzut întru această abatere a inimii, după cum a zis proorocul Daniel unuia dintre ei: *„frumuseţile te-au înşelat pe tine şi pofta a răzvrătit inima ta“* (Daniel 13, 56). Atât este de adevărat că nu este nici o altă patimă care să poată aşa de mult a supune raţiunea omului, să silească voinţa lui, să răzvrătească bunarânduială şi să acapareze inima, precum aceasta, care despărţindu-ne pe noi de la Dumnezeu, ne face să slujim celor trupeşti şi pământeşti cu atâta tărie, încât este nevoie de o minune a dumnezeiescului Dar pentru a ne întoarce la Dumnezeu. Ah, câţi sunt drepţi cu trupul, dar răzvrătiţi cu inima şi care pot plânge ca fata Sionului, precum zice proorocul Ieremia: *„Inima mea s-a întors întru mine“* (Plâng. 1, 20)! Deci cu toată dreptatea a cerut David de la Dumnezeu *„inimă curată“* şi *„duh drept“*, pentru că cercase timp de zece luni abaterea inimii sale, timp în care trăind cu neînfrânare a fost despărţit de Dumnezeu şi de aceea a cerut întâi curăţia inimii, fiindcă nu este alt păcat care să spurce şi să întineze aşa de mult pe om precum acest păcat trupesc. Acesta nu numai frumuseţea sufletului o întinează, precum fac şi celelalte păcate, ci vatămă şi slăbeşte chiar şi trupul. Al doilea motiv, pentru care David a cerut îndreptarea duhului, a fost pentru că, având atâta timp inima pironită de cele pământeşti şi dispoziţiile lui

răzvrătite şi întoarse spre păcatele cele trupeşti, avea cu adevărat mare nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, ca să îi îndrepteze inima şi să o smulgă dintru o aşa dragoste spurcată şi să o repună în rânduiala iubirii de Dumnezeu. Fiindcă nu poate iubi pe Dumnezeu nimeni altcineva decât cel curat şi drept, precum zice în Cântarea Cântărilor: „*dreptatea te-a iubit pe tine*“ (1, 3). Acum şi tu, o, cititorule, intră întru cele ascunse ale inimii tale şi cercetează-te. Şi, de vreme ce nu este nimic mai greu decât a întoarce inima, roagă pe Dumnezeu să îţi dea o rază de lumină pentru a-ţi cunoaşte inima, să vezi de este dreaptă şi curată, precum dorea şi David. Ştiu, după cele zise de Înţeleptul, că nimeni nu poate spune că are inimă dreaptă şi curată: „*Cine se poate lăuda că are inimă curată?*“ (Pilde 20, 9), dar îmi pare că inima ta este mult mai necurată şi răzvrătită decât socoteşti tu. Proorocul Iezechiel povesteşte că într-o zi s-au arătat înaintea lui cei dintâi ai lui Israel, care după dreptate se cuvenea să fie cei mai buni din popor, precum se arăta pe din afară. Dar Cunoscătorul de inimi, Dumnezeu, a zis proorocului: să nu crezi cele ce văd ochii tăi, pentru că Eu îţi spun că aceştia au inima lor plină de întinăciuni şi necurăţii (Iezechiel 14, 3). Vai, câţi creştini, tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, mireni sau sfinţiţi, ţărani şi boieri, sunt asemenea cu aceia, pe din afară părând curaţi şi neîntinaţi, dar în ochii lui Dumnezeu, care văd cele din lăuntru şi cearcă inimile şi rărunchii, au inima întinată şi necurată? Dacă este aşa şi inima ta, o, cititorule, eu nu ştiu, dar tare mă tem! Dar dacă şi tu te temi că o ai întinat în tinereţile tale cu lucruri necinstite şi rele, să ai mare grijă, pentru că dacă un vas nou umplut iniţial cu ceva rău mirositor păstrează acea putoare permanent, tot aşa şi inima ce s-a întinat în tinereţile ei cu păcatele trupeşti, oricâte spălări prin zdrobire şi pocăinţă ar unelti, nu devine aşa lesne curată, încât să nu rămână nici o urmă de întinăciune într-însa. Iar, pentru a te încredinţa despre aceasta, cercetează inima ta şi ea ţi-o va dovedi. Deci, pentru a o curăţi desăvârşit şi bine, se cuvine să rogi pe Dumnezeu să îi alcătuiască o nouă zidire: „*inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule*“, adică zideşte curăţia în inimă. Însă Dumnezeu nu poate zidi inima ta întru curăţie, dacă nu şi tu, cu ajutorul Lui, vei reînnoi în inima ta rânduiala

dispoziţiilor tale. Dumnezeu a făcut inima noastră curată, pentru că a zidit-o pentru Sine şi i-a dat această firească înclinare de a tinde să caute şi să iubească pe Dumnezeu, Care este Binele nemărginit. De aceea a făcut-o să fie îndreptată spre cele de sus, ca pururea să privească Cerul, să dorească veşnicele locaşuri şi toată dragostea ei să fie pentru Dumnezeu. Inima omenească pentru aceasta a fost zidită, ca să privească pe Ziditorul ei. Păcatul este o modificare a inimii, care o întoarce de la Ziditorul spre zidiri şi de acestea se pironeşte şi acestora le arată toată dragostea ei, pe care nu se cădea s-o dea decât lui Dumnezeu. Păcatul este îndepărtarea de Dumnezeu şi întoarcerea către zidire. Iar, dimpotrivă, pocăinţa nu este altceva decât o îndreptare a inimii noastre, prin care o readucem de la făpturi la Făcătorul şi de la dragostea celor pământeşti la dragostea lui Dumnezeu şi a veşnicelor bunătăţi, pe care *„le-a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul“* (I Cor. 2, 9). Pocăinţa este îngreţoşarea despre zidire şi întoarcerea către Ziditorul, astfel încât precum inima noastră ajunge răzvrătită, când se întoarce cu dispoziţiile ei spre cele pământeşti şi iubeşte cele trupeşti, tot aşa devine din nou dreaptă şi normală, când se ridică de la cele pământeşti şi se întoarce spre cele cereşti, iubeşte pe Dumnezeu şi bunătăţile nepieritoare, precum zice fericitul Augustin: *„Când omul se face pe sine lesne plecat spre cele inferioare şi pământeşti, inima lui oarecum se încovoiază. Iar când se ridică la cele superioare, se face dreaptă“*. Acum şi tu, o, cititorule, dacă vrei să te întorci, dacă prin pocăinţă ai câştigat îndreptarea inimii, cercetează-te bine pe sine şi observă încotro înclină dispoziţiile inimii tale: dacă încă mai ţii în inima ta vreo legătură cu acele persoane, care au fost pentru tine pricină de a păcătui? Dacă simţi că nu ai acea cuviincioasă împotrivire către păcat? Dacă nu eşti osârdnic a sluji lui Dumnezeu şi întru a alerga la biserici? Dacă nu iubeşti pe Dumnezeu şi Ziditorul tău cu acea poftă cu care iubeai zidirile? Atunci ai dreptate să te temi foarte mult pentru inima ta că nu este dreaptă şi curată şi că întoarcerea ta către Dumnezeu nu este adevărată şi precum o cere El, zicând: *„Întoarceţi-vă la Mine din toată inima voastră“* (Ioil 2, 12). Este clar că inima ta nu este curată înaintea lui Dumnezeu, iar duhul tău nu este drept din cele zise, dar mai vârtos

pentru că văd că: ai nestatornicia inimii la bine şi azi slujeşti lui Dumnezeu, iar mâine slujeşti desfătărilor şi jocurilor; umbli cu răceală în calea lui Dumnezeu şi cauţi să placi lui Dumnezeu, dar cauţi să placi şi oamenilor şi să faci multe lucruri, dar nu fapte bune. Acestea toate sunt semne că inima ta nu este curată, iar duhul tău nu este drept, aflându-te încă întru această nestatornicie. De aceea este nevoie să ceri şi tu ca şi David curăţia inimii şi îndreptarea duhului tău. Iar, având curăţia inimii, vei câştiga iubirea şi dragostea lui Dumnezeu, precum zice Duhul Sfânt: *„iubeşte Domnul inimile cuvioase“*[26] (Pilde 22, 11), iar având îndreptarea duhului, nu vei mai căuta altceva decât pe Dumnezeu şi Lui Îi vei aduce toate dispoziţiile tale, nădejdile, doririle, voirile şi faptele tale. Pentru curăţia inimii te vei învrednici a vedea pe Atotputernicul Dumnezeu: *„Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“* (Mat. 5, 8), iar pentru îndreptarea duhului te vei desfăta într-o permanentă bucurie: *„a răsărit celor drepţi cu inima veselie“* (Ps. 96, 12). Pentru a dobândi şi pe una şi pe cealaltă, sfătuirea fericitului Augustin, care, pentru că în tinereţea lui a fost stăpânit de patimi, dar la bătrâneţe a devenit foarte iubit lui Dumnezeu, de aceea este un bun învăţător în acest sens şi zice către toţi: *„Curăţă dragostea ta, curăţă inima ta de toate dispoziţiile acelea, care până acum ţi-au răzvrătit rău inima şi îndreapt-o pe ea numai spre dragostea Celui nemărginit bun, Care te-a zidit ca să-L iubeşti şi ruşinează-te dacă nu ai pentru dragostea Ziditorului aceeaşi fierbinţeală pe care o aveai pentru iubirea zidirilor“*. Dar, pentru că această curăţie a inimii este mai mult Dar decât o realizare a noastră, pentru aceasta pleacă acum genunchii sufletului şi trupului şi, descoperind inima ta lui Dumnezeu, zi aşa:

Doamne, Dreptule Judecător, aici este o inimă, despre care se pot spune cele grăite de Prooroc pentru inima unui păcătos ca mine: „inima lui adunat-a fărădelege sieşi“ (Ps. 40, 6). *Tu ai făcut inima aceasta pentru Tine, de aceea ai zidit-o îndreptată în sus spre Cer, ca să Te privească numai pe Tine, toate voile ei, toate socotinţele ei, toate poftele ei şi toate dispoziţiile ei să fie spre Tine, însă eu, nemulţumitorul, am întors inima mea spre cele lumeşti şi pământeşti, de unde*

[26] În ediţia Bibliei de la 1688 este scris „curate“

s-a încărcat cu atâtea nelegiuiri şi păcate, încât dacă Te voi ruga s-o cureţi, mă tem să nu aud precum ai zis oarecând evreilor: întru ce voi curăţa inima ta? Dar, de nu o vei curăţa Tu, cine altcineva ar putea s-o cureţe, mai vârtos fiind pângărită şi foarte schimonosită? Eu m-am silit s-o spăl cu lacrimile mele şi s-o curăţ cu mărturisirea şi cu Preacuratele Taine. Pentru că ştiu că din inima de unde iese otrava păcatului se cuvine să iasă şi doctoria ei, am hotărât să mă pocăiesc aşa cum trebuie şi să mă întristez foarte tare în inimă pentru păcatele mele. Tu ştii că Ţi-am cerut de nenumărate ori şi Îţi cer şi acum, că mai bine să fi fost să mă cufund în chinurile iadului, decât să Te întărât pe Tine, Dumnezeul meu Cel multmilostiv şi preabun. Dar, chiar dacă sufletul meu s-ar slobozi de păcate prin pocăinţa mea şi Preacuratele Tale Taine, totuşi inima mea nu s-a curăţat nicicum de rămăşiţele păcatelor, din care răsar voirile şi relele aduceri aminte, poftele cele urâte, obiceiurile răzvrătite, împodobirile neîncuviinţate, pornirile fireşti şi înverşunările, înclinările viclene, readucerea aminte de cele trecute, cele văzute care sunt de faţă şi orice este urât, care prin uşile simţurilor intră în fiecare zi în inima mea. Acestea toate o luptă, o strâmtorează, o întinează şi se silesc să o întoarcă de la sfântă dragostea Ta şi să o tragă cu forţa spre dragostea celor lumeşti şi deşertăciuni. Ah, când să simt inima mea curată şi duhul meu drept? Încotro să se direcţioneze ele, decât spre Tine? Ce altă grijă să aibă, decât pe Tine? Ce altceva să iubească, decât pe Tine? Dar mă tem foarte mult, cunoscând neputinţa mea, că, dacă Tu nu vei zidi din nou în acest fel inima mea, cu adevărat eu nu pot s-o fac. Deci, după mulţimea îndurărilor Tale, zideşte iarăşi inima mea şi o fă pe ea atât de curată, încât să nu mai poată fi întinată de păcat şi îmi dăruieşte un duh atât de drept întru dragostea Ta, încât nici o dragoste lumească să nu mai poată vreodată să o tragă spre ea. Eu din toată inima doresc şi Îţi cer curăţia inimii şi îndreptarea duhului, ca să pot întru această puţină vreme a vieţii mele să plătesc datoria păcatelor mele. O, Domnul meu şi Ziditorul meu, când îmi amintesc acea vreme nenorocită, pe care am pierdut-o întru dragostea zidirilor, fără a socoti nicidecum atotputernicia Ta dumnezeiască, mă ruşinez, plâng şi strig cu fericitul Augustin: „Vai de vremea aceea întru care nu Te-am iubit pe Tine“. Se cuvenea toată dragostea mea să o am pentru Tine, precum mi-ai poruncit în Porunca întâi: să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din

tot sufletul tău, din toată vârtutea ta şi din tot cugetul tău, dar eu, în loc să Te iubesc cu întreaga inimă, o am împărţit în mii de părţi şi am făcut-o părtaşă la toate patimile, iubind mândria, bogăţia, trupul, averile, acareturile, prietenii, dobitoacele cele necuvântătoare, iar pentru Tine, Dumnezeul meu, nu am avut inimă, nici dragoste." „Vai de vremea aceea întru care nu Te-am iubit pe Tine". Ah, de aş putea măcar de acum înainte să Te iubesc cu atâta înfocare a inimii mele, încât să pot zice acel grai al lui David: „Dumnezeul inimii mele şi partea mea, Dumnezeule, în veac" (Ps. 72, 25) *şi iarăşi cum aş putea să Te numesc Dumnezeul inimii mele, de nu îmi vei da inimă curată şi duh drept, aşa precum ai făgăduit norodului israelitenesc: „Şi voi da vouă inimă nouă şi duh nou voi da întru voi" (Iez. 36, 26). Deci împlineşte întru mine această făgăduinţă, de voieşti să Te iubesc cu inimă curată şi cu duh drept întru această viaţă, pentru a putea să Te iubesc şi în cealaltă veşnic! Amin.*

Capitolul 14

Întru care cere David de la Dumnezeu întărirea pocăinţei, pentru a nu mai greşi şi de aceea Îl roagă să nu-l părăsească şi să nu retragă Duhul Sfânt de la dânsul

NU MĂ LEPĂDA PE MINE DE LA FAȚA TA ŞI DUHUL TĂU CEL SFÂNT NU-L LUA DE LA MINE

Când păcătosul se va curăţa de păcatele lui prin pocăinţă, se va sili cu inimă curată şi cu duh drept să petreacă o adevărată viaţă creştinească şi cu toată dorirea lui va sluji şi va iubi pe Dumnezeu, nu se cuvine să fie prea osârdnic şi grabnic spre vreun lucru oarecare, ci trebui să rămână în slujirea lui Dumnezeu cu credinţă şi cu îngăduinţă. Pentru că spălarea dobândită prin lacrimile lui şi curăţirea primită prin dumnezeiescul Dar, nu-l vor ajuta deloc, dacă nu va stărui întru albiciunea primită şi dacă nu va păzi până în sfârşit curăţirea pe care s-a învrednicit a o primi. Numai stăruinţa şi păstrarea curăţeniei pricinuiesc cununa şi primirea Darului şi dobândirea lor. Omul nu trebuie să se teamă pentru nimic altceva decât pentru a nu cădea iarăşi în acele păcate, pentru care a plâns, s-a pocăit, a fost iertat şi să nu ajungă în primejdie datorită nerecunoştinţei lui faţă de Dumnezeu şi să-L supere atât de mult încât să-l lepede de la faţa Sa, să-l alunge de la El şi să-l uite desăvârşit. Precum a făcut David, care după ce a luat iertarea păcatelor de la Dumnezeu, după ce I-a cerut să-l spele şi să-l albească mai mult decât zăpada, să-i dea inimă curată şi duh drept, foarte mult se temea să nu cadă din nou în păcatele lui, pentru că acum cunoştea din faptele lui cât este de neputincios, pentru că numai o simplă căutătură făcută cu totul întâmplător, l-a prăbuşit într-o aşa mulţime de răutăţi. De aceea, fiind îngrozit pentru o posibilă cădere,

în urma căreia Dumnezeu să-l alunge de la faţa Sa, fără a-i mai da vreodată dumnezeiescul Său Dar, se roagă: *„Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine“*. Aceasta, *„Nu mă lepăda“*, nu arată altceva decât părăsirea păcătosului de către Dumnezeu atunci când răutatea lui ajunge la apogeu şi izgonirea aceea prin care nu-l mai primeşte aproape de Dânsul şi nici îi mai dăruieşte dumnezeiescul Dar şi dragostea. Aceasta este cea mai mare pedeapsă pe care o poate da Dumnezeu păcătoşilor. Pentru că celor părăsiţi în acest fel nu le mai folosesc nici rugăminţile, nici mijlocirile, precum vedem la Împăratul Saul. Că, deşi proorocul Samuil nu înceta a plânge şi a se ruga să fie iertat pentru neascultarea arătată poruncii Lui, totuşi *„a zis Domnul către Samuil: până când vei plânge pentru Saul? Că eu l-am lepădat pe el“* (I Regi 16, 1). Dar adevărat este că Dumnezeu niciodată nu arată păcătosului o astfel de părăsire, care aduce împreună cu sine şi veşnicele chinuri, dacă nu mai întâi păcătosul părăseşte pe Dumnezeu, precum zice şi fericitul Augustin: „Nimeni nu este părăsit de Dumnezeu, ci acesta părăseşte mai întâi pe Acela“. De aceea, dacă cel ce se pocăieşte se teme a fi părăsit de Dumnezeu, de sine trebuie să se teamă şi de nestatornicia lui, care sunt pricinile părăsirii şi se cuvine să rămână întărit în pocăinţă şi să se cutremure a nu cădea iarăşi, ca nu cumva părăsind pe Dumnezeu, să fie părăsit de El. Pentru care şi David zice: *„Nu mă lepăda pe mine de la faţa Ta“*, vrând parcă să spună: Tu, Doamne, ştii neputinţa mea şi spre ruşinea mea o ai şi văzut, deci să nu mă laşi să-Ţi mai greşesc, să nu mă laşi să Te părăsesc, ca să nu mi se întâmple, părăsind eu Darul Tău, să fiu părăsit de Tine. *„Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine“*. Prin acestea cere de la Dumnezeu acel dar al Sfântului Duh, prin care gânditor ne dă acele înţelegeri care ne arată strălucirea Lui. Fiindcă acele luminări strălucite ale minţii, care ne fac să cunoştem deşertăciunea acestei lumi şi adevărul cereştilor bunătăţi, îndemnările cele tari ale voinţei, ce ne fac să iubim fapta bună şi să urâm cele rele, acele mişcări ale inimii, care ne conduc spre milostivire şi evlavie, toate acestea sunt daruri ale lui Dumnezeu, pe care le dă celor drepţi, ca să alerge spre bine, dar le ridică de la păcătoşii aceia pe care i-a alungat de la faţa Sa

şi care, din acest motiv, rămân aşa orbi la minte, slabi la voinţă şi învârtoşaţi la inimă, adăugând păcate peste păcate toată viaţa lor, iar la sfârşit ajung într-o de-a pururea stricăciune. Acestea întrezărindu-le David, striga: *„Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine“*. Dintre toţi păcătoşii cel mai mult trebuie să se teamă de această părăsire a lui Dumnezeu, cei care, deşi se pocăiesc, au fost aşteptaţi de Dumnezeu să se întoarcă de la o vieţuire nelegiuită, răbdându-i îndelung şi dăruindu-le vreme de pocăniţă, precum a făcut cu împăratul Manase, sau au fost chemaţi la pocăinţă într-un mod deosebit, precum a fost cu David, la care a fost trimis proorocul Natan să-l trezească din somnul adânc, în care petrecea de zece luni. Păcătoşii de acest fel, precum sunt mai îndatoraţi nemărginitei bunătăţi a lui Dumnezeu, pentru că i-a chemat la pocăinţă în chip neobişnuit, lucrător şi tare, dându-le iarăşi Darul dumnezeiesc, tot aşa se cuvine şi să se teamă mai mult decât alţii să nu fie părăsiţi de Dumnezeu şi lepădaţi de la faţa Lui, dacă ei, nemulţumitori, vor cădea iarăşi în păcatele lor şi vor supăra iarăşi pe Dumnezeul şi Mântuitorul lor. De aceea şi Domnul Iisus Hristos, când a vindecat trupeşte şi sufleteşte pe slăbănog, i-a poruncit: *„de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău“* (Ioan 5, 14). Acest *mai rău* se poate întâmpla oricărui păcătos, care s-a pocăit şi pe urmă cade în aceleaşi greşeli. Iar dacă întrebi ce poate însemna acest *mai rău,* îţi voi spune următoarele:

1. păcatul său va fi foarte mare, datorită nemulţumirii pe care o arată, deoarece este cu mult mai mare decât nemulţumirea arătată înainte de pocăinţă;

2. nu va mai fi vrednic de a fi miluit, după cum şi un bolnav, care a fost vindecat cu multă osteneală şi cheltuială, iar pe urmă se îmbolnăveşte din nou numai din vina lui, pentru că a fost nesocotit şi pentru rânduiala sa cea rea, nu mai este vrednic de ajutor;

3. nu va mai primi iarăşi ajutor de la Dumnezeu pentru a se scula şi a se pocăi;

4. îl va lăsa Dumnezeu să moară în păcatele lui şi să se chinuiască veşnic. Acestea reprezintă acel *mai rău,* despre care i-a spus Domnul Iisus Hristos slăbănogului. De acesta se temea

David şi de acesta trebuie să se teamă orice păcătos ce va cădea iarăşi, pentru că, deşi Dumnezeu nu foloseşte aceeaşi măsură cu toţi păcătoşii, totuşi răbdarea Lui este numărată[27].

Însuşi Domnul o spune prin gura proorocului Amos: *„Şi a zis Domnul asupra celor trei păgânătăţi ale Damascului şi asupra celor patru: nu-l voi întoarce pe el“*. Unor păcătoşi Dumnezeu le rabdă multe păcate, altora puţine, dar de ce procedează aşa noi nu putem cerceta, nici a pătrunde întru adâncul judecăţilor Lui, deci se cuvine ca noi să ne temem, neştiind noi după câte păcate ajunge la capăt răbdarea lui Dumnezeu faţă de noi şi va veni asupra noastră dumnezeiasca urgie. E posibil ca primul nostru păcat să fie şi ultimul, după care va urma părăsirea lui Dumnezeu şi pierzarea noastră. Când Dumnezeu a făgăduit să dea lui Avraam şi celor după dânsul pământurile amoreilor, a zis că nu o va face chiar atunci, ci până la al patrulea neam, deoarece amoreii nu aveau încă plin vasul păcatelor lor şi nu li se cuvenea încă părăsirea şi pierzarea: *„păcatele amoreilor nu s-au plinit până acum“* (Fac. 15, 16). Şi iarăşi, când a vrut Dumnezeu să arunce foc peste Sodoma şi Gomora şi să ardă desăvârşit pe cei ce locuiau acolo, a zis: *„Deci pogorându-Mă voi vedea de fac după strigarea lor, care vine la Mine“* (Fac. 18, 21). Tot aceasta a vrut să arate cerescul Mântuitor, când a zis evreilor: *„Şi voi umpleţi măsura părinţilor voştri“* (Mat. 23, 32), pentru că fiii şi nepoţii, urmând pildele fărădelege ale părinţilor şi strămoşilor lor, covârşeau măsura păcatelor acelora, până când au lucrat şi pe cea supremă: au omorât pe Mesia şi în acest fel împlinind măsura păcatelor lor şi umplând vasul cu răutăţile lor, au fost izgoniţi de la faţa lui Dumnezeu prin părăsire desăvârşită. Aşa s-a împlinit graiul pe care îl citim în Cartea a patra a Împăraţilor: *„Pentru acestea aşa zice Domnul Dumnezeul lui Israil: iată Eu voi aduce rele peste Ierusalim şi peste Iuda…Şi voi goni rămăşiţa moştenirii Mele şi voi da pe ei în mâinile vrăjmaşilor lor şi vor fi de jaf şi de pradă tuturor vrăjmaşilor lor“* (IV Regi 21, 12-14). Aceasta se poate întâmpla oricărui creştin, chiar

[27] Sfântul Nicodim Aghioritul spune în *Deprinderi duhovniceşti* că, deşi răbdarea lui Dumnezeu este nemărginită, însă are măsură. Măsura este dată de fapt de starea păcătosului: cât timp mai este o cât de mică nădejde de îndreptare, Dumnezeu îl mai rabdă

şi ţie, cititorule, dacă vei umple vasul cu căderi repetate şi cu păcate noi. De aceea, frate, trebuie să porţi grija acestui fapt, adică până când te va mai răbda Dumnezeu? Pentru că orice păcat pe care l-ai făcut putea să fie ultimul pe care l-ar fi răbdat Dumnezeu şi încheierea răutăţilor tale şi să se împlinească pentru tine ce zicea proorocul Daniel: *„Acum au venit păcatele tale“* (Dan. 13, 52), dar, cu toate acestea Dumnezeu a arătat atâta bunătate către tine, nevoind până acum să te lepede de la faţa Lui, aşteptând pocăinţa ta şi dându-ţi darul Său lucrător pentru a te face să te pocăieşti şi primindu-te iarăşi întru prietenia Lui. Deci, *„iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău“* (Ioan 5, 14). Cunoaşte bunătatea cea mare arătată ţie de Dumnezeu şi păzeşte-te să nu te arăţi nemulţumitor faţă de El şi să cazi iarăşi în păcat. Oh, ia aminte bine, pentru că nu ştii ce ţi se va întâmpla dacă vei cădea iaraşi în păcat. Cine ştie dacă nu s-a împlinit măsura păcatelor tale, pe care Dumnezeu a hotărât să le rabde, iar păcatul pe care îl vei face de acum înainte nu cumva să fie cel de pe urmă, care aduce cu sine părăsirea de către Dumnezeu şi pierzarea ta? Proorocul David cândva a socotit acea părăsire pe care Dumnezeu o va face celor păcătoşi, când îi va alunga pentru totdeauna de la faţa Sa la Judecata viitoare şi îi va trimite în focul veşnic şi zicea cum este cu putinţă ca Dumnezeu Cel milosârd şi iubitor de oameni să îi alunge desăvârşit de la faţa Sa: *„Au doar în veci va lepăda Domnul“* (Ps. 76, 7)? Şi cum este cu putinţă să nu se mai milostivească niciodată spre dânşii şi să nu mai arate nici o mică milă faţă de ei în toţi vecii: *„şi nu va adăuga bine a voi încă?“* (Ps. 76, 7). Acestea socotindu-le proorocul, a căpătat atâta frică, încât din ceasul acela a început să trăiască o viaţă plăcută lui Dumnezeu. Iar, tu, frate să ştii că acea ultimă părăsire, pe care Dumnezeu o va face păcătoşilor la Judecata de Apoi, este sfârşitul acelei părăsiri, pe care le-o arată în această viaţă de acum, când se va umple paharul păcatelor lor pe care vrea Dumnezeu să le sufere şi când răutatea lor va ajunge la apogeu. Deci, dacă te temi ca şi David de părăsirea finală, se cuvine să te temi şi de cea dintâi, fiindcă aceasta îţi deschide calea şi te trage cu sila spre cea finală. Deci, ia aminte să nu uiţi milostivirea cea mare a lui Dumnezeu, pe care a arătat-o

faţă de tine, primindu-te iarăşi prin pocăinţă întru dragostea Lui şi păzeşte-o pe dânsa cu mare luare aminte, pentru că, dacă vei păcătui iarăşi, nemulţumirea ta te va pune în mare primejdie şi vei fi izgonit cu totul de la Dumnezeu. Şi să nu te bazezi pe exemplul altora care au fost mai păcătoşi decât tine, iar Dumnezeu i-a răbdat, pentru că Dumnezeu nu are aceeaşi măsură pentru toţi, după cum am mai spus. Această părere înşelătoare a avut împăratul Amos, pentru că, văzând pe tatăl său, Manase, că, deşi a vărsat atâta sânge în Ierusalim şi a făcut atâtea fărădelegi, Dumnezeu l-a răbdat şi îndată ce s-a pocăit a primit iertare, a socotit că aşa va fi şi cu dânsul. Dar s-a înşelat, pentru că măsura rânduită lui de la Dumnezeu a fost mult mai mică decât a tatălui său. De aceea, a murit de tânăr ticălosul, plin de fărădelegi şi a pierdut în acelaşi timp şi împărăţia vremelnică şi pe cea Cerească. Dar pentru tine, cititorule, oare ce măsură a rânduit Dumnezeu? El Însuşi ştie, iar tu nu ştii până când va răbda atâtea fărădelegi ale tale, de aceea se cuvine să te temi foarte mult, nu cumva de acum înainte să nu mai vrea să rabde fărădelegile tale. Ca să nu îţi pierzi mântuirea, care este atât de scumpă, se cuvine să nu mai cazi iarăşi în păcat, aducându-ţi aminte de cuvântul spus de Domnul Iisus Hristos evreilor: *„Eu merg şi Mă veţi căuta pe Mine şi nu Mă veţi afla şi în păcatul vostru veţi muri“* (Ioan 8, 21). Acest cuvânt se potriveşte şi creştinilor, chiar şi ţie, adică El Se duce, te părăseşte şi vei muri în păcat. Ştiu că Dumnezeu, cu toate că te părăseşte, nu vrea să te lipsească de obişnuitul ajutor, pe care îl dă oricărui păcătos, dar nu ştiu dacă acest ajutor îţi este suficient pentru pocăinţa ta, deoarece păcatele tale nu-i vor permite să fie atât de lucrător pentru a te aduce la pocăinţă şi să te mântuiască. Ai putea să te pocăieşti, dar nu o să voieşti şi de aceea vei muri în păcat. Încât să te păzeşti bine, frate, să nu mai greşeşti iarăşi, ci să fii permanent întărit cu gândul că întâiul păcat făcut poate fi cel de pe urmă al tău şi chiar acela pentru care te va părăsi Dumnezeu şi în veacul acesta şi în cel viitor. Socoteşte bine toate cele ce ţi-am spus şi plin de frică sfântă, cu genunchii plecaţi, să zici către Dumnezeu:

Întru tot milostive Doamne, Tu ai mustrat pe necredinciosul împărat Ieroboam pentru că Te-a uitat şi Te-a lepădat, neîmplinind

poruncile Tale: „pe Mine M-ai lepădat de la Tine“ (III Regi 14, 9), dar cu aceleaşi cuvinte mă poţi dojeni şi pe mine. Pentru că de atâtea şi atâtea ori, pentru a mulţumi acest trup al meu, Te-am alungat din sufletul meu, Te-am lepădat de la mine şi Te-am părăsit. Te-am lepădat de la mine, dar atât de ticălos am fost că nici măcar nu am cunoscut ticăloşia mea. De aceea, fără Tine şi depărtat de la Tine, mă bucuram, râdeam şi mă jucam, cheltuind timpul meu cu lucruri pământeşti şi deşarte. Oh, precum eu Te-am părăsit pe Tine, Binefăcătorul şi Mântuitorul meu, asemenea cu toată dreptatea se cuvine să mă părăseşti şi Tu şi aşa să vieţuiesc şi să mor întru păcat! Însă Tu eşti plin de bunătate şi ai voit să îmi arăţi nemărginită mila Ta şi nu m-ai părăsit, precum ai făcut şi cu David, care zicea: „mila Ta pururea să mă sprijinească“ (Ps. 39, 15). Pentru că în vremea când eu eram departe de Darul Tău şi nu aveam în vedere nimic altceva decât patimile mele, Tu ai trimis o rază a dumnezeieştii Tale străluciri şi m-ai făcut să cunosc ticăloasa stare în care ajunsesem. Atunci am văzut în ce întuneric mă aflam fără de Tine şi auzeam pe vrăjmaşii mei care râdeau de mine şi îmi ziceau: „Unde este Dumnezeul tău?“ (Ps. 41;15). Conştiinţa mea mă rănea întru cele din lăuntru cu imboldirile şi în fiecare zi mă mustra şi îmi zicea: vezi că „amar îți este ţie pentru că ai părăsit pe Domnul Dumnezeul tău“ (Ier. 2, 19), iar sufletul meu, fiind lipsit de Tine, nu afla pace şi odihnă şi inima mea, suspinând ziua şi noaptea pentru durerea ce simţea fiindcă Te-a pierdut, nu avea repaus. Aceşti ochi ai mei nu făceau altceva decât să plângă cu amar lipsa Ta. Iar, când ai pus în inima mea dumnezeiasca Ta frică şi ai pus lacrimile mele înaintea Ta, ai schimbat mânia Ta întru milă, Ţi-a părut rău pentru durerea mea şi pentru starea mea vrednică de plâns şi, prin mijlocirea duhovnicului meu, mi-ai iertat, precum nădăjduiesc, păcatele mele. Mi-ai dat iarăşi Darul Tău, mi-ai dăruit iarăşi dragostea Ta şi ai voit a sălăşlui în ticălosul meu suflet cu Sfântul şi Închinatul Tău Duh. O, cât de mare este această binefacere a Ta şi cât de mare bine este pentru mine! Dar, oare va fi mereu aşa? De aceasta mă tem, acest ghimpe rămâne încă în inima mea. Tu ştii preabine că eu sunt hotărât să mor mai bine de mii de ori, decât să mai greşesc şi să te părăsesc, ca să pot zice de-a pururea împreună cu acel fericit suflet: „am aflat pe Cel care iubeşte sufletul meu. Ţinutu-L-am şi nu

L-am lăsat[28]" dar fiindcă este foarte mare neputinţa mea şi mai mare răutatea mea, mă tem foarte mult pentru voinţa mea lesne schimbătoare. Pentru că de atâtea ori m-am făgăduit şi am pus hotărâre tare să nu mai păcătuiesc, dar am minţit şi nu am împlinit făgăduinţa mea, ci am făcut rău înaintea Ta. Pentru aceasta, Domnul meu, te rog fierbinte să nu mă laşi să-Ţi mai greşesc şi să Te părăsesc, ca nu cumva părăsind eu Darul Tău, să mă părăseşti şi Tu pe mine şi cu dreptate să mă alungi de la faţa Ta dumnezeiască şi să iei de la mine Duhul Tău cel Sfânt. Şi, dacă trebuie să fiu pedepsit pentru nenumăratele mele păcate, pedepseşte-mă, căci ai mare dreptate, iar eu sunt gata să primesc orice pedeapsă, numai să nu mă părăseşti, pentru că aceasta ar fi cea mai mare şi insuportabilă pedeapsă. De aceea şi eu prefer să mă arunci de viu în focul chinurilor, decât să mă alungi de la faţa Ta. Dar, pentru că ştiu că Tu nu vei proceda aşa niciodată cu mine, afară de cazul în care eu Te voi sili cu nerecunoştinţa mea şi cu păcatele mele, pentru aceasta Te rog din toată inima să mă faci să fug de întâlnirile vătămătoare, care mă pot face să cad iarăşi în păcat şi să ţii departe de mine toate pricinile şi pericolele păcatului. Iar cu puternicele ajutorări ale dumnezeiescului Tău Dar, să întăreşti tina neputincioasei mele firi şi cu sfântă frica Ta să întăreşti voinţa mea, încât să nu Te mai mânii sau amărăsc vreodată, ci pururea să fiu credincios în slujirea Ta până la suflarea mea cea de pe urmă, ca să mă învrednicesc după moartea mea să vin să văd dumnezeiasca Ta faţă şi cu aceasta să mă sfinţesc în veci! Amin.

---

[28] (Cântarea cântărilor 3, 4)

Capitolul 15

În care David roagă pe Dumnezeu să îi dăruiască bucuria pe care a avut-o înainte de a păcătui şi să-l întărească întru Darul Său

BUCURIA MÂNTUIRII TALE ŞI CU DUH STĂPÂNITOR MĂ ÎNTĂREŞTE

Bucuria de care se bucură sufletul unui drept este de a simţi că se află aproape de Dumnezeu, iar această bucurie nu o cunoaşte omul altădată, decât atunci când păcătuind o va pierde. Atunci o doreşte şi o cere de la Dumnezeu, precum a făcut David, care, după ce a pierdut-o păcătuind, nu s-a mulţumit numai a o cere o dată de la Dumnezeu, zicând: „*auzului meu vei da bucurie şi veselie*“, ci acum o cere din nou: “ *bucuria mântuirii Tale*“. Prima dată a cerut bucuria aceea, pe care o simte cel ce se pocăieşte în ceasul pocăinţei sale şi al iertării păcatelor lui. Acum însă cere pe aceea de care se bucura înainte de a păcătui urmată fiind de statornicie, de aceea a zis “ *bucuria mântuirii Tale*“. Însă a cerut această bucurie numai după ce a cunoscut că a pierdut-o, pentru că atâta timp cât omul este stăpânit de acea patimă, care îl târăşte în păcat, nu ţine cont de altceva, nici de binele pierdut, nici de răul ce l-a căpătat, decât a-şi satisface patima sa. Dar când patima se răceşte şi păcătosul îşi vine întru sine, atunci cunoaşte paguba adusă lui de păcat şi bucuria de care s-a lipsit. Iată exemplu. David, fiind orbit de îndrăgirea Versaviei, nu socotea nimic altceva, decât cum să se bucure întru satisfacerea poftelor sale, fără a socoti cât de puţin ce a făcut, părăsind pe Dumnezeu, dându-se celor trupeşti şi pierzând frumuseţea cereştilor bunătăţi şi bucurându-se de o vremelnică frumuseţe. S-a lipsit de binele nemărginit şi a căzut într-o mocirlă de răutăţi şi pe scurt s-a făcut de nimic, dar nu

a cunoscut. Dar, când a fost mustrat de proorocul Natan şi şi-a venit întru sine şi a cunoscut că nu mai are acea bucurie dată de cugetul curat, că nu mai simţea acea mângâiere a duhului său şi că inima lui s-a făcut atât de vârtoasă şi atât de neroditoare, încât nu mai avea nici o picătură de evlavie, atunci s-a întristat, atunci a plâns, atunci l-a durut, iar de silnicia durerii lui a scos din inima sa nemângâiate glasuri: *„răcnit-am din suspinarea inimii mele“* (Ps. 37, 8). O, dacă păcătosul şi-ar veni întru sine şi ar socoti bine paguba cea mare agonisită că, păcătuind, s-a lipsit de Dumnezeu, cât s-ar scârbi şi cât l-ar durea, câte lacrimi ar vărsa, văzându-se pe sine într-un asemenea adânc de ticăloşii! Eu sunt încredinţat că şi el ar scoate răcnete din durerea extremă, precum David sau Isav, când s-a încredinţat că a pierdut dreptul de întâi născut. Ar face şi ce a făcut împăratul Antioh, când dintr-o stare deosebit de privilegiată s-a aflat într-un noian de nenorociri, zicând: o, în câtă tulburare şi scârbă am ajuns eu, care eram în mare bucurie! Şi împăratul David, înainte de a păcătui, era cel mai vesel om, pentru că avea pace întru norod, era împăcat cu Dumnezeu, cugetul nu-l mustra pentru nimic, nu-l îngrozea nici o frică. Afla bucuriile şi dorinţele lui în citirea dumnezeieştilor cărţi şi întru ascultarea sfintelor cuvinte, iar, dacă se întâmpla ceva potrivnic, nu ar fi putut să-i împiedice bucuria, ci noaptea şi ziua petrecea în bucurie. Dar, după ce a păcătuit şi a părăsit pe Dumnezeu, îndată a fugit din inima lui toată bucuria, duhul lui nu mai avea pace, cugetul îl împboldea permanent, frica morţii şi celelalte rele îi necăjeau sufletul. Oriunde se întorcea, afla pricină să se scârbească. Dacă se gândea la Dumnezeu, îndată îl percepea ca pe un Judecător plin de mânie şi urgie împotriva sa, pentru că L-a lepădat. De căuta la Cer, îi venea în minte acel grai: o, de ce patrie m-am lipsit! De se pogora cu mintea în iad, auzea inima lui zicând cu Iov: *„iad casa mea va fi“* (Iov 17, 13). O, zile de plângere şi de necaz! O, nopţi nemângâiate! O, viaţă ticăloşită! În câtă tulburare şi scârbă a ajuns! Ci pe toate acestea păcătosul nicidecum nu le socoteşte cât timp îl stăpânesc văpaia patimilor şi păcatul. Pentru că, dacă le-ar fi socotit, ar fi făcut orice pentru a scăpa cât mai repede de păcat şi ar fi rugat pe Dumnezeu cu lacrimi fierbinţi să îi dea iarăşi dumnezeiescul Dar şi

bucuria cea dintâi: “ *bucuria mântuirii Tale“*. Această bucurie despre care vorbeşte David aici, este acea bucurie pe care o încearcă păcătosul când primeşte iertarea şi mântuirea de la Dumnezeu prin pocăinţă, precum se bucură şi un bolnav, când scapă de o boală mortală şi recapătă dorita sănătate. “ *bucuria mântuirii Tale“*, adică bucuria aceea pricinuită de mântuirea pe care mi-ai dăruit-o. Fericitul Augustin zice că David cere acea bucurie care vine de la Dumnezeu-Omul şi Mântuitorul nostru, Iisus Hristos. Dar aceste înţelegeri nu sunt una împotriva celeilalte, pentru că precum Iisus Hristos a fost cea dintâi pricină a mântuirii noastre, tot aşa a fost şi cea dintâi pricină a bucuriei noastre. Când a greşit Adam şi a pierdut nevinovăţia şi pentru el şi pentru noi urmaşii lui, atunci a plecat din lume adevărata bucurie şi nu s-a mai întors decât atunci când Iisus Hristos a venit să înnoiască firea omenească şi să ne restituie nevinovăţia pierdută. De aceea, în noapte când s-a născut, a zis îngerul către păstori: *„iată, vestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot norodul, că S-a născut vouă astăzi Mântuitor“* (Luc. 2, 10-11). Deci precum a luat David dumnezeiescul Dar şi iertarea păcatelor prin Iisus Hristos, aşa cerea să i se dea iarăşi bucuria cea de mai înainte: “ *bucuria mântuirii Tale“*, adică a Hristosului Tău. Este limpede că David a fost cu mulţi ani înainte de a Se naşte Hristos, însă darurile Lui au fost şi sunt atât de mari şi nenumărate, încât de ele s-au împărtăşit toate vremurile: cele trecute, cele de faţă şi cele viitoare. Câţi s-au mântuit cu legile fireşti? Câţi cu legea scrisă? Însă toţi s-au mântuit prin credinţa şi cu darurile lui Hristos. Şi, precum noi suntem îndreptaţi prin credinţa în Mesia, ce a venit, aşa şi cei vechi s-au îndreptat prin credinţa în acest Mesia, ce urma să vină. Fericitul Augustin zice că s-au schimbat timpurile, dar credinţa este tot aceeaşi: „vremile s-au schimbat, ci nu credinţa“. Pentru că David primise făgăduinţă de la Dumnezeu că Mesia se va naşte din neamul său: *„Din rodul pântecelui tău voi pune pe scaunul tău“* (Ps. 113, 11), avea mare bucurie. Însă când s-a văzut pe sine prăpăstuit în cele două păcate, temându-se nu cumva Dumnezeu, ca pedeapsă pentru păcatele lui, să-l lipsească de această vrednicie şi cinste de a fi strămoş lui Mesia, a pierdut acea bucurie. De aceea Îl roagă acum să îi dea iarăşi acea bucurie, încredinţându-l

că Mesia se va naşte din neamul său: *“ Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale“*. David cerea de la Dumnezeu bucuria şi ca un semn al întăririi lui, pentru că nădăjduia, prin mijlocirea lui Mesia, precum a luat iarăşi dumnezeiescul Dar, tot aşa să se întărească şi să rămână întru dânsul, încât să nu mai greşească de acum şi astfel să dobândească viaţa şi bucuria cele veşnice. Iar aceasta este adeverit de faptul că imediat a cerut: *„şi cu duh stăpânitor mă întăreşte“*. Iar duhul stăpânitor înseamnă, după tălmăcitori, Duhul Sfânt, a cărui întărire reprezintă un dar ales şi acesta ne luminează mintea să înţelegem înşelăciunile lumii. Acesta ne face uşor jugul legii dumnezeieşti. Acesta ne mângâie în necazurile noastre, ne întăreşte în relele întâmplări, ne stinge fierberile mâniei, ne potoleşte aprinderile poftei trupeşti, ne sprijină neputinţa, ne aduce la frica lui Dumnezeu şi ne întăreşte întru Duhul Lui. Cu adevărat vrednic de plâns este acel suflet, care nu s-a întărit, nici a primit darul Sfântului Duh, pentru că acesta va fi mereu neputincios şi iarăşi va cădea în păcat, de aceea şi David roagă pe Dumnezeu să-l întărească întru Darul Său cu puterea Sfântului Duh. Acum, tu, cititorule, de voieşti să ştii dacă ai primit această dorită întărire, cercetează-te pe tine legat de acestea trei:

1. dacă în urma pocăinţei tale, ai primit acea bucurie a Duhului, de care te îndulceai înainte de a păcătui;

2. de te bucuri întru cea de a doua zidire, pe care ţi-a dăruit-o Iisus Hristos;

3. de eşti neclintit în hotărârea luată de a sluji lui Dumnezeu cu credinţă şi cu toată inima ta.

În ce priveşte bucuria de la punctul 1, să ştii că eu nu mă refer la bucuria simţită despre care am vorbit în capitolul 11, pe care câteodată o dă Dumnezeu celor drepţi, ca să vadă cât de dulce şi bun este Dumnezeu (Ps. 33, 8) şi iarăşi o retrage de la ei, ca să cerce[29] credinţa şi răbdarea lor. Unui Sfânt, de exemplu, i-a dat acest dar când se ruga de a simţi o nespusă bucurie, dar

[29] Preferăm acest verb, a cerca, mai rar folosit în limba contemporană, pentru multitudinea de înţelesuri, care pot fi găsite în dicţionar, deoarece aproape toate sunt valabile simultan în situaţia de faţă, ca de altfel şi în alte contexte duhovniceşti şi pentru care nu avem un echivalent contemporan cu un spectru atât de larg

într-una din zile a dispărut cu totul acea bucurie, motiv pentru care atât s-a scârbit sfântul, încât opt zile nu a făcut altceva decât a plâns nemângâiat. Atunci Dumnezeu S-a milostivit şi i-a dat să audă o cântare dulce îngerească, din care a primit atâta bucurie, încât era în primejdie să îşi dea sufletul de copleşirea revărsării ei. Nu vorbesc despre o astfel de bucurie, ci de aceea de care ne bucurăm permanent când suntem aproape de Dumnezeul şi Mântuitorul nostru şi când beneficiem de harul şi prietenia Lui: *„Pururea vă bucuraţi“* (I Tes. 5, 16). Oricine are această bucurie se bucură întru toate acelea legate de slujirea lui Dumnezeu: stă cu mulţumire la rugăciune, pentru a vorbi cu Dumnezeu, citeşte cu evlavie sfintele cărţi, fără trândăvie dumnezeieştile cuvinte, aleargă însetat spre sfintele Taine şi face cu osârdie şi mulţumire toate celelalte fapte creştineşti. Aceasta este bucuria pe care a pierdut-o David când a păcătuit şi pe aceasta a primit-o iarăşi după pocăinţă, de aceea şi zicea către Dumnezeu: *„Bună este mie legea gurii Tale, mai vârtos decât mii de aur şi de argint“* (Ps. 118, 72) şi iarăşi: *„Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decât mierea gurii mele“* (Ps. 118, 103), adică cuvintele lui Dumnezeu îi erau dulci şi încântătoare mai mult decât mierea, fie că le citea, fie că le asculta, fie că le cugeta. Fără această bucurie este greu, frate, să te întăreşti în bine, pentru că ceea ce se face fără osârdie, cu lenevire, în grabă, nu poate rămâne multă vreme! *„Nici un lucru silit nu este statornic“*. În ce priveşte bucuria de la punctul 2, cercetează, o, cititorule şi vezi cum te afli şi cât te bucuri de Iisus Hristos. Mi se pare că, dacă ai socoti cu conştiinciozitate următoarele: că Unul Născut Fiul lui Dumnezeu a primit să se facă om şi să se facă frate cu tine, pentru tine să Se nască într-o peşteră săracă, să te răscumpere cu dumnezeiescul Său sânge, iar cu moartea Lui să îţi dăruiască viaţă veşnică; în plus, cu dumnezeiescul Lui trup hrăneşte duhul tău, cu darurile Sale îmbogăţeşte sărăcia ta, cu rănile Lui îţi dăruieşte sănătate sufletului şi trupului, deci dacă le vei socoti bine toate acestea, oare ce fel de bucurie ar fi primit inima ta? Cât de tare nădejde de mântuire ar fi dobândit inima ta? Dacă Avraam se bucura, văzând ziua venirii lui Mesia, deşi a văzut-o numai cu duhul cu mii de ani înainte, precum zice Domnul: *„Avraam, părintele vostru,*

a fost bucuros ca să vadă ziua mea; şi a văzut şi s-a bucurat“ (Ioan 8, 56) şi dacă proorocul Avacum s-a bucurat pentru făgăduinţa venirii Lui, precum însuşi o spune: *„Iar eu întru Domnul mă voi bucura; veseli-mă-voi de Dumnezeu mântuitorul meu“* (Avac. 3, 18), dar noi ce fel de bucurie ar trebui să simţim în inimă acum, când Mesia a venit *„şi am văzut slava Lui, slavă ca unui născut din Tatăl, plin de dar şi de adevăr“* (Ioan 1, 14)? Roagă, frate, pe Preasfânta Fecioară Maria să îţi dăruiască cât de puţin din acea bucurie pe care a gustat duhul ei, când s-a văzut pe sine că a devenit maică a lui Dumnezeu şi Mântuitorul nostru şi a zis: *„Măreşte sufletul meu pe Domnul şi s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu Mântuitorul meu“* (Luc. 1, 47). Să ştii, o, cititorule, că dacă vei fi purtat de o deosebită dragoste către sfântă întruparea lui Hristos, vei avea un important indiciu al întăririi tale întru binele şi mântuirea ta. În ce priveşte punctul al treilea, cercetează dacă după pocăinţa ta ai rămas credincios întru toate cele făgăduite duhovnicului tău. Oh, tare mă tem, pentru că nici un lucru nu se cuvine a te înfricoşa atât pentru mântuirea ta precum nestatornicia ta şi revenirea la cele pământeşti şi iubirea lor. Câţi păcătoşi, care după ce s-au pocăit şi au plâns cu amar păcatele lor, pentru că în urmă iarăşi au căzut în păcat cu nădejdea că Dumnezeu îi va răbda şi îi va ierta ca şi până atunci, de năprasnă au murit şi, vai de ei, au mers în chinurile veşnice! Drept aceea, să nu te îngreunezi de calea cea bună a pocăinţei şi să nu permiţi să te stăpânească cele deşarte şi vremelnice şi să nu pierzi mărimea de suflet şi răbdarea, ci să stărui statornic către bine. Iar pentru a primi de la Dumnezeu statornicie, înfăţişează-te gânditor înaintea dumnezeieascului tron şi zi:

Dumnezeule Multmilostive, de nemăsurata durere simţită de inima mea, nu pot să opresc lacrimile când mai vârtos îmi aduc aminte de acele fericite zile când vieţuiam întru nevinovăţia inimii mele, când cugetul meu nu mă mustra pentru nimic, ci aveam bucuria dragostei Tale şi a păcii mele, iar sufletul meu era mulţumit şi satisfăcut numai de Tine. Atunci nu ştiam să poftesc altceva decât pe Tine, iar desfătările, bucuriile mele cele mai alese, erau să cuget la Tine, să vorbesc cu Tine, să umblu cu Tine. Deşi acest pământ mi se părea o pustietate, însă Tu, hrănindu-mă cu mana mângâierii Tale,

m-ai făcut să cunosc cu adevărat: „Cât este de mare mulţimea bunătăţii Tale, Doamne, pe care ai ascuns-o celor ce se tem de Tine“[30]*. Iar când cugetam la iconomia cea în trup a Fiului Tău: naşterea, viaţa şi învăţătura Lui, mă umpleam de bucurie pentru că am un atât de bun şi de iubit Mântuitor şi Izbăvitor, încât Şi-a dat chiar viaţa Sa pentru mântuirea mea. Atât era bucuria mea, încât, neputând să o păstrez numai în inima mea, chemam toată lumea ca împreună să Te slăvim pe Tine şi pe Dânsul, zicând: „Veniţi să ne bucurăm Domnului şi să strigăm lui Dumnezeu Mântuitorului nostru“*[31]*. Dar când ticălosul de mine m-am supus patimilor şi am căzut iarăşi în păcat, oh, în ce adânc de răutăţi m-am cufundat! Pentru că din acea clipă de când Te-ai depărtat de la mine, Tu, Domnul meu, împreună cu Darul Tău, îndată a dispărut din inima mea toată bucuria. Aceasta duhul meu nici o dată n-a cercetat. Sufletul meu se afla într-un întuneric foarte adânc, plin de schimbări şi neorânduială. Tu, Părintele meu, ai ajuns vrăjmaş al meu. Fiul Tău, Care era Mântuitorul meu, mi S-a făcut Judecător. Moartea, Judecata, chinurile au ajuns motive de teamă pentru mine. Mă sileam să mă bucur de cele pământeşti şi vremelnice, dar această bucurie era mincinoasă, fiindcă rămânea toată în afară, în simţuri şi nicidecum nu veselea inima mea. Însă, când a fost voia Ta cea sfântă şi mi-am venit întru sine, atunci am cunoscut bine starea mea cea ticăloasă şi, dorind să scap cât mai degrabă dintru acest fel de patimi, am năzuit la părintele meu duhovnic, am mărturisit păcatele mele, le-am plâns cu lacrimi amare şi, precum nădăjduiesc, mi le-ai iertat, dăruindu-mi iarăşi iubirea Ta. Cu toate acestea, nu am primit aceeaşi bucurie pe care o aveam înainte de a păcătui, nici la rugăciuni, citiri sau alte lucruri duhovniceşti nu mai am mulţumirea de atunci, ci simt că inima mea s-a răcit, voinţa mea a slăbit, iar sufletul meu doarme şi este îngreunat de trândăvire. Ştiu că aceasta este o dreaptă pedeapsă pentru păcatele mele, deoarece nu am păzit binele şi darurile de la Tine, pe care le aveam primite în dar. Dar Te rog de această dată să biruieşti nemăsurată răutatea mea cu nemărginită bunătatea Ta şi să îmi dăruieşti iarăşi acea bucurie avută la începutul vieţii mele, când mă bucuram de Tine, Ziditorul şi Dumnezeul meu şi de Unul Născut Fiul Tău, Iisus Hristos, Mântuitorul meu: “ bucuria*

[30] Ps. 30, 19
[31] Ps. 94. 1

mântuirii Tale". Şi, pentru a avea pururea această bucurie, fără să o pierd vreodată pentru nestatornicia mea, pentru aceasta Te rog să mă întăreşti întru frica Ta, întru Darul Tău şi întru dragostea Ta, prin al Tău Duh: „şi cu duh stăpânitor mă întăreşte". Cu acest Duh ai întărit pe simplii şi necărturarii Apostoli. Cu acest Duh ai făcut tari şi veseli pe sfinţii mucenici în privelişti şi în chinuri. Pe acest Duh a făgăduit să ni-l trimită Fiul Tău şi Dumnezeul nostru, să ni-l dea şi să rămână cu noi pururea[32]*. Deci Acest Preasfânt Duh să rămână şi cu mine, ca să mă mângâie întru necazurile mele, să mă întărească în ispitele de la diavoli, de la trup şi de la lume, să aprindă în sufletul meu dragostea dumnezeiască, să mă povăţuiască la dumnezeieştile Tale porunci, să mă întărească întru Darul Tău până la răsuflarea mea cea mai de pe urmă, ca în final să pot dobândi şi acea nespusă bucurie, pe care ai pregătit-o aleşilor Tăi şi să slăvesc pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul Sfânt, o Împărăţie şi o Domnie, în vecii vecilor! Amin.*

[32] Ioan 14, 16

Capitolul 16

În care David, ca răsplată pentru sminteala făcută în lume prin păcatul său, se făgăduieşte să înveţe pe cei fărădelege să se întorcă la Dumnezeu

ÎNVĂȚA-VOI PE CEI FĂRĂDELEGE CĂILE TALE ŞI CEI NECREDINCIOŞI LA TINE SE VOR ÎNTOARCE

Una dintre cele mai clare dovezi ale adevăratei pocăinţe a păcătosului este aceea de a dori şi a unelti orice chip să ajungă şi alţii la pocăinţă. De aceea şi David, ca să arate adevărata lui pocăinţă, se făgăduieşte lui Dumnezeu că va învăţa pe cei fărădelege calea spre mântuirea lor şi că va face orice va putea pentru cei necredincioşi, ca să se întoarcă către Dumnezeu: *„Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce“*, ceea ce se cuvine să facă orice păcătos, care se va pocăi cu adevărat. Pentru că cel care va cerca[33] şi va vedea cât de ticălos este sufletul care va pierde pe Dumnezeu din cauza păcatelor, acela, după ce se va pocăi şi va scăpa dintr-o stare aşa de jalnică, se cuvine să pătimească dimpreună cu cei ce se află într-o astfel de stare şi să se silească în tot chipul ca şi aceia să scape din acea ticăloşie. Precum drept procedează cel, care scăpat din primejdia mării şi ajuns pe o mică insulă, dă de acolo tot ajutorul cu o vâslă, cu un lemn sau chiar cu mâna lui tovarăşilor săi care se primejduiesc să se înnece, ca prin ajutorul lui să scape şi ei, tot aşa se cuvine şi celui ce s-ar izbăvi din primejdia păcatului prin pocăinţă, să se silească şi cu lucrul şi cu cuvântul, dând tot ajutorul celorlalţi păcătoşi, ca să scape şi

[33] Vezi nota 10

aceia din primejdia păcatului şi să se pocăiască. Pentru că nu se poate bucura desăvârşit unul ca acesta de bucuria inimii sale, dacă nu va arăta şi altora vindecarea sa, ca să-i îndemne şi pe aceştia să o caute prin pocăinţă şi să o afle. Aşa a făcut şi pururea pomenita samarineancă, care, imediat ce a auzit cuvintele cele izorâtoare de viaţă ale lui Iisus Hristos şi s-a înştiinţat că este Mesia, a uitat de apa pentru care venise ca să bea şi să umple vasul ei şi a alergat în cetate, a dat de ştire cetăţenilor că a aflat Binele Suprem, îndemnându-i să vină să-L vadă: *„Veniţi de vedeţi“* (Ioan 4, 29). Din aceasta se arată că Pronia dumnezeiască uneltește de multe ori ca prin mijlocirea păcătoşilor să fie întorşi şi alţi păcătoşi, precum printr-un Petru ce s-a lepădat şi printr-un Pavel prigonitor să întoarcă pe evrei şi pe păgâni. Iar câteodată îngăduie să păcătuiască sfinţi şi drepţi, precum s-a întâmplat şi lui David, pentru ca rănile lor să se facă altora otravă care vindecă, precum zice dumnezeiescul Gură de Aur: *„Că stricarea corabiei dreptului este liman al păcătoşilor“*. Iar, dacă un păcătos după ce se va pocăi, se mulţumeşte numai pentru că a scăpat el din primejdie şi nicidecum nu se îngrijeşte pentru mântuirea altora, acesta cu adevărat îşi bate joc de Pronia lui Dumnezeu şi se arată nemulţumitor faţă de darul lui de pocăinţă primit de la Dumnezeu. Aceasta ne dă motiv să înţelegem că pocăinţa lui a fost făcută mai mult din frică, decât din dragostea de Dumnezeu. Pentru că, dacă pricina durerii şi pocăinţei lui ar fi fost dragostea de Dumnezeu şi s-ar fi scârbit şi i-ar fi părut rău că a vătămat pe Dumnezeu, Care este Binele nemărginit, cum ar fi fost cu putinţă cu această văpaie să nu se aprindă inima lui şi să nu se silească a face şi pe aproapele lui să părăsească acea vătămare, pe care o pricinuieşte lui Dumnezeu cu păcatele lui? Vedem pe fericitul Augustin, care după ce s-a pocăit, atât s-a aprins de dumnezeiasca râvnă pentru a face şi pe alţii să se pocăiască, încât nu s-a lenevit câtă vreme a trăit de a vorbi şi a scrie împotriva păcatului, vânând sufletele păcătoşilor. Şi prin aceasta arată păcătosul că iubeşte pe Dumnezeu şi este aprins de râvnă dumnezeiască, dacă se va şi sili în tot chipul să facă şi pe alţi păcătoşi să nădăjduiască spre mila lui Dumnezeu şi să se pocăiască, ca să fie iertat ca şi el. Această râvnă o avea şi David, de aceea zicea că vrea

să înveţe pe cei fărădelege căile Domnului, care sunt poruncile Legii dumnezeieşti, după care urmează întoarcerea celor fărădelege. Însă David nu a făcut aceasta pentru motivul general valabil oricărui păcătos. Pentru că oricine păcătuieşte fără să vatăme sau să smintească pe altcineva, dacă în urma pocăinţei lui unelteşte toate modalităţile pentru a se pocăi şi alţii, prin aceasta arată mulţumire faţă de Dumnezeu şi milă către aproapele, căruia nu-i este aşa îndatorat pentru că nu l-a smintit. Dar oricine păcătuind sminteşte şi vatămă pe aproapele, acesta după pocăinţa lui, pe drept este dator să plătească paguba ce i-a făcut şi să se silească cât poate a face pe aproapele ce s-a smintit să se întoarcă de la acel păcat făcut din pricina sa. Iar, dacă se va lenevi întru aceasta, va da răspuns pentru acel suflet ce se va pedepsi din pricina lui. Aşa a păcătuit şi David, deoarece prin păcatele lui şi de voie şi fără de voie, s-a făcut mare sminteală a altora. De voie, că s-a străduit în tot chipul şi cu măguliri şi cu forţa, să aducă la voia sa cea fără de rânduială pe Versavia, care era o femeie de bun neam şi cinstită. Fără de voie, pentru că prin exemplul vieţii lui mulţi supuşi ai lui au făcut ce a făcut şi el însuşi. Dar să nu socoteşti că nu s-a silit să facă acest fel de faptă pe ascuns şi cu toată tăinuirea, dar, pentru că aşa este netrebnicia celor mari că faptele lor nu se pot ascunde, ci sunt arătate pe faţă, aşa şi al lui David a fost cunoscut de toţi şi a fost propovăduit nu numai în Iudeea, ci şi în cetăţile închinătorilor la idoli, ca sminteală iudeilor şi râs neamurilor. De aceea l-a mustrat Dumnezeu prin proorocul Natan, fiindcă sminteala răspândită în lume era foarte mare, datorită vredniciei şi sfinţeniei vieţii lui, căci, cu cât este mai aleasă persoana care greşeşte, cu atât mai mare este greşeala. Şi, precum ştirbirile planetelor mici le observă foarte puţini oameni, dar ale Soarelui sau ale Lunii le vede toată lumea, aşa şi greşelile oamenilor simpli şi mici nu le ia în seamă cineva şi de aceea nu vatămă pe alţii, decât pe cel care le face, dar greşelile oamenilor aleşi şi mari le văd toţi oamenii, de aceea vatămă pe toţi împreună. Drept aceea are mare putere exemplul stăpânitorilor pentru a îndemna pe cei supuşi lor să le urmeze, căci supuşii socotesc că este cu cuviinţă a le urma şi că este îngăduit să facă orice văd pe stăpâni făcând şi povăţuindu-i. Dacă stăpânul este

fărădelege, urmează că şi supuşii vor fi fărădelege. De aceea stăpânul poate vătăma pe supuşi prin pilda sa cea rea. David, pentru că era stăpân a dat exemplu rău supuşilor lui, dar mai mare sminteală a făcut prin aceea că era om sfânt şi din acest motiv era cinstit de toţi. Toţi ştiau că Dumnezeu l-a ales dintre ceilalţi: *„Aflat-am pe David al lui Iesee, bărbat după inima mea“* (F. Ap. 13, 22). Toţi ştiau că Dumnezeu i-a făgăduit că Mesia se va naşte din neamul său, toţi ştiau că i s-a dat darul proorociei. Acum, un astfel de Împărat aşa iubit de Dumnezeu şi cu astfel de prestigiu printre oameni, căzut întru atâta răutate încât a pângărit un pat binecuvântat, a necinstit o femeie cinstită, a nedreptăţit o persoană vrednică şi a ucis-o, ce fel de sminteală a făcut întru toată împărăţia sa? Ştim ce fel de dezbinări şi tulburări apar în cetate când se vădeşte greşeala unei persoane importante, de vază. Toţi grăiesc despre aceasta orice li se pare: cei buni o jelesc, cei răi râd de ea. Câtă vătămare şi ce tulburări pricinuieşte greşeala unui drept! Câtă vorbă nu s-a făcut în acea vreme a lui David, încât şi păgânii râdeau de evrei, zicându-le că Împăratul vostru, sfântul, proorocul, a făcut acest fel de fărădelegi, pe care nici chiar închinătorii la idoli nu ar fi îndrăznit să le facă! De aceea Dumnezeu, când i-a iertat păcatele, nu a vrut să ridice şi pedeapsa ce i se cădea pentru sminteală, ci a poruncit proorocului Natan să-i spună că, deoarece a dat pricină vrăjmaşilor Domnului să hulească numele Lui cel sfânt, nu va lipsi niciodată sabia din casa lui: *„Nu se va depărta sabia din casa ta până în veac, pentru că ai întărâtat pe vrăjmaşii tăi cu graiul acesta“* (II Împ. 12, 10) şi aşa s-a făcut, fiindcă însuşi pruncul care era rodul păcatului a murit îndată. Toată împărăţia lui s-a sculat împotriva lui, iar el a părăsit palatul şi a fugit. Din fiii lui, unul a fost ucis la un prânz, iar altul a fost omorât cu trei săgeţi în inimă de Ioab. Supuşii lui l-au ocărât, l-au hulit şi l-au alungat. Din greutatea acestei pedepse poate să îşi dea seama oricine cât de mare este păcatul cuiva care dă altora pricină să păcătuiască. De aceea şi David suferea cu multă răbdare toate pedepsele acestea, pentru a se smeri prin acestea şi de acum înainte să se supună poruncilor lui Dumnezeu: *„Bine este mie că m-ai smerit, ca să mă învăţ îndreptările Tale“* (Ps. 118, 71). Dar aceste pedepse pe care le-a suferit, plătind numai

dumnezeiasca dreptate, nu au fost suficiente să şteargă păcatul său, ci trebuia să împace şi dreptatea oamenilor şi să plătească şi pagubele pricinuite oamenilor prin sminteală. De aceea făgăduieşte aici Domnului că, precum a arătat celor fărădelege calea spre chinurile veşnice prin exemplul său cel rău, aşa le va arăta lor şi calea mântuirii: *„Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale"*, după cum ulterior a făcut-o în felurite chipuri şi prin pilda lui cea bună şi cu condeiul şi cu limba şi cu inima. Şi câţi păcătoşi s-au pocăit în vremea aceea văzând pilda lui David, văzând arătat cu ochii pocăinţa lui cea mare şi viaţa lui cea sfântă şi lacrimile cele din fiecare zi! Noi am văzut de multe ori că pilda unui păcătos pocăit din toată inima are mai multă putere a aduce şi pe alţi păcătoşi la pocăinţă decât orice cuvinte folositoare, decât sfaturile duhovnicilor şi ale învăţătorilor. Pocăinţa Evanghelistului Matei, care a fost vameş, nu a făcut pe alţi vameşi şi păcătoşi să alerge la casa lui pentru a cunoaşte pe Iisus Hristos? Dar mai vârtos pilda cea bună a lui David, a unui astfel de împărat, câtă putere a avut să îndemne pe alţi păcătoşi să se pocăiască şi să pornească pe calea mântuirii! Dar nu s-a mulţumit numai cu exemplul lui, ci a dorit şi prin scris să îi îndemne, de aceea a scris cei şase psalmi de pocăinţă şi în mod deosebit pe acesta[34], cel mai ales, prin care a arătat întregii lumi câtă pocăinţă a făcut pentru păcatele lui. În acest fel a făcut să înveţe toţi pocăinţa lui, precum s-au şi înştiinţat toţi de greşeala lui. Pe urmă nici un psalm nu a lăsat în care să nu înveţe pe orice om a petrece cuviincios, chiar pe împăraţi şi judecători îi povăţuieşte să se teamă de Dumnezeu şi să ia aminte a nu Îl mânia întru ceva, ca să nu-i părăsească şi să piară: *„Împăraţi înţelegeţi, învăţaţi-vă toţi care judecaţi pământul. Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur, luaţi învăţătură, ca nu cândva să se mânie Domnul şi să pieriţi din calea cea dreaptă"* (Psalm 2, 8-10). Pe păcătoşi îi învaţă că, dacă nu se vor pocăi, Dumnezeu îi va lovi şi de aproape şi de departe: *„De nu vă veţi întoarce, sabia Sa o va luci; arcul Său a încordat şi l-a gătit pe el şi într-însul a gătit vasele morţii"* (Ps. 7, 13-14), adică săgeţi. În alt loc mustră pe cei ce iubesc deşertăciunile lumii şi se silesc pentru ceea ce nu este:

[34] Adică Psalmul 50, cu care se ocupă cartea aceasta

„Fiii oamenilor, până când grei la inimă? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna?“ (Ps. 4, 2), iar pentru copii zice: *„Veniţi, fiilor, ascultaţi-mă pe mine, frica Domnului vă voi învăţa pe voi“* (Ps. 33, 11). În sfârşit, toţi psalmii i-a lăsat lumii ca o învăţătură desăvârşită, din care se învaţă toate căile Domnului: şi cea curăţitoare, a noilor începători şi cea a iluminării, a celor ce sporesc şi cea a uniri, treapta celor desăvârşiţi. În plus, nu a încetat cu limba a îndemna pe păcătoşi să-şi amintească şi să plângă păcatele lor şi să-i îmbărbăteze cu pilda lui să nădăjduiască spre milostivirea lui Dumnezeu, pe care el o cercase. Astfel binecuvântatul David a împlinit făgăduinţa dată lui Dumnezeu, când a zis: *„Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale“*. În continuare nu a zis şi pe cei necredincioşi la Tine *„îi voi“* întoarce, ci cei necredincioşi la Tine *„se vor întoarce“*, pentru că ar fi putut cu adevărat să împreună lucreze întru întoarcerea lor, nu să îi întoarcă, pentru că aceasta este în mâna lui Dumnezeu şi după voinţa lor. Dumnezeu le dă Darul Său, iar ei să-l uneltească la rândul lor spre folosul lor. Dar pentru a se întoarce necredincioşii şi cei fărădelege, David a făcut toate celelalte care îi stăteau în putinţă. Unde nu erau suficiente pilda, condeiul sau limba lui, nu a încetat prin dorinţa inimii şi prin rugăciune a mijloci la Dumnezeu pentru întoarcerea lor. Aceasta vrea să se înţeleagă când zicea: *„În dimineţi am ucis pe toţi păcătoşii pământului“* (Ps. 100, 10). Pentru că ruga pe Dumnezeu să facă pe păcătoşi să înceteze păcatele lor şi să nu mai fie deloc păcătoşi în toată lumea. Şi atât s-a aprins de această dumnezeiască râvnă de a nu supăra oamenii pe Dumnezeu cu păcatele lor, încât se chinuia de supărare şi simţea în lăuntrul inimii o mare văpaie, atunci când vedea vreun om neascultând dumnezeieştile legi: *„Văzut-am pe cei neînţelegători şi mă topeam, că cuvintele Tale nu le-au păzit“* (Ps. 118, 158). De o astfel de râvnă se cuvine să se aprindă inima oricărui creştin, care cu adevărat se pocăieşte şi se întoarce la Dumnezeu cu dragoste desăvârşită. Dacă nici tu, cititorule, nu eşti aprins de o asemenea râvnă dumnezeiască, te arăţi nemulţumitor faţă de Dumnezeu, pentru că nu ai cunoscut marea binefacere ce ţi-a făcut când, cu o deosebită dragoste, te-a chemat din pierzare la pocăinţă şi a ta mântuire şi, iertându-ţi păcatele, ţi-a dat iarăşi darul Său şi dragostea Sa. Dacă

tu ai fi cunoscut mărimea acestui Dar, ai fi dorit să îl primească şi ceilalţi păcătoşi şi să se bucure de el, te-ai fi străduit să aduci pe cei pierduţi la calea mântuirii. Câte lucruri iscusite nu ai fi făcut, ca să nu defaimi pe Dumnezeu, Care ţi-a arătat atâta bunătate şi milostivire! Nu ai fi căutat motive, precum fac mulţi creştini, ca să nu arăţi mulţumire faţă de Dumnezeu şi milă fraţilor tăi, zicând că nu eşti propovăduitor sfinţit sau duhovnic, sau arhiereu, care se cuvine să aibă râvnă pentru mântuirea multora, sau că nu îţi permite vârsta, starea sau rangul tău, fie că nu ştii sau nu poţi. Acestea sunt motive, semne ale răcelii duhului tău, pentru că nu este om în lume, care printr-o bună sfătuire, sau prietenească povăţuire, sau cu un cuvânt bun, zise la vreme potrivită şi la locul cuvenit, să nu poată împiedica un anume păcat şi să ajute un anumit suflet. Mai vârtos, cum poţi aduce motive înaintea Cunoscătorului de cele ascunse, Dumnezeu? Sau, cum nu ştii, sau nu poţi? Când păcătuiai, ştiai să arăţi răul altora, iar acum nu ştii să arăţi binele? Atunci ştiai să dai altora pricină de cădere, iar acum nu poţi să le dai mână să se scoale? Atunci ţi se cădea să-i sminteşti, iar acum nu ţi se cuvine să îi întăreşti? Adu-ţi puţin aminte de acele vrednice de plâns vremi ale înverşunatei tale vieţi şi socoteşte de câte ori, cu pilda ta cea rea te-ai făcut altora dascăl; de câte ori prin cuvintele tale ai prihănit milostenia sau alte fapte bune şi ai lăudat răutatea; câţi tineri, datorită exemplului tău, au petrecut o viaţă rea, fără de frică în faptele lor, lesnicioşi la păcate, obraznici în cuvinte, fără omenie în fapte, fără evlavie la cele bisericeşti. Vai! Poate unii dintre aceia în ceasul acesta se şi află în focul cel veşnic, iar alţii sunt aşa încât urmează să ajungă acolo unde este plângerea şi scrâşnirea dinţilor. Nici nu te gândeşti ce uşor poţi aduce un suflet la pierzare. Un simplu gest, un râs, un mic cuvânt pot fi suficiente a îndemna un om spre rele nemăsurate. Măcar de ţi-ar da Dumnezeu, cititorule, o rază a Darului Său, ca să vezi cum un foarte mare număr de păcate făcute de alţii sunt de fapt ale tale, pentru că tu ai fost pricina care a condus la ele, de aceea în ceasul Judecăţii vei da o severă socoteală. Atunci vei fi vrednic de plâns, dacă acum nu te vei sili să repari paguba făcută aproapelui tău, făcând orice îţi va sta în putinţă, fie prin pilda cea bună, fie prin aducerea aminte

de vieţile Sfinţilor, fie cu orice altceva, până îi vei aduce iarăşi la calea cea bună, pe care erau înainte. Iar dacă nu poţi face aceasta, roagă adesea pe Dumnezeu să îi îmboldească în cuget şi în inimă pentru a ieşi din calea pierzării, pe care tu le-ai arătat-o şi în care tu i-ai împins şi să afle calea pocăinţei şi a mântuirii lor. În final, tu, plin de dragoste şi de frică, să îngenunchezi cu duh zdrobit înaintea tronului lui Dumnezeu şi să zici:

Dumnezeule multmilostive, cu cât mai mult socotesc nemărginita mea răutate, cu atât mai mult se cuvine să cer nemărginită mila Ta. Eu de multe ori, socotind păcatele mele, le găseam foarte multe, dar acum cu dumnezeiască Lumina Ta am aflat încă şi altele chiar mai nenumărate, pe care nu le ştiam înainte, iar acestea sunt păcatele făcute de alţii din pricina mea, de aceea tot ale mele sunt. Unul Născut Fiul Tău ne-a poruncit să facem ca faptele noastre să strălucească precum lumina, ca să fie văzute de oameni şi să Te slăvească pe Tine. Dar faptele mele au fost atât de întunecate, încât au făcut pe cei care le-au văzut să cadă şi să te vatăme pe Tine, Dumnezeul nostru. Ah, câţi din exemplul meu cel rău au luat pricină să păcătuiască! Iar eu atât am fost de îndrăzneţ, încât nu m-am temut de acel glas înfricoşător:„Vai omului aceluia, prin care vine sminteala[35]!" O, ticălosul de mine, nu îmi ajungeau nenumăratele mele păcate, ci să mă împovărez şi cu păcatele altora?! Dacă nu puteam răspunde pentru sufletul meu, cum voi putea acum răspunde pentru atâtea suflete, pe care le-am smintit, îndepărtându-le de bine şi împingându-le la rău? Ce voi pătimi în Ziua Judecăţii, când vei sta Drept Judecător, purtând Legea, pe care ai dat-o? Pentru că omul va da (răscumpărare) suflet pentru suflet. Nu, Domnul meu, nu, să nu faci aşa cu mine! Ştiu că se cuvine toată pedeapsa celor care s-au făcut pricină de pierzare unor suflete zidite de Tine şi răscumpărate cu scump sângele Unuia Născut Fiul Tău, dar Te rog să nu dai împotriva mea curs dreptăţii de această dată, ci ţine cont că eşti Părintele milei şi al îndurărilor! Deci, ca un iubitor de oameni, fă cu mine milă şi îmi iartă nu numai păcatele făcute, ci şi pe cele ale căror pricină am fost, deşi au fost făcute de alţii: „de cele străine iartă pe robul Tău"36. Ah, nu Te depărta de aceia, cărora eu le-am fost pricină de pierzare! Iar, pentru că m-am

[35] Mat. 18, 7
[36] Ps. 18, 13

făcut pildă şi povăţuitor altora pe căile pierzării, Îţi făgăduiesc că de acum înainte cu toată puterea mea mă voi sili cu fapta şi cu cuvântul să-i aduc la calea cea bună, ca să se pocăiască, să-şi plângă păcatele lor şi să se întoarcă la Tine: „Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce". Dar pentru că mai uşor este prin exemplu şi cuvânt a îndemna spre rău decât spre bine şi pentru că pilda şi cuvântul meu nu au atâta putere să întoarcă pe păcătoşi, pentru aceasta Te rog pe Tine, Atotputernice Doamne, ca cele pe care neputinţa mea nu le poate face, să le săvârşească întru dânşii Darul Tău, fiindcă mai mult poate să-i întoarcă bunătatea Ta, decât a putut să îi strice răutatea mea. Iar Tu, ca un Părinte bun, luminează mintea şi inima lor, ca să cunoască starea lor ticăloasă şi schimbă înţelegerea lor, ca să voiască a părăsi răutatea lor, iar învârtoşarea inimii lor s-o înmoi, ca să plângă cu lacrimi amare păcatele lor. Şi cu Darul Tău lucrător cheamă-i pe ei la pocăinţă şi primeşte-i, ca să ne întâlnim şi ei şi eu cu ceata celor ce s-au pocăit şi să Te slavoslovim împreună, pe Tine, Unul Dumnezeu în Treime în veci. Amin.

Capitolul 16

În care David cere să se izbăvească de sângele lui Urie, care striga răsplătire

IZBĂVEŞTE-MĂ DE SÂNGIURI, DUMNEZEULE, DUMNEZEUL MÂNTUIRII MELE, BUCURA-SE-VA INIMA MEA DE DREPTATEA TA

David avea trei datorii faţă de aproapele său în urma păcatului său. Una faţă de Versavia, pentru că a necinstit-o; a doua faţă de Urie, pentru că l-a ucis; a treia faţă de toată împărăţia sa, pentru că i-a smintit. Prima a plătit-o luând legiuit pe Versavia femeie pentru el, fiindcă aşa i-a redat cinstea. Şi pe cea de a treia a plătit-o, fiindcă a ridicat sminteala făcută supuşilor lui, arătându-le pocăinţa lui şi mai vârtos făgăduind să înveţe pe cei fărădelege căile Domnului şi să facă tot ce va putea pentru întoarcerea celor necredincioşi. Deci, a mai rămas dator a plăti sângele lui Urie, pe care l-a ucis pe nedrept. Dar cum putea să plătească, moartea fiind un rău de neschimbat şi o pagubă care nu poate fi întoarsă? De aceea David era foarte îngijorat. Nu atât pentru greşeală, pe care Dumnezeu o iertase, ci pentru pedeapsa sângelui, ştiind că Dumnezeu socoteşte relele pricinuite aproapelui, ca fiind făcute Lui şi nu le lasă nepedepsite, pentru că *„toţi cei ce scot sabie, de sabie vor muri“* (Mat. 26, 52). Pentru aceasta, temându-se foarte mult să nu îi trimită o pedeapsă mare, roagă pe Dumnezeu să îl scape de acea pedeapsă cumplită, ce o merita pentru vărsarea sângelui nevinovat al lui Urie: *„izbăveşte-mă de sângiuri, Dumnezeule“*.

Când Cain a ucis pe fratele său, Abel, fiindcă nu a fost acolo de faţă altcineva care să-l vadă, socotea întru sine că vina nu se va arăta, iar dacă va fi întrebat de Abel, va putea ascunde păcatul lui,

precum a şi vrut să facă. Numai că Dumnezeu i-a zis: *„Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ“* (Fac. 4, 10). La fel a încercat şi David să ascundă pricina morţii lui Urie prin felurite motive, dar sângele lui Urie striga şi arăta pe ucigaş, iar David simţea în inima lui glasurile, care cereau răsplătire de la Dumnezeu împotriva lui. Ştiind că: *„Pe bărbatul sângiurilor şi vicleanul urăşte Domnul“* (Ps. 5, 6), de aceea David roagă aici pe Dumnezeu să-l izbăvească de sângele lui Urie: *„Izbăveşte-mă de sângiuri, Dumnezeule“*, adică, Doamne, izbăveşte-mă de pedeapsa şi răsplătirea cerute de sângele lui Urie, pe care l-am vărsat pe nedrept. Iar faptul că spune la plural *„sângiuri“*, arată mulţimea ostaşilor, care au fost trimişi din porunca Împăratului David în zona bine întărită a vrăjmaşilor lui, unde au fost omorâţi pe nedrept împreună cu Urie. Pentru că David, dorind să nu îi fie luată Versavia de către Urie, a dorit să fie ucis, iar, pentru a acoperi uciderea a trimis şi alţi mulţi ostaşi, cu care împreună să fie ucis, după cum s-a şi întâmplat, de aceea socotea că sângele acelor nevinovaţi vărsat pe nedrept din pricina lui, cerea răsplăltire împotriva sa. Ca urmare se roagă lui Dumnezeu să-l izbăvească de această dreaptă răsplătire, ca Unul Ce numai El este Dumnezeul mântuirii lui: *„Izbăveşte-mă de sângiuri, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele. Bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta“*. Drept urmare, se făgăduieşte ca, dacă Dumnezeu îl va izbăvi de osânda pentru atâta sânge, să arate dreptatea Lui cu mare bucurie şi că va deschide gura sa spre lauda Lui. Şi pe bună dreptate, pentru că cel care are mâinile lui mânjite cu sânge străin nu este vrednic a lăuda pe Dumnezeu, iar dacă Îl va ruga, nu va fi ascultat, precum Însuşi a zis către evrei prin gura proorocului Isaia: *„Când veţi tinde mâinile voastre către mine, întoarce-voi ochii mei de către voi şi de veţi înmulţi rugăciunea voastră, nu voi asculta pe voi, că mâinile voastre sunt pline de sânge* (Is. 1, 15). Atât se îngreţoşează Dumnezeu de cei ce varsă sânge omenesc, încât lui David nu i-a îngăduit să-I zidească biserica, pe care cugeta să o facă întru slava Lui. Pentru că David, după ce a făcut cuviincioasa pocăinţă pentru păcatele lui, a dorit să zidească o biserică lui Dumnezeu, prin care să arate că, precum prin el au luat oamenii pricină de a huli numele lui Dumnezeu, tot prin el, datorită acestei biserici, vor avea pricină

a se ruga şi a slăvi numele lui Dumnezeu. Dar nu a putut să îşi atingă scopul, deoarece a vărsat mult sânge al vrăjmaşilor lui şi al prietenilor lui, pe care l-a vărsat în robie, după cum a zis Dumnezeu: *„Nu vei zidi casă numelui Meu, pentru că sânge mult ai vărsat pe pământ înaintea Mea. Iată fiu se naşte ţie, acesta va fi bărbatul odihnei... Acesta va zidi casă numelui meu“* (I Paral. 22, 8-10). Probabil tu, o, cititorule, nu ai nevoie să te rogi ca David pentru a fi izbăvit de sângiuri. Dar ce folos, dacă nu ai vărsat sângele aproapelui tău, însă l-ai vătămat în multe alte feluri şi mai vârtos cu mânia, care este mai presus de sânge? Cu adevărat sângele aproapelui tău nu cere răsplăltire împotriva ta, precum al lui Abel, sau al lui Urie, dar strigă împotriva ta lacrimile atâtor fraţi ai tăi, pe care i-ai scârbit şi i-ai supărat cu mânia ta. Ah, câtă nevoie ai a ruga pe Dumnezeu să te izbăvească de această patimă a mâniei, care este pricina atâtor greşeli! Într-adevăr nu ai călcat porunca lui Dumnezeu care zice: *„Să nu ucizi“* (Ieş. 20, 13), însă ai călcat porunca lui Iisus Hristos, care zice: *„Auzit-aţi că s-a zis celor de demult: să nu ucizi, că cine va ucide, vinovat va fi judecăţii. Iar eu zic vouă: că tot cel ce se mânie asupra fratelui său în deşert vinovat va fi judecăţii“* (Mat. 5, 21-22). Dar, de ce Iisus Hristos atât de neînduplecat ne opreşte de la mânie? Pentru că din mânie răsar multe păcate împotriva aproapelui, în urma tuturor fiind uciderea. Deci, pentru a nu cădea în cele de pe urmă, ne opreşte de la rădăcină şi de la cele din început. Acum să-mi spui, cititorule, cum ai umblat în viaţa ta, cum ai biruit mânia ta? Îmi pare că, dacă vei cerceta bine viaţa ta şi faptele tale, vei vedea în câte răutăţi te-a adus mânia: te-a făcut urât de Dumnezeu, neplăcut aproapelui, iar ţie însuţi de nesuferit. Întru pocăinţa ta ai cunoscut toate pagubele care îţi vin din mânie şi ai plâns cu lacrimi amare pentru ea, dar numai atât nu este suficient pentru cineva care se pocăieşte cu adevărat. Pentru că atunci când pocăinţa adevărată va stăpâni o inimă, pe lângă alte daruri aduse, o face şi smerită şi blândă. Pentru că fiecare ştie şi fiecare cunoaşte marile greşeli făcute şi pedepsele pe care le merită pentru ele, iar unul ca acesta nu se mai poate mânia pe alţii, ci numai împotriva lui, deoarece el singur s-a făcut pricină de un aşa mare rău şi de atâta ticăloşie. Aşa a fost, de exemplu fericitul Ieronim, care iniţial era plin de

o nestăvilită mânie şi sălbatic mai rău decât leul, iar după pocăinţă a devenit mai blând decât mielul şi pe toate le-a întors spre sine, pedepsind trupul cu asemenea pedepse nemaiauzite vreodată la alţi pustnici. La fel a făcut şi David, care pentru uciderile făcute, după pocăinţă, a iubit chiar şi pe vrăjmaşii săi şi le-a făcut bine şi atât de blând s-a făcut, încât a îndrăznit a zice către Dumnezeu: *„Adu-Ţi aminte, Doamne, de David şi de toate blândeţile lui“* (Ps. 131, 1). Aşa să faci şi tu, frate, dacă voieşti să faci roade vrednice de pocăinţă (Mat. 3, 8), iar de nu, nu te vei bucura de pace cu Dumnezeu, nici cu aproapele, nici cu tine însuţi. Nu te îndreptăţi că eşti din fire mânios şi că sângele te împinge spre mânie, pentru că firea nu este niciodată rea şi chiar dacă prin obişnuinţă mânia ţi s-a făcut a doua fire, totuşi cu Darul lui Dumnezeu se poate birui orice rău. Chiar dacă ţi se pare că sângele te pleacă spre mânie şi acesta îţi tulbură inima, totuşi Dumnezeu va schimba şi aceasta, dacă îl vei ruga cu inimă smerită. Deci, precum David a rugat pe Dumnezeu să-l izbăvească de sângiurile vărsate, pentru a putea deschide gura sa întru laude şi slavoslovii, aşa să Îl rogi şi tu să te izbăvească de înclinarea şi uşurinţa cu care te porneşti spre mânie, pentru a putea slavoslovi sfânt numele Lui. Fiindcă un om mânios şi tulburător, petrecând în certuri şi tulburări, nu poate slăvi pe aducătorul de pace Dumnezeu. Pentru aceasta, acum să pleci şi tu genunchii sufletului şi trupului şi, împrumutând cuvintele şi înţelegerea lui David, să zici cu lacrimi:

Dumnezeule întru tot îndurate, dacă tu ai zis prin gura proorocilor că „oricare vă va asupri pe voi, va fi ca cel ce se atinge de luminile ochilor lui“[37]*, ai dreptate acum să Te îngreţoşezi de mine. Fiindcă de atâtea şi atâtea ori, stăpânit fiind de mânie, am supărat pe fratele meu, am amărât pe aproapele meu şi am strâmtorat pe casnicii mei. Ah, cu dreptate era să îmi răsplăteşti mânia cu mânie, deci pentru că m-am mâniat să cerc mânia Ta, zicând ca proorocul Miheia: „Mânia Domnului o voi suferi, că am păcătuit Lui“*[38]*. Aşa meritam şi o astfel de răsplătire strigă împotriva mea suspinurile, lacrimile şi nemulţumirile atâtor nevinovaţi, pe care eu, în mânia mea, i-am scârbit prin vorbe*

[37] Zah. 2, 8
[38] Mih. 7, 9

neplăcute. Ce m-aş face, ticălosul, dacă ar veni asupra mea numai o mică parte din înfricoşata Ta urgie, împotriva căreia nu poate sta nici una din zidiri[39]*, ci toţi împăraţii lumii acesteia şi toate cele cereşti se înfiorează şi tremură? Dar pentru că până acum m-ai îngăduit cu atâta răbdare şi nu ai voit să îmi dai pedeapsa ce mi se cădea, de aceea Te rog să îmi ierţi chiar şi mânia. Ştiu că nu mi se cuvine aceasta, pentru că Tu Însuţi ai primit răutăţile acelea pe care eu din mânia mea le-am adus asupra aproapelui meu, dar tocmai pentru aceasta şi cad înaintea Ta cerând iertare. Deci, Doamne, Dumnezeul mântuirii mele, arată-mi obişnuita Ta milostivire, pe care nici în vremea mâniei Tale nu o uiţi, după cum spune proorocul Avacum*[40] *şi să nu mai pomeneşti nici un rău, pe care din mânie Ţi-am pricinuit în persoana aproapelui meu. Iar de acum înainte izbăveşte-mă de această patimă a mâniei, ca să mă pot bucura de pace şi cu Tine şi cu aproapele meu şi cu mine însumi şi aşa să deschid gura spre lauda Ta şi cu bucuria duhului meu să slăvesc dreptatea Ta: bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta. Tu ai trimis pe pământ pe Unul Născut Fiul Tău, ca să ne fie nouă povăţuitor şi învăţător spre blândeţe şi smerenie: învăţăţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima*[41]*. Acestea două ni le-a lăsat ca pildă în toată viaţa Lui şi în vremea patimii Sale, pentru că nu a scos nici măcar o dată un cuvânt împotriva celor fără de lege pentru pătimirile şi chinurile pricinuite. Cât se deosebeşte viaţa mea de această pildă de urmat, fiindcă eu cu uşurinţă mă mânii şi greu să mă smeresc. Ah, Cerescule Părinte, miluiește-mă pe mine şi pentru dragostea cea către Fiul Tău şi pentru dorirea ce ai ca noi să Îi urmăm, toarnă şi în inima mea măcar puţin din smerenia şi blândeţea Sfântului Duh, ca să-I urmez aici pe pământ întru asemănarea faptelor Lui bune şi, primind darul Lui, să mă învrednicesc în Cer a fi cu Dânsul împreună petrecător în veci! Amin!*

[39] Ps. 75, 7
[40] Întru mânie de milă Îţi vei aduce aminte (Avac. 3, 2)
[41] Mat. 11, 29

Capitolul 18

În care David roagă pe Domnul pentru deschiderea gurii spre vestirea laudei Lui

DOAMNE, BUZELE MELE VEI DESCHIDE ŞI GURA MEA VA VESTI LAUDA TA

David era dator, pe lângă cele trei datorii despre care am vorbit faţă de cei de aproape pe care i-a vătămat şi faţă de Dumnezeu prin a-L lăuda şi slavoslovi fiindcă, păcătuind mai înainte, s-a lepădat de El şi L-a necinstit. Aceasta este o datorie generală, mai ales pentru toţi care păcătuiesc, deoarece cel care păcătuieşte necinsteşte pe Dumnezeu, căci se abate de la poruncile Lui şi de la supunerea datorată, precum zice dumnezeiescul Apostol Pavel: *„Prin călcarea legii, necinsteşti pe Dumnezeu"* (Rom. 2, 23). Drept aceea, când se întoarce la pocăinţă, cu cuviinţă este să slăvească pe Dumnezeu, pe Care L-a defăimat şi să-I aducă cuviincioasa cinste şi laudă, în locul hulei şi necinstirii, pricinuite mai înainte prin păcat. Aceasta este jertfa pe care a făgăduit David s-o aducă lui Dumnezeu, atunci când a fost slobozit din legăturile şi robia păcatelor lui: *„Rupt-ai legăturile mele, Ţie voi jertfi jertfă de laudă"* (Ps. 115, 7). Aceasta chiar dorea să facă mai înainte, după cum se vede în capitolul precedent, când ruga pe Dumnezeu să-l izbăvească de răsplătirea cerută împotriva sa de sângele lui Urie. Pentru că, scăpând de această frică a răsplătirii, ar fi putut să deschidă gura sa şi să slăvească pe Dumnezeu: *„Izbăveşte-mă de sângiuri, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele. Bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta"*, dar pentru că el ştia că nici o limbă omenească sau îngerească, nu poate lăuda şi slăvi pe Dumnezeu cu vrednicie, dacă Însuşi Dumnezeu nu le va da Darul Său şi îi va face vrednici să-L slăvească, de

aceea acum roagă pe Dumnezeu: *„Doamne buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta“.* Rugând David pe Dumnezeu să-i deschidă buzele, arată că le-a avut încuiate spre lauda Lui cât timp se afla în păcat, până când s-a pocăit. Asemenea trebuie să credem şi noi din două motive: *primul,* pentru că păcătosul, cât timp este orbit de patimă, este atât de depărtat de Dumnezeu, încât Îl uită desăvârşit, iar chiar dacă vreodată şi-ar aduce aminte de El, o face nu pentru a lăuda nemărginita Lui bunătate, ci pentru că se teme de nemitarnica Lui dreptate. *Al doilea*, pentru că păcatul are fireasca însuşire de a lega limba păcătosului, nelăsând-o să laude pe Acela, pe Care ştie prea bine că îi este vrăjmaş. Pentru aceasta şi David, după o tăcere de aproape un an, nu îndrăznea să laude pe Dumnezeu, dacă nu i-ar fi deschis Dumnezeu mai înainte buzele: *„Doamne buzele mele vei deschide“,* parcă ar fi zis: Doamne, curăţeşte aceste buze ale mele de toată întinăciunea rămasă lor în urma păcatului şi sfinţeşte-le pe ele, iar eu făgăduiesc că această gură a mea pururea se va porni spre lauda Ta: *„să se umple gura mea de laudă“* (Ps. 70, 9). Şi precum a făgăduit, aşa a şi făcut, pentru că în toţi Psalmii nu face altceva decât să slăvească pe Dumnezeu, de lauda Lui având pururea pline gura şi inima lui. Acest fel de viaţă a petrecut, lăudând neîncetat, ziua şi noaptea, pe Dumnezeu: *„ca să laud slava Ta, toată ziua mare cuviinţa Ta“* (Ps. 70, 9). Dar nu era mulţumit numai cu atât, ci dorea şi ca toate zidirile să-L slăvească, precum se vede în Psalmul 148. În acest fel, lăudând pe Dumnezeu şi chemând toate zidirile pentru a-L slăvi împreună, David a împlinit datoria lui, aducând lui Dumnezeu cinste şi slavă, în locul necinstirii şi defăimării pricinuite prin călcarea poruncilor Lui. Dar, pentru că mai avea şi o altă datorie faţă de Dumnezeu, aceea de a-I mulţumi pentru iertarea dăruită şi de a propovădui tuturor marea milostivire ce i-a fost arătată, de aceea se roagă să îi deschidă buzele pentru a o împlini. O astfel de mulţumire i-a pretins Iisus Hristos celui izbăvit de îndrăcire: *„Mergi în casa ta către ai tăi şi vesteşte lor câte Ţi-a făcut ţie Domnul şi te-a miluit“* (Marcu 5, 19). O asemenea mulţumire a arătat şi David: *„Veniţi de auziţi şi voi povesti vouă, toţi cei ce vă temeţi de Dumnezeu, câte a făcut sufletului meu“* (Ps. 65, 15). Şi în mulţi alţi psalmi nu

face altceva decât să slăvească milostivirea cea mare a lui Dumnezeu de unde i-au venit lui pocăinţa şi multe alte binefaceri şi atât se bucura sufletul lui când slavoslovea pe Dumnezeu, încât s-a făgăduit să facă aceasta în veci şi numai aceasta să fie lucrul şi grija lui: *„Milele Tale, Doamne, în veac voi lăuda“* (Ps. 88, 1). Acum să spui, tu, cititorule, ce cinstiri şi laude aduci lui Dumnezeu? Cum binecuvintezi sfânt numele Lui? Cum slăveşti bunătatea, slava şi milostivirea Lui, în locul ocărilor, hulelor, necinstirilor şi prihănirilor aduse cât timp erai nepocăit? Cum foloseşti limba ta, dacă nu o unelteşti pentru un lucru aşa de plăcut lui Dumnezeu? Sfântul Ambrozie a arătat în Fiziologia sa, că dobitoacele necuvântătoare se aseamănă cu oamenii la gust, miros, vedere şi auz, dar nu şi în ce priveşte vorbirea. Pentru că vorbirea este un dar specific oamenilor, pe care l-au primit nu pentru altceva decât pentru a slăvi pe Dumnezeu. Deci, dacă orice om are obligaţia de a slăvi pe Dumnezeu, cu mult mai mult sunt datori creştinii a-L slăvi, fiind norodul ales şi sfânt, pe care tocmai pentru aceasta l-a făcut Dumnezeu ca să propovăduiască slava Lui, după cum zice prin gura proorocului Isaia: *„Poporul meu, pe care l-am agonisit, ca să povestească bunătăţile Mele“* (Is. 43, 21). Acum, cu cât mai mult sunt datori creştinii care au păcătuit, iar prin păcatele lor au pricinuit vătămare şi necinste lui Dumnezeu, să slăvească şi să cinstească pe Dumnezeu? Eu cred că şi tu, frate, de multe ori rogi pe Dumnezeu să îţi deschidă gura şi buzele pentru a-L slăvi, dar nu ştiu dacă, după ce Dumnezeu face precum L-ai rugat, tu Îl lauzi şi Îl slăveşti cum se cuvine. Nu cumva, dacă vei cerceta aceasta, te vei afla foarte vinovat? Întâi, pentru că slavosloviile făcute de tine, citind Psalmi sau alte rugăciuni, sunt laude ale gurii tale, nu ale inimii tale, iar acest fel de laude nu le vrea Dumnezeu, precum zice: *„Apropie-se de Mine poporul acesta cu gura sa şi cu buzele sale mă cinsteşte, iar inima lor departe este de la Mine“* (Is. 29, 13). În al doilea rând, pentru că tu, în timp ce slavosloveşti cu limba ta, cu mintea eşti depărtat foarte mult de Dumnezeu, răzvrătit la inimă, îngheţat cu duhul şi lipsit cu totul de evlavie. O, ce ticălos ai ajuns, creştine? Când urmăreai să păcătuieşti, iar prin păcat să necinsteşti şi să vatămi pe Făcătorul şi Dumnezeul tău, atunci fără de lipsă împlineai toate cerinţele şi

nimic nu te putea împiedica de la păcat, nici vreun necaz nu îţi dădea de gândit, iar pentru a împlini poftele tale cele rele ţi se păreau insuficiente zilele şi nopţile. Iar acum, când vrei să slavosloveşti pe Dumnezeu, îndată te cuprinde trândăvia, lenea, apatia, iar un ceas de slavoslovie ţi se pare un an. Vai, sărmanul de tine, foarte puţin cunoşti marea binefacere făcută ţie de Dumnezeu când te-a iertat! Că de ai fi lăudat pe Dumnezeu şi I-ai fi mulţumit chiar până la sfârşitul lumii pentru un aşa de mare dar ce ţi-a făcut, nu ai fi putut plăti nemărginita ta datorie! Dar, cu toate acestea, tu cheltuieşti numai o cirtă de ceas pentru laudele şi slavosloviile lui Dumnezeu şi chiar şi acest puţin îţi aduce multă greutate, slăbiciune şi somn. Ah, nemulţumitorule, în acest fel plăteşti datoria de a slăvi pe Dumnezeu ca om, creştin şi păcătos? Aşa răsplăteşti cinstea şi slava lui Dumnezeu, pe care tu le-ai defăimat în felurite chipuri, fugind de sub stăpânirea Lui şi călcând poruncile Lui? Cu o aşa purtare plăteşti tu dragostea Lui nemărginită, de care fiind îndemnat te-a răbdat să păcătuieşti atâta amar de vreme? În plus, imediat ce te-ai pocăit, te-a iertat şi ţi-a dat iarăşi Darul Său şi iubirea Lui. Oare nu meriţi şi tu să fii izgonit de Dumnezeu cu mustrarea pe care le-a făcut-o evreilor: *„Au acestea Domnului răsplătiţi? Acest popor este nebun şi neînţelept“* (Deut. 32, 6)? Socoteşte tu singur nemulţumirea ta cea sălbatică şi fără de omenie, ruşinează-te şi pleacă genunchii sufletului şi trupului, zicând:

Dumnezeule multmilostive, cine din noi poate lăuda cu vrednicie nemărginită slava Ta, dacă nu îi vei trimite Darul Tău? Eu ştiu nemărginita datorie ce avem toţi a Te lăuda şi slăvi, mai ştiu şi cât Ţi se cuvine să Te slavoslovim, dar pentru că eşti atât de mare şi înfricoşat, nu este cineva în stare a Te lăuda după cuviinţă: Mare este Domnul şi lăudat foarte şi slavei Lui nu este sfârşit[42]*. Dacă cereştii serafimi nu Te pot lăuda, cum Te poate lăuda un vierme de pământ, precum sunt eu? Dar Tu voieşti să Te slăvesc şi să Te laud şi pentru acest scop m-ai şi făcut, mi-ai dat limbă şi grai. Tot pentru acest scop ai trimis pe pământ pe Unul Născut Fiul Tău, ca să alcătuiască un popor nou, care să Te slăvească şi să Te laude. Deci, dacă Mărirea Ta primeşte a fi*

[42] Ps. 144, 3

lăudat de mine, viermele, de trebuinţă este să-mi deschizi buzele spre lauda Ta, ca să nu tac ca şi până acum. Dacă voi socoti iarăşi puţina mea evlavie, săraca mea cucernicie, neputinţa adunării minţii mele cu care am adus Ţie laude şi slavoslovii, cântând şi rugându-mă cu lenevire, fără luare aminte, fără inimă curată, fără dragoste curată, cu adevărat mă ruşinez. Preferam să fi fost mut, decât să Te slavoslovesc întru acest chip. O, ce ruşine mă va cuprinde când Te voi vedea stând pe tron preaînalt, fiind lăudat cu toată cucernicia de puterile cereşti, când îmi voi aduce aminte de netrebnicele chipuri în care Te slavosloveam eu pe pământ! Domnul meu, Ziditorul meu, Izbăvitorul meu, fă milă cu mine, care m-am învăţat a Te necinsti, a Te amărî, iar nu a Te slăvi şi lăuda. Nu Te uita la netrebnicia mea, ci vezi slava Ta şi bunătatea Ta cu adevărat vrednice de laudă şi pentru a face ceea ce nu am reuşit mai înainte, Tu Însuţi deschide buzele mele şi gura mea spre slavoslovia Ta: „Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta". Iar, dacă mă vei auzi şi vei deschide buzele mele, Te rog întru acelaşi timp şi să le curăţeşti de toată întinăciunea, să le sfinţeşti cu dumnezeiescul Tău Dar, să le umpli de Duhul Tău Cel Sfânt şi să le faci vrednice a propovădui slava şi mare cuviinţa Ta. Iar această limbă a mea, care s-a mişcat cu răutate şi fără de lege, spre necinstea şi defăimarea Ta, să o faci a se porni spre slava Ta să binecuvinteze Preasfânt Numele Tău, să slăvească nemărginită bunătatea Ta şi să propovăduiască pretutindenea nemăsurată milostivirea Ta arătată mie, iertându-mi nenumăratele greşeli, întorcându-mi Darul Tău şi dragostea Ta. Ca, în acest fel vestind lauda Ta, să mă învrednicesc a ajunge în patria mea adevărată şi acolo să Îţi aduc slava cuvenită, împreună cu cetele îngerilor şi ale sfinţilor în vecii vecilor! Amin.

Capitolul 19

În care David arată lui Dumnezeu de ce nu Îi aduce jertfă sângeroasă

CĂ DE AI FI VOIT JERTFĂ, AŞ FI DAT, ARDERILE DE TOT NU LE VEI BINEVOI

Având David două datorii de plătit lui Dumnezeu, una a *dreptăţii*, pentru marea nedreptate făcută prin defăimarea poruncilor dumnezeieşti şi călcarea lor, iar cealaltă a *mulţumirii*, pentru iertarea păcatelor pe care a primit-o de la El. Era necesar să plătească ambele datorii şi să aducă jertfele rânduite de la Dumnezeu pentru evrei prin proorocul Moise pentru aceste pricini. Între toate jertfele, cea mai desăvârşită era arderea de tot, prin care se ardea animalul întreg întru cinstea lui Dumnezeu, fără ca preoţii bisericii să beneficieze de vreo parte din acesta. Prin această ardere de tot, David ar fi putut plăti datoria dreptăţii, pentru nedreptatea făcută lui Dumnezeu. Era şi o altă jertfă care se aducea lui Dumnezeu drept mulţumire pentru darurile primite de la El şi prin care ar fi putut achita şi cea de a doua datorie. Atunci, de ce David nu a adus nici una din aceste jertfe, ci a rugat pe Dumnezeu să îi deschidă gura pentru a propovădui lauda şi slava Lui şi numai prin aceasta să plătească ambele datorii? În acest capitol se arată motivul, deoarece David ar fi adus acele jertfe, dacă ar fi voit şi Dumnezeu. Dar, pentru că el cunoştea că Dumnezeu nu le voia şi nu le primea, de aceea nu le-a adus: *„De ai fi voit jertfă, aş fi dat. Arderile de tot nu le vei binevoi“*. Dar de ce nu nu voia Dumnezeu acest fel de jertfe, de vreme ce erau poruncite chiar de El prin proorocul Moise, arătând chiar şi modul şi vremea când trebuiau aduse acestea? Se cade să ştii, o, cititorule, că evreii au fost robi în Egipt trei sute

de ani şi, privind la jertfele aduse de egipteni idolilor, au început şi ei să se plece spre închinarea la idoli. De aceea Dumnezeu, ca să îi scoată de la această închinare şi să îi întărească întru închinarea către Dânsul, a poruncit să se aducă Măririi Lui felurite jertfe, rânduind jertfe de trupuri de boi, de ţapi, pentru un popor trupesc, cum era cel evreiesc. Precum noi, pentru sănătatea noastră sau ca să scăpăm de anumite boli, luăm medicamente cu toate că sunt amare şi nu bucură gustul nostru, aşa a voit şi Dumnezeu jerfele sângeroase de la evrei, pentru a păzi adevărata Lege şi a scăpa de închinarea la idoli, cu toate că nu erau pe placul Lui şi nu Îl satisfăceau, după cum Însuşi o spune prin gura proorocilor Lui şi mai vârtos a lui David: *„Nu voi primi din casa ta viţei, nici din turmele tale ţapi, că ale mele sunt toate fiarele ţarinii, dobitoacele în munţi şi boii… Au doară voi mânca carne de tauri? Sau sânge de ţapi voi bea?“* (Ps. 49, 10-11, 14). Iar, dacă vrei să faci ce Îmi place, atunci *„jertfeşte lui Dumnezeu jertfă de laudă şi dă Celui Preaînalt rugile tale“* (Ps. 49, 15). Acesta este motivul pentru care David a zis lui Dumnezeu că preferă să propovăduiască slava Lui decât să jertfească boi şi ţapi, ştiind că jertfa slavosloviei şi a mulţumirii sunt mult mai plăcute lui Dumnezeu Atotţiitorului. Dacă Dumnezeu nu voia de la poporul evreiesc jertfe de cărnuri ale dobitoacelor necuvântătoare, cu atât mai vârtos de la David, care era un om vrednic, plin de Duhul Sfânt, împodobit cu darul proorociei, cu cunoştinţă despre taine cereşti, înştiinţat de rânduiala întrupării Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu. Deci pe bună dreptate a zis David: *„De ai fi voit jertfă, aş fi dat. Arderile de tot nu le vei binevoi“*. Dar, de ce a zis *„nu le vei binevoi“*, folosind viitorul şi nu prezentul *„nu le binevoieşti“?* Eu socotesc că motivul este că David, având lumina proorocească, a vorbit mai înainte de ceea ce urma să se întâmple în vremurile de pe urmă, ştiind că toate acele jertfe erau preînchipuiri şi umbre ale jertfei celei mari aduse pe Cruce de iubitul Său Fiu şi atunci se vor strica acele jertfe, precum se sting umbrele şi întunericul când răsare soarele. De aceea urma ca Dumnezeu mai mult să nu dorească acele jertfe, ci mai vârtos le va strica ca pe nişte netrebnice şi nefolositoare, după cum poza nu mai are nici o importanţă, atunci când persoana fotografiată este de faţă. Acesta este

un sens mai tainic care a motivat pe David să zică *„nu le vei voi"*, ca unul ce vorbea ca prooroc despre cele viitoare. Aşa tâlcuia şi Apostolul Pavel în Epistola către evrei: *„Pentru aceea, intrând în lume, zice: jertfa şi prinosul n-ai voit, iar trupul mi-ai săvârşit. Arderile de tot şi pentru păcat nu ai voit. Atunci am zis: iată vin (în capul cărţii scris este pentru mine), ca să fac voia Ta, Dumnezeule*[43]*. Mai sus zicând jertfa şi prinosul şi arderile de tot şi pentru păcat n-ai voit, nici ai poftit, care se aduc după lege, atunci a zis: iată vin ca să fac voia Ta, Dumnezeule. El ridică pe cea dintâi, ca să pună pe cea de a doua"* (Evr. 10, 5-9). Toate acele jertfe de demult preînchipuiau această Jertfă de pe Cruce, în care nu numai că erau adunate toate binefacerile cuprinse în cele vechi, ci chiar au prisosit, încât sunt nenumărate şi negrăite. Că deşi acele jertfe aduceau slavă şi cinste lui Dumnezeu, fiindcă prin jertfirea acelor dobitoace se arăta stăpânirea ce are Dumnezeu asupra tuturor zidirilor, însă prin jertfa lui Iisus se aduce slavă şi cinste nemărginită lui Dumnezeu, fiindcă o faţă dumnezeiască *„S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, iar moarte de cruce"* (Filip. 2, 8). Şi dacă prin acele jertfe din lege se stingea dumnezeiasca urgie pornită împotriva oamenilor pentru păcatele lor, cu această Jertfă Dumnezeu a primit din nou lumea în Darul şi dragostea Sa şi a făcut pace desăvârşită între Cer şi pământ, între Dumnezeu şi oameni. Dacă prin acele jertfe se cerea de la Dumnezeu un anumit dar, cu aceasta a lui Iisus Hristos noi ne-am îmbogăţit cu toate darurile. Dacă prin acelea primeau iertarea păcatelor cei care cereau, prin aceasta s-au iertat toate păcatele lumii. Sângele taurilor şi al ţapilor nu avea putere să şteargă păcatele, ci sângele dumnezeiescului Miel, al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, după cum zice Sfântul Apostol Pavel (Evr. 9, 12). Cuvântătorul de Dumnezeu zice: *„Acesta este curăţire de păcatele noastre"* (Ioan 2, 2), pentru că nici una din jertfele acelea nu ştergea păcatele din inimă, adică nu distrugea înclinările spre păcat din inimă, de unde *„ies gânduri rele, ucideri, preacurvii, curvii, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule"*, după cum spune Domnul Iisus Hristos (Mat. 15, 19), ci numai sângele Jertfei Mântuitorului poate

[43] Aceste versete sunt din Psalmul 39, unde David proorocea despre venirea Mântuitorului

face aceasta. Această Jertfă a pus capăt jertfelor mozaice, pe care nu le primea Dumnezeu decât pentru că erau umbra şi preînchipuirea acestei Jertfe pe care de fapt o dorea. Deci şi tu, cititorule, dacă vrei să faci un lucru plăcut lui Dumnezeu şi folositor ţie, înfăţişează-te adeseori înaintea lui Dumnezeu, aducându-I aminte de patimile Unuia Născut Fiului Lui şi Mântuitorului nostru, Iisus Hristos. Împăratul David avea mare dorire a aduce lui Iisus Hristos jertfa buzelor lui, pe care o numeşte jertfa laudei, adică dorea să Îl vadă şi să-L slavoslovească, pentru că, deşi L-a văzut mai înainte prin lumina prooroocească, însă nu s-a învrednicit să-L vadă născut în lume, fiindcă până la venirea Domnului, lumea nu a văzut un lucru aşa de neobişnuit, adică un Dumnezeu răstignit pentru om, a Cărui moarte zidirea nu o a putut privi decât tremurând şi încă nu fusese vărsat Preasfântul Sânge, care era răscumpărarea oamenilor. Pentru aceasta noi suntem dăruiţi de Dumnezeu, fiindcă ne-am născut în vremurile acestea, când a fost deja săvârşită această Jertfă şi o putem pune înaintea lui Dumnezeu Tatăl pentru mântuirea noastră.

Acum, tu, frate, cunoaşte cât eşti de fericit şi ai grijă să faci cele ce sunt spre folosul tău, ca să nu dai motiv Domnului Iisus Hristos să-i pară rău că Şi-a vărsat în zadar cinstit sângele Său pentru tine, precum este cazul atâtor creştini, care s-au arătat nemulţumitori faţă de dragostea Lui şi au făcut pentru ei nefolositoare sfânta Lui Răstignire şi moartea Sa, fiindcă în urma răscumpărării lor şi a eliberării lor, au ales să se chinuiască veşnic: „*Ce folos este întru sângele Meu?*“ (Ps. 29, 9).

Povesteşte Sfântul Ambrozie despre un păcătos care, fiind aproape de moarte şi temându-se foarte mult să nu fie trimis în chinuri pentru păcatele lui, a îmbrăţişat pe Cel Răstignit şi, întorcându-şi inima spre Dumnezeu Tatăl, Îl ruga să-i ierte păcatele pentru preacuratele pătimiri ale Fiului Său. Cu atâta zdrobire de inimă şi lacrimi s-a rugat, încât s-a învrednicit a auzi glas din Cer, prin care s-a încredinţat de mântuirea lui. Pentru aceasta şi-a rezemat capul de Cel Răstignit şi şi-a dat sufletul, zicând: „*Spre Tine, Doamne, am nădăjduit, să nu mă ruşinez în veac*“ (Ps. 30, 1). Deci şi tu, cititorule, dacă vrei să primeşti iertarea păcatelor tale şi să te încredinţezi de mântuirea ta, să îţi pui

întreaga nădejde în Iisus Cel Răstignit, iar acum înaintea Sfântului Său chip, pleacă-ţi genunchii sufletului şi trupului şi, cu gândul înălţat la tronul Tatălui Ceresc, să zici:

Dumnezeule multmilostive, milostivirea şi dragostea pe care mi le-ai arătat, sunt atât de mari, încât este mult prea puţin a-Ţi aduce numai o jertfă de laudă şi mulţumire. Dacă ar fi fost chip, aş fi preferat să mă jertfesc cu totul pe mine şi tot ce aş mai fi avut şi să fac o ardere de tot întreagă. O, cu cât de mare mulţumire aş fi jertfit pentru Tine toate bunătăţile mele, tot sângele meu şi chiar şi această viaţă a mea! Fericesc vremurile acelea binecuvântate ale sfinţilor mucenici, care fie au fost înecaţi în ape, fie au fost îngropaţi în pietre, fie au fost daţi spre mâncarea fiarelor, fie li s-au tăiat capetele cu sabia, ori au fost arşi în văpăi de foc, făcându-se jertfe întru cinstea Ta. Dar, Tu, Doamne, nu voieşti acest fel de jertfă a mea, pe care aş fi vrut eu să Ţi-o aduc: „De ai fi voit jertfă, aş fi dat, arderile de tot nu le vei binevoi". Singura jertfă care Ţi-a plăcut şi care Îţi place şi astăzi şi Te mulţumeşte este cea adusă pe Golgota de Unul Născut Fiul Tău, când cu mâinile întinse pe Cruce Şi-a jertfit dumnezeiasca Lui viaţă, spre slava Ta şi pentru mântuirea noastră. Ştiu că Ţi-au plăcut jertfele lui Abel, Noe şi Avraam, dar nu pentru altceva decât pentru că erau prefigurări şi însemnau mai înainte Jertfa Unuia Născut Fiului Tău, pe care atât ai iubit-o, încât ai uitat toate răutăţile făcute de oameni şi ai dat o iertare generală. Drept aceea, pe această Jertfă a Fiului Tău şi Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, o pun înaintea Ta, ca să o primeşti drept plată pentru nenumăratele mele datorii pe care le am faţă de Tine, atât pentru nedreptăţile făcute faţă de Tine, cât şi pentru nenumăratele binefaceri pe care mi le-ai dăruit Tu. „Scutitorul nostru, vezi, Dumnezeule şi caută la faţa Unsului Tău"[44] şi chiar dacă acum nu mai străluceşte mai mult decât soarele, precum s-a arătat pe Tabor, ci este plină de răni, sângerări şi scuipături, cu toate acestea în ochii Tăi dumnezeieşti este foarte strălucitoare, frumoasă şi plăcută. Altădată, pentru a Te îndupleca să Te milostiveşti spre ticăloşiile mele, Îţi ziceam: „Caută spre mine şi mă miluieşte"[45], dar acum Te rog să cauţi la faţa Fiului Tău şi Mântuitorului meu şi să faci milă cu mine. Pentru că ce altceva L-a adus întru acea stare decât dragostea Lui pentru

[44] Ps. 83, 9
[45] Ps. 118, 132

mine şi dorirea avută pentru a mă scoate din mâinile diavolului? Deci, „caută spre faţa Unsului Tău“[46] *şi mă miluieşte. Priveşte, o, Părinte, preasfântul Lui cap, care este încununat cu cunună de spini şi iartă mândria şi viclenia cugetelor mele celor viclene. Caută la ochii Lui cei sfinţi, ce sunt însâgeraţi şi plini de lacrimi şi iartă necinstirile şi privirile înverşunate ale ochilor mei. Caută la preacurata Lui gură chinuită de sete şi adăpată cu fiere şi iartă nepotolita mea îmbuibare şi neînfrânarea limbii mele. Caută la sfintele Lui mâini pironite pe lemnul uscat al Crucii şi iartă nedreptăţile şi răpirile mâinilor mele. Caută la cinstitele Lui picioare, străpunse cu fierul cel nemilos şi iartă călcările făcute de mine întru lepădarea poruncilor Tale. Caută la cinstita Lui coastă, rănită cu otrăvita suliţă şi iartă pornirile şi îndrăgirile cele fără de rânduială ale inimii mele. Caută spre trupul Lui întreg, plin de răni şi de sânge şi iartă nenumăratele răni ale ticălosului meu suflet. Pătimirile Fiului Tău şi Mântuitorului meu au putere mult mai mare şi neasemănată în comparaţie cu toate păcatele mele. Deoarece El S-a pironit cu totul pe Cruce, făcând ascultare, ca să mă izbăvească pe mine, de aceea dăruieşte-mi mântuirea pentru Acest Răstignit. Iar, pentru că I-ai făgăduit prin gura proorocului Isaia* (53, 10-12) *că pentru această jertfă Îi vei dărui mulţi aleşi, mă rog să fiu şi eu unul dintre aceia care vor primi acest dar. Şi pentru preasfântă moartea Lui, învredniceşte-mă să vieţuiesc cu Darul Tău cealaltă vreme a vieţii mele astfel încât să mă fac vrednic a trăi şi în Cer acea veşnică şi fericită viaţă acolo unde împărăţeşti Tu Însuţi împreună cu Dânsul şi cu Sfântul Duh în vecii vecilor. Amin.*

[46] Ps. 83, 9

Capitolul 20

În care David arată că smerenia duhului şi zdrobirea inimii constituie adevărata jertfă, pe care o vrea Dumnezeu de la noi

JERTFA LUI DUMNEZEU, DUHUL UMILIT, INIMA ÎNFRÂNTĂ ŞI SMERITĂ DUMNEZEU NU O VA URGISI

Printre alte capişti care se aflau în vremea veche în Atena, cea mai vrednică era cea închinată milostivirii, fiindcă în celelalte capişti se făceau tămâieri scumpe şi de multe feluri, se junghiau boi, oi, se vărsa sânge, se jertfeau jertfe costisitoare, iar în cea a milostivirii, precum povesteşte Plutarh, fiecare era şi jertfă şi jertfitor. Acolo nu se auzeau altceva decât suspinuri, plângeri şi tânguiri cu durere ale inimilor şi altceva nu se vedea decât ochi plini de lacrimi. Această jertfă adusă de închinătorii la idoli unei milostiviri umbroase şi necunoscute de ei, deşi era ştiut de oameni că este o jertfă simplă, mică şi de mic preţ, fiindcă la oameni este firesc obiceiul plânsului, cu toate acestea este cea mai primită şi vrednică de laudă jertfă, ce poate fi adusă de păcătos adevăratei milostiviri a lui Dumnezeu, pe care el a mâniat-o. Pentru că prin suspinurile inimii lui aduce către Dumnezeu cea mai fierbinte dragoste a sa, iar prin lacrimile ochilor săi jertfeşte sudorile inimii sale şi sângele sufletului său, după cum spune fericitul Augustin. Pentru aceasta şi David, după ce a spus lui Dumnezeu că nu Îi aduce jertfe de dobitoace: *„De ai fi voit jertfă, aş fi dat, arderile de tot nu le vei binevoi“*, îndată zice: *„Jertfa lui Dumnezeu, duhul umilit, inima înfrântă şi smerită, Dumnezeu nu o va urgisi“*. Cu dreptate a zis David aceasta, pentru că, dorind să dobândească dumnezeiasca milostivire şi curăţirea desăvârşită de păcatele lui, nu s-a putut învrednici de acestea

printr-o jertfă din cele vechi. Sângele ţapilor şi al taurilor nu a avut putere să cureţe sufletul de păcate, iar iertarea păcătoşilor era dată pentru credinţă şi zdrobire şi alte bunătăţi aduse de păcătoşi împreună cu acea jertfă. De aceea pentru fiecare jertfă adusă pentru iertarea păcatelor, se făceau două jertfe. Una, cea din afară, a dobitocului adus prin mâinile preotului şi cealaltă, cea din lăuntru a păcătosului, care se înfăţişa lui Dumnezeu, fiind smerit, cu nemărginită zdrobire şi durere a inimii şi cerea iertare. Fără cea din lăuntru, cea din afară nu foloseşte la nimic. Aşa şi pentru noi, creştinii, mărturisirea limbii, fără zdobirea inimii, nu foloseşte deloc, încât jertfa cea adevărată, care este plăcută lui Dumnezeu şi care aduce iertarea păcatelor, este aceea a celui ce se pocăieşte ca un pristav[47] al jertfei, precum preotul din legea veche: inima lui este jertfa, durerea lui este cuţitul, lacrimile lui reprezintă sângele, iar mila lui Dumnezeu este focul care arde această dumnezeiască ardere de tot: *„Jertfa lui Dumnezeu, duhul umilit, inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi“*. Ştiu că aici *„inima înfrântă“* şi *„duhul umilit“* se socotesc unul şi acelaşi lucru, deşi sunt diferite, însă pentru cel ce cu adevărat se pocăieşte ele sunt împreună lucrătoare nedespărţite, după cum în cel păcătos se întovărăşesc duhul mândru şi inima îndărătnică. Pentru că oricare păcătuieşte, pentru îngâmfarea duhului său şi îndărătnicia inimii sale greşeşte. Şi tu, cititorule, dacă te vei analiza bine, vei cunoaşte că şi tu tot din acest motiv ai păcătuit, pentru că în lumina credinţei vedeai preabine că păcătuind vei pierde multe bunătăţi şi cu toate acestea pentru îndărătnicia ta ai vrut să păcătuieşti. Ştiai că păcătuind îndată te faci vrednic de munca veşnică şi te lipseşti de cereasca Împărăţie. Ştiai că prin păcat cazi din cinstea punerii de fii a lui Dumnezeu şi ajungi rob netrebnic al diavolului. În sfârşit, ştiai că murind prin păcat[48], pierdeai orice binecuvântare, dar cu toate acestea nu te-ai putut opri de la păcat. Cugetul te mustra şi îţi punea înainte primejdia morţii, Judecata cea nemitarnică şi chinurile veşnice. Însuşi Dumnezeu, prin intermediul dumnezeieştilor Lui cuvinte, îţi punea în

[47] Fiecare dintre persoanele care îndeplineau sarcini cu prilejul unei sărbători religioase sau al unei ceremonii
[48] Pentru că plata păcatului este moartea (Romani 6;23)

minte dumnezeiştile lumini ale acelora şi uneltea orice mijloc să te împiedice de la păcat, dar tu ai rămas învârtoşat cu inima şi ai închis ochii pentru lumina credinţei. Ţi-ai pecetluit urechile pentru cuvintele lui Dumnezeu şi pentru îmboldirile cugetului tău, ai dispreţuit primejdia şi ai voit oricum ar fi să păcătuieşti. Nu înseamnă aceasta o învârtoşare a inimii tale? Dacă această învârtoşare s-a arătat mare, dar cu adevărat mult mai mare s-a dovedit mândria duhului tău. Iar ca să îţi dai seama de mărimea ei, era bine, dacă ar fi fost cu putinţă, să pricepi deosebirea dintre om şi Dumnezeu, dar, de vreme ce aceasta este neînţeleasă şi neasemănată, să ne mulţumim numai cu câteva sugestii. Spune, cititorule, ce eşti tu? Eşti un nimic cu adevărat. Unde ai fost înainte de a te naşte? În adâncurile nimicniciei. Ce ai fost cu o sută de ani înainte de naştere? Nimic. După ce ai ieşit din acest nimic, ce este fiinţa ta? O necurăţie şi îngreţoşare a firii. Iar acum ce socoteşti că eşti? Eşti cu adevărat un vas de nimic şi netrebnic, pentru că eşti zidit din tina pământului şi supus la mii de primejdii şi zeci de mii de ticăloşii. Spune şi ce vei fi peste scurt timp? Putoare, împuţiciune, mâncare viermilor şi praf. Un astfel de om, cu aşa fiinţă, aşa constituţie şi un aşa sfârşit, să se obrăznicească a se împotrivi poruncilor şi voii cui? Ale unui Dumnezeu atotputernic, atotţiitor, nemărginit, necuprins, veşnic, Împăratul tuturor, Care printr-un cuvânt a făcut toate, iar lumea o ţine cu trei degete. Ce altceva este aceasta decât mândrie nemărginită? La început ai fost pământ, iar la sfârşit vei ajunge cenuşă şi te-ai depărtat de Dumnezeu şi nu vrei să te supui poruncilor Lui, nici să păzeşti legile Lui. De ce se mândreşte pământul şi cenuşa? Dacă ai fi văzut un vierme de gunoi venind asupra ta, ca să te pângărească şi să te mănânce cu totul, ce ai fi zis? Dar Dumnezeu este neasemănat mai mare faţă de tine, decât eşti faţă de un vierme, dar cu toate acestea, tu, omule, care eşti faţă de Dumnezeu cu mult mai mic decât cel mai mic vierme al pământului, nu te-ai temut a te împotrivi lui Dumnezeu, preferând cu nesaţ poftele tale decât voia Lui. Şi te-ai obrăznicit a-L defăima şi a-L supăra, ca să faci voia ta şi spre plăcerea ta. Cine poate măsura o asemenea mândrie covârşitoare? Dar aşa ai făcut şi tu şi aşa face oricine păcătuieşte: „*Că a ridicat mâinile înaintea Domnului*

şi înaintea lui Dumnezeu Atotţiitorul a stat împotrivă“ (Iov 15, 25), precum plângea Iov pe cel păcătos. Acum, pentru că ai cunoscut că, prin foarte învârtoşată inima ta şi cu duhul tău semeţ, ai păcătuit, defăimând pe Dumnezeu şi mâniindu-L, ce altceva îţi rămâne să faci decât să cauţi orice mijloc pentru a-L îmblânzi şi să Îi dai iarăşi cinstea cuvenită, de care L-ai lipsit când păcătuiai. Aceasta era şi grija permanentă a lui David, de aceea zicea către Dumnezeu: greşit-am, greşit-am, ce voi face? Dar tu, cititorule, să nu cauţi multe mijloace pentru a îmblânzi pe Dumnezeu, deoarece ai auzit de la David că nu este chip mai lesnicios şi mai potrivit decât acesta, adică a înmuia prin zdrobire învârtoşarea inimii tale şi a smeri mândria duhului tău, pentru că nu este nici o jertfă mai bineplăcută lui Dumnezeu decât aceasta: *„Duhul umilit, inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi“*. Eu ştiu că zdrobirea este un dar al lui Dumnezeu, iar nu o realizare a noastră, fiindcă Dumnezeu *„pe care voieşte miluieşte şi pe care voieşte împietreşte“* (Rom. 9, 18), făcând ceea ce a făgăduit poporului Său: *„Şi voi smulge inima lor cea de piatră din trupul lor şi voi da lor inimă de carne“* (Iez. 11, 19). Dar, cu toate acestea, Dumnezeu vrea să conlucrezi şi tu pentru a câştiga acest dar al zdrobirii, pentru care îţi propun două mijloace:

1. să rogi fierbinte pe Dumnezeu să îţi dea zdrobire, fiindcă El este Făcătorul şi Stăpânul inimii omeneşti şi poate cu uşurinţă să o înmoaie şi să o facă a scoate râuri de lacrimi. Aşa L-a rugat şi fericitul Augustin, în vremea pocăinţei sale, zicând: Doamne, arătat semn al dragostei Tale, dăruindu-mi totdeauna un izvor de lacrimi!

2. se cuvine să socoteşti toate acele pricini care pot să-ţi umilească inima şi să o smerească. Pentru aceasta socoteşte: nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, faţă de care ai greşit tu; socoteşte neasemănată frumuseţea Lui, pe care tu nu eşti vrednic să o vezi datorită păcatului tău; socoteşte atotputernicia Lui, de care tu nu te poţi lipsi; socoteşte dragostea pe care ţi-a arătat-o şi facerile de bine făcute trupului şi sufletului, pe care nu este cu putinţă a le enumera cineva amănunţit, iar tu le-ai uitat toate şi te-ai arătat nemulţumitor faţă de El; socoteşte că, după atâtea şi atâtea daruri, S-a făcut şi om pentru tine şi te-a răscumpărat

prin moartea Lui şi te-a făcut frate al Său, iar prin Sfânta Euharistie, ţi-a dat spre mâncare cinstit trupul Lui şi scump sângele Lui, spre logodirea vieţii veşnice, iar tu ai defăimat toate acestea prin păcat; socoteşte nemărginita Lui milostivire, căci te-a cruţat şi nu te-a aruncat în focul chinurilor, spre care tu alergai să te arunci, făcând păcate; socoteşte nemărginita Lui răbdare, care te suferă de atâta vreme şi rabdă îndelung pentru păcatele tale; socoteşte, în sfârşit, nemărginita Lui milă, care te cheamă la pocăinţă şi îţi dă vreme şi chipuri să o împlineşti. O, ce dragoste! O, câtă bunătate! O, ce milă a lui Dumnezeu faţă de tine! Şi câţi nu se află poate în chinuri, chiar mai puţin păcătoşi decât tine, iar tu nu eşti cu ei! Cu adevărat numai pentru că Dumnezeu te-a iubit şi te-a ajutat. De aceea poţi zice şi tu ca David: *„De nu mi-ar fi ajutat mie Domnul, puţin de nu s-ar fi sălăşluit în iad sufletul meu“* (Ps. 93, 17). În final, ca să smereşti mândria inimii tale, socoteşte nemărginita mărime a lui Dumnezeu şi cât eşti tu de mic, sau mai nimic. Socoteşte şi că Acesta este atât de mare şi puternic, încât numai cu un cuvânt prin care a zis să se facă şi s-a făcut, a făcut toată lumea, iar dintr-o simplă suflare te poate distruge şi pe tine şi toate celelalte, pe când tu eşti atât de mic, netrebnic şi ticălos, încât singur nu poţi face nimic. Socoteşte că Dumnezeu este desăvârşit, atotţiitor şi Împărat a toate, încât nu are nevoie de nimic, iar tu atât eşti de tributar Lui, încât nu îţi poţi menţine fiinţa ta, nici să vieţuieşti măcar o cirtă fără de voia Lui. Socoteşte că Dumnezeu este nemărginit şi neîncăput, încât nu-L încape toată lumea, iar tu eşti atât de mic, încât ocupi pe pământ tot atât loc cât un măgar. Socoteşte că El este foarte înţelept, iar tu neînvăţat, deoarece nu te cunoşti nici măcar pe tine însuţi. Socoteşte că El este fericit între toate fericirile, iar tu eşti ticălos cuprins de toate ticăloşiile. Socoteşte că El este nemuritor şi veşnic, iar tu eşti menit morţii chiar înainte de a te naşte. Socoteşte că El este sfânt şi preacurat, iar tu eşti păcătos şi necurat, încă din ceasul în care te-ai născut. O, nemăsurată deosebire ce este între tine şi Dumnezeu! Dacă, după proorocul Isaia, toate neamurile, în comparaţie cu Dumnezeu, sunt nimic (Is. 40, 17), iar tu, faţă de toate neamurile, eşti nimic, cu cât mai vârtos, comparându-te cu Dumnezeu, eşti mai nimic decât nimic. Dacă vei socoti cele

asemenea, este ca şi cum ai pregăti lemne pentru jertfa ta, pentru că văzând nemulţumirea ta cea mare, pentru că ai mâniat un aşa bun şi milosârd Binefăcător al tău şi înţelegând obrăznicia ta cea multă, pentru că nu te-ai temut de un Dumnezeu atât de mare şi puternic, ci L-ai vătămat cu păcatele tale, cu adevărat vei pregăti calea dumnezeiescului Dar pentru a-ţi da acele bunătăţi, pe care ştim că de multe ori le-a dat şi altor mulţi păcătoşi. Iar dacă vrei să ştii care sunt acele bunătăţi, iată-le:

1. vei dobândi o mare putere în lupta contra păcatului şi o ură sporită împotriva lui;

2. te vei îngreţoşa de tine, pentru că ai făcut mare rău;

3. vei simţi că sufletul tău se chinuieşte foarte tare de durere, iar inima ta se strâmtorează de zdrobire;

4. vei scoate multe şi mari suspinuri din pieptul tău şi multe şi amare lacrimi din ochii tăi, precum i s-a întâmplat fericitului Augustin în vremea pocăinţei sale. Fiindcă, precum singur povesteşte, într-o dimineaţă, fiind retras într-un loc ascuns şi socotind cele mai sus zise, atâta zdrobire şi durere simţea în inimă, încât nu putea să îşi reţină lacrimile, care curgeau din ochii săi pe pământ ca nişte pâraie. Aceasta este jertfa celui ce se pocăieşte, cea bineprimită şi plăcută lui Dumnezeu. Precum la jertfele din vechime preoţii junghiau animalul, îl făceau bucăţi, îl ardeau şi îl făceau cenuşă, asemenea şi la această jertfă a pocăniţei, păcătosul se aduce pe sine tot ca jertfă, se arde în văpăile poftei şi doreşte, de ar fi fost cu putinţă, să se facă cenuşă sau chiar nimic, întru jertfă lui Dumnezeu, pe Care L-a vătămat şi defăimat atât cu păcatele sale. Se smereşte înaintea lui Dumnezeu, se socoteşte nimic, suspină, plânge, se loveşte cu pumnii, îşi bate pieptul său ca vameşul şi se arată că ar vrea să facă cenuşă inima sa zdrobită. Atât de mare este durerea lui, că prefera să nu se fi născut, sau să fi murit, decât să fi păcătuit. Aceasta este jertfa pe care o doreşte Dumnezeu de la păcătoşi. Aceasta este o jertfă atât de bineprimită de Dumnezeu, încât, chiar dacă omul care o aduce este atât de netrebnic şi de nimic, după cum zice David: *„Ce este omul, că-l pomeneşti pe el?“* (Ps. 8, 5), cu toate acestea, când Dumnezeu îl vede umilit şi smerit, atât îi place, încât uită toate păcatele lui şi întoarce cu alinare faţa Sa către el, îl primeşte şi

îl face prieten foarte iubit al Său. Însuşi Dumnezeu spune, prin gura proorocului Isaia: *„Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit şi blând şi care tremură de cuvintele Mele?“* (Is. 66, 2). Dar, dacă vrei să vezi mai limpede acest adevăr, gândeşte-te la curva cea de demult, care a avut cinstea de a fi prima care s-a pocăit în Legea Nouă, a Evangheliei. Aceasta, aflând că Iisus era în casa fariseului, îndată, fiind îndemnată de zdrobirea inimii şi de dragoste dumnezeiască, s-a dus acolo să Îl vadă şi să I se închine, fără a fi împiedicată de bun neamul ei, sau de ruşinea femeiască, sau de vremea înserării, sau de fastul cinei, pentru că supărarea inimii sale nu o lăsa să ia în seamă nimic altceva decât răul cel mare ce i s-a pricinuit prin păcat şi tămăduirea ce o dorea. Pentru aceasta, ducându-se în casa fariseului, a intrat în încăperea unde se ţinea cina, cu o sfântă obrăznicie, fără a lua în seamă invitaţii şi îndată aflând pe Iisus, Cel defăimat prin păcatele ei, a căzut la picioarele Lui, fără a grăi ceva cu gura, ci numai prin glasul lacrimilor. O, ce mare durere era aceea, încât nu s-a ruşinat a plânge în mijlocul ospăţului şi în faţa atâtor invitaţi, deoarece această durere nu venea din frică, ci din dragoste! Vedea păcatele ei, care s-au făcut ocară şi necinste lui Dumnezeu, Care este nemărginita Bunătate, pe Care ca pe un inegalabil Binefăcător Îl iubea foarte mult, după cum a zis Domnul: *„a iubit mult“* (Luc. 7, 47), de aceea s-a supărat şi mâhnit foarte mult. Plângea cu amar smerita, căindu-se şi se aprindea toată de văpaia dragostei şi de durere şi ardea cu totul. Iar când spăla cu lacrimile ei preacuratele Lui picioare, atunci a vărsat mirul cel de mult preţ şi Îl ruga cu suspinuri din inimă să-i cureţe ticăloşiile sufletului ei şi să-i şteargă păcatele sale. Şi ceea ce a cerut a şi primit, pentru că a auzit de la Iisus Hristos: *„iartă-ţi-se ţie păcatele tale“* (Luc. 7, 48). O, ce jertfă îmbelşugată este aceasta a pocăinţei, prin mijlocirea căreia a luat nu numai iertarea păcatelor ei, ci s-a învrednicit şi a câştiga dragostea lui Iisus Hristos, iar, în timp ce fariseul o considera o femeie cu viaţă stricată, Mântuitorul i-a arătat că este mai bună decât el. Deci este arătat că Dumnezeu nu numai nu se îngreţoşează de o inimă înfrântă şi smerită, ci o şi iubeşte, o laudă şi o dăruieşte cu Darul Său. Oare câţi păcătoşi sporesc (înaintează în virtute) înaintea lui Dumnezeu printr-o astfel de

jertfă? Dacă judecăm lucrurile după cum vedem, în ziua de astăzi cu adevărat sunt foarte puţini, pentru că sunt mulţi şi bărbaţi şi femei, care, atunci când merg la scaunul de judecată al pocăinţei, pentru a-şi mărturisi păcatele lor, nu se ruşinează, obraznicii, a aduce îndreptăţiri în multe feluri împodobite înaintea părintelui lor duhovnic, care ţine locul lui Iisus Hristos, dând oricui de înţeles că inima lor este încurcată în deşertăciuni, neavând nicicum acel duh smerit şi umilit, cuvenit celui ce se pocăieşte. De aceea, dacă şi tu ai fost până acum la fel de nebun, amăgindu-te că faci pocăinţă în acest fel, măcar de acum înainte să te îndreptezi, să-ţi vii întru sine, ca să dobândeşti roadele pocăinţei. De eşti păcătos, măcar nu fi mândru şi obraznic, ci cunoscând pe de o parte nimicnicia şi ticăloşia ta, iar pe de altă parte mărimea şi bunătatea cele nemărginite ale atotţiitorului Dumnezeu, pe Care L-ai vătămat, cazi la picioarele Lui, smereşte-te şi, mărturisindu-te vrednic de toată pedeapsa, pentru că ai călcat poruncile Lui, plângi şi suspină. Şi de nu ai altceva să Îi aduci ca plată pentru nenumăratele datorii pe care le ai faţă de nemărginita Sa dreptate, adu milostivirii Lui măcar smerenia duhului tău şi zdrobirea inimii tale, zicând către Dumnezeu: *„Ţie, Doamne, dreptatea şi nouă ruşinea feţei“* (Dan. 9, 7). Aceasta este tot ce poţi să Îi aduci din partea ta spre mulţumire şi ca plată pentru necinstea pe care tu I-ai adus-o păcătuind, pentru că ruşinarea ta este slava Lui, smerirea ta, înălţarea Lui, iar durerea ta, bucuria Lui. Aceasta este jertfa cea bineprimită, pe care o aşteaptă Dumnezeu de la tine. Precum zice un sfânt: mai vârtos primeşte Dumnezeu pocăinţa smeritului şi a celui ce se pocăieşte cu zdrobire, decât nevinovăţia dreptului căldicel şi trândav. Dar să ţii minte totdeauna că această jertfă nu se face numai o dată, sau numai când vrei să te mărturiseşti, ci se cuvine a se face în fiecare zi şi toată viaţa ta, precum a făcut şi curva, care la picioarele Mântuitorului a făcut numai începutul râurilor curgătoare de lacrimi, care au curs din ochii ei cât a fost în această viaţă. Aceasta arată Sfânta Evanghelie şi pentru Apostolul Petru, când zice: *„Şi ieşind afară, Petru a plâns cu amar“* (Luc. 22, 62), fiind începutul, pentru că ştim de la Sfântul Clement, că în fiecare noapte când cântau cocoşii, se scula din pat şi, aducându-şi aminte de păcatul

lui, plângea cu amar. Aşa spune şi Sfântul Efrem pentru David, care pentru o noapte în care a păcătuit, a plâns toate nopţile vieţii sale. Aşa să faci şi tu, frate şi rânduieşte un ceas din zi şi unul din noapte pentru a aduce lui Dumnezeu această primită jertfă a zdrobirii tale. Să urmezi acelui sfânt preaînţelept, care fiind încă mirean, în fiecare seară cădea înaintea icoanei Mântuitorului Hristos, care reprezenta momentul când a fost bătut Domnul şi, cercetând conştiinţa sa şi recunoscând că a greşit prin păcatele pentru care preanevinovatul Iisus a răbdat atâtea şi atâtea neauzite chinuri, zicea întru sine: mie mi se cuvin atâtea răni, eu merit aceste chinuri şi acest fel de pedepse, pentru că eu am greşit. Astfel, lua o frânghie plină de noduri şi se bătea cu nemilostivire, încât se umplea pământul de sângele lui, chiar şi pereţii. Dacă tu, cititorule, eşti slab la inimă şi nu poţi face un asemenea lucru cărnurilor trupului tău, măcar să îţi rupi inima cu zdrobirea. Iar, dacă nu poţi să verşi sânge din trupul tău, să verşi măcar lacrimi din ochii tăi. Şi să fii încredinţat că, dacă aceste lacrimi apar din durerea cea mare a inimii tale, născute din covârşirea dragostei, Iisus Hristos le primeşte la fel ca atunci când ar fi sânge. Deci acum cu toată smerenia şi zdrobirea inimii, pleacă genunchii trupului şi ai sufletului, zicând înaintea tronului Tatălui:

Dumnezeule multmilostive, orice păcătos asemenea mie, nu poate face altceva decât să îţi aducă jertfă, sau de bunăvoie prin zdrobire în viaţa aceasta, sau fără voie în chinurile din viaţa viitoare, deoarece chinul nu este altceva decât o jertfă, iar câţi păcătoşi ard în acel foc nestins reprezintă tot atâtea jertfe ce sunt jertfite întru veşnică dreptatea Ta, hotărâte de dreaptă urgia Ta să moară de-a pururea, fără a avea sfârşit vreodată: „Ca nişte oi în iad s-au pus, moartea îi va paşte pe dânşii“[49]. Iar una dintru aceste jalnice jertfe se cuvenea să fiu şi eu până în această clipă, pentru că Te-am amărât foarte mult şi Te-am mâniat. Tu ai fi putut să Te slăveşti certându-mă şi să mă hotărăşti a plânge pururea fără folos pentru păcatele mele, iar eu nu aş fi putut zice decât: „Drept eşti, Doamne şi drepte sunt judecăţile Tale“[50]. Dar această jertfă care arde şi chinuieşte veşnic pe păcătos, dar nu mistuieşte niciodată tot păcatul, nu Îţi este plăcută şi bineprimită, ci cea

[49] Ps. 48, 14
[50] Ps. 118, 137

prin care este adusă o inimă smerită şi înfrântă. Aceasta este jertfa pe care o aştepţi de la mine şi pe care şi eu vreau să Ţi-o aduc în aceste puţine zile ale vieţii mele, plângând, suspinând şi ocărându-mă. Cu adevărat ştiu că, de nu voi face aşa, pe urmă mă voi căi şi voi plânge fără folos în vecii vecilor. „Dar cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvoare de lacrimi?“[51]. Dacă Tu, Tatăl îndurărilor, nu vei zdrobi inima mea şi nu mă vei face să vărs izvoare de lacrimi din ochii mei, eu nu voi putea să Îţi aduc acest fel de jertfă, adevărată şi bineprimită. Foarte împietrită este inima mea, iar ochii mei greu se pornesc a plânge, deşi la păcat foarte uşor se pleacă. Dar, de vreme ce Ţie nu Îţi este nimic greu sau cu neputinţă[52] şi pentru că eşti Ziditorul inimilor noastre şi nici o învârtoşare nu Ţi se poate împotrivi, tot cu acea putere foarte mare cu care ai rănit inima desfrânatei, s-o răneşti şi pe a mea, ca să se aprindă de dumnezeiasca Ta dragoste, zdrobindu-se spre lacrimi de durere şi întristare. O, dacă aş fi putut să Te iubesc atât pe cât Te-am amărât! O, de aş fi putut să distrug şi să şterg cu lacrimile mele păcatele mele cele mari şi nenumărate! Chiar dacă nici atât nu voi reuşi să fac, însă Te voi iubi cât voi putea mai mult şi nu voi înceta cât voi trăi să plâng păcatele mele, iar viaţa nu o voi mai dori pentru altceva, decât pentru a plânge, întru aceasta voi cheltui zilele şi nopţile, astfel încât lacrimile mele să se facă adevărate mărturii ale pocăinţei mele şi ale dragostei mele pentru Tine şi Evanghelia Ta. Astfel, aducându-Ţi aici pe Pământ acest fel de jertfă prin plângere şi întristare, mă voi învrednici să Îţi aduc în Cer o desăvârşită jertfă a dragostei, împreună cu îngerii şi cu sfinţii în vecii vecilor. Amin.

[51] Ier. 9, 1
[52] Mat. 19, 26 şi Marc. 10, 27

Capitolul 21

În care David roagă pe Dumnezeu să se zidească Noul Ierusalim, adică Biserica, pentru a I se aduce lui Dumnezeu jertfe bineprimite

FĂ BINE, DOAMNE, ÎNTRU BUNĂVOIREA TA SIONULUI ŞI SĂ SE ZIDEASCĂ ZIDURILE IERUSALIMULUI. ATUNCI VEI BINEVOI JERTFA DREPTĂȚII, PRINOSUL ŞI ARDERILE DE TOT. ATUNCI VOR PUNE PE ALTARUL TĂU VIȚEI

Până aici David a rugat pe Dumnezeu numai pentru problema lui, adică pentru a i se ierta păcatele. Dar acum, după ce a luat o oarecare încredinţare că a fost iertat, roagă pe Dumnezeu pentru poporul căruia el îi era împărat şi începător, ca să caute cu blândeţe spre cetatea Sionului şi spre toţi locuitorii ei şi să împlinească acea bunăvoinţă făgăduită, trimiţând pe Pământ pe Unul Născut Fiul Său, ca să zidească Ierusalimul, adică Biserica: *„Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului“*. Cu adevărat aceasta a fost cea mai mare binefacere arătată de Dumnezeu oamenilor, adică trimiterea Fiului Său în lume pentru a Se face om. De aceea zice David în altă parte: *„Domnul va da bunătate şi pământul nostru îşi va da rodul său“* (Ps. 84, 13). Dar acea binefacere nu a fost trimisă în vremea lui David, ci în zilele noastre, iar noi o vedem şi ne bucurăm. Pentru că, venind Iisus Hristos, a izbăvit pe oameni de potopul general al păcatelor, care înecase tot Pământul şi pentru mântuirea noastră a zidit acest Ierusalim nou, adică Biserica, pentru care Şi-a vărsat preacurat sângele Său ridicat pe Cruce şi Şi-a dat viaţa şi atât de tare, neclintită şi nebiruită a zidit-o, încât nimic nu îi poate sta împotrivă, nu o

poate clătina: *„Voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui pe dânsa“* (Mat. 16, 18), fiindcă este întemeiată pe această piatră a credinţei. Vechiul Ierusalim, deşi era investit cu mari puteri şi înconjurat cu trei ziduri, când a fost înconjurat de oştile romane, a fost aşa de distrus, încât nu a rămas piatră pe piatră. Dar Noul Ierusalim, Biserica, a rămas totdeauna neclintită şi nebiruită, după cuvântul Domnului, deşi s-au unit toate puterile diavolilor şi păgânilor pentru a o distruge. Şi ce n-au făcut, ce n-au plănuit preaputernicii conducători ai Romei pentru a o nimici, dar nu şi-au atins scopul lor, ci mai vârtos sporea chiar înaintea ochilor lor! Precum vânturile nu pot dezrădăcina platanii, ci mai mult îi întăresc, aşa şi împotrivirile celor fără de Dumnezeu au întărit şi sporit Biserica. Nu este deloc uimitor că Biserica a rămas tare şi neclintită între toate puterile diavolilor şi oamenilor, pentru că Hristos, Mântuitorul nostru, a zidit-o cu ziduri foarte tari şi permanent o păzeşte şi o apără de văzuţii şi nevăzuţii vrăjmaşi. Ziduri ale Bisericii sunt Sfintele Taine, care au fost instituite pentru apărarea credincioşilor şi mai ales dumnezeiasca Euharistie, întru care Se află desăvârşit Însuşi Dumnezeul şi Mântuitorul nostru. Turn împodobit şi tare este Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Maria, care în toate vremurile şi în orice întâmplare s-a arătat folositoare nebiruită şi ajutătoare a noastră a creştinilor. Zid al Bisericii este şi Arhanghelul Mihail, care este ajutătorul creştinilor, după cum a fost odinioară şi al evreilor. Şi împreună cu el sunt şi toate puterile cereşti, ca nişte ocrotitori ai împăraţilor creştini şi ai supuşilor lor. Ziduri ale Bisericii sunt şi dascălii şi învăţătorii, care au apărat-o de eretici şi Păstorii Bisericii, care păzesc de păcate pe creştinii, pe care i-au primit spre păstorire. Acesta este Ierusalimul, pentru care David cere de la Dumnezeu să se zidească: *„Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului“*, cetate zidită cu atâtea pietre neclintite, câţi creştini sunt născuţi a doua oară din apele dumnezeiescului Botez, care este uşa prin care fiecare intră în această vrednică de laudă cetate. Acum şi tu, o, cititorule, mulţumeşte cu toată puterea Cerescului Întâi Meşter, Care a zidit-o pentru binele tău şi bucură-te de binecuvântarea de care ai parte prin aceea că eşti şi tu părtaş Bisericii, în afara căreia nimeni nu află

mântuirea. Iar, dacă mai apoi tu ai păcătuit şi te-ai făcut piatră de sminteală şi în loc să fii cinstea şi podoaba ei, ai ajuns păcătos şi fărădelege, să plângi din toată inima nerecunoştinţa ta, cunoscând cât de fericit eşti pentru că te afli în lăuntrul singurei Biserici în care se dă iertarea păcatelor. Şi, pentru că permanent în fiecare zi Biserica creşte şi adaugă noi zidiri, sufletele care se întorc şi se mântuiesc zilnic, de aceea roagă şi tu pe Dumnezeu să trimită Darul Său, pentru a se întoarce toate neamurile care nu L-au cunoscut şi să-L cunoască ca Dumnezeu adevărat, aşa precum este. Apoi spune David că, după zidirea Noului Ierusalim, Dumnezeu va primi să I se aducă *„jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot"*, arătând că acestea nu sunt ca jertfele vechi şi de aceea sunt bineprimite de Dumnezeu. Iar, de vreme ce Dumnezeu este duh şi voieşte să fie lăudat de oameni cu duhul şi cu adevărul (Ioan 4, 24), este nevoie de jertfe duhovniceşti, pe care I le aduce Sfânta Sa Biserică. Sfântul Ambrozie prin *„jertfa dreptăţii"* înţelege jertfa cea mare a cinstitului trup şi a scumpului sânge ale lui Hristos, pe care o aduc preoţii pe sfintele mese, precum Însuşi a rânduit: *„Aceasta faceţi întru pomenirea Mea"* (Luc. 22, 19), jertfă cu adevărat foarte mare, pentru că este aducere aminte şi înnoire a jertfei supreme de pe cinstita Cruce. Iar, ca să spun mai limpede, este întru fiinţă chiar Jertfa Crucii, deşi după arătare este diferită: pentru că Jertfa Crucii a fost adusă prin mâinile celor fără de lege, iar aceasta se face prin mâinile celor sfinţi; aceea a fost unică şi irepetabilă, aceasta se aduce de-a pururea; atunci s-a vărsat sânge, iar Hristos a murit cu trupul, iar acum nu se varsă sânge, iar Hristos nu moare decât tainic; aceea a avut loc pe Golgota, aceasta se aduce în orice Biserică a lui Hristos. O numim *„jertfa dreptăţii"*, pentru două pricini:

1. pentru că arderea de tot a fost chiar Hristos, care a fost numit în scriptura veche Dreptul şi este izvor a toată dreptatea;

2. pentru că prin această jertfă noi, credincioşii, plătim toate datoriile pe care le avem faţă de Dumnezeu, deoarece prin aceasta cinstim şi slăvim pe Dumnezeu, Îi mulţumim pentru darurile primite, plătim datoria păcatelor noastre şi Îi cerem noi daruri. Deci şi tu, frate, ca să plăteşti datoriile tale, să nu renunţi sub nici un motiv, a te afla cât mai des, chiar zilnic de se poate, la această

jertfă a Sfintei Liturghii, stând cu toată luarea aminte şi cu evlavie. Cât de fericit vei fi dacă vei urma această cale, pentru că te va conduce la fericirea cea veşnică! În afara acestei jertfe a dreptăţii, Dumnezeu va primi, după cum zice David, prinosul şi arderile de tot. Iar „*prinos*“ nu înseamnă altceva decât faptele bune ale creştinilor, adică: rugăciunea, citirea dumnezeieştilor Scripturi, ascultarea învăţăturilor şi altele asemenea, pe care Dumnezeu le primeşte atunci când sunt făcute cu inimă zdrobită şi cu duh smerit. De aceea, dacă tu ai înmulţit păcatele, acum când te pocăieşti să înmulţeşti faptele tale bune, dacă vrei să ţi se ierte păcatele. Şi nu aştepta să te pocăieşti în ceasul morţii tale, pentru că atunci nu vei mai avea mult timp pentru a reuşi să faci vreun bine. Iar în timpul în care faci vreun bine să ai multă grijă să-l faci desăvârşit, pentru că Dumnezeu caută mai mult la vrednicia faptelor bune, decât la numărul lor. Deci, să faci puţine fapte bune, dar să le faci desăvârşite. Iar în puţinele zile, pe care le mai ai de trăit, să te îngrijeşti de lucrurile cele bune şi să le unelteşti desăvârşit, ca să ştergi prin acestea toate faptele tale cele rele. Numind *arderi de tot*, David se referă la acei care se pironesc cu totul şi cu totul întru slujirea lui Dumnezeu, precum sunt călugării şi călugăriţele, care părăsesc lumea şi cele din lume şi se închid în mănăstiri. Căci, precum arderile de tot erau arse în întregime întru cinstea lui Dumnezeu, fără ca preoţii să primească vreo parte, tot aşa şi călugării se aduc cu totul şi cu totul lui Dumnezeu, o jertfă desăvârşită, fără să oprească ceva din sine pentru a lor plăcere şi se lipsesc de toate bunătăţile lumii, îmbrăţişează întreaga înţelepciune, curăţia, se îmbracă cu haina sărăciei, se leapădă de voia lor şi petrec întru nemărginita ascultare şi reaua pătimire. Dacă şi tu eşti chemat de Dumnezeu la această de Dumnezeu plăcută iscusire, cunoaşte cât eşti de privilegiat şi ia aminte să păzeşti aşezămintele făgăduinţei, căci Domnul a zis limpede că urăşte neîmplinirile (Lev. 22, 20). În continuare, *viţeii* de care pomeneşte David sunt jertfele de pocăinţă, aduse lui Dumnezeu de creştinii care se pocăiesc pentru păcatele făcute, pentru că viţelul, după cum vedem în Levitic, se jertfea lui Dumnezeu pentru păcatele poporului (Lev. 4).

Dacă în vechime acestea erau jertfele de pocăinţă, dar noi avem nenumărate pilde de pocăinţă adevărată. Sfânta Pelaghia cu adevărat a păcătuit în tinereţe, dar atât s-a pocăit, încât atunci când numai îşi amintea de înverşunările ei, cădea la pământ ca o moartă şi scotea din ochii ei nu lacrimi amare, ci sânge viu, datorită durerii mari, pe care o simţea. Sfântul Bonifatie îşi spurca şi sufletul şi trupul preacurvind cu Aglaia, însă atâta zdrobire şi pocăinţă a avut, încât, pentru a spăla acea întinăciune, a alergat căutând să mărturisescă şi să verse sângele său, ducându-se acolo unde tiranii chinuiau pe creştini cu cumplite torturi. Sfântul Ieronim cu adevărat a fost mândru şi îndărătnic, dar, pocăindu-se, atât s-a smerit, încât, purtând fiare pe trup şi ţinând pe umeri trei lanţuri de fier, s-a dus şi s-a închinat la Sfintele Locuri şi la multe biserici din lume. Cuvioasa Maria Egipteanca a fost cu adevărat curvă, dar atâta pocăinţă a făcut pe urmă, încât după ce s-a dus în pustie a petrecut o viaţă foarte aspră, căci mulţi ani a avut pat pământul şi acoperământ cerul. Acestea şi multe asemenea exemple avem, nu ca în Legea veche, pentru că pilda unui Dumnezeu şi om bătut, încununat cu spini, pironit cu piroane, cu totul rănit şi răstignit pentru păcatele lumii, a arătat creştinilor păcătoşi calea prin care să se aducă fiecare pe sine jertfă desăvârşită lui Dumnezeu pentru păcatele sale, să-şi zdrobească inima cu o adevărată durere şi să-şi topească trupul cu o aspră petrecere. Sunt mulţi care se zic creştini, dar defaimă posturile, culcările pe pământ, privegherile, ostenelile şi alte asemenea aspre pătimiri ale trupului, considerându-le neputincioase şi nedemne de a conduce pe păcătoşi către Cer, însă Biserica Ortodoxă totdeauna a socotit şi posturile şi celelalte ca povăţuitori ai pocăinţei. Deşi am ajuns într-un veac stricat, totuşi se află multe persoane îmbunătăţite şi dreptcredincioase, care se silesc prin acest fel de osteneli să plătească dintru această viaţă datoriile păcatelor lor, făcute împotriva dreptăţii lui Dumnezeu şi oamenilor. Mai vârtos avem pe Sfântul Pavel, care a adus o asemenea jertfă lui Dumnezeu: *„Îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei“* (I Cor. 9, 27) şi îi sfătuia şi pe întâii creştini să o facă, zicând: *„Să* vă puneţi înainte trupurile voastre jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu (Rom. 12, 1). O astfel de jertfă se cuvine să aduci şi

tu lui Dumnezeu, pentru că este drept să pedepseşti cu acest fel de asprimi trupul, prin care, pentru a-i face pe plac, ai mâniat pe Dumnezeu, Ziditorul tău. Deci, acum cu duh umilit şi cu inimă înfrântă, pleacă genunchii trupului şi ai sufletului înaintea tronului lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru şi cu lacrimi fierbinţi să zici către Dânsul:

Preadulcele meu Iisuse, eu nu mă rog precum David ruga pe Părintele Tău Cel mai înainte de veci şi Dumnezeul meu, să Te trimită pentru a zidi Noul Ierusalim, adică SfântaTa Biserică, de vreme ce, deja Te-a trimis şi ai venit şi ai zidit-o cu cinstit sângele Tău. O, cât de mare binefacere este aceasta! O, cât de mare a fost dragostea Ta. Cu adevărat atunci ai arătat bunăvoinţa Ta de a se mântui toţi oamenii[53], căci pentru mântuirea lor ai zidit această cetate mântuitoare, în lăuntrul căreia oricine poate fi păzit şi mântuit, iar în afara ei să se piardă. Deci, Ţie se cuvine slava, cinstea şi mare cuviinţa în vecii vecilor. Amin. Dar Sfânta Ta Biserică sporeşte totdeauna prin adăugarea multor neamuri care vin la lumina credinţei Tale, deci în acest sens mă rog şi eu să înmulţeşti numărul fiilor ei şi pururea să arăţi faţă de ea a Ta bunăvoinţă: „Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului". Fă milă cu atâtea popoare care se prăpădesc în afara Bisericii Tale, adu-Ţi aminte de făgăduinţa făcută prin proorocul Isaia: „venit-au toţi fiii tăi de departe şi fetele tale pe umeri se vor ridica"[54]. Şi cine sunt acei fii ce vin de departe, decât acele popoare care sunt întru întunericul necredinţei şi atât de departe sunt de Tine, încât nici nu Te cunosc, nici nu ştiu să Te cheme? Iar fetele care vor fi ridicate pe umeri cine sunt? Sunt acele suflete nefericite, care prin sfântul botez se aflau în acest staul al Bisericii, dar pe urmă s-au depărtat de dânsa prin eresuri. Împlineşte făgăduinţa Ta şi pentru cei necredincioşi şi trimite către dânşii oameni apostoleşti, ca să le dea lor lumina Evangheliei şi luminează-i cu Duhul Tău cel Sfânt, ca să Te cunoască pe Tine adevăratul Dumnezeu. Dă chiar şi ereticilor celor mai îndărătnici ajutorul Darului Tău, ca să biruiască patimile trupului şi să cunoască braţele Maicii lor adevărate. Adu-Ţi aminte că şi pentru aceştia Ţi-ai vărsat preacuratul Tău sânge şi să nu permiţi să se piardă o aşa mare parte

[53] I Tim. 2, 4
[54] Is. 60, 4

a lumii. De vreme ce Tu, după zisa dumnezeiescului Pavel, ai pătimit sus pe Cruce şi ai murit ca să faci o Biserică preaslăvită şi fără de vreo întinăciune, pentru aceasta curăţeşte-o pe dânsa, sfinţeşte-o, scoate din ea orice piatră de sminteală şi orice grozăvie a greşelilor. Pentru că, dacă Biserica va înflori cu sfinţenia şi clerul şi poporul Tău va fi sfânt, va primi şi dumnezeiescul Tău Părinte Jertfa Sfântului Tău Trup şi Sânge, pe care Biserica o aduce în fiecare zi prin mâinile preoţilor, Tu vei primi prinoasele bunelor şi îmbunătăţitelor lucruri ce Ţi se aduc prin mijlocirea creştinilor celor buni şi arderile de tot aduse prin lepădarea de sine a atâtor monahi. Eu, după cum Îţi mulţumesc foarte mult pentru că m-ai învrednicit a mă naşte şi a fi în braţele Bisericii, tot aşa te rog să îmi ierţi nerecunoştinţa mea cea mare. Pentru că mărturisesc că am întinat sfinţenia vieţuirii creştineşti, căci, deşi m-am născut creştin, din părinţi creştini, nu am petrecut din tinereţe întru această sfinţenie, ci am necinstit-o şi m-am abătut de la calea cea dreaptă şi am vieţuit în fapte păgâneşti. Eu însumi mi-am câştigat acea pedeapsă spusă prin gura proorocului Isaia: „să nu vadă slava Domnului"[55], dar, văzând îndelungă răbdarea Ta, pentru că m-ai răbdat atâta vreme cu păcatele mele, nădăjduiesc că nu vei lăsa să mă pierd, mai vârtos nădăjduiesc că, în nemărginita Ta bunătate, precum m-ai învrednicit a locui în acest Ierusalim pământesc, adică în Biserica Ta, mă vei învrednici să locuiesc şi în cel ceresc, acolo unde împărăţeşti Tu împreună cu Părintele Tău fără de început şi cu Duhul Tău cel împreună fără de început, în vecii vecilor. Amin.

[55] Is. 26, 10

Capitolul 22

În care David cere de la Dumnezeu să se zidească Ierusalimul Ceresc, unde să se aducă jertfele cele desăvârşite şi neprihănite

FĂ BINE, DOAMNE, ÎNTRU BUNĂVOIREA TA SIONULUI ŞI SĂ SE ZIDEASCĂ ZIDURILE IERUSALIMULUI. ATUNCI VEI BINEVOI JERTFA DREPTĂȚII, PRINOSUL ŞI ARDERILE DE TOT. ATUNCI VOR PUNE PE ALTARUL TĂU VIȚEI

Întru acest de pe urmă capitol Psalmistul David, mutându-şi gândul spre cele mai înalte, doreşte zidirea Ierusalimului celui de sus, adică a Împărăţiei Cerurilor, întru care veşnic se aduc Dumnezeului Celui Preaînalt jertfe de laudă şi slavoslovii. Pentru că, cerând de la Dumnezeu zidirea Ierusalimului acesta, adică Biserica, a făcut aceasta fiindcă dorea slava lui Dumnezeu şi mântuirea oamenilor. Însă ca prooroc vedea mai înainte că în Biserică, prin mijlocirea noului aşezământ, mai mult se va slăvi Dumnezeu şi un număr mai mare de suflete se va mântui, decât prin vechiul aşezământ, care avea şi taine mai puţine şi jertfe nedesăvârşite şi credincioşi mai puţini, deoarece cuprindea numai hotarele Iudeii: *„Cunoscut este în Iudeea Dumnezeu“* (Ps. 75, 1). Că, de ar fi cerut zidirea Bisericii, ar fi cerut precum am zis pentru slava lui Dumnezeu şi mântuirea oamenilor, iar nu pentru alt motiv, deoarece ştia foarte bine că Biserica nu se va zidi în zilele lui, ci câţiva ani după el. De aceea spre Ierusalimul ceresc se întindeau dorinţele lui, nădejdile lui şi toată dragostea inimii lui. Pe acesta îl nădăjduia ziua şi noaptea, pe acesta îl cerea de la Dumnezeu şi numai pe acesta îl dorea: *„Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta, ca să locuiesc în casa*

Domnului în toate zilele vieţii mele“ (Ps. 26, 7). Pentru aceasta suspina, plângând aşa de mult, încât slăbise şi i se sfârşea duhul: *„Cât sunt de iubite lăcaşurile Tale, Doamne al puterilor! Doreşte şi se sfârşeşte sufletul meu spre curţile Domnului“* (Ps. 83, 1). Sunt mulţi psalmi în care vorbeşte despre aceasta şi poate că nici nu este vreun psalm în care să nu se amintească în vreun fel despre aceasta. Dar, pentru că ştia că porţile acestei cetăţi sunt încuiate ca urmare a păcatului lui Adam şi nu erau să se deschidă până când nu venea Biruitorul morţii şi iadului, Iisus Hristos, ca să se înalţe la ceruri, slobozind din iad pe toţi cei drepţi şi ducându-i în acea cetate, unde drepţii urmau să devină cele dintâi pietre ale tainicei zidiri, între care nădăjduia să fie şi el una din ele, de aceea zice către căpeteniile întunericului: *„Ridicaţi, boieri, porţile voastre şi vă ridicaţi porţile cele veşnice şi va intra Împăratul Slavei“* (Ps. 23, 7). Deci, pentru că David avea o nemărginită dragoste pentru Ierusalimul cel de sus, de aceea ne încredinţăm că la acesta se referea când zicea către Dumnezeu: *„Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului“*. Dar, pentru că este o strânsă legătură între Ierusalimul ceresc şi cel pământesc, adică între Biserica luptătoare şi cea triumfătoare, de aceea David, vorbind despre cel ceresc, nu îl putea despărţi de cel pământesc. Pentru că oricine vorbeşte despre mijlocitor nu îl poate despărţi de acel sfârşit pentru care se face mijlocirea. În acest sens, Biserica este mijlocirea, iar cerescul Ierusalim sfârşitul, pe care îl câştigăm prin mijlocirea Bisericii. Deoarece Biserica nu este locuinţa noastră definitivă, pentru că toţi suntem pe acest Pământ trecători şi călători şi alergăm să ajungem în Ierusalimul ceresc, după cum zice Apostolul Pavel: *„Nu avem aici cetate stătătoare, ci pe aceea ce va să fie căutăm“* (Evr. 13, 14). Dar luăm pietre din Ierusalimul acesta pământesc, ca să le folosim pentru zidirea din cel ceresc, numai că aici trebuie să le cioplim, să le îndreptăm, să le pregătim pentru a fi demne de acea cetate cerească. După cum spune Sfânta Scriptură, la zidirea Templului lui Solomon nu s-a auzit zgomot de topor şi de teslă, pentru că şi pietrele şi lemnele erau cioplite şi pregătite într-alt loc, tot aşa şi pentru zidirea cerescului Sion, nu se aude acolo zgomot sau cioplitură, ci aici jos face Dumnezeu să se cioplească pietrele,

prin loviturile ciocanului mântuirii, care sunt: bolile, durerile, nenorocirile, prigoanele şi orice altceva jalnic, care vine de la fire, de la oameni, sau de la draci, care sunt uneltele Marelui Dumnezeu. Cu acestea şlefuieşte pietrele şi le pregăteşte pentru zidirea cerească. În afară de acestea, fiecare creştin, fiind de sine stăpânitor, se ciopleşte pe sine şi se pregăteşte pentru a fi folosit la zidirea cetăţii lui Dumnezeu, prin cuviincioasa împărtăşire cu Sfintele Taine, prin faptele de milostenie, prin asprele nevoinţe trupeşti şi prin alte fapte bune ale vieţuirii creştineşti. De aceea, scrie şi Sfântul Ioan Teologul: *„cetatea, aur curat“* (Apoc. 21, 18), de vreme ce drepţii, care sunt aurul acesta din care se zideşte cetatea aceasta, se cuvine să se cureţe precum aurul în topitoarea pocăinţei şi în văpaia necazurilor din această lume. Iar, dacă mai au nevoie de canon pentru păcatele lor, se cuvine să-l împlinească prin rugăciuni, milostenii, Sfinte Liturghii şi altele asemenea, precum au rânduit Învăţătorii Bisericii, pentru că cel care nu este desăvârşit curat de orice ticăloşie nu va afla loc în acea sfântă cetate. Pentru aceasta Sfântul Ioan Teologul mai zice: *„nici plângere, nici strigare, nici durere nu va fi mai mult; că cele dintâi au trecut“* (Apoc. 21, 4), deoarece aceste necazuri drepţii le-au suferit mai înainte. Dintru acestea cunoaştem nu numai fericirea drepţilor, pentru că nu vor mai avea acolo nici durere, nici întristare, ci înţelegem şi că este de neînlăturat a răbda mai înainte necazurile lumii acesteia pentru a se bucura veşnic: *„cele dintâi au trecut“*. Această cetate zilnic îşi măreşte zidurile, pentru că toţi cei drepţi sunt pietre alese şi vrednice pentru zidurile acelei cetăţi, care se va încheia de zidit la Judecata viitoare, când se vor sui acolo toţi drepţii, ca să se bucure de veşnica fericire şi să laude şi să slăvească pe Dumnezeu. Şi *„atunci“*, zice David, se va aduce de către cei drepţi *„jertfa dreptăţii“*, pentru că acolo nu vor fi păcătoşi, care să aibă nevoie să aducă lui Dumnezeu jertfa *„duhului umilit şi a inimii zdrobite“* pentru păcatele lor, ci jertfele drepţilor vor fi laudele, binecuvântările, mulţumirile şi închinările, pe care le vor aduce lui Dumnezeu veşnic. Acestea vor fi bineprimite şi plăcute lui Dumnezeu, pentru că sunt aduse cu toată desăvârşirea de la toţi credincioşii lui prieteni, adică: patriarhi, prooroci, apostoli, mucenici, cuvioşi, ierarhi şi pentru că sunt

aduse cu toată inima lor, cu toate puterile duhului lor şi nu vor înceta niciodată, ci vor continua veşnic: *„Fericiţi care locuiesc în casa Ta, în vecii vecilor Te vor lăuda“* (Ps. 83, 5). Dar cea mai primită de Dumnezeu jertfă este cea prin care sfinţii se aduc pe ei înşişi, pentru că, având pururea înaintea lor pe Dumnezeu, Care este Binele cel preasfânt, nemărginit şi preafrumos, încununat cu toate acele desăvârşiri care Îl fac neajuns, atât se aprind de văpaia dragostei Lui, încât fiecare devine o vie şi desăvârşită ardere de tot. Şi precum cel pus în foc se preface în foc, asemenea şi drepţii se vor face toţi foc, pentru că petrec în Dumnezeu, Care *„este foc mistuitor“* (Evr. 12, 29) şi atât se vor aprinde de dragostea Lui, încât se vor face asemenea cu El, după Dar. Acum, tu, o, cititorule, care ai fost zidit pentru aceasta, adică să locuieşti în Ierusalimul ceresc, eşti dator a avea toată dorirea ta spre el şi, deşi păcatele tale te-au făcut nevrednic, ca şi pe David şi nu meriţi să dobândeşti slava Raiului, cu toate acestea să faci şi tu ca şi David, care ziua şi noaptea îl poftea, îl cerea de la Dumnezeu, fiind încredinţat că, pentru nemărginita Lui bunătate şi milostivire, prin pocăinţa arătată până la răsuflarea lui cea de pe urmă, prin care a câştigat o inimă înfrântă şi smerită, îl va învrednici să îl dobândească, precum s-a şi întâmplat. Aşa şi tu, oricât de păcătos ai fi, oricâte păcate ai făcut, să nu îţi pierzi nădejdea că ai putea intra în Cetatea lui Dumnezeu, mai vârtos acum, când porţile au fost deschise prin Iisus Hristos şi nu mai sunt încuiate, cum erau în vremea lui David. Şi, pentru mântuirea ta să ştii şi că acea Cetate nu este zidită numai dintr-un singur fel de pietre, care sunt cei nevinovaţi, pentru că este dificil să fie păzită curăţia dumnezeiescului botez până la sfârşit, mai vârtos într-un veac aşa de stricat, în care păcătuim la fiecare pas. Ci este zidită şi dintru alt fel de pietre, care sunt cei ce se pocăiesc şi care eu cred că sunt mai mulţi decât cei nevinovaţi. Dar, ce s-ar fi întâmplat cu noi, ticăloşii, dacă mult milostivul Dumnezeu nu ne-ar fi dăruit calea pocăinţei, ca să ne facem vrednici Ierusalimului ceresc? Ci, slăvit să fie Unul Născut Fiul lui Dumnezeu, că, pentru nemărginita Lui milă, a venit El Însuşi în lume, ca să cheme pe cei păcătoşi la pocăinţă (Luc. 5, 32), ca să poată avea şi aceştia loc întru Împărăţia Sa. Deci şi tu să nădăjduieşti şi vei dobândi, pentru că

Dumnezeu, Care din pietre poate face fii Patriarhului Avraam (Luc. 3, 8), te poate preface şi pe tine din păcătos în piatră aleasă şi cinstită pentru zidirea acelui preafericit Ierusalim. Dar, pentru a atinge acest ţel, trebuie să faci două lucruri:

1. să nu te leneveşti la lucrul pentru care eşti chemat de Dumnezeu. Pentru că tu până acum ai fost o piatră necioplită, slută şi strâmb aşezată pentru acea cerească zidire, ca unul ce ai iubit mult făpturile şi te-ai dat fără de măsură celor din lume şi desfătărilor şi de aceea ai mare nevoie să fii şlefuit, îndreptat şi reaşezat de Dumnezeu. Deci, dacă te va lovi, te va necăji şi te va pălmui, să stai tare şi să rabzi cu mărime de suflet, aducându-ţi aminte de spusa Apostolului: *că prin multe necazuri se cade nouă a intra întru Împărăţia lui Dumnezeu* (F. Ap. 14, 22);

2. întru această dumnezeiască îndreptare să fii şi tu împreună lucrător: să îţi smereşti gândul tău îngâmfat, ca vameşul să îţi umileşti duhul tău cu zdrobirea, să îţi biruieşti patimile şi să te conduci cu frâul poruncilor şi să îţi osteneşti trupul cu faptele de pocăinţă. Iar, pentru a reuşi aceasta, să ai totdeauna înaintea ochilor tăi toate păcatele pe care le-ai făcut şi în fiecare zi să socoteşti pedepsele pe care le meriţi, pentru că, atunci când vei ajunge la uşile veşniciei, vei căpăta mare scârbă pentru că ai nesocotit acestea şi multe altele pentru a face cuviincioasa pocăinţă. Deci, ceea ce ai dori atunci fără de folos şi ai plânge că nu ai făcut, să faci acum cât îţi este cu putinţă şi ai vreme. Şi lucrând cu tine Dumnezeu şi tu pentru Dumnezeu, după cum am spus, te vei învrednici a te număra împreună cu drepţii întru Ierusalimul cel Ceresc. Dacă ţi se pare grea şi neplăcută calea pocăinţei, socoteşte sfârşitul la care te va conduce şi cât mai eşti încă în surghiunirea acestei vieţi, întru această lume deşartă, întoarce adeseori ochii tăi către iubitul tău Ierusalim, Raiul, care este patria ta. Şi să nu întorci nicidecum ochii tăi spre lucrurile deşarte ale lumii, ci să îţi aminteşti de Ierusalimul cel de sus, zicând ca David: *„De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta mea. Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine“* (Ps. 136, 6-7). Deci, acum intră gânditor în această cetate şi, plecând genunchii sufletului şi ai trupului înaintea tronului de viaţă începătoarei Treimi, să zici cu inimă înfrântă şi smerită:

Dumnezeule mult milostive, când stăteau israelitenii la râul Babilonului, aducându-şi aminte de preafrumosul Sion şi de iubitul lor Ierusalim, plângeau şi se agitau: acolo am şezut şi am plâns, când ne-am adus noi aminte de Sion[56]*. Iar, când le-au zis vrăjmaşii lor să cânte preadulcile cântări ale Sionului, ei, fiind scârbiţi, au zis că nu pot cânta cântările Dumnezeului lor în pământ străin. Din parte mi se întâmplă şi mie asemenea, pentru că sunt în Babilon, adică în tulburările lumii acesteia. Aş fi dorit, ticălosul, să îţi cânt cântări de laudă şi să slăvesc numele tău cel sfânt, dar sufletul meu pentru că este înjugat cu greutatea aceasta a trupului, închis în acest trup şi izgonit în această vale a plângerii, nu poate altceva decât să plângă şi să suspin. Oare, când mă voi învrednici a locui întru acel Ierusalim, întru care se află acei ce te cunosc foarte bine şi te slăvesc desăvârşit? Deci să arăţi spre mine, ca şi până acum, bunăvoinţa ta, pe care mi-ai arătat-o de multe ori prin nenumărate semne şi dovezi şi să nu pomeneşti păcatele mele, ci să mă învrediceşti a fi şi eu o piatră din zidurile acelei cetăţi, precum s-au arătat atâţia alţii, care te laudă acolo cu vrednicie. Iar, dacă, pentru a mă face piatră vrednică pentru o aşa sfântă zidire, este nevoie să fiu cioplit cu mântuitorul Tău ciocan şi să fiu lovit cu felurite lovituri, iată, că mă dau cu osârdie în mâinile Tale. Smereşte-mă, ciopleşte-mă, amărăşte-mă, ceartă-mă, fă cu mine după voia Ta cea sfântă, iar eu voi primi şi voi răbda ca pe o binefacere din părintească Ta mână, numai să mă fac vrednic acestei preafericite cetăţi. Ştiu că locul meu ar fi în chinurile, în care cei ce locuiesc acolo suferă fără sfârşit, dar adu-Ţi aminte, Doamne, de ceea ce zice David: Nu cei morţi Te vor lăuda, Doamne, nici toţi cei ce se pogoară în iad*[57]*. Numai aducându-mi aminte că sunt vrednic de chin, de acea temniţă ticăloasă a nenorociţilor păcătoşi, unde nu se aud altceva decât hule împotriva numelui Tău cel sfânt, mă umplu cu totul de frică, tremur, iar din ochii mei curg lacrimi foarte amare. Nu, Doamne, nu, nu, Te rog nu lăsa să mi se întâmple mie aşa, pentru că Tu nu m-ai zidit pentru acest fel de sfârşit, nici Unul Născut Fiul Tău m-a răscumpărat pentru aceasta, ci ca să Te iubesc pururea, să Te binecuvintez, să Te laud, să Te slăvesc, deci acestea să se împlinească. Dar eu, câtă vreme mă voi afla în această vale a plângerii,*

---

[56] Ps. 136, 1
[57] Ps. 113, 25

nu voi putea face aceasta, de aceea Te rog să îmi dăruieşti în Ierusalimul cel de sus un loc al păcii, unde, privind dumnezeiasca Ta faţă, Îţi voi aduce jertfă de laudă, iar pe masa inimii mele voi vărsa sângiuri de jertfe bineprimite şi bineplăcute Ţie. Ştiu că laudele şi cântările mele vor fi neînsemnate şi nesemnificative faţă de ce Ţi se cuvine, dar împreună cu cântările sfinţilor, ale îngerilor şi ale Împărătesei lor, ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, se vor face cu adevărat primite şi plăcute Ţie. Şi chiar dacă eu nu voi putea să Te laud cum Ţi se cuvine şi cât aş vrea, totuşi mă voi mulţumi să Te binecuvintez, să Te slăvesc, să Te laud, să Te cânt şi să Te iubesc cu toată puterea duhului meu şi cu toată lucrarea inimii mele şi să mă aduc cu totul pe mine o vie ardere de tot, arzându-mă şi mistuindu-mă în văpaia dragostei Tale în vecii vecilor. Amin.

SFĂTUIRE CĂTRE CEL CE SE POCĂIEŞTE
şi cel de pe urmă cuvânt al acestei cărţi

Iată, că ţi-am arătat, cititorule, chipul unuia ce cu adevărat se pocăieşte, precum a scris David în Psalmul al cincizecilea şi tălmăcit de mine în această carte nu pentru altceva, decât ca tu să ţi-l însuşeşti şi să-l urmezi. Ai văzut aici grozăvia păcatului tău şi preamarea milostivire a lui Dumnezeu, pe care a arătat-o către tine, chemându-te la pocăinţă şi dându-ţi vreme pentru aceasta, deci, socotesc că ai luat şi tu aceeaşi hotărâre ca şi David, care a zis către Dumnezeu: *„Juratu-m-am şi am pus ca să păzesc judecăţile dreptăţii Tale“* (Ps. 118, 106). Iar, dacă ai luat acest fel de hotărâre, precum sunt încredinţat, să o păzeşti până la sfârşit cu mare luare aminte, pentru că nu ştii ce v-a decide Dumnezeu pentru tine, dacă nu vei păzi făgăduinţa ta. Cine ştie dacă nu a rânduit Dumnezeu să ajungă această carte în mâna Ta nu pentru altceva, decât ca să faci cea de pe urmă îndreptare a ta şi să nu dispreţuieşti milostivirea lui Dumnezeu şi îndelungă răbdarea Lui?! De aceea, dacă nu vrei să cazi în mâinile dreptei judecăţi a lui Dumnezeu, adu-ţi aminte totdeauna de ce a păţit Semei, ruda împăratului Saul. Acest Semei a ocărât şi a împroşcat cu pietre pe împăratul David, când fugea de oştile răzvrătitului Abesalom, fiul său, însă David l-a iertat, pentru blândeţea cea mare pe care o avea. Dar fiul său, Solomon, suindu-se pe tron, după moartea tatălui său, a chemat înaintea lui pe Semei şi i-a zis: Tu ştii că, pentru ocările şi celelalte pe care le-ai făcut tatălui meu, ţi se cădea moarte încă de atunci. Dar, de vreme ce tatăl meu te-a iertat, te iert şi eu, însă cu condiţia să nu ieşi niciodată dintre zidurile Ierusalimului până la sfârşitul vieţii tale. Să păzeşti bine porunca mea, pentru că în orice zi vei ieşi, îndată vei muri. Semei a primit cu mulţumire porunca lui Solomon şi s-a făgăduit să nu iasă din cetate. Dar, după trei ani, într-o zi când i-au

fugit oamenii casei lui, a încălecat pe asină şi s-a dus până la satul Ghet şi i-a ajuns, lucru de care a fost înştiinţat Solomon. A trimis împăratul şi l-a adus pe el înaintea lui, l-a mustrat pentru ocările aduse tatălui său şi pentru nerespectarea poruncii lui şi l-a ucis îndată. În ce te priveşte şi tu ai păcătuit împotriva lui Dumnezeu cu mare obrăznicie şi neomenie şi L-ai ocărât, L-ai necinstit, călcând poruncile Lui, deci se cuvenea ca Dumnezeu să facă îndată asemenea, adică să îţi curme viaţa prin moarte năprasnică şi să te arunce în adâncul chinurilor, ca să arzi veşnic şi fără folos. Cu toate acestea, Dumnezeu, pentru mulţimea îndurărilor Sale, ţi-a iertat păcatele, ţi-a anulat pedeapsa, te-a chemat la pocăinţă şi ţi-a dat iarăşi Darul Său, care este Ierusalimul tău, în care te bucuri de pacea cu Dumnezeu şi cu sine. Ai mare grijă să nu ieşi din această pace, adică să nu păcătuieşti, pentru că în ziua în care vei păcătui îndată vei muri şi vei pierde şi această viaţă şi pe cea veşnică. Să nu socoteşti că de multe ori de la Dar ai trecut la păcat şi nu te-a ajuns nici un rău, că nu se întâmplă mereu la fel, ci într-o clipă poţi păţi ceea ce nu ai pătimit în mulţi ani. De vreme ce tu până acum ai defăimat şi dezamăgit milostivirea lui Dumnezeu şi te-ai făcut netrebnic, de acum înainte, ca să câştigi mai mult milostivirea Lui, trebuie să socoteşti că Dumnezeu nu va mai proceda cu tine ca şi până acum. Şi un asemenea exemplu este Samson, care pentru că a scăpat de trei ori din mâinile vrăjmaşilor săi, nădăjduia că va scăpa totdeauna, ceea ce şi zicea cu obrăznicie. Dar a patra oară nu a mai putut scăpa de vrăjmaşii lui şi l-au ucis. Aşa şi tu ai fost de multe ori, pentru că păcătuiai, în mâinile vrăjmaşilor tăi şi poţi plânge cu proorocul: *„dat-am sufletul meu cel iubit în mâinile vrăjmaşilor“* (Ier. 12, 7). Însă, pentru că acum te-ai pocăit, cu darul lui Dumnezeu şi ai scăpat din mâinile vrăjmaşilor tăi, sunt încredinţat, cum că nu vei mai păcătui, ca să te întorci iarăşi înapoi, în mâinile lor, pentru că nu ştii dacă vei mai putea scăpa de dânşii! Să nu doreşti a face ceea ce nu stă în puterea ta. Ai păcătuit destui ani, iar dumnezeiasca judecată te-a răbdat, îţi ajunge, pune şi capăt păcatelor tale, pentru că răbdarea cea de mulţi ani a lui Dumnezeu poate să nu te mai rabde şi astfel îţi va urma mânia şi urgia Lui. Nu te înfricoşează nici măcar ameninţarea Sfântului Duh, care zice: *„Când se abate*

cineva de la dreptate la păcat, Domnul pe acela-l va găti spre sabie (Is. Sirah 26, 24)? Poate consideri că Dumnezeu poate grăi la fel de neserios ca tine. Dar nu este aşa şi aceasta o ştiu prea bine atâţia nenorociţi păcătoşi, care ard acum în gheena focului. Pentru că între numeroşii creştini care sunt acum în chinuri, puţini sunt cei care nu s-au pocăit pentru păcatele lor, iar cei mai mulţi sunt care, deşi s-au pocăit, nu au rămas statornici întru pocăinţă, ci după puţină vreme s-au întors la păcate, de aceea au şi murit în păcat, iar acum sunt pedepsiţi de sabia dumnezeieştii judecăţi şi vor plânge veşnic nestatornicia lor. Să dea Dumnezeu să nu păţeşti şi tu la fel! Pentru că socotesc că şi tu de multe ori ai jurat lui Dumnezeu, pentru a fi iertat, că preferi să mori de mii de ori decât să mai greşeşti şi că accepţi mai bine să te lipseşti de orice bine şi să primeşti orice rău, decât să Îl mai mânii. Dar, cu toate acestea, tu ai păcătuit şi L-ai supărat iar şi iar. Dar, adu-ţi aminte, frate, ce spune Apostolul Pavel: „*Nu vă amăgiţi, Dumnezeu nu se batjocoreşte* (Gal. 6, 7). Căci va veni o vreme când îţi vei lua plata şi, spre marea ta pagubă, te vei învăţa ce înseamnă a batjocori pe Dumnezeu. Şi cine te poate asigura că primul păcat pe care îl vei face după pocăinţă nu va fi şi ultimul păcat al tău şi poate ai atins limita răbdării lui Dumnezeu? Iar, de va fi aşa, spune-mi ce se va întâmpla cu tine? Tu spui că nu va fi aşa, dar eu iarăşi îţi zic că e foarte probabil să se întâmple aşa şi te sfătuiesc să nu îţi încredinţezi mântuirea nemuritorului tău suflet unui *poate* nesigur şi care nu este în mâna şi stăpânirea ta.

Când Isus al lui Navi a ars şi a distrus Ierihonul, a blestemat pe cei care vor îndrăzni să-l mai zidească vreodată, zicând: Blestemat să fie înaintea Domnului oricine va zidi această cetate a Ierihonului. Când va pune temeliile, să moară fiul lui cel întâi născut, iar când va pune porţile, să moară fiul său cel mai mic (Is. Navi 6, 26). După un asemenea blestem, cine ar fi crezut că se va mai afla vreodată un om atât de îndrăzneţ, încât să zidească această cetate? Şi totuşi a fost un oarecare Ahil, care după şapte sute de ani, în vremea împăratului Ahab, a zidit-o, însă şi cu acele nenorociri ale casei lui. Pentru că, punând temelia, a murit cel întâi născut fiu al său, Aviron, iar când o zidea i-au murit ceilalţi copii ai săi şi, când a pus porţile, a murit şi cel mai mic copil al

său, numit Seguv. Acum, tu, cititorule, ştii că Ierihonul semnifică păcatul, după cum se înţelege din pilda evanghelică cu cel pogorât din Ierusalim, adică din Dar, în Ierihon, adică la păcat şi pe cale a fost dezbrăcat şi rănit de tâlhari (Luc. 10, 30). Tu când, cu ajutorul lui Dumnezeu, te-ai întors la calea pocăinţei, ai lepădat păcatul, l-ai defăimat, iar cu zdrobirea l-ai făcut cenuşă, praf şi ai făgăduit lui Dumnezeu că nu mai păcătuieşti. Deci, ia aminte bine să nu mai gândeşti vreodată să păcătuieşti, pentru că vei zidi Ierihonul, spre vătămarea ta vremelnică şi veşnică. Cu adevărat va cădea asupra ta dumnezeiasca urgie şi vei muri întru păcatul tău: *blestemat înaintea Domnului fie omul, care se va scula şi va zidi cetatea aceasta Ierihonul* (Is. Navi 6, 26). De aceea să te păzeşti, frate, cu mare sârguinţă, pentru că vor năvăli împreună asupra ta toţi vrăjmaşii tăi şi prin vechile tale greşeli: iubirea de sine, trândăvia, mândria, fala, nedreptatea, patimile trupeşti, osândirea, mânia, răzbunarea şi altele, te vor război cumplit, ca să te îndepărteze de la Hristos, Mântuitorul Tău, Căruia te-ai dat prin întoarcerea la pocăinţă. Nu te vor cruţa diavolii cu gândurile, trupul cu poftele şi lumea cu bogăţiile şi distracţiile, uneltind toate meşteşugirile şi făcând orice vor putea, ca să te prindă iar în mâinile lor şi să te aibă în stăpânirea lor, ca şi mai înainte. Dar, dacă tu vei lua în calcul cât de puţin marile şi multele pagube, ce îţi vor urma, sunt sigur că nu vei voi să te laşi vânat şi înşelat de vicleniile lor.

Într-o ţară era un tânăr foarte alipit de jocul de cărţi, care nici o dată nu juca cu măsură, iar, când pierdea, scria pe o hârtie valoarea pierdută şi trimitea pe cel care câştiga cu biletul la tatăl său, care era foarte bogat şi achita. S-a întâmplat o dată să piardă douăsprezece mii de galbeni, iar tatăl său, văzând o sumă aşa mare, a zis că nu achită, decât dacă vine personal fiul său să îi numere. Fiul s-a dus, iar tatăl a scos mai multe pungi cu galbeni, pe care le-a deşertat pe masă. Când a văzut fiul o aşa mare grămadă de banii, a încremenit şi a făcut înaintea tatălui său un jurământ înfricoşat către Dumnezeu, făgăduind să nu mai pună mâna pe cărţi, ceea ce a şi împlinit cu fapta. Aşa şi omul care păcătuieşte, socoteşte păcatul său o joacă, de aceea păcătosul este numit nebun şi fără de minte, neştiind ce face. Nu socoteşte paguba lui, nu vede ce mare pierdere îi pricinuieşte această

joacă. Dacă, tu, cititorule, vrei să afli ce înseamnă această pierdere, iată şi altele:

1. când păcătuieşti îndată pierzi darul lui Dumnezeu cel sfinţitor, care este o întâlnire a omului cu Dumnezeu şi un har de foarte mare valoare;

2. pierzi darul lui Dumnezeu cel ajutător, pentru că aşa te faci nevrednic ajutorului lui Dumnezeu, pe care cu adevărat l-ai fi putut avea permanent, dacă nu greşeai;

3. pierzi marea vrednicie de a fi prieten lui Dumnezeu, fiul al Născătoarei de Dumnezeu, frate al îngerilor şi sfinţilor şi devii astfel vrăjmaş al lui Dumnezeu, fiu al mâniei şi al pedepsei şi rob diavolului, de aceea Dumnezeu nu te mai place, nu te mai cunoaşte al său (Mat. 25, 12);

4. pierzi orice nădejde pentru Rai, pentru care ai fost zidit şi te faci vinovat chinurilor veşnice;

5. pierzi pacea inimii tale, liniştea sufletului tău, care constituie nişte bunătăţi şi comori, care nu se pot compara cu niciuna din bunătăţile şi bogăţiile lumii;

6. pierzi scopul pentru care ai fost făcut om, care este mântuirea şi sfinţirea ta, fiind în zadar zidit de Tatăl, răscumpărat de Fiul cu preţul preacurat sângelui Lui şi sfinţit de Duhul Sfânt prin darul Său. Toate s-au făcut în zadar pentru tine, deoarece, păcătuind, le-ai pierdut pe toate;

7. pierzi toate bunătăţile făcute în viaţa ta şi ajungi într-o stare aşa de jalnică, încât nu îţi mai rămâne nimic pentru mântuirea ta;

8. pierzi nu numai cele lucrate, ci şi pe cele ce le faci acum şi care le vei face, pentru că în vremea cât eşti în păcat toate sunt moarte, deoarece eşti lipsit de Dar, care este începutul şi temelia bunătăţilor;

9. pierzi luminile ce vin de la Hristos şi de la sfinţi, pentru că, deşi nu eşti despărţit de tainicul trup al Bisericii (precum sunt ereticii şi cei afurisiţi), al cărei cap este Hristos şi ale cărui mădulare sunt drepţii, totuşi eşti un mădular mort şi nu primeşti raze de lumină de la Hristos şi drepţi;

10. pierzi pe Dumnezeu şi împreună cu El toate bunătăţile, iar, dacă vei muri în păcat, poţi striga şi tu ca acel împărat, care

în timp ce murea spunea că a pierdut toate, pentru că, pierzând pe Dumnezeu, a pierdut şi sufletul şi trupul şi Cerul şi Pământul, veşnicia şi toate celelalte.

O, pierdere enormă, nemăsurată şi nemărginită! De aceea, când diavolul te îndeamnă să păcătuieşti, dă-ţi seama că el vine să te amăgească, zicând fie să faci un păcat trupesc, fie să te desfătezi fără măsură, fie să nu ierţi pe vrăjmaşul tău, sau să nu iei în seamă vreun sărac, sau să ieşi din biserică. Atunci să-i răspunzi şi tu: cum aş putea, pentru o netrebnică şi mică plăcere, să pierd sufletul meu nemuritor? Cum aş putea, pentru nimic, sau şi mai mic decât nimic, să pierd totul, pe Dumnezeu? Niciodată, niciodată! Deci, dreptate a avut David că a numit nebunii păcatele lui (Ps. 39, 6), deoarece cu adevărat orice păcat este o nebunie şi orice păcătos este un nebun şi fără de minte. Pentru că cel înţelept şi cu minte, văzând marea lui pagubă şi pierderea, cu adevărat nu poate păcătui şi astfel să ajungă aşa nebun. Acum şi tu, o, cititorule, dacă nici până acum nu ai cunoscut nebunia ta, măcar acum să îţi dai seama, când, cu darul lui Dumnezeu, prin mijlocirea pocăinţei, ai recuperat pierderile tale şi ai dobândit din nou toate bunătăţile, pe care le-ai pierdut păcătuind. O, cât de îndatorat eşti lui Dumnezeu, că s-a înduplecat a-ţi ierta păcatele, că ţi-a reînnoit Darul Său şi iubirea Sa! O, cât eşti de dator Lui, că ţi-a dăruit iarăşi pacea inimii tale, liniştea sufletului tău şi netulburarea cugetului tău! O, cât eşti de dator Lui, că ţi-a redat toate faptele bune pe care le-ai făcut şi te-a adus într-o stare în care poţi nădăjdui cu adevărat că vei ajunge scopul tău final, adică veşnica fericire. Dar, pentru a atinge acest sfârşit, trebuie să rămâi cât vei fi viu întărit şi neclintit în calea pocăinţei, pe care ai început-o, căci Iisus Hristos a zis că *„cel ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui“* (Marc. 13, 13), iar în altă parte că *„nimeni, punându-şi mâna sa pe plug şi căutând înapoi, este îndreptat întru Împărăţia lui Dumnezeu“* (Luc. 9, 62). De aceea să iei şi tu bine aminte să nu te întorci înapoi, ca să priveşti pricinile acelea care te-au condus la păcat, ca să nu cazi iarăşi şi să păţeşti ca şi acea femeie ticăloasă a lui Lot, care, pentru că s-a întors să vadă patria sa, Sodoma, a rămas stâlp de sare nemişcat. Ca să stai întărit în pocăinţă şi să nu păcătuieşti iarăşi, ce zice Duhul Sfânt: *„Fiule, să nu te întorci*

înapoi, de voieşti să ţi se ierte păcatele ce ai făcut" (Eclesiast). Parcă ar spune că nu eşti încredinţat că ţi s-au iertat de Dumnezeu păcatele ce le-ai făcut şi de aceea se cuvine să-L rogi totdeauna să te ierte, deci cum îndrăzneşti să păcătuieşti iarăşi? Nu vezi cum, prin nerecunoştinţa ta, chemi mânia lui Dumnezeu asupra ta şi ajungi în pericol să nu te mai poţi întoarce încă o dată de la păcatele tale la pocăinţă? Aşa dai de înţeles oricui că pocăinţa ta nu a fost adevărată, ci mincinoasă. Fiule, nu te întoarce înapoi, nu te întoarce! Eu socotesc că ţi se pare că prin păcatele tale nu ai vătămat suficient pe Dumnezeu, Ziditorul tău şi de aceea voieşti să le înmulţeşti, pentru a-L vătăma mai mult. Acest fel de răsplată arăţi dragostei Lui? Ştii că putea foarte bine de când ai păcătuit prima dată să te arunce îndată în focul nestins al chinurilor, însă nu numai că nu a făcut-o, ci şi de alte dăţi când L-ai mâniat te-a răbdat, te-a compătimit, te-a aşteptat, te-a chemat la pocăinţă şi te-a iertat. Iar tu te întorci iarăşi la păcat, Îl vatămi, Îl defaimi? Această nerecunoştinţă este mai mare decât a diavolului, de aceea îţi zic: păzeşte-te, păzeşte-te să nu te întorci înapoi! Ştiu că diavolul, pentru a ispiti răbdarea ta, îţi poate pune în minte că nu vei putea răbda atâta vreme, adică să rabzi până la sfârşitul vieţii tale, păzind calea pocăinţei. Dar, să îi răspunzi: cine ştie câtă vreme am să mai trăiesc şi cine mă poate încredinţa că am să trăiesc multă vreme, dacă Însuşi Dumnezeu, Care singur cunoaşte timpul vieţii mele, nu a vrut să îmi spună cu siguranţă că mai trăiesc măcar o zi? Şi cine ştie dacă nu a fost hotărât să mor săptămâna viitoare, luna viitoare sau anul viitor? Poate moartea este chiar pe umerii mei, iar eu nu ştiu. Poate în lăuntrul meu a început boala aceea care mă va omorî, iar eu nu ştiu, de aceea, du-te în urma mea, satano! Şi câţi oameni nu sunt, care fiind aproape de moarte şi pregătiţi să intre pe porţile Raiului, dar în acea puţină vreme au rămas afară şi au ajuns în chinuri, pentru că au păcătuit! Acum, frate, vrei şi tu pentru această puţină vreme să pierzi mântuirea ta? Dar, chiar dacă ar fi să trăieşti mulţi ani şi întru îndestulare, totuşi toţi anii vieţii unui om faţă de veşnicie nu înseamnă nimic. Mai vârtos, dacă pocăinţa ta este adevărată şi desăvârşită, se cădea să doreşti să Îl rogi pe Dumnezeu să îţi dăruiască să trăieşti mulţi ani, ca să poţi să-L îmblânzeşti

prin mulţi ani de pocăinţă şi aşa să te învredniceşti Împărăţiei Cerurilor, acolo unde toţi drepţii se veselesc. Fericită este pocăinţa, deci să rabzi cu mărime de suflet şi să rămâi tare în calea pe care ai pornit şi astfel vei avea pace întru această viaţă, bucurie în ceasul morţii tale, iar în cealaltă viaţă vei dobândi fericirea cerească, care este făgăduită de Duhul Sfânt la Apocalipsă, dacă vei rămâne credincios făgăduinţelor tale până la sfârşitul vieţii tale. De aceea eu ţi-am făcut cunoscută această înaltă ştiinţă şi te rog, mai întâi să petreci cealaltă vreme a vieţii tale în pocăinţă şi cu fapte bune, ca să trăieşti bine şi să mori fericit, ştiind că eşti permanent aproape de Dumnezeu, fără de Care nici un om nu poate fi fericit vreodată nici aici, nici în cealaltă viaţă, iar în al doilea rând, în vremea când această carte îţi va înflăcăra inima, să-ţi aduci aminte să trimiţi un suspin la picioarele Mântuitorului nostru, Cel Ce S-a răstignit şi pentru păcătosul suflet al celui ce s-a ostenit cu această carte şi care are mare nevoie de rugăciunea ta, ca sufletul său să dobândească dumnezeiasca milă. Amin.

SFÂRŞIT ŞI LUI DUMNEZEU LAUDĂ!

Cuprins